ERNEST HEMINGWAY

FIESTA

COLECȚIA MERIDIANE

Ernest Hemingway

Fiesta

(SOARELE RĂSARE, SOARELE APUNE)

În româneşte de *D. Mazilu*

Editura pentru Literatură Universală
Bucureşti – 1968

Ernest Hemingway
„FIESTA”
(The Sun Also Rises)
1926

Cuprins

CARTEA ÎNTÂI

Capitolul 1
Capitolul 2
Capitolul 3
Capitolul 4
Capitolul 5
Capitolul 6
Capitolul 7

CARTEA A DOUA

Capitolul 8
Capitolul 9
Capitolul 10
Capitolul 11
Capitolul 12
Capitolul 13
Capitolul 14
Capitolul 15
Capitolul 16
Capitolul 17
Capitolul 18

CARTEA A TREIA

Capitolul 19

„Sunteţi o generaţie pierdută!”

(GERTRUDE STEIN, într-o discuţie.)

„Un neam trece şi altul vine, dar pământul rămâne de-a pururi.
Soarele răsare, soarele apune, zorind către lăcaşul său ca să răsară iar.
Alergând spre miazăzi, răsucindu-se apoi spre miazănoapte, vântul face roate-roate şi se întoarce mereu în ocolurile sale.
Toate fluviile curg în mare, dar marea nu se umple; către locul de unde au pornit, acolo ele vin înapoi ca să purceadă iar.”

ECLEZIASTUL

CARTEA ÎNTÂI

Capitolul 1

Robert Cohn fusese cândva campion de box, la categoria mijlocie, al Universităţii Princeton. Să nu vă închipuiţi că un asemenea titlu câştigat la box mă impresionează în mod deosebit, dar pentru Cohn însemna foarte mult. Nu prea îi păsa lui de box, ba în realitate chiar nici nu putea să-l sufere, însă îl învăţase cu mult chin şi într-adevăr temeinic pentru a contracara complexul de inferioritate şi timiditatea pricinuite de faptul că la Princeton toţi îi aduceau aminte că e evreu. Gândul că ar fi în stare să trântească la pământ pe oricine l-ar fi jignit reprezenta un anumit suport moral, deşi fiind foarte timid şi totdeauna îndatoritor, niciodată nu se bătea în afara sălii de sport. A fost cel mai strălucit elev al lui Spider Kelly. După obiceiul său, Spider Kelly îi învăţa pe toţi tinerii ce-i erau elevi să boxeze ca la categoria pană, indiferent dacă ar fi cântărit o sută cinci sau două sute cinci funturi. Dar se părea că lui Cohn metoda i se potriveşte. Era într-adevăr foarte iute în mişcări. Se dovedise atât de înzestrat, încât Spider i-a alcătuit numaidecât un program supraîncărcat, făcându-l să umble întruna cu nasul zdrobit. Lucrul acesta a sporit aversiunea lui Cohn faţă de box, dar în acelaşi timp i-a oferit o satisfacţie oarecum ciudată, şi nu încape nicio îndoială că i-a corectat forma nasului. În ultimul an petrecut la Princeton, a citit prea mult şi a trebuit să-şi pună ochelari. Niciodată n-am întâlnit vreun coleg de-al lui care să-l mai ţină minte. Nu-şi mai aminteau nici măcar că fusese campion de box la categoria mijlocie.

N-am de fel încredere în oamenii sinceri şi modeşti, mai ales atunci când istorisirile lor sunt convingătoare, şi totdeauna m-a încercat o vagă bănuială că probabil Robert Cohn n-a fost niciodată campion de box la categoria mijlocie, şi mai curând îl călcase un cal pe mutră, ori maică-sa se speriase sau văzuse cine ştie ce, sau el însuşi; poate, se izbise în copilărie cu nasul de ceva, însă în cele din urmă am pus un prieten să verifice toată povestea întrebându-l pe Spider Kelly. Iar Spider Kelly nu numai că-l ţinea minte pe Cohn, dar deseori se gândise ce s-o fi ales de el.

După tată, Robert Cohn se trăgea din una dintre cele mai bogate familii evreieşti din New York, iar după mamă din una dintre cele mai vechi. La liceul militar, unde se pregătise pentru a intra la Princeton şi unde făcuse figură foarte frumoasă ca fundaş în echipa de fotbal, nimeni nu-i dăduse prilej să se jeneze din pricina originii sale rasiale. Nimeni nu-l făcuse vreodată să simtă că e evreu, şi prin urmare deosebit de orice alt semen – asta până la Princeton. Era un băiat drăguţ, foarte prietenos şi foarte sfios, şi jignirile l-au înăcrit. Şi-a vărsat necazul în box şi a plecat de la Princeton cu un dureros complex de inferioritate şi cu nasul turtit, apoi a fost luat în căsătorie de cea dintâi fată care s-a purtat drăguţ cu el. A rămas însurat vreme de cinci ani, a avut trei copii, a tocat cea mai mare parte din cei cincizeci de mii de dolari lăsaţi de taică-său, întrucât restul averii îi rămăsese mamei, şi sub apăsarea nefericirilor casnice pricinuite de o nevastă bogată, s-a închistat într-o carapace foarte puţin plăcută; apoi, chiar când se hotărâse să-şi părăsească nevasta, l-a părăsit ea pe el şi a fugit cu un pictor miniaturist. Dar cum luni întregi se tot gândise să-şi părăsească nevasta şi n-o făcuse numai fiindcă nu putuse fi atât de crud încât s-o lase el, fuga consoartei a fost o lovitură deosebit de binefăcătoare.

Chestiunea divorţului s-a aranjat repede şi Robert Cohn a plecat pe coasta Pacificului. În California s-a întâmplat să dea peste oameni cu veleităţi literare, şi cum tot îi mai

rămăsese ceva din cei cincizeci de mii de dolari, în scurtă vreme a ajuns susţinătorul financiar al unei reviste de artă. Revista lui Cohn a apărut mai întâi la Carmel, în California, apoi şi-a încheiat existenţa la Provincetown, în Massachusetts. Cohn, care fusese socotit un adevărat dar al providenţei şi al cărui nume apăruse pe copertă doar înşirat printre ceilalţi membri ai consiliului de conducere, ajunsese la data aceea să figureze ca unic conducător al revistei. Banii ai lui erau, şi deodată a descoperit că prestigiul de publicist îi procură satisfacţii. Aşa încât i-a părut rău când revista a devenit prea costisitoare şi a trebuit s-o lase baltă.

Pe vremea aceea, însă, avea alte griji. Încăpuse pe mâna unei cucoane care nădăjduia să facă o carieră strălucită cu ajutorul revistei. Fiind o femeie foarte voluntară, Cohn n-avea nici cea mai mică şansă de a scăpa din chingi. De altminteri era şi convins că o iubeşte. Când doamna îşi dădu seama că revista nu are de gând să înainteze pe calea succesului, începu să fie cam dezgustată din pricina lui Cohn şi hotărî că totuşi ar fi bine să pună mâna pe ce mai rămăsese, atâta vreme cât mai exista ceva disponibil, aşa că-i ceru stăruitor să plece amândoi în Europa, unde Cohn ar avea putinţa să scrie. Au venit deci în Europa, unde doamna îşi făcuse studiile, şi au rămas aici vreme de trei ani. În aceşti trei ani, dintre care primul l-au petrecut călătorind iar ultimii doi stând la Paris, Robert Cohn a avut doi prieteni: pe Braddocks şi pe mine. Braddocks era prietenul lui literar. Eu, prietenul lui de tenis.

Către sfârşitul celui de al doilea an, doamna care îl ţinea sub stăpânire, şi pe care o chema Frances, a descoperit că farmecele încep să i se veştejească, iar atunci atitudinea ei faţă de Robert a trecut de la stăpânire şi exploatare nepăsătoare la hotărârea neclintită de a-l face să se însoare cu ea. În aceeaşi vreme mama lui Robert îi instituise o rentă, cam de trei sute de dolari pe lună. Timp de doi ani şi jumătate cred că Robert Cohn nu se uitase la altă femeie. Era îndeajuns de fericit, singurul lui necaz fiind

că, asemenea multor americani aflaţi în Europa, ar fi preferat să trăiască în America, iar pe deasupra mai descoperise şi plăcerea scrisului. Scrisese un roman, şi de fapt nu un roman chiar atât de prost pe cât au spus criticii mai târziu, deşi era un roman foarte slab. Citise o mulţime de cărţi, jucase bridge, jucase tenis şi boxase într-o sală de cartier.

Atitudinea doamnei faţă de el am înţeles-o prima oară într-o noapte, după ce câteşitrei luaserăm masa împreună. Cinaserăm la „L'Avenue" şi după aceea am plecat să bem cafeaua la „Café de Versailles". După cafea am băut mai multe *fines*[1]*,* iar la o vreme am anunţat că trebuie să mă retrag. Cohn vorbise despre nişte proiecte de-ale noastre privitoare la o excursie pe care plănuiam s-o facem împreună de *week-end.* Dorea neapărat să plece din oraş şi să facă o lungă plimbare pe jos. Eu propusesem să plecăm cu avionul până la Strasbourg, iar de acolo s-o luăm pe jos până la Saint Odile sau către orice altă localitate din Alsacia.

— La Strasbourg cunosc o fată care ne-ar putea arăta oraşul, adăugasem.

Cineva m-a lovit cu piciorul pe sub masă. Mi-am închipuit că e vorba de o simplă întâmplare, şi am continuat:

— Şade acolo de doi ani şi ştie tot ce merită să fie ştiut despre Strasbourg. E o fată încântătoare.

Din nou am primit pe sub masă o lovitura de picior şi, ridicând ochii, am văzut-o pe Frances, doamna lui Robert, cu bărbia împinsă înainte şi chipul încruntat.

— Dar în definitiv, am spus eu atunci, ce să căutăm la Strasbourg? Ar fi mult mai bine să ne ducem la Bruges, ori în Ardeni.

Cohn răsuflă uşurat. De data asta n-am mai primit nicio lovitură pe sub masă. Am spus noapte bună şi am plecat. Cohn a pretextat că vrea să-şi cumpere un ziar şi s-a oferit să mă conducă până la colţ. Pe drum mi-a spus:

[1] Lichioruri de calitate.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce ţi-a venit să vorbeşti despre fata aceea de la Strasbourg? Nu te-ai uitat la Frances?

— Nu. Pentru ce să mă uit? Ce dracu o priveşte pe Frances dacă eu cunosc o fată din America şi care trăieşte acuma la Strasbourg?

— Asta n-are nicio importanţă. Nu contează cine e fata. Numai că n-am să mai pot merge acolo, atâta tot.

— Nu mai face pe nebunul.

— N-o cunoşti pe Frances. Să n-audă de fete. N-ai văzut cum se schimbase la faţă?

— Bine, am răspuns eu. Hai să mergem la Senlis.

— Să nu te superi.

— Nu mă supăr deloc. La Senlis e foarte frumos, putem trage la „Grand Cerf” facem o plimbare lungă prin pădure şi ne întoarcem acasă.

— E-n regulă. Are să fie minunat.

— Bine. Ne vedem mâine la terenul de tenis, i-am răspuns.

— Noapte bună, Jake, mi-a urat Robert şi a pornit îndărăt spre cafenea.

— Ai uitat să-ţi iei ziarul, i-am atras eu atenţia.

— Ai dreptate. Şi a mers împreună cu mine până la chioşcul din colţ. Nu te-ai supărat. Jake, aşa-i? m-a întrebat întorcându-se cu ziarul în mână.

— Nu. De ce să mă supăr?

— Ne întâlnim la tenis, spuse Cohn.

M-am uitat după el, cum se ducea spre cafenea cu ziarul în mână. Îmi era chiar simpatic şi înţelegeam limpede ce viaţă senină îi făcea doamna.

Capitolul 2

În iarna aceea Robert Cohn se dusese în America şi romanul îi fusese acceptat de un editor destul de serios. Am auzit că plecarea lui stârnise un scandal cumplit şi cred că atunci l-a pierdut Frances, fiindcă la New York mai multe femei s-au purtat drăguţ cu el, iar când s-a întors la Paris era cu totul schimbat. America îl entuziasmase mai mult decât oricând şi nu mai era nici tot atât de modest, nici la fel de îndatoritor. Editorii îi lăudaseră romanul cu o anumită căldură, şi asta i se cam urcase la cap. În plus, mai multe femei îşi dăduseră silinţa să fie drăguţe cu el, ceea ce avusese darul de a-i lărgi imens orizontul. Vreme de patru ani orizontul său fusese strict limitat la nevastă. În alţi trei, sau aproape trei, nu văzuse nimic dincolo de Frances. Sunt convins că niciodată în viaţă nu fusese îndrăgostit.

Însurătoarea fusese o reacţie împotriva zilelor chinuite pe care le trăise la universitate, iar Frances îl putuse lua în stăpânire fiindcă rămăsese prea uluit descoperind faptul că nu reprezentase chiar totul pe lume pentru prima lui nevastă. Încă nu se îndrăgostise, dar ajunsese să-şi dea seama că reprezintă un punct de atracţie pentru femei, iar dacă vreo femeie îi acorda atenţie şi dorea să aibă legături cu el, asta nu era pur şi simplu o minune dumnezeiască. Şi toate acestea îl schimbaseră atât de mult, încât acum nu mai era un om a cărui tovărăşie să-ţi facă vreo plăcere deosebită. De asemenea, jucând împreună cu prietenii din New York înverşunate partide de bridge la mize mai mari decât i-ar fi dat lui mâna, avusese noroc să prindă o carte grozavă şi câştigase câteva sute de dolari. Întâmplarea îl făcuse să se creadă un teribil jucător de bridge şi în repetate rânduri ne explicase că la nevoie omul poate

oricând să-şi asigure un venit de pe urma jocului de cărţi.

Şi mai era încă ceva. Îl citise pe W.H. Hudson[2]. Asta pare o îndeletnicire nevinovată, însă Cohn citise şi recitise *The Purple Land.* Iar *The Purple Land*, dacă e citită la o vârstă prea înaintată, e o carte de-a dreptul funestă. Este vorba în ea despre încântătoare şi fantasticele aventuri amoroase trăite de un desăvârşit gentleman englez într-o vară nespus de romanţioasă, descrisă cu multă măiestrie. Când un bărbat de treizeci şi patru de ani ia cartea lui Hudson drept principală călăuză pe cărările vieţii, îşi creează o perspectivă cam la fel de promiţătoare ca şi un altul care, la aceeaşi vârstă, ar pătrunde în Wall Street venind direct dintr-o mânăstire franţuzească, înarmat cu un set complet din cele mai realiste scrieri ale lui Horatio Alger[3]*.* După câte cred eu, Cohn luase drept literă de evanghelie fiecare cuvânt din *The Purple Land,* ca şi când ar fi avut de-a face cu un raport întocmit de R. G. Dun. Înţelegeţi ce vreau să spun: avea şi el unele rezerve, dar, luată în mare, cartea i se părea serioasă. Asta era tot ce trebuia pentru a-l împinge pe o anumită cale. Nu mi-am dat seama de forţa impulsului, până în ziua când Cohn a venit la mine la birou.

— Hello, Robert, îl întâmpinasem eu. Ai venit să mă mai înveseleşti puţin?

— Jake, nu ţi-ar plăcea să faci o călătorie în America de Sud? mă întrebă Cohn.

— Nu.

— De ce nu?

— Nu ştiu. Niciodată nu m-am gândit să mă duc. Cheltuială prea mare. Şi, de altminteri, la Paris poţi vedea

[2] *William Henry Hudson* (1841–1922) scriitor de origine americană, născut în Argentina şi naturalizat în Anglia. Scena multora dintre scrierile sale, de obicei siropoase şi idilice, este America de Sud. *The Purple Land* („Ţara purpurie”) a apărut în 1885.

[3] *Horatio Alger* (1834–1899) scriitor american. A fost şi pastor unitarian. Toate scrierile sale se străduiau să arate cum, rezistând ispitelor, orice băiat sărac dar harnic ajunge sigur miliardar. Deşi lipsite de orice valoare, scrierile lui Alger au cunoscut o largă popularitate şi se spune că tirajul lor a trecut de 20.000.000 de exemplare.

oricâţi sudamericani doreşti.

— Ăştia nu-s sudamericani adevăraţi.

— Mie mi se par teribil de adevăraţi.

Trebuia să prind un anumit tren cu care să expediez materialele pentru săptămâna aceea şi abia scrisesem jumătate din ele.

— Ai mai auzit vreo bârfă? îl întrebai.

— Nu.

— Niciuna dintre cunoştinţele tale trăsnite n-a mai divorţat?

— Nu. Ascultă, Jake. Dacă suport eu cheltuiala pentru amândoi, mergi cu mine în America de Sud?

— Pentru ce tocmai eu?

— Vorbeşti spanioleşte. Şi dacă o să plecăm împreună, are să fie mult mai amuzant.

— Nu merg, i-am răspuns din nou. Îmi place mult oraşul ăsta, iar la vară mă duc în Spania.

— Toată viaţa am dorit să fac o asemenea călătorie, urmă Cohn. Apoi se aşează. Dar până oi izbuti s-o fac, am s-ajung la adânci bătrâneţe.

— Nu fi prost, i-am răspuns eu. Te poţi duce oriunde îţi place. Ai bani berechet.

— Ştiu. Dar nu mă pot hotărî să plec.

— Fii liniştit, l-am încurajat eu. Toate ţările arată aşa cum le vezi în filme.

Dar mi-era milă de Robert. Vedeam bine că e tare amărât.

— Mă îngrozeşte gândul că viaţa trece atât de repede şi nu-s în stare s-o trăiesc cu adevărat.

— În afară de cei care luptă cu taurii, nimeni nu-şi trăieşte vreodată cu adevărat din plin toată viaţa.

— Nu mă interesează pe mine luptătorii din arenă. Aia e o viaţă nefirească. Vreau să mă reîntorc la ţară, undeva în America de Sud. Am putea face o călătorie extraordinară.

— Ţi-a trecut vreodată prin minte să te duci în Africa Britanică de Est ca să vânezi?

— Nu, aşa ceva nu mi-ar plăcea.

— Acolo, m-aş duce cu tine.

— Nu. Nu mă interesează.

— Fiindcă despre treburile astea n-ai citit în nicio carte. Apucă-te şi citeşte o carte în care să fie vorba numai despre poveşti de dragoste cu principese negre cu pielea strălucitoare.

— Eu în America de Sud vreau să mă duc.

Era de-o încăpăţânare imbatabilă, iudaică.

— Hai să coborâm şi să bem ceva.

— Dar n-ai de lucru?

— Nu, i-am răspuns.

Coborârăm scările, până la cafeneaua de la parter. Descoperisem că asta e cea mai bună metodă ca să scapi de amici. După ce beai ceva, nu-ţi mai rămânea decât să zici: „Ei, acuma trebuie să mă întorc la birou, fiindcă am de trimis nişte cablograme” – şi totul era rezolvat. Când eşti gazetar, e foarte important să descoperi asemenea elegante portiţe de scăpare, fiindcă una dintre principalele reguli etice ale meseriei e să nu laşi niciodată impresia că lucrezi. În orice caz, atunci am coborât la bar şi am luat câte un whisky cu sifon. Cohn s-a uitat la rafturile pline de sticle ce acopereau pereţii şi a zis:

— Da, e foarte plăcut aici.

— Băutură cu carul, am încuviinţat la rândul meu.

— Ascultă, Jake, continuă Cohn aplecându-se peste bar. N-ai niciodată simţământul că viaţa întreagă se scurge pe lângă tine fără să tragi niciun folos de pe urma ei? Îţi dai seama că a şi trecut aproape jumătate din vremea pe care o ai de trăit?

— Ba da, aşa, din când în când.

— Ştii că peste vreo treizeci şi cinci de ani o să fim în mormânt?

— Ce dracu te-a apucat, Robert? Ce dracu ţi-a venit?

— Vorbesc serios.

— Uite o treabă care nu mă nelinişteşte deloc.

— Ar trebui să te neliniştească.

— Am trăit şi eu destule nelinişti în anumite momente.

Acum am terminat cu ele.

— Ei, află că eu vreau să mă duc în America de Sud.

— Ascultă, Robert, să ştii că plecând pe alte meleaguri nu schimbi de fapt nimic. Eu am încercat toate chestiile astea. Nu poţi scăpa de tine însuţi mutându-te dintr-un loc în altul. E absolut zadarnic.

— Dar tu n-ai fost niciodată în America de Sud.

— Dă-o dracului de Americă de Sud! Dacă o să te duci acolo în starea sufletească de acum, are să fie exact acelaşi lucru. Oraşul ăsta e fără cusur. De ce nu începi aici, la Paris, să-ţi trăieşti viaţa?

— Mi-e lehamite de Paris şi mi-e lehamite de Cartierul Latin.

— Evită Cartierul Latin. Umblă prin oraş de unul singur şi vezi ce se întâmplă cu tine.

— Nu se întâmplă nimic. Într-o noapte am hoinărit singur până în zori şi nu mi s-a întâmplat nimic, doar un biet poliţist pe bicicletă m-a oprit şi mi-a cerut actele.

— Nu arăta frumos oraşul noaptea?

— Nu mă interesează Parisul.

Vasăzică aşa stăteau lucrurile. Îmi era milă de el, dar n-aveam absolut nimic de făcut, fiindcă orice aş fi încercat, m-aş fi izbit de cele două poziţii apărate cu îndărătnicie: America de Sud ar putea să rezolve totul, şi lui nu-i plăcea Parisul. Prima idee o culesese dintr-o carte şi bănuiesc că a doua tot dintr-o carte provenea. Aşa că am spus:

— Îmi pare rău, dar trebuie să mă întorc la birou şi să expediez nişte cablograme.

— Chiar trebuie?

— Da, trebuie să le trimit neapărat.

— Te superi dacă vin şi eu şi te aştept până termini?

— Nu. Hai să mergem.

Cohn a rămas în odaia de alături să citească ziarele, iar redactorul-proprietar şi cu mine am trudit din greu vreme de două ceasuri. Pe urmă am sortat copiile, am adăugat o notă explicativă, am pus totul în două plicuri mari de carton şi am chemat băiatul de serviciu care trebuia să le ducă la

Gara Saint Lazare. Am trecut apoi în odaia de alături şi acolo l-am găsit pe Cohn dormind în fotoliu. Adormise cu capul pe braţe. N-aş fi vrut să-l trezesc, dar trebuia să închid biroul şi să plec. I-am pus mâna pe umăr. Scutură din cap. „Nu pot, spuse apăsându-şi şi mai tare capul pe braţe. Nu pot. Pentru nimic în lume nu fac una ca asta.”

— Robert, am rostit eu atunci zgâlţâindu-l de umăr. El a ridicat privirile, a zâmbit şi a început să clipească des.

— Am spus ceva cu glas tare, adineaori?

— Ceva ai spus. Dar n-am înţeles ce anume.

— Doamne sfinte! Ce vis înfiorător!

— Te-a adormit ţăcănitul maşinii de scris?

— Cred că asta-i pricina. N-am dormit deloc astă-noapte.

— Dar ce s-a întâmplat?

— Am discutat, îmi răspunse Cohn.

Cu ochii minţii, vedeam limpede scena. Am prostul năravde a reconstitui în minte scenele trăite în dormitor de prietenii mei. După aceea am coborât, ne-am dus la „Café Napolitain” să luăm un *apéritif* şi să privim lumea ieşită la plimbare pe bulevard.

Capitolul 3

Era o caldă seară de primăvară, iar după plecarea lui Robert am mai rămas la o masă pe terasa de la „Napolitain” să privesc coborârea amurgului, aprinderea firmelor luminoase, schimbarea ritmică a roşului şi verdelui stopurilor, îmbulzeala trecătorilor şi scurgerea tropotitoare a trăsurilor pe lângă şirul dens de taxiuri, să văd cum *les poules* trec prin faţa mea singure ori perechi, pornite să facă rost de masa din seara aceea. Am urmărit cu privirea o fată frumoasă care trecea pe lângă masa mea, am văzut-o cum se depărtează pe stradă şi am pierdut-o în mulţime, am observat apoi alta, pe urmă din nou am văzut-o pe prima întorcându-se. Iarăşi a trecut pe lângă mine, şi atunci am privit-o drept în ochi, iar fata a venit spre masa mea şi s-a aşezat. A sosit şi chelnerul.

— Ei, şi ce-ai vrea să bei? am întrebat-o.

— Pernod.

— Nu-i chiar bun pentru puştance.

— Puşti eşti tu. *Dites, garçon, un pernod*.[4]

— Şi mie tot un pernod.

— Ce-i cu tine? mă întrebă fata. Te duci la un chef?

— Sigur. Tu nu?

— Nu ştiu. În oraşul ăsta niciodată nu poţi să ştii.

— Nu-ţi place Parisul?

— Nu.

— De ce nu te duci altundeva?

— Nu există niciun altundeva.

— Înseamnă că eşti fericită!

— Fericită pe dracu’!

Pernodul este o imitaţie a absintului, dar verzui la

[4] Ascultă, chelner, un pernod (fr).

culoare. Dacă îi pui apă, capătă un aspect lăptos. Are gust de lemn dulce, te înfierbântă zdravăn, dar tot la fel te şi turteşte. Am stat la masă şi am băut, iar fata părea cam abătută.

— Ei, ce zici, o întrebai, îmi plăteşti o masă?

Fata zâmbi şi atunci am înţeles pentru ce se ferea cu atâta grijă să nu izbucnească în râs. Cu gura închisă, era chiar destul de drăguţă. Am plătit şi am pornit în jos pe stradă. Am chemat o trăsură şi birjarul a tras lângă trotuar. Purtaţi de alunecarea înceată şi lină, ne-am aşezat comod în *fiacre* şi am urcat pe Avenue de l'Opéra, am trecut pe lângă uşile ferecate ale magazinelor cu vitrine luminoase, de-a lungul bulevardului larg, strălucitor şi aproape pustiu. Trăsura trecu prin faţa birourilor ziarului „Herald" din New York, ale căror ferestre erau pline de ceasornice.

— Ce-i cu toate ceasurile astea? mă întrebă fata.

— Arată ora de pe întreg cuprinsul Americii.

— De ce râzi de mine?

Cotirăm de pe Avenue pe Rue des Pyramides, străbăturăm prin aglomeraţia de pe Rue de Rivoli şi pătrunserăm pe o poartă întunecată în grădina Tuileries. Fata se ghemuise lângă mine, iar eu o cuprinsesem cu braţul. Înălţă capul aşteptând să fie sărutată. Încercă să mă mângâie, dar îi dădui mâna la o parte.

— Fii cuminte.

— Ce-i cu tine? Eşti bolnav?

— Da.

— Toată lumea e bolnavă. Şi eu sunt.

Am ieşit din Tuileries la lumină, am traversat Sena şi pe urmă am luat-o în sus pe Rue des Saints Péres.

— Dacă eşti bolnav, n-ar trebui să bei pernod.

— Nici tu.

— Pentru mine n-are importanţă. Când e vorba de o femeie, nu contează.

— Cum te cheamă?

— Georgette. Pe tine cum?

— Jacob.

— Asta e nume flamand.

— E şi american.

— Nu eşti flamand?

— Nu, american.

— Îmi pare bine. Nu pot să-i sufăr pe flamanzi.

Între timp ajunseserăm la restaurant. Am strigat către *cocher*[5] şi i-am spus să oprească.

Am coborât din trăsură, însă Georgettei nu i-a plăcut cum arăta localul.

— E cam prăpădit restaurantul ăsta.

— Cam, îi răspunsei. Poate preferi să iei masa la Foyot. De ce nu reţii trăsura să te duci acolo?

O agăţasem împins de gândul vag sentimental că ar fi plăcut să iau masa însoţit de cineva. Trecuse multă vreme de când nu mai mâncasem în tovărăşia unei *poule* şi uitasem cât de plictisitoare poate fi o asemenea masă. Intrarăm în restaurant, trecurăm pe lângă tejgheaua unde trona Madame Lavigne şi pe urmă ne aşezarăm într-o cameră mai mică. După ce mâncă, Georgette se mai înveseli şi îmi declară:

— Nu-i rău aici. Nu e şic, dar mâncarea e destul de bună.

— Poţi mânca mai bine decât la Liège.

— Bruxelles vrei să zici.

Mai luarăm o sticlă de vin şi Georgette spuse o glumă. Pe urmă zâmbi arătându-şi toţi dinţii stricaţi şi din nou ciocnirăm paharele.

— Eşti un tip simpatic, îmi mărturisi Georgette. Ce păcat că te-ai îmbolnăvit. Şi ne înţelegem bine amândoi. Dar ia spune, de ce suferi?

— Am fost rănit în război, i-am răspuns eu.

— Of, porcăria aia de război.

De bună seamă că am fi continuat aşa, discutând despre război şi convenind că, de fapt, fusese o adevărată calamitate pe capul civilizaţiei şi mult mai bine ar fi fost dacă era evitat. Mă plictiseam destul de tare. Dar tocmai

[5] Birjar (fr).

atunci cineva strigă din camera de alături:

— Barnes! Hei, Barnes! Jacob Barnes!

— Auzi, mă strigă un prieten, i-am explicat fetei şi am ieşit din cameră.

Dincolo am dat peste Braddocks aşezat la o masă, împreună cu o ceată întreagă: Cohn, Frances Clyne, doamna Braddocks şi alţii pe care nu-i cunoşteam.

— Mergi şi tu la dans, nu-i aşa? mă întrebă Braddocks.

— Ce dans?

— Cum ce dans? Dancingurile. Ce, nu ştii că le-am reînviat? interveni doamna Braddocks.

— Trebuie să vii şi tu, Jake. Ne ducem cu toţii, spuse Frances de la celalalt capăt al mesei. Era o femeie înaltă şi se pricepea să zâmbească.

— Sigur că merge şi el, afirmă Braddocks. Hai, vino încoace să iei cafeaua cu noi, Barnes.

— S-a făcut.

— Şi adu-ţi prietena, mă îndemnă râzând doamna Braddocks. Era canadiană şi în relaţiile cu ceilalţi dovedea întreaga simplitate plină de graţie a celor din Canada.

— Mulţumesc, venim numaidecât, am făgăduit eu. Pe urmă m-am întors în camera cea mică.

— Cine-s prietenii aceia ai tăi? mă întrebă Georgette.

— Scriitori şi artişti.

— De ăştia găseşti puzderie dincoace de Sena.

— Chiar prea mulţi.

— Ai dreptate. Totuşi, unii dintre ei scot bani frumoşi.

— Ei, da.

Am terminat de mâncat şi am băut vinul, pe urmă i-am spus fetei:

— Hai dincolo. Cafeaua o bem împreună cu ceilalţi.

Georgette îşi deschise poşeta, şi-şi trecu de câteva ori puful peste obraji uitându-se în oglinjoară, îşi redesenă buzele cu ajutorul rujului şi-şi potrivi pălăria, apoi anunţă:

— Gata.

Am trecut în sala plină de lume, iar Braddocks şi ceilalţi bărbaţi de la masă s-au ridicat în picioare.

— Daţi-mi voie să v-o prezint pe logodnica mea, mademoiselle Georgette Leblanc, am anunţat eu. Georgette arboră zâmbetul ei încântător şi cu toţii ne strânserăm mâinile.

— Sunteţi rudă cu Georgette Leblanc, cântăreaţa? întrebă doamna Braddocks.

— *Connais pas*[6] răspunse Georgette.

— Dar aveţi acelaşi nume, insistă binevoitoare doamna Braddocks.

— Nu, contestă Georgette. Nici vorbă. Pe mine mă cheamă Hobin.

— Bine, dar domnul Barnes v-a prezentat drept mademoiselle Georgette Leblanc. Am auzit foarte limpede, insistă doamna Braddocks, care, încântată de faptul că vorbea franţuzeşte, ar fi fost în stare să nu-şi dea seama de nimic din ce spune.

— E un caraghios, declară Georgette.

— A, atunci a glumit, spuse doamna Braddocks.

— Da, încuviinţă Georgette. A vrut să facă haz.

— Ai auzit, Henry? strigă doamna Braddocks peste masă către bărbatu-său. Domnul Barnes şi-a prezentat logodnica drept mademoiselle Leblanc, dar de fapt pe dânsa o cheamă Hobin.

— Sigur că da, draga mea. Pe mademoiselle Hobin eu o cunosc de foarte multă vreme.

— Aha, mademoiselle Hobin, strigă Frances vorbind franţuzeşte foarte repede şi părând a nu fi nici atât de mândră şi nici atât de mirată ca doamna Braddocks de pe urma împrejurării că izbutea să se exprime în franţuzeşte. Sunteţi de mult la Paris? Vă place aici? Iubiţi Parisul, nu-i aşa?

— Cine-i asta? întrebă Georgette întorcându-se către mine. Trebuie neapărat să vorbesc cu ea?

Se uită la Frances, care stătea pe scaun zâmbind, cu mâinile împreunate, capul înclinat pe gâtul ei lung şi buzele

[6] N-o cunosc (fr.).

strânse, gata să pornească iarăşi vorbăria.

— Nu, nu-mi place Parisul. E scump şi murdar.

— Zău? Eu îl găsesc excepţional de curat. E unul dintre cele mai curate oraşe din toată Europa.

— Mie mi se pare murdar.

— Ce curios! Dar poate că nu staţi de prea multă vreme la Paris.

— Ba stau de o groază de vreme.

— Poţi găsi în el oameni încântători. Asta trebuie s-o admită oricine.

Georgette se întoarse din nou spre mine.

— Îs tare drăguţi prietenii tăi.

Frances se cam cherchelise şi i-ar fi făcut plăcere să continue în acelaşi fel, dar sosi cafeaua, veni şi Lavigne cu lichiorurile, iar pe urmă plecarăm cu toţii către dancing-clubul pe care-l ştia Braddocks.

De fapt era un *bal musette* pe Rue de la Montagne Sainte Genevieve. În cinci seri din săptămână veneau acolo să danseze muncitorii din cartierul Panthéon. Pentru o seară în fiece săptămână se transforma în dancing-club. Lunea era închis. Când am sosit noi, nu era în local aproape nimeni, în afară de un poliţist care stătea lângă uşă, de nevasta patronului tronând la barul acoperit cu tablă de zinc şi de patronul însuşi. Fata lor coborî în local tocmai când intram noi. De-a lungul pereţilor se întindeau bănci lungi, în toată încăperea erau înşirate mese, iar în fund se afla ringul de dans.

— Sper că lumea are să sosească ceva mai devreme, spuse Braddocks.

Fata veni spre noi şi ne întrebă ce vrem de băut. Patronul se urcă pe un scaun înalt de lângă ring şi începu să cânte la acordeon. Avea un şir de clopoţei prinşi în jurul gleznei şi în vreme ce cânta, bătea tactul cu piciorul. Toată lumea trecu la dans. Era foarte cald şi când am coborât de pe ring eram lac de transpiraţie.

— Doamne sfinte, exclamă Georgette. Cumplită zăpuşeală e în cutia asta!

— E cald.
— Cald al dracului!
— Scoate-ţi pălăria.
— Bună idee.

Cineva o invită pe Georgette la dans, iar eu m-am dus la bar. Era într-adevăr foarte cald şi acordeonul răsuna plăcut în noaptea înăbuşitoare. Am băut o bere stând în prag şi primind în faţă adierea răcoroasă a vântului de pe stradă. Două taxiuri coborau pe strada înclinată. Amândouă opriră în faţa localului. O ceată de tineri, unii îmbrăcaţi în jersee, alţii doar în cămăşi, coborî din ele. În lumina ce se revărsa pe uşă le-am văzut mâinile şi părul proaspăt spălat, încreţit în inele. Poliţistul de lângă uşă se uită la mine şi zâmbi. Noii sosiţi intrară înăuntru. Când trecură pragul, le-am văzut la lumină mâinile albe, părul ondulat, chipurile albe, care se strâmbau, gesticulau, vorbeau. Printre ei se afla şi Brett. Arăta foarte frumoasă şi se vedea limpede că se simte grozav de bine în mijlocul lor.

Unul dintre noii clienţi o văzu pe Georgette şi anunţă:

— Ia ascultaţi ce spun eu. Uite că am zărit o fată într-adevăr de meserie. Am să dansez cu ea, Lett. Uită-te bine la mine.

Bărbatul înalt, brunet, căruia i se spusese Lett, răspunse:

— Nu te-apuca de prostii.

Blondul cu păr ondulat îl linişti:

— Lasă, dragă, nu te speria.

Iar Brett era cu ei.

Mă cuprinsese o furie crâncenă. Nu ştiu cum, dar ăştia totdeauna mă înfuriau. Îmi dau seama că de obicei sunt socotiţi oameni amuzanţi, cu care trebuie să fii îngăduitor, dar tare aveam poftă să-l pocnesc pe unul, pe oricare, doar ca să strivesc în picioare atitudinea aceea superioară şi afectată. Însă în loc să fac aşa, am ieşit în stradă şi am băut o bere la barul localului de alături. Berea nu era bună deloc, şi a trebuit să iau un coniac încă şi mai prost, ca să spăl gustul nesuferit ce-mi rămăsese în gură. Când m-am întors în primul local, ringul era plin de dansatori şi

Georgette dansa cu tânărul cel blond, care se mişca dând din şolduri, cu capul lăsat pe-o parte şi ochii ridicaţi spre tavan. De îndată ce se opri muzica, un altul o invită să danseze cu el. O acaparaseră definitiv. Atunci am înţeles că toţi au să danseze cu Georgette. Aşa-s ăştia.

M-am aşezat la o masă. La aceeaşi masă şedea şi Cohn. Frances dansa. Doamna Braddocks a venit cu unul şi ni l-a prezentat drept Prentiss. Venise de la New York şi era de fel din Chicago, un proaspăt romancier cu faimă mereu crescândă. Vorbea cu un fel de accent britanic. I-am propus să bea ceva.

— Mulţumesc foarte mult, răspunse tânărul, dar chiar adineauri am băut.

— Mai ia încă un păhărel.

— Mulţumesc, o să iau unul.

Am chemat fata şi am luat fiecare câte un *fine á l'eau*[7].

— Am auzit că eşti din Kansas City, îmi spuse tânărul.

— Da.

— Parisul ţi se pare amuzant?

— Da.

— Zău?

Mă cam cherchelisem. Nu eram chiar beat de-adevărat, dar de ajuns ca să nu-mi pese de nimic.

— Mă jur că da, am stăruit eu. Dumitale nu?

— Oho, cât de încântător te înfurii, zise tânărul. Tare mi-ar plăcea să am şi eu darul ăsta.

M-am ridicat de la masă şi am pornit către ringul de dans. Doamna Braddocks a venit după mine, zicând:

— Nu trebuie să te superi pe Robert. Vezi bine că nu-i decât un copil.

— Nu m-am supărat. Doar am avut o clipă senzaţia că s-ar putea să vărs.

— Logodnica ta are un succes grozav, urmă doamna Braddocks uitându-se spre ring, unde

Georgette dansa în braţele bărbatului înalt şi negricios cu

[7] Lichior diluat cu apă minerală (fr.).

numele de Lett.

— Nu-i aşa? am rostit eu.

— Ba cam aşa, conveni doamna Braddocks.

Cohn se apropie şi el şi-mi spuse:

— Hai, Jake, să bem ceva. Şi o pornirăm împreună spre bar. Dar ce-i cu tine? Parcă s-ar fi întâmplat ceva care te-a întors pe dos.

— Nu s-a întâmplat nimic. Numai că toată panorama asta îmi face greaţă, atâta tot.

Brett veni şi ea la bar.

— Hello, copii!

— Hello, Brett, i-am răspuns. Dar cum de nu te-ai pilit?

— De-acuma gata, nu mă mai pilesc niciodată. Ia ascultaţi, oferiţi-i fetiţei un brandy cu sifon.

Stătea lângă noi, cu paharul în mână, şi l-am văzut pe Robert Cohn cum se uita la ea. Arăta în bună măsură aşa cum trebuie să fi arătat strămoşul său în clipa când a zărit pământul făgăduinţei. Bineînţeles, însă, că Robert era mult mai tânăr. Dar avea pe chip expresia aceea de aşteptare avidă şi aproape deznădăjduită.

Brett era afurisit de frumoasă. Purta un pulover de jerse şi o fustă de tweed, iar părul îi era pieptănat peste cap, băieţeşte. Ea a lansat genul ăsta. Era alcătuită doar din linii curbe, ca silueta unui yaht lansat în cursă, şi prin jerseul acela de lână nu putea să-ţi scape niciun amănunt. I-am spus:

— Sunt încântători prietenii ăştia ai tăi, Brett.

— Nu-i aşa că-s drăguţi? Dar tu, dragul meu? De unde-ai adunat-o?

— De la „Napolitain”.

— Şi ai petrecut o seară plăcută?

— Oho, într-adevăr nepreţuită!

Brett izbucni în râs.

— Nu-i frumos din partea ta, Jake. Înseamnă că ne jigneşti pe toţi. Ia uită-te la Frances. Şi la Jo.

Asta pentru a fi pe placul lui Cohn.

— E-un fel de restrângere a afacerilor, urmă Brett, şi din

nou izbucni în râs.

— Eşti teribil de trează, am observat eu.

— Da. Nu-i aşa? Şi unde mai pui că atunci când te afli cu o ceată cum e a prietenilor mei, poţi bea fără nicio grijă.

Muzica se auzi din nou şi Robert Cohn zise:

— Îmi acorzi mie dansul ăsta, lady Brett?

Brett îi zâmbi, pe urmă începu să râdă.

— Pe ăsta i l-am promis lui Jacob. Al dracului de biblic mai sună numele tău, Jake.

— Dar de următorul ce zici? întrebă Cohn.

— O să plecăm, răspunse Brett. Avem o întâlnire tocmai în Montmartre.

În vreme ce dansam, m-am uitat peste umărul partenerei mele şi l-am văzut pe Cohn stând în picioare dinaintea barului, cu ochii mereu pironiţi asupra ei.

— Ai mai zdrobit o inimă, i-am şoptit.

— Nu vorbi despre treaba asta. Bietul băiat. Habar n-am avut până adineaori.

— Ei, nu-i nimic, am urmat eu. Bănuiesc că-ţi place să le sporeşti mereu numărul.

— Nu mai vorbi ca un prost.

— Dar îi sporeşti.

— Ei, şi? Ce dacă îi sporesc?

— Nimic.

Dansam după melodia acordeonului şi cineva începuse să cânte la banjo. Era foarte cald şi mă simţeam minunat. Trecurăm pe lângă Georgette, care dansa cu un altul din grup.

— Ce te-o fi apucat de-ai adus-o aici?

— Nici eu nu ştiu, pur şi simplu am venit cu ea încoace.

— Începi să devii al dracului de romantic.

— Nu, mă plictisesc.

— Acuma?

— Nu, nu acuma.

— Hai să plecăm de aici. O laşi pe mâini bune.

— Vrei să plecăm?

— Dacă n-aş vrea, crezi că ţi-aş propune?

Am coborât de pe ring, mi-am luat pardesiul dintr-un cuier prins în perete şi m-am îmbrăcat. Brett se dusese la bar. Cohn îi spunea nu ştiu ce. M-am oprit şi eu la bar şi am cerut un plic. Patroana a făcut rost de unul. Am scos din buzunar o bancnotă de cincizeci de franci, am pus-o în plic, l-am închis şi i l-am încredinţat patroanei, rugând-o:

— Vreţi să fiţi bună şi să daţi plicul fetei cu care am venit, dacă întreabă de mine? Şi dacă pleacă împreună cu vreunul dintre domnii de-aici, aţi vrea să mi-l păstraţi?

— *C'est entendu, monsieur*[8]*,* mi-a răspuns patroana. Plecaţi? Chiar aşa devreme?

— Da.

Ieşirăm pe uşă. Cohn tot mai avea ceva de spus şi vorbea cu Brett, care îi ură noapte bună şi mă luă de braţ.

— Noapte bună, Cohn, am adăugat şi eu.

În stradă, ne uitarăm după un taxi. Brett îmi spuse:

— Ai să rămâi fără cei cincizeci de franci.

— Bineînţeles.

— Nu se vede niciun taxi.

— Să mergem pe jos până la Panthéon şi să luăm de acolo.

— Hai să bem ceva în cârciuma de-alături şi să trimitem după un taxi.

— Nu-ţi place să mergi pe jos nici măcar zece paşi.

— Nu, dacă pot să scap.

Am intrat în barul de alături şi am trimis chelnerul după un taxi.

— Ei, uite că am plecat şi ne-am descotorosit de ei.

Stăteam sprijiniţi de barul înalt acoperit cu tablă de zinc şi, fără să scoatem o vorbă, ne uitam unul la celălalt. Pe urmă a venit chelnerul şi ne-a anunţat că taxiul ne aşteaptă afară. Brett m-a strâns tare de mână. I-am dat chelnerului un franc şi am ieşit.

— Încotro să-i spun s-o ia? am întrebat-o pe Brett.

— Ei, spune-i să ne plimbe pe-aici primprejur.

[8] Am înţeles, domnule (fr.).

L-am rugat pe şofer să ne ducă la Parcul Montsouris, am urcat şi am trântit portiera. Brett şedea răsturnată într-un colţ cu ochii închişi. M-am aşezat lângă ea. Cu o smucitură, maşina porni din loc.

— Vai, dragul meu, am fost atât de nenorocită, rosti Brett.

Capitolul 4

Taxiul o luă în sus pe pantă, trecu prin piaţa luminată, apoi mai departe, în întuneric, tot urcând, pe urmă ajunse la loc drept pe strada întunecoasă de dincolo de Saint Etienne du Mont, alunecă lin pe asfalt, trecu pe lângă copaci şi pe lângă autobuzul oprit în Place de la Contrescarpe, apoi o coti peste pietrele de râu de pe Rue Mouffetard. Pe ambele părţi ale străzii se înşirau barurile luminate şi prăvăliile deschise la ore târzii. Nu stăteam aproape unul de altul, dar de multe ori ne-am ciocnit din pricina zdruncinăturilor maşinii pe strada cea veche. Brett îşi scosese pălăria. Ţinea capul dat pe spate. I-am văzut faţa la lumina prăvăliilor deschise, pe urmă am trecut în întuneric, şi din nou i-am văzut limpede chipul când am pătruns pe Avenue des Gobelins. Pavajul era desfundat şi muncitorii lucrau la şinele de tramvai sub lumina lămpilor cu acetilenă. Brett avea chipul alb şi linia gâtului i se distingea limpede în lumina puternică a flăcărilor. Când am pătruns iarăşi în întuneric, am sărutat-o. Buzele ni s-au împreunat strâns, dar după aceea Brett s-a răsucit deodată şi s-a ghemuit în colţul banchetei, cât de departe putea. Ţinea capul în piept. Şi spuse:

— Nu mă atinge. Te rog să nu mă atingi.

— Dar ce s-a întâmplat?

— Nu pot să îndur.

— Oh, Brett.

— Nu mă atinge. Trebuie să înţelegi. Nu pot îndura, asta-i. Vai, dragul meu, te rog înţelege.

— Nu mă iubeşti?

— Dacă te iubesc? Pur şi simplu parcă mă transform în gelatină când mă atingi.

— Şi nu ne rămâne nimic de făcut în privinţa asta?

Acum şedea dreaptă pe banchetă. Se sprijinea de mine, o cuprinsesem cu braţul şi stăteam foarte liniştiţi. Mă privea în ochi, cu privirea aceea numai a ei, care te făcea să te întrebi dacă într-adevăr vede ceva cu propriii ochi. Şi ochii aceia vor continua să privească mereu şi mereu, chiar şi după ce ochii tuturor celorlalţi oameni de pe lume vor fi încetat să mai privească. Privea ca şi când pe pământ n-ar fi existat niciun lucru la care să nu se uite în acelaşi fel, şi cu adevărat era chinuită de mulţimea atâtor lucruri.

— Şi nu ne rămâne nimic, chiar nimic de făcut? am insistat eu.

— Nu ştiu, răspunse Brett. Nu mai vreau să trec încă o dată prin iadul acela.

— Mai bine am avea grijă să nu ne mai întâlnim.

— Dar, dragul meu, trebuie să te văd. Doar ştii că nu e numai asta.

— Nu, dar totdeauna ajungem acolo.

— E vina mea. Dar, oare nu plătim pentru tot ce facem?

Toată vremea mă privise drept în ochi. Ochii ei aveau adâncimi variabile; câteodată păreau absolut inexpresivi. Acum îi puteai pătrunde până în străfunduri.

— Mă gândesc la toate suferinţele pe care le-am pricinuit bărbaţilor. Acum plătesc pentru toate.

— Nu mai vorbi prostii, m-am împotrivit eu. De altminteri, ce mi s-a întâmplat mie trece de obicei drept un lucru plin de haz. Nu mă gândesc niciodată la istoria asta.

— Vai, nu. Sunt convinsă că nu te gândeşti.

— Bine, atunci să nu mai vorbim despre ea.

— Şi eu am râs odată, chiar eu, cândva. Acum nu se mai uita la mine. Un prieten de-al fratelui meu s-a întors acasă tot aşa, de la Mons. Părea o glumă extraordinară. Dar bărbaţii nu află niciodată nimic, nu-i aşa?

— Nu, i-am răspuns. Nimeni nu află vreodată ceva.

Eram sătul până peste cap de povestea asta. Probabil că într-un moment sau altul o privisem şi eu sub cele mai multe dintre variatele ei aspecte, inclusiv acela că anumite

schilodiri ori infirmităţi devin obiect de haz, rămânând în acelaşi timp foarte dureroase pentru cei loviţi.

— E plină de haz, am spus. Are un haz nespus. Şi are haz, nu glumă, să fii îndrăgostit.

— Aşa crezi?

În clipa aceea ochii îi deveniră din nou lipsiţi de orice expresie.

— Nu spun haz în sensul comun. Într-un anumit fel e însă un simţământ fermecător.

— Nu, zise Brett. Cred că e iadul pe pământ.

— E bine că ne putem întâlni.

— Nu. Nu cred că-i bine.

— Şi nu vrei să ne vedem?

— Trebuie să te văd.

Acum şedeam ca doi străini. Pe partea dreaptă se afla Parcul Montsouris. Restaurantul, cu bazinul plin de păstrăvi vii şi unde poţi sta să priveşti peste întinderea parcului, era închis şi zăcea în întuneric. Şoferul întoarse capul spre noi. Am întrebat-o pe Brett:

— Unde ai vrea să mergem?

Brett se uita în altă parte.

— A! Să mergem la „Select”.

— „Café Select”, i-am spus şoferului. Boulevard Montparnasse.

Am pornit imediat într-acolo, ocolind pe după Leul de la Belfort, care supraveghează tramvaiele ce trec către Montrouge. Brett privea drept înainte. Pe Boulevard Raspail, când începuserăm să zărim luminile din Montparnasse, Brett spuse:

— Te-ai supăra tare dacă te-aş ruga să faci ceva?

— Nu fi caraghioasă.

— Mai sărută-mă doar o singură dată înainte de-a ajunge la restaurant.

După ce maşina s-a oprit, am coborât şi i-am plătit şoferului. Brett se dădu jos potrivindu-şi pălăria pe cap. În vreme ce cobora, m-a prins de mână. Şi mâna îi tremura.

— Spune-mi, arăt tare răvăşită?

Îşi trase pe ochi pălăria bărbătească de fetru, intră şi porni spre bar. Înăuntru, în jurul barului şi pe la mese, se afla cea mai mare parte din ceata cu care fusesem la localul de dans.

— Hello, copii, strigă Brett. Vreau să beau ceva!

— A! Brett! Brett! strigă venind către ea mărunţelul pictor portretist grec care afirma despre sine că e duce şi căruia toţi îi spuneau Zizi. Am pentru tine o veste grozavă.

— Hello, Zizi, îi răspunse Brett.

— Aş vrea să-ţi prezint un prieten, spuse Zizi.

Un bărbat gras se apropie de ei.

— Contele Mippipopolous – prietena mea lady Ashley.

— Bună seara, rosti Brett.

— Vă distraţi bine la Paris, lady? întrebă contele Mippipopolous. La lanţul de la ceas purta un dinte de elan[9].

— Oarecum, răspunse Brett.

— Parisul e un oraş grozav, asta fără nicio îndoială, urmă contele. Dar bănuiesc eu că dumneavoastră aveţi şi la Londra destule chestii grozave.

— A, bineînţeles, confirmă Brett. Uriaşe!

Braddocks mă strigă de la o masă:

— Barnes, vino să bei ceva. Află că fata aceea a ta a făcut un scandal înfiorător.

— Cum aşa?

— A pornit de la o vorbă de-a fetei patronilor. Scandal clasa întâi. A fost încântătoare, să ştii. Şi-a arătat cărţulia galbenă şi i-a cerut fetei patronilor s-o arate şi ea pe a ei. Atuncea să vezi scandal.

— Şi cum s-a sfârşit?

— Ei, s-a găsit cineva s-o ducă şi pe ea acasă. Nu era urâtă. Şi se pricepe să vorbească în argou, minunat se pricepe. Stai jos să bei ceva.

— Nu, am refuzat eu. Trebuie s-o şterg deaici. L-ai văzut pe Cohn?

— A plecat acasă împreună cu Frances, interveni

[9] Semn distinctiv al unei asociaţii aristocratice.

doamna Braddocks.

— Bietul băiat, urmă Braddocks. Pare să fie tare nefericit.

— Vă spun că chiar şi este, afirmă doamna Braddocks.

— Gata, trebuie s-o şterg, i-am anunţat grăbit. Vă urez noapte bună.

M-am dus la Brett, lângă bar, şi i-am spus noapte bună. Contele tocmai comanda şampanie, şi mă întrebă:

— N-aţi dori să beţi un pahar cu noi?

— Nu. Vă mulţumesc foarte mult. Sunt nevoit să plec.

— Chiar pleci? mă întrebă Brett.

— Da. Mă doare capul îngrozitor.

— Ne vedem mâine?

— Treci pe la birou.

— N-aş crede.

— Ei, atunci unde aş putea să te văd?

— Oriunde, în jur de ora cinci.

— Numai să fie în cealaltă parte a oraşului.

— Bine. La cinci mă găseşti la Crillon.

— Încearcă să fii acolo, am rugat-o.

— N-avea nicio grijă, mă linişti Brett. Niciodată nu te-am lăsat să aştepţi degeaba, nu-i aşa?

— Mai ştii ceva de Mike?

— O scrisoare azi.

— Noapte bună, domnul meu, spuse contele.

Am ieşit afară, pe trotuar, şi am pornit spre

Boulevard Saint Michel, trecând pe lângă mesele de la „Rotonde”, încă şi la ora aceea ocupate, am aruncat o privire către cealaltă parte a străzii, unde mesele de la „Dome” se înşiruiau până la marginea trotuarului. De la o masă, cineva mi-a făcut semn cu mâna. Nu-mi puteam da seama cine e, şi mi-am văzut de drum. Voiam s-ajung acasă. Boulevard Montparnasse era pustiu. La „Lavigne” uşile stăteau închise şi ferecate, iar la „Closerie des Lilas “ scoseseră mesele pe trotuar. Am trecut pe lângă statuia lui Ney, aşezată între castanii cu frunze tinere, în lumina lămpii cu arc voltaic. O coroană de flori roşii ofilite se sprijinea pe baza soclului. M-am oprit şi am citit inscripţia

de pe panglică: Din partea Grupărilor Bonapartiste, şi o dată, nu mai ţin minte care anume. Grozav de impunător arăta mareşalul Ney, cu cizmele lui înalte şi cu sabia ridicată printre frunzele verzi şi proaspete ale castanilor. Locuiam chiar peste drum, puţin mai jos, pe Boulevard Saint Michel.

În odaia portăresei era lumină, aşa că am bătut la uşă, iar ea mi-a înmânat corespondenţa. I-am urat noapte bună şi am urcat pe scări. Primisem două scrisori şi câteva ziare. Le-am cercetat la lumina lămpii cu gaz aerian din sufragerie. Scrisorile veneau din Statele Unite. Una conţinea un extras al contului meu la bancă. Arăta un activ de 2.432 de dolari şi 60 de cenţi. Am scos carnetul şi am scăzut cele patru cecuri emise după întâi ale lunii, aflând astfel că mai dispuneam de 1.832 de dolari şi 60 de cenţi. Am însemnat cifrele pe dosul extrasului de cont. Cealaltă cuprindea un anunţ de căsătorie. Doamna şi domnul Aloysius Kirby anunţă căsătoria fiicei lor Katherine – dar n-o cunoşteam nici pe fată şi nici bărbatul cu care se mărita. Probabil că trimiseseră anunţul şi în dreapta şi-n stânga, la toată lumea. Ce nume bizar! Eram încredinţat că n-aş fi putut niciodată uita un om cu un nume ca Aloysius. Nume pe de-a-ntregul catolic. Anunţul avea pe el şi blazon. Ca Zizi, ducele grec. Sau contele acela. Ciudat mai era şi contele. Şi Brett avea titlu nobiliar. Lady Ashley. Ducă-se dracului Brett. Da, du-te dracului, lady Ashley.

Am aprins lampa de pe noptieră, am închis robinetul de gaze şi am deschis ferestrele largi ale camerei. Patul era departe de ferestre, aşa că le-am lăsat deschise şi m-am dezbrăcat lângă pat. Un vagon de noapte trecu pe şinele de tramvai ducând legume către pieţele oraşului. Vagoanele astea fac un zgomot cumplit în nopţile când somnul nu se lipeşte de tine. Dezbrăcându-mă, m-am privit în oglinda dulapului cel mare de lângă pat. Camera fusese mobilată tipic franţuzeşte. Şi, aş zice, destul de practic. Oh, tocmai asta, dintre toate rănile câte pot exista pe lume! Cred că părea caraghios. Mi-am pus pijamaua şi m-am

vârât în pat. Aveam lângă mine cele două periodice despre luptele cu tauri, şi le-am scos banderolele. Una dintre ele era portocalie. Cealaltă galbenă. Din amândouă aveam să aflu aceleaşi ştiri, aşa că oricare dintre ele, citită mai întâi, ar fi lipsit-o pe cealaltă de orice interes. „Le Toril" era mai bine scris, şi pe el l-am luat să-l citesc. L-am citit de la un capăt la celălalt, inclusiv Mica Publicitate şi cotele bursei cerealelor. Am stins lampa. Cu gândul că aş putea să adorm.

Gândurile au început s-o ia razna. Vechea durere. Da, ce-ar fi putut fi mai scârbos decât o astfel de rană, căpătată când erai fugărit pe un front de operetă cum fusese frontul italian? În spitalul acela din Italia noi, cei internaţi, eram pe cale de a întemeia o asociaţie. Şi în italieneşte numele asociaţiei suna tare caraghios. Oare cu ceilalţi, cu italienii, ce s-o fi întâmplat? Fusesem la Ospedale Maggiore, la Milano, în Padiglione Ponte. Clădirea de alături se chema Padiglione Zonda. În faţă se afla o statuie a lui Ponte, ori o fi fost a lui Zonda. Acolo a venit să mă viziteze ofiţerul de legătură, cu grad de colonel. Caraghioasă treabă. Cam cea dintâi treabă hazlie. Eram înfăşurat tot în bandaje. Dar lui îi spuseseră ce anume păţisem. Şi atunci a rostit următoarea cuvântare uriaşă: „Dumneata, un străin, un englez (orice străin nu putea fi decât englez), ţi-ai jertfit mai mult decât viaţa." Formidabilă cuvântare! Aş fi vrut s-o pictez în litere cu înluminuri şi s-o atârn la mine în birou. Dar de râs n-a râs nicio clipă. Îşi închipuia, cred, cum s-ar simţi în locul meu. *Che mala fortuna! Che mala fortuna!*[10]

Cred, însă, că niciodată nu mi-am dat seama cu adevărat ce însemna asta. Încerc să iau lucrurile cât mai în glumă şi să nu creez încurcături nimănui. Probabil că nici n-aş fi avut vreun necaz dacă n-aş fi întâlnit-o pe Brett la bordul vasului cu care mă transportaseră în Anglia. Bănuiesc că nici nu dorea altceva decât ce nu putea obţine. Da, aşa sunt oamenii. Dă-i dracului. Preoţii catolici au o metodă grozavă

[10] Ce nenorocire! Ce nenorocire! (ital.)

când e vorba de asemenea treburi. Orice ai zice, sfaturi se pricep să dea. Să nu te gândeşti la ce te face să suferi. Oho, preţios sfat. Încearcă să-l urmezi din când în când. Încearcă şi urmează-l.

Am rămas treaz şi gândurile mi se învălmăşeau în minte. De la o vreme nu m-am mai putut stăpâni, am început să mă gândesc la Brett, şi toate celelalte au dispărut. Mă gândeam la Brett, iar atunci gândurile şi-au curmat învălmăşeala şi au început să alunece în valuri line. Pe urmă, dintr-odată, am izbucnit în plâns. După un timp m-am mai liniştit, am rămas întins în pat ascultând huruitul tramvaielor greoaie ce treceau şi se depărtau pe stradă, apoi am adormit.

M-am trezit. De afară venea zvon de ceartă. Am tras cu urechea şi mi s-a părut că recunosc o voce. Mi-am pus pe mine un halat şi m-am dus la uşă. De jos, răzbătea glasul portăresei. Era tare furioasă. Mi-am auzit numele şi am strigat-o.

— Dumneavoastră sunteţi, domnule Barnes? mă întrebă portăreasa.

— Da. Eu sunt.

— E aici o afurisită de femeie care a ridicat toată strada în picioare. Ce porcărie, la asemenea ceas din noapte! Zice că trebuie să vină la dumneavoastră. Degeaba i-am spus că v-aţi culcat.

Pe urmă am auzit-o pe Brett. Fiind pe jumătate adormit, fusesem sigur că e vorba de Georgette. De ce, nici eu nu-mi dau seama. Georgette n-avea de unde să ştie unde stau.

— Vrei să fii bună şi să o laşi sus?

Brett începu să urce scările. Mi-am dat seama, de cum am văzut-o, că era complet beată.

— Auzi ce prostie, exclamă Brett. Să faci asemenea scandal. Ia spune, nu-i aşa că nu dormeai?

— Dar ce crezi că făceam?

— Nu ştiu. Ce oră e?

M-am uitat la ceas. Era patru şi jumătate.

— Habar n-aveam cât e, zise Brett. Ascultă, la tine, aicea, nu se poate găsi un scaun? Nu fi supărăcios, dragule. Abia m-am despărţit de conte. El m-a adus încoace.

— Ce fel de om e?

Am scos sticla de brandy, sifonul şi paharele.

— Puţin, numai o picătură, zise Brett. Nu încerca să mă îmbeţi. Contele. Da, aşa-i. E de-ai noştri.

— E într-adevăr conte?

— Noroc! Ştii, aş zice că da. În orice caz, merită să fie. Ştie despre ceilalţi câte-n lună şi-n stele. Numai dracu poate bănui de unde le-o fi adunat pe toate. Are în Statele Unite un lanţ de prăvălii cu dulciuri.

Sorbi din pahar.

— Cred că lanţ a zis. Cam aşa ceva. Toate-s legate între ele, el le-a legat. Mi-a spus câte ceva în privinţa asta. Al dracului de interesant, în orice caz, e de-ai noştri. Da, de-ai noştri. Sigur. Se vede cât de colo.

Bău din nou.

— Dar ce m-amestec eu în poveştile astea? Nu te superi, nu? El îi aranjează treburile lui Zizi, ştiai?

— Zizi e şi el într-adevăr duce?

— Nu m-ar mira. E grec, doar ştii. Pictor infect. Mi-a cam plăcut contele.

— Unde te-ai dus cu el?

— Ei, peste tot. Chiar acuma m-a purtat încoace. Mi-a oferit zece mii de dolari ca să mă duc cu el la Biarritz. Cât face asta în lire sterline?

— Cam două mii.

— Bani serioşi. I-am spus că nu pot face una ca asta. Dar a fost grozav de drăguţ. I-am explicat că prea cunosc multă lume la Biarritz.

Începu să râdă.

— Văd c-o laşi cam moale cu băutura, observă Brett.

Abia sorbisem din paharul de brandy cu sifon. Am tras o înghiţitură zdravănă. Brett continuă:

— Aşa mai merge. Foarte nostim. Pe urmă a început să-mi spună c-ar vrea să mă duc împreună cu el la Cannes. I-

am răspuns că la Cannes cunosc prea multă lume. Monte Carlo. I-am răspuns că la Monte Carlo cunosc prea multă lume. I-am spus că peste tot cunosc prea multă lume. Şi-i foarte adevărat, şi asta e-adevărat. Aşa că l-am rugat să m-aducă încoace.

Se uita la mine, ţinând braţul sprijinit pe masă şi paharul ridicat. Continuă:

— Nu te uita aşa. I-am spus că sunt îndrăgostită de tine. Adevărat, şi asta. Nu te uita aşa. S-a purtat foarte drăguţ. Vrea să ne ducă pe amândoi undeva la cină, mâine seară. Ai vrea?

— De ce nu?

— Acuma mai bine aş pleca.

— De ce?

— Am vrut doar să te văd. O idee al dracului de trăsnită. Vrei să te îmbraci şi să cobori? Aşteaptă cu maşina în stradă, puţin mai sus.

— Contele?

— El în persoană. Şi un şofer în livrea. Are de gând să mă plimbe puţin şi pe urmă să luăm micul dejun în Bois. Şi coşuri întregi de cumpărături. De la „Zelli”, toate. Douăsprezece sticle de Mumm. Îţi surâde?

— Am de lucru mâine dimineaţă, i-am răspuns. Şi pe urmă sunt mult prea în urma voastră ca să vă mai pot ajunge şi să mai am vreun haz.

— Nu fi măgar.

— Nici nu-s în stare.

— Aşa-i. Îi trimiţi vreo vorbă drăguţă?

— Orice. Absolut orice.

— Noapte bună, dragule.

— Nu fi sentimentală.

— Mă-mbolnăveşti.

Ne-am sărutat de rămas bun şi pe Brett au trecut-o fiorii. Mi-a spus:

— E mai bine să plec. Noapte bună, dragule.

— Nu trebuie neapărat să te duci.

— Ba da.

Pe scări ne-am sărutat din nou, iar când am chemat-o pe portăreasă să deschidă uşa, am auzit-o mormăind. Am urcat îndărăt în cameră şi de la fereastra deschisă am urmărit-o pe Brett cu privirea, cum păşea de-a lungul străzii către limuzina cea mare, trasă la marginea trotuarului, sub lumina lămpii cu arc voltaic. A urcat şi au pornit. Am plecat de la fereastră. Pe masă se aflau un pahar gol şi altul pe jumătate plin cu brandy şi sifon. Le-am luat pe amândouă, m-am dus în bucătărie şi pe cel jumătate plin l-am vărsat în chiuvetă. Am stins focul în sufragerie, şi stând pe pat mi-am aruncat papucii din picioare şi m-am culcat. Asta era Brett, cea la care mă gândeam când începusem să plâng. Pe urmă mi-a apărut în minte străbătând strada şi urcându-se în maşină, aşa cum o văzusem ultima oară, şi bineînţeles că n-a mai trecut mult şi iar am simţit cum mi se sfâşie inima. Ziua e grozav de uşor să fii tare, orice s-ar întâmpla, dar noaptea e cu totul altfel.

Capitolul 5

A doua zi am pornit pe bulevard către Rue Soufflot, unde luam cafeaua cu brioşe. Era o dimineaţă splendidă. Castanii din grădina Luxembourg înfloriseră. În aer pluteau prevestirile încântătoare ale unei zile călduroase. În timp ce beam cafeaua, am citit ziarele şi pe urmă am fumat o ţigară. Florăresele se întorceau de la piaţă şi îşi aranjau coşurile. Studenţii treceau în sus, către Facultatea de Drept, ori în jos, spre Sorbona. Bulevardul era plin de tramvaie şi de oameni plecaţi la lucru. M-am urcat într-un autobuz S şi am pornit spre Madeleine, stând pe platforma din spate. De la Madeleine am luat-o pe jos pe Boulevard des Capucines până la Operă, iar de aici la mine la birou. Am trecut pe lângă vânzătorii de jucării: unul vindea broaşte săltătoare, celălalt păpuşele care boxau între ele. Am ocolit puţin ca să nu mă împiedic în sfoara fetei care-l ajuta pe vânzător, mânuind boxerii. Fata stătea în picioare, cu privirile pierdute în gol şi sfoara prinsă în mâinile împreunate. Bărbatul îndemna doi turişti să-i cumpere jucăriile. Alţi trei se opriseră şi priveau. Am trecut mai departe păşind în urma unui om care împingea un tăvălug, zugrăvind cu litere umede pe trotuar cuvântul CINZANO. Pretutindeni vedeam oameni grăbind către locurile de muncă. Era plăcut să ştii că te duci la muncă. Am traversat bulevardul şi am pătruns în clădirea unde aveam biroul.

Sus, în birou, am citit presa franceză de dimineaţă, am fumat, pe urmă m-am aşezat la maşina de scris şi am lucrat cu spor. La unsprezece am luat un taxi şi m-am dus la Quai d'Orsay[11], am intrat înăuntru şi am rămas acolo împreună cu vreo alţi zece corespondenţi de presă, să-l

[11] Sediul Ministerului de Externe al Franţei.

ascultăm pe un purtător de cuvânt al Ministerului de Externe, un tânăr diplomat stil „Nouvelle Revue Française”, cu ochelari cu ramă de baga, care a vorbit şi a răspuns la întrebările noastre vreme de-o jumătate de ceas. Preşedintele Consiliului de Miniştri se afla la Lyon unde ţinea un discurs, sau mai degrabă se găsea în drum spre Paris. Câţiva au pus întrebări doar ca să se audă vorbind şi numai doi corespondenţi ai agenţiilor de presă au întrebat fiindcă doreau cu adevărat să cunoască răspunsul. Nu existau niciun fel de ştiri importante. La întoarcere am luat un taxi împreună cu Woolsey şi Krum.

— Cum Dumnezeu îţi petreci nopţile, Jake? mă întrebă Krum. Nu te-am zărit pe nicăieri.

— Ei, prin Cartierul Latin.

— O să vin şi eu într-o noapte. La „Dingo”. Asta mi se pare că-i localul cel mai grozav, nu?

— Ba da. Asta, ori spelunca cea nouă, „Select”.

— De mult am de gând să dau pe-acolo spuse Krum. Dar ştiţi şi voi cum e, totuşi, când ai nevastă şi copii.

— Joci cumva tenis? întrebă Woolsey.

— Păi, nu, răspunse Krum. N-aş putea spune că am jucat vreodată anul ăsta. Am încercat să mai răsuflu şi eu, dar duminica totdeauna a plouat, şi pe terenurile de tenis e o înghesuială de nu-ţi poţi trage sufletul.

— Englezii nu lucrează niciunul sâmbăta, observă Woolsey.

— Băieţi norocoşi, rosti Krum. Ehei, dar ascultaţi ce vă spun eu. Într-o bună zi am s-ajung să nu mai trudesc pentru o agenţie de presă. Şi-atunci o să am tot timpul să văd şi cum e la ţară.

— Asta-i lucrul cel mai bun. Să trăieşti undeva la ţară şi să ai o maşinuţă.

— M-am gândit serios să-mi cumpăr maşină la anul.

Am bătut în geam. Şoferul a oprit. Le-am spus celorlalţi:

— Am ajuns la mine. Haideţi să bem ceva.

— Mulţumesc, bătrâne, îmi răspunse Krum.

Woolsey clătină din cap.

— Trebuie să redactez ceva despre cele aflate azi dimineaţă.

Am pus o monedă de doi franci în palma lui Krum.

— Eşti nebun, Jake. Eu plătesc.

— Ce rost are? E în contul agenţiei.

— Nimic. Vreau să plătesc eu.

Le-am făcut semn cu mâna. Krum scoase capul pe geam:

— Ne vedem miercuri la prânz.

— S-a făcut.

M-am urcat la birou cu ascensorul. Robert Cohn mă aştepta.

— Hello, Jake. Mergi să mâncăm?

— Da. Stai numai să văd dacă am primit ceva nou.

— Şi unde luăm masa?

— Unde-o fi.

M-am uitat în hârtiile de pe birou.

— Unde ai vrea să mergem?

— Ce-ai zice de „Wetzel”? Au nişte *hors d’oeuvres* grozave.

La restaurant am comandat *hors d’oeuvres* şi bere. *Le sommelier*[12] a adus berea, în căni de pământ înalte, cu spuma revărsată pe dinafară şi foarte rece. Aveam la dispoziţie vreo duzină de soiuri de *hors d’oeuvres.*

— Te-ai distrat bine azi-noapte? l-am întrebat pe Cohn.

— Nu. N-aş zice.

— Cum mai merge cu scrisul?

— Prost de tot. Cartea asta a doua n-o pot de fel urni din loc.

— Se întâmplă oricui.

— A, sunt sigur. Totuşi, mă cam pune pe gânduri.

— Te mai tentează să pleci în America de Sud?

— Bineînţeles.

— Ei, şi-atunci de ce nu pleci?

— Frances.

— N-ai decât s-o iei cu tine, l-am sfătuit eu.

[12] Chelnerul care serveşte băuturile.

— Nu i-ar face plăcere. Nu-i un lucru care să-i fie ei pe plac. Îi plac mulţi dintre oamenii de pe-aici.

— Atunci spune-i să se ducă dracului!

— Nu pot. Am faţă de ea anumite obligaţii.

Dădu la o parte feliile de castravete şi luă o bucată de hering în oţet.

— Jake, ce ştii tu despre lady Brett Ashley?

— O cheamă lady Ashley. Brett e numele ei propriu. Fată drăguţă. E pe cale să divorţeze şi are să se mărite cu Mike Campbell, care acum e tocmai în Scoţia. De ce?

— E o femeie deosebit de cuceritoare.

— Nu-i aşa?

— Are un anumit farmec, o anumită gingăşie. Pare să fie pură şi sinceră.

— E foarte drăguţă.

— Nu ştiu cum să descriu farmecul ei, continuă Cohn. Cred că provine din educaţie.

— Vorbeşti de parcă ţi-ar plăcea la nebunie.

— Exact. Nu m-aş mira să fiu îndrăgostit de ea.

— E beţivă, i-am spus eu. Îl iubeşte pe Mike Campbell şi o să se mărite cu el. Într-o bună zi Mike are să fie putred de bogat.

— Nu cred c-are să se mărite vreodată cu el.

— De ce nu?

— Nu ştiu. Nu cred, pur şi simplu. O cunoşti de multă vreme?

— Da. Făcea parte din V.A.D.[13] şi lucra la spitalul unde am fost eu internat pe vremea războiului.

— Pe vremea aceea trebuie să fi fost un copil.

— Astăzi are treizeci şi patru de ani.

— Când s-a măritat cu Ashley?

— În timpul războiului. Adevărata ei dragoste murise de curând, răpus de dizenterie.

— Răspunzi cam cu venin.

[13] *Voluntary Aid Detachment* (Corpul voluntar de asistenţă), serviciu de asistenţă medicală englez.

— Te rog să mă ierţi. Fără voia mea. Încercam doar să-ţi prezint faptele.

— Nu cred că s-ar mărita cu un om pe care nu-l iubeşte.

— Ei, i-am spus, uite c-a făcut-o. De două ori.

— Nu cred.

— Bine, atunci nu mai veni cu tot felul de întrebări prosteşti, dacă răspunsurile mele nu-ţi plac.

— Despre treburile astea nu te-am întrebat!

— M-ai întrebat ce ştiu despre Brett Ashley.

— Dar nu ţi-am cerut s-o insulţi.

— Du-te dracului!

Alb la faţă, se ridică în picioare şi rămase acolo, palid şi furios, de cealaltă parte a farfurioarelor cu *hors d'oeuvres.*

— Stai jos, i-am spus. Nu fi idiot.

— Trebuie să-ţi retragi cuvintele.

— Hai, isprăveşte odată cu prostiile astea de grădiniţă.

— Retrage-ţi cuvintele!

— Bine. Retrag totul. De când sunt n-am auzit vreodată de Brett Ashley. Eşti mulţumit?

— Nu. Nu aşa. Că mi-ai spus să mă duc dracului.

— Bun. Nu te duce dracului. Stai pe-aici. Abia trebuie să începem masa.

Cohn zâmbi din nou şi se aşeză. Părea bucuros că se poate aşeza. Ce dracu ar fi putut face dacă n-ar fi stat jos?

— Spui lucruri atât de jignitoare, Jake.

— Iartă-mă, te rog. Am o limbă afurisită. Dar când spun lucruri urâte, niciodată nu le spun cu convingere.

— Ştiu, mărturisi Cohn. Eşti într-adevăr cam singurul prieten bun pe care-l am, Jake.

„Aibă-te Dumnezeu în buna Lui pază", mi-am zis eu în gând. Şi am continuat cu voce tare:

— Uită ce-am spus. Îmi pare rău.

— S-a făcut. E-n regulă. N-am fost supărat decât o singură clipă.

— Bine. Hai să mai luăm şi altceva de mâncare.

După ce am terminat masa, am plecat împreună pe jos până la „Café de la Paix", să luăm cafeaua. Îmi dădeam

seama că Robert ar fi vrut s-aducă din nou vorba despre Brett, dar am izbutit să ocolesc subiectul. Am vorbit vrute şi nevrute, apoi m-am despărţit de el şi m-am întors la birou.

Capitolul 6

La ceasurile cinci mă aflam la „Hotel Crillon” şi o aşteptam pe Brett. Nu venise încă, aşa că m-am aşezat la o masă şi am aşternut pe hârtie câteva scrisori. Nu erau ele prea grozave, scrisorile, dar nădăjduiam că hârtia cu antetul unui hotel de talia lui „Crillon” avea să le sporească valoarea. Brett tot nu apărea, aşa că pe la şase fără un sfert am coborât la bar şi am luat un Jack Rose, împreună cu George barmanul. Cum Brett nu se arătase nici pe la bar, m-am mai uitat o dată după ea, când am trecut din nou prin hol în drum spre ieşire, apoi am luat un taxi şi am pornit către „Café Select”. Trecând peste Sena, am văzut un şir de bărci goale purtate de curent în alunecare grăbită şi barcagii tot mai atenţi la vâsle pe măsură ce se apropiau de pod. Era frumos, fluviul. La Paris e totdeauna plăcut să treci peste poduri.

Taxiul ocoli statuia celui care a inventat semaforul şi respectând cu grijă toate regulile coti pe Boulevard Raspail, iar atunci m-am răsturnat pe spătarul banchetei ca să nu văd prea bine partea asta a drumului. E totdeauna plicticos să treci pe Boulevard Raspail. Pentru mine era aidoma unei anumite porţiuni de pe şoseaua P.L.M.[14], între Fontainebleau şi Montereau, care de fiece dată mă făcea să mă simt plictisit, mort şi paralizat, până izbuteam să scap de ea. Cred că unele asociaţii de idei creează asemenea porţiuni moarte pe câte un traseu. Parisul are şi alte străzi tot atât de urâte ca şi Boulevard Raspail. N-am absolut nimic împotrivă să merg pe jos pe Boulevard Raspail. Dar nu pot suporta să-l străbat cu maşina ori cu trăsura. Probabil că am citit vreodată ceva despre el. Din aceeaşi

[14] Paris — Lyon — Marsilia.

sursă provine şi atitudinea lui Robert Cohn faţă de întregul Paris. Mă întreb mereu de unde o fi provenind neputinţa lui Cohn de a se simţi bine la Paris. Poate de la Mencken[15]. Cred că Mencken urăşte Parisul. Şi atât de mulţi tineri îşi iau simpatiile şi antipatiile din scrierile lui Mencken!

Taxiul opri în faţă la „Rotonde”. Indiferent la ce cafenea din Montparnasse i-ai spune unui şofer de taxi să te ducă, pornind de pe malul drept al fluviului, el tot la „Rotonde” te lasă. Peste zece ani de acum încolo probabil că în loc de „Rotonde” are să fie „Dôme”. În orice caz, eram destul de aproape de ţintă. Am pornit către „Select” trecând pe lângă mesele triste de la „Rotonde”. Înăuntru, la bar, era puţină lume, iar afară, singur, stătea Harvey Stone.

Avea un teanc de farfurioare[16] dinainte şi era nebărbierit.

— Stai jos, îmi spuse Harvey. Te-am căutat.

— Dar ce s-a întâmplat?

— Nimic. Te-am căutat, aşa.

— Ai fost la curse?

— Nu. De duminică n-am mai fost.

— Ce veşti mai ai din America?

— Nimic. Absolut nimic.

— Ce s-a întâmplat?

— Nu ştiu. Am terminat cu ei. Am terminat cu ei pentru totdeauna.

Se aplecă spre mine şi mă privi drept în ochi.

— Vrei să-ţi spun ceva, Jake?

— Da.

— De cinci zile n-am mai pus nimic în gură.

Am socotit repede în gând. Nu trecuseră decât trei zile de când Harvey îmi câştigase două sute de franci jucând pocher cu zaruri la „New York Bar”.

— Ce s-a întâmplat?

— N-am bani. Nu mi-au sosit banii. Tăcu o clipă, apoi continuă: E tare curios, Jake, ascultă ce-ţi spun eu. Când

[15] *Henry Louis Mencken* (1880–1956), ziarist, critic şi eseist american.

[16] Farfurioarele pe care sunt servite băuturile rămân pe masă pentru a indica numărul total al comenzilor.

mă aflu într-o situaţie ca asta, nu vreau decât să fiu singur. Vreau să stau încuiat în cameră. Parcă aş fi pisică.

M-am căutat în buzunar.

— O sută de franci ţi-ar fi de oarecare ajutor, Harvey?

— Da.

— Atunci hai. Hai să mergem la masă.

— Nu-i nicio grabă. Să bem ceva.

— Mai bine să mâncăm.

— Nu. Când ajung în starea asta, puţin îmi pasă dacă mănânc sau nu.

Am băut. Harvey a adăugat şi farfurioara mea la teancul din faţa lui.

— Harvey, tu-l cunoşti pe Mencken?

— Da. De ce întrebi?

— Ce fel de om e?

— Un om de treabă. Spune unele lucruri tare năstruşnice. Ultima dată când am mâncat împreună cu el, am discutat despre Hoffenheimer. Partea proastă – zicea Mencken – e că mai e şi mare vânător de fuste. Nu-i deloc rău spus.

— Nu-i rău spus.

— Dar acuma s-a zis cu el, e sfârşit, continuă Harvey. Până azi a scris despre absolut tot ce ştia, iar acum se ocupă de tot ce nu ştie.

— Presupun că e un om de treabă, am spus eu. Dar mie mi-e cu neputinţă să-l citesc.

— Ei, nimeni nu-l mai citeşte în ziua de azi, declară Harvey, cu excepţia celor care obişnuiesc să citească publicaţiile Institutului Alexander Hamilton.

— Aşa-i, am încuviinţat. Nici publicaţiile acelea nu erau rele.

— Sigur, întări Harvey.

Pe urmă am stat o vreme cufundaţi în gânduri.

— Mai luăm un porto?

— S-a făcut, conveni Harvey.

— Uite-l pe Cohn, am spus.

Robert Cohn traversa strada.

— Blegul ăla, comentă Harvey.

Cohn veni de-a dreptul la masa noastră şi ne salută:

— Hello, derbedeilor!

— Hello, Robert, răspunse Harvey. Uite tocmai îi spuneam lui Jake că eşti un bleg.

— Cum adică?

— Spune repede. Dar fără să te gândeşti. Ce-ai face dacă ai avea posibilitatea să faci orice ai dori?

Cohn căzu pe gânduri.

— Nu te gândi. Dă-i drumul.

— Nu ştiu, răspunse Cohn. Dar, oricum, spuneţi-mi şi mie, ce-i cu aiureala asta?

— Aş vrea să aflu ce-ai face într-un asemenea caz. Ce ţi-ar veni în minte mai întâi. Indiferent cât de trăsnit ar fi.

— Nu ştiu, repetă Cohn. Cred că probabil m-aş apuca iar de jucat fotbal, mai ales dacă ţin seamă câtă experienţă am căpătat până azi.

— Te-am judecat greşit, mărturisi Harvey. Nu eşti bleg. Eşti doar un exemplar arierat.

— Eşti grozav de caraghios, Harvey, spuse Cohn. Într-o bună zi ai să găseşti pe unul să-ţi boţească mutra.

Harvey Stone izbucni în râs.

— Aşa crezi? Şi totuşi n-am să găsesc. Fiindcă pentru mine n-ar avea nicio importanţă. Eu nu-s bătăuş.

— Ba ai vedea tu ce importanţă are, dacă s-ar găsi vreunul s-o facă.

— Nu, n-ar avea. Aici e marea ta greşeală. Fiindcă nu eşti inteligent.

— Fă bine şi lasă-mă în pace.

— E-n regulă, spuse Harvey. De altminteri nici nu mă interesează subiectul. Pentru mine nu însemni nimic.

— Hai, lasă, Harvey, intervenii eu. Mai ia un porto.

— Nu, refuză Harvey. Mă duc puţin mai sus, să mănânc. Ne vedem mai târziu, Jake.

Ieşi dintre mese şi porni pe stradă. L-am urmărit cu privirea cum traversa strada printre taxiuri, mic, greoi, calm şi sigur de sine prin îmbulzeală.

— Totdeauna mă scoate din fire, spuse Cohn. Mi-e cu

neputinţă să-l suport.

— Mie îmi place. Ţin la el. Nu-i cazul să te superi din pricina lui.

— Ştiu, încuviinţă Cohn. Doar atât, că mă calcă pe nervi.

— Ai scris ceva azi după-masă?

— Nu. N-am putut s-o urnesc din loc. Merge mult mai greu decât prima mea carte. Îmi scuip sufletul din pricina ei.

Mândria aceea robustă, cu care se întorsese din America la începutul primăverii, dispăruse. Atunci fusese sigur de valoarea muncii lui şi nu suferea decât din cauza nostalgiei după aventuri. Acum siguranţa dispăruse. Am oarecum impresia că nu l-am înfăţişat pe Robert Cohn destul de limpede. Pricina stă în faptul că până nu s-a îndrăgostit de Brett, nu l-am auzit niciodată făcând vreo remarcă în stare să-l deosebească, într-un fel sau altul, de ceilalţi. Îţi făcea plăcere să-l priveşti pe terenul de tenis, fiindcă avea corp frumos şi îşi păstra linia; mânuia cu abilitate cărţile la bridge şi întreaga lui înfăţişare prezenta o stranie alură de tânăr student. Dacă se afla într-un grup, nimic din ce spunea nu atrăgea atenţia. Umbla îmbrăcat cu ceea ce la şcoală se numea tricou de polo şi poate tot aşa i se spune şi acum, dar fără să-şi dea osteneala de a părea tânăr. Nu cred că acorda prea mare atenţie îmbrăcămintei. În privinţa exteriorului, se formase la Princeton. Interiorul i-l modelaseră însă cele două femei care se ocupaseră de el. Avea o voioşie înnăscută, simpatică şi băieţească, pe care nimeni nu izbutise să i-o alunge, şi probabil că până acum eu n-am arătat-o îndeajuns. Îi plăcea să învingă la tenis. Probabil îi plăcea tot atât de mult ca şi lui Lenglen, de pildă. Pe de altă parte, nici nu se înfuria dacă era învins. Când s-a îndrăgostit de Brett, n-a mai rămas nici urmă din jocul lui de tenis. Îl băteau până şi unii care niciodată n-ar fi putut râvni la asemenea performanţă. În privinţa asta era încântător.

În orice caz, în ziua aceea stăteam amândoi pe terasa de la „Café Select” şi Harvey Stone tocmai traversase strada.

l-am spus:

— Hai să mergem la „Lilas”.

— Am o întâlnire.

— La ce oră?

— Frances trebuie să vină aici la şapte şi un sfert.

— Uite-o c-a sosit.

Frances Clyne venea către noi, de pe cealaltă parte a străzii. Era o fată foarte înaltă şi când mergea părea că-şi mişcă toate încheieturile. Ne zâmbi şi ne făcu semn cu mâna. Ne-am uitat la ea, cum trecea strada.

— Hello, mă salută Frances, îmi pare bine că te găsesc aici, Jake. Chiar vream să stau de vorbă cu tine.

— Hello, Frances, rosti Cohn. Zâmbea.

— A! Hello, Robert. Aici eşti? Şi continuă, vorbind repede: Am fost teribil de neliniştită. Dumnealui – şi făcu semn cu capul spre Cohn – n-a venit acasă la prânz.

— Nu ne înţeleseserăm să vin.

— A! Ştiu. Dar nu i-ai spus nimic bucătăresei. Pe urmă am avut şi eu o întâlnire, dar n-am găsit-o pe Paula la birou. M-am dus la Ritz s-o aştept, nici n-a călcat pe acolo, şi bineînţeles că n-aveam destui bani ca să iau masa la Ritz…

— Şi ce-ai făcut?

— Oho, am plecat, bineînţeles. Vorbea cu veselie prefăcută. Eu sunt totdeauna punctuală la întâlniri. În ziua de azi nimeni nu mai ştie ce e punctualitatea. Ar trebui să mă învăţ minte. Şi, ia spune, Jake, ce mai faci?

— Foarte bine.

— Grozav de drăguţă fata cu care erai la dans, şi pe urmă ai plecat cu Brett aia.

— Nu-ţi place? întrebă Cohn.

— O găsesc de-a dreptul încântătoare. Tu nu?

Cohn nu răspunse nimic.

— Ascultă, Jake. Vreau să stăm puţin de vorbă. N-ai fi dispus să mergi cu mine la „Dôme”? Tu rămâi aici, nu-i aşa, Robert? Hai, Jake.

Am traversat Boulevard Montparnasse şi ne-am aşezat la

o masă. A venit un băiat cu „Paris Times” am cumpărat un exemplar şi l-am deschis.

— Ce s-a întâmplat, Frances?

— O, nimic, răspunse Frances, doar că vrea să mă lase.

— Cum adică?

— Păi, a spus la toată lumea că o să ne căsătorim, m-a făcut să-i dau de veste mamei şi tuturor celorlalţi, iar acuma nu mai vrea.

— Dar ce s-a întâmplat?

— A hotărât că nu şi-a trăit destul viaţa. Am ştiut c-aşa are să se întâmple încă de când a plecat la New York.

Ridică privirea arătându-şi ochii foarte strălucitori şi străduindu-se să vorbească degajat.

— N-o să mă mărit cu el dacă nu vrea. Bineînţeles că nu. Acum nu m-aş mai mărita cu el pentru nimic în lume. Numai că mi se pare puţin cam târziu, după ce am aşteptat trei ani şi tocmai am izbutit să obţin divorţul.

N-am scos o vorbă.

— Plănuiserăm să serbăm cu fast evenimentul, şi când colo n-am făcut decât să ne certăm. Ca nişte copii proşti. Ne-am certat îngrozitor, iar Robert plânge şi mă imploră să fiu înţelegătoare şi zice că nu poate să facă pasul ăsta.

— Cumplit ghinion.

— Cred şi eu că-i un ghinion cumplit. Am pierdut cu Robert doi ani şi jumătate. Acuma nici nu ştiu dacă o să mai vrea vreodată un bărbat să se însoare cu mine. Cu doi ani în urmă aş fi putut să mă mărit cu oricine mi-ar fi plăcut, acolo, la Cannes. Toţi bărbaţii în vârstă care doreau să se însoare cu o persoană şic şi să se adune la casa lor umblau nebuni după mine. Acuma nu cred c-aş mai putea cuceri pe vreunul.

— Ba ai putea, nici vorbă. Te poţi mărita cu cine-ţi place.

— Nu, nu cred. Şi, pe urmă, ţin la el. Şi aş vrea să am copii. Totdeauna m-am gândit c-o să avem copii.

Din nou mă privi cu ochi foarte strălucitori.

— Niciodată nu mi-au fost mie prea dragi copiii, dar nici prin cap nu mi-a trecut că n-o să am şi eu cândva.

Totdeauna mi-am spus că întâi o să-i am şi pe urmă au să-mi şi placă.

— Robert are copii.

— Ei, da. El are copii, el are bani, are o mamă bogată, şi a scris o carte, dar mie nimeni n-o să-mi publice ce scriu, nimeni pe lumea asta. Şi nu scriu rău. Şi nici bani n-am, n-am deloc. Aş fi putut obţine pensie alimentară, dar m-am zbătut să divorţez cât mai repede cu putinţă.

Şi iarăşi se uită la mine cu ochi foarte strălucitori.

— Nu e drept aşa. Pe de-o parte e vina mea, dar pe de alta nu e. Ar fi trebuit să fiu mai înţeleaptă. Iar când discut cu el, nu face decât să se smiorcăie şi să spună că nu se poate însura. De ce nu se poate însura? Aş fi o soţie bună. Cu mine e foarte uşor să te înţelegi. Îl las de capul lui, să facă ce-i place. Dar n-ajută la nimic.

— E-o adevărată ruşine.

— Da, e-o adevărată ruşine. Dar n-are niciun rost să mai vorbim, nu-i aşa? Hai să mergem înapoi la „Select”.

— Îţi dai seama că eu n-am nicio putere.

— Nu. Atât te-aş ruga, să nu-i spui ce-am vorbit. Ştiu eu ce vrea dumnealui. Şi pentru prima dată părăsi tonul acela afectat şi cumplit de voios. Vrea să se întoarcă singur la New York şi să fie acolo când îi va apare cartea. Asta vrea dumnealui.

— Poate că n-au să i-o admire. Şi nu cred că Robert e chiar aşa cum vrei să-l arăţi. Zău că nu cred.

— Nu-l cunoşti cum îl cunosc eu, Jake. Asta vrea dumnealui să facă. Ştiu eu. Ştiu bine. De aceea nu vrea să se însoare. Vrea să trăiască un adevărat triumf în toamna asta şi să nu-l împartă cu nimeni.

— Vrei să ne întoarcem la „Select” ?

— Da. Hai să mergem.

Ne-am ridicat de la masă – nimeni nu ne adusese ceva de băut – şi am pornit să traversam strada către „Select”, unde Cohn şedea şi ne zâmbea de la masa cu tăblie de marmoră.

— Ei, ce te face să zâmbeşti aşa? îl întrebă Frances. Eşti

chiar atât de fericit?

— Îţi zâmbeam ţie, lui Jake şi secretelor voastre.

— Ei, ce i-am spus eu lui Jake nu-i niciun secret. Foarte curând o să afle toată lumea. N-am vrut decât să-i ofer lui Jake o versiune cinstită.

— Despre ce-a fost vorba? Despre plecarea ta în Anglia?

— Da, despre plecarea mea în Anglia. Vai, Jake! Am uitat să-ţi spun. Plec în Anglia.

— E-o veste grozavă!

— Da, aşa se petrec lucrurile în cele mai nobile familii. Robert mă trimite. Are să-mi dea două sute de lire şi pe urmă plec să-mi vizitez prietenii. N-o să fie plăcut? Prietenii n-au aflat încă nimic.

Se întoarse spre Cohn şi-i zâmbi. Dar lui Cohn îi pierise zâmbetul.

— Era vorba să-mi dai numai o sută de lire, nu-i aşa, Robert? Dar l-am convins să-mi dea două. S-a arătat într-adevăr foarte generos. Nu, Robert?

Nu înţeleg cum de pot oamenii să-i spună lui Robert Cohn lucruri atât de cumplite. Există persoane cărora nu le poţi adresa cuvinte jignitoare. Ademenea fiinţe îţi dau senzaţia că lumea ar fi nimicită, s-ar dezagrega cu adevărat, chiar în faţa ochilor tăi, dacă ai da glas unor anumite lucruri. Dar Cohn stătea lângă mine şi înfrunta totul. Iată, toate se petreceau pe faţă, chiar în prezenţa mea, şi nu simţeam nici măcar dorinţa de a le pune stavilă. Şi nu era decât o glumă nevinovată în comparaţie cu ce avea să urmeze.

— Cum poţi vorbi aşa, Frances? o întrerupse Cohn.

— Auzi ce spune! Mă duc în Anglia. Mă duc să-mi vizitez prietenii. Ai fost vreodată în vizită la prieteni care nici n-au ochi să te vadă? Ehei, vor trebui să mă înghită, n-au încotro. Parcă-i aud: „Ce mai faci, draga mea? E-atâta vreme de când nu te-am mai văzut. Şi ce mai face scumpa ta mamă?” Adevărat, ce-o fi mai făcând scumpa mea mamă? Şi-a băgat toţi banii în bonuri de tezaur emise de francezi pe vremea războiului. Da, aşa a făcut. Probabil că

e unica fiinţă din lume care a făcut una ca asta. „Şi ce mai ştii de Robert?” Sau poate că despre Robert au să pomenească doar cu multă grijă. „Vezi şi fii foarte atentă să nu-i rosteşti numele, draga mea. Biata Frances a trăit o experienţă groaznic de nefericită.” Nu-i aşa că are să fie mai mare hazul, Robert? Nu crezi c-o să fie de-un haz nespus, Jake?

Se întoarse către mine, cu zâmbetul acela cumplit de vesel. Faptul că avea auditoriu pentru astfel de îndeletnicire îi procura o satisfacţie nespusă.

— Şi tu unde o să fii atunci, Robert? Da, recunosc, eu sunt vinovată. Eu şi numai eu sunt de vină. Când te-am convins să-i faci vânt secretarei ăleia drăguţe de la revistă, ar fi trebuit să-mi dau seama că şi de mine tot aşa ai să te descotoroseşti. Dar Jake nu ştie nimic despre chestia asta. Să-i spun şi lui povestea?

— Încetează, Frances, pentru numele lui Dumnezeu!

— Ba nu, am să-i spun. La revistă Robert a avut o secretară drăguţă. O adevărată dulceaţă, şi Robert o găsea fermecătoare, dar uite că atunci am apărut eu, şi Robert a găsit că nu sunt deloc mai puţin fermecătoare. Aşa că l-am convins să se descotorosească de ea; când se mutase cu revista de la Carmel la Provincetown o luase şi pe fată, iar pe urmă nici măcar nu i-a dat bani să aibă cu ce se întoarce pe coasta Pacificului. Şi toate astea doar ca să-mi facă mie plăcere. Pe vremea aceea credea că sunt cum nu se poate mai încântătoare. Nu credeai aşa, Robert?

Să nu înţelegi greşit, Jake, povestea cu secretara era absolut platonică. Nici măcar platonică. De fapt n-a fost chiar nimic. Atât doar, că fata era grozav de drăguţă. Şi Robert a făcut tot ce ţi-am spus numai ca să-mi ofere mie o satisfacţie. Ei, de, bănuiesc că noi, ăştia, care trăim prin sabie, de sabie vom pieri. Nu-i aşa că sună literar? Ai face bine s-o ţii minte ca s-o foloseşti în viitoarea ta carte, Robert.

Ştii că Robert a început să strângă material pentru o altă carte? Aşa-i că ai şi început, Robert? De asta mă părăseşte.

A hotărât că nu-l inspir îndeajuns. Înţelegi, tot timpul cât am trăit împreună, a fost atât de ocupat cu lucrul la cartea lui, încât nu-şi mai aduce aminte nimic despre noi doi. Aşa că se-apucă să adune material nou. Bineînţeles, sper c-are să găsească ceva uluitor de interesant.

Ascultă, dragă Robert. Dă-mi voie să-ţi mai spun un singur lucru. Nu te superi, aşa-i că nu te superi? Să nu te cerţi cu tinerele tale cuceriri. Încearcă să nu te cerţi. Fiindcă tu nu te poţi certa cu cineva fără să plângi, iar pe urmă te cuprinde o milă atât de sfâşietoare de tine însuţi, încât nu mai eşti în stare să ţii minte ce-a zis celălalt. În felul ăsta niciodată n-ai să-ţi poţi reaminti vreo conversaţie. Încearcă şi tu să fii calm, atâta tot. Ştiu că-i grozav de greu. Dar nu uita că e pentru cauza literaturii. Pentru literatură toţi trebuie să facem sacrificii. Uită-te la mine. Plec în Anglia fără să spun o vorbă. Totul pentru literatură. Cu toţii trebuie să-i ajutăm pe tinerii scriitori. Nu eşti şi tu de-aceeaşi părere, Jake? Numai că tu nu eşti un tânăr scriitor. Aşa-i că nu eşti, Robert? Ai treizeci şi patru de ani. Dar cred că la vârstă asta eşti încă tânăr când e vorba de un mare scriitor. Uită-te la Thomas Hardy. Sau la Anatole France. Abia acum, de curând, a murit. Însă Robert nu crede c-ar fi ceva de capul lui Anatole France. Aşa i-au spus unii dintre prietenii lui francezi. El, singur, nu citeşte prea uşor franţuzeşte. N-a fost un scriitor chiar atât de mare ca tine, nu-i aşa, Robert? Crezi c-a trebuit vreodată să plece ca să adune material? Oare ce crezi că le spunea el amantelor când nu mai voia să le ia de nevastă? Mă întreb dacă plângea, cum plângi tu. A, uite că mi-a venit o idee! îşi duse la buze degetele înmănuşate. Jake, ştiu acum adevărata cauză pentru care Robert nu vrea să mă ia de nevastă. Chiar acum mi-a venit în minte. Zeii mi-au oferit o revelaţie aici, la „Café Select”. Nu-i ceva supranatural? într-o bună zi au să pună pe locul ăsta o inscripţie. Ca la Lourdes. Vrei să asculţi, Robert? Am să-ţi spun. E atât de simplu. Nu pricep cum de nu mi-a dat prin gând până acum. Uite, înţelegi, Robert a dorit totdeauna să aibă o

amantă şi dacă nu se însoară cu mine, îţi dai seama, înseamnă că chiar a avut. O amantă, vreme de doi ani şi mai bine. Înţelegi cum stau lucrurile? Dacă s-ar însura cu mine, aşa cum totdeauna a promis că va face, tot romantismul s-ar spulbera. Nu găseşti că-i colosal din partea mea să-mi imaginez toată povestea? Şi unde mai pui că-i adevărată. Uită-te la dumnealui şi spune-mi dacă e sau nu adevărată. Jake, unde te duci?

— Trebuie să mă duc înăuntru să vorbesc o clipă cu Harvey Stone.

Când am intrat în sală, Cohn m-a urmărit cu privirea. Era alb la faţă. Oare de ce stătea acolo? Pentru ce continua să îndure un asemenea chin?

Aşa cum şedeam rezemat de bar, uitându-mă afară, puteam să-i văd pe fereastră. Frances îi vorbea întruna, zâmbind volubilă şi uitându-i-se drept în ochi ori de câte ori întreba: „Nu-i aşa, Robert?” Sau poate că acum nu mai întreba de fel. Poate c-o fi zis altceva. I-am spus barmanului că nu vreau să beau nimic şi am ieşit pe uşa laterală. Când am ajuns la uşă am privit îndărăt prin cele două geamuri groase şi i-am văzut stând tot acolo. Frances încă îi mai vorbea. Am pornit pe o stradă lăturalnică înspre Boulevard Raspail. A trecut un taxi, m-am urcat în el şi i-am dat şoferului adresa, să mă ducă acasă.

Capitolul 7

Tocmai când dădeam să pornesc în sus pe scări, portăreasa bătu în geamul de la uşa lojei, şi după ce mă oprii în loc veni şi ea afară, Avea în mână câteva scrisori şi o telegramă.

— Poftiţi poşta. Şi să ştiţi că v-a căutat o doamnă.

— A lăsat cartea de vizită?

— Nu. Era cu un domn. Doamna care a fost aici noaptea trecută. Până la urmă mi-am dat seama că e foarte drăguţă.

— Era cu vreun prieten de-al meu?

— Nu ştiu. Nu l-am mai văzut niciodată pe aici. Un bărbat tare voinic. Foarte, foarte voinic. Şi doamna era tare drăguţă. Foarte, foarte drăguţă. Noaptea trecută era probabil cam... Portăreasa îşi lipi palma de obraz şi clătină din cap. Am să vă spun adevărul adevărat, *monsieur* Barnes. Noaptea trecută nu mi s-a părut chiar aşa de *gentille*[17]. Îmi făcusem altă părere despre dânsa. Dar vă rog să ţineţi seamă de ce vă spun. E o doamnă *trés trés gentille*[18]. E de familie foarte bună. Se vede cât de colo.

— N-au lăsat nicio vorbă pentru mine?

— Ba da. Au zis c-au să se întoarcă peste un ceas.

— Trimite-i sus dacă se întorc.

— Da, *monsieur* Barnes. Şi doamna, doamna aceea e cineva. Cam excentrică, poate, dar e *quelqu'une, quelqu'une*[19].

Înainte de a fi portăreasă, femeia asta avusese concesiunea unui chioşc cu băuturi la hipodromul din Paris.

[17] Drăguţă (fr.).
[18] Foarte, foarte drăguţă (fr.).
[19] Cineva (fr.).

Pasiunea vieţii ei rămăsese la *pelouse*[20]*,* dar încă mai stătea cu un ochi aţintit asupra lumii de la *pesage*[21]*,* şi trăia un simţământ de înaltă mândrie când îmi spunea care anume dintre oaspeţii mei era bine aşezat, care se trăgea dintr-o familie de vază şi care erau *sportsmen*-i, pronunţând cuvântul franţuzeşte, cu accent pe ultima silabă. Singura parte proastă era că oricine nu intra în una dintre aceste trei categorii avea toate şansele să i se spună că nu e nimeni acasă, *chez*[22] Barnes. Unul dintre prietenii mei, un pictor cu înfăţişare de om hămesit, despre care *madame* Duzinell fusese convinsă că nu poate fi nici bine crescut, nici de familie mare, şi nici *sportsman,* mi-a trimis o scrisoare întrebându-mă dacă n-aş putea să-i eliberez un bilet de liberă trecere pe la portăreasă, ca să poată veni din când în când seara să mă vadă.

Am urcat spre apartament întrebându-mă ce i-o fi făcut Brett portăresei. Telegrama mi-o trimisese Bill Gorton prin cablu, şi-şi anunţa sosirea cu transatlanticul „France”. Am pus scrisorile pe masă, am trecut în dormitor şi m-am dezbrăcat, apoi m-am dus să fac un duş şi tocmai mă frecam cu prosopul când am auzit soneria. Mi-am luat halatul şi papucii şi m-am dus la uşă. Era Brett. În spatele ei se afla contele, ţinând în mână un uriaş buchet de trandafiri.

— Hello, dragule, mă salută Brett. N-ai de gând să ne laşi înăuntru?

— Poftiţi. Tocmai făceam o baie.

— Să mai spui că nu eşti om norocos. Auzi: baie.

— Numai un duş. Luaţi loc, domnule conte Mippipopolous. Ce-aţi dori să beţi?

— Nu ştiu dacă vă plac florile, dragă domnule, spuse contele, dar mi-am îngăduit să vă aduc aceşti trandafiri.

— Dă-i încoace, dă-mi-i mie. Şi Brett îi luă buchetul din mână. Pune nişte apă aici. Jake.

[20] Peluza (la hipodrom) (fr.).
[21] Locul unde sunt cântăriţi jocheii.
[22] La (fr.).

Am umplut vaza cea mare de pământ cu apă de la bucătărie, Brett a aşezat florile în ea şi le-a pus pe masa din sufragerie.?

— Ascultă-mă pe mine. Grozavă zi am mai petrecut.

— Nu-ţi aminteşti nimic despre o întâlnire pe care o aveai cu mine la Crrilon?

— Nu. Chiar am avut întâlnire? Probabil că eram inconştientă.

— Da, erai beată turtă, draga mea, interveni contele.

— Nu-i aşa? Şi contele s-a dovedit o adevărată comoară, zău.

— Să ştii, acuma portăreasa te înalţă în slăvile cerului.

— Aşa se şi cade. I-am dat două sute de franci.

— Doar n-ai fost chiar aşa de proastă.

— Ai lui, spuse Brett făcând semn cu capul spre conte.

— M-am gândit că trebuie să-i dăm acolo, ceva, pentru noaptea trecută. Era tare târziu.

— E încântător, exclamă Brett. Ţine minte tot ce s-a întâmplat.

— Şi tu ţii minte, draga mea.

— Astea-s fantezii, zise Brett. Cine vrea să ţină minte? Ia spune, Jake, ne dai sau nu ne dai ceva de băut?

— Luaţi-vă singuri câtă vreme mă duc eu dincolo să mă îmbrac. Ştii unde-i.

— Cred şi eu.

În vreme ce mă îmbrăcam, o auzeam pe Brett cum aşază pe masă paharele şi pe urmă sifonul, apoi i-am auzit vorbind. M-am îmbrăcat încet, stând pe pat. Mă simţeam obosit şi sleit de puteri. Brett a venit şi ea în dormitor, cu un pahar în mână, şi s-a aşezat pe pat.

— Ce-i cu tine, iubitule? Ţi-e rău după beţie?

Mă sărută pe frunte, fără nicio pasiune.

— O, Brett! Te iubesc atât de mult.

— Iubitule, şopti Brett. Pe urmă: Vrei să-l expediez de aici?

— Nu. E un om drăguţ.

— Am să-l expediez.

— Nu. Lasă-l în pace.

— Ba da, îi fac vânt.

— Nu poţi să faci una ca asta.

— Nu pot? De asta ţi-e teamă? Stai c-o să vezi. E nebun după mine, ascultă ce-ţi spun.

Ieşise din cameră. M-am întins pe pat, cu faţa în jos. Mă simţeam înfiorător. I-am auzit discutând, dar n-am ascultat ce spuneau. Brett s-a întors şi s-a aşezat pe pat.

— Bietul meu iubit! Şi mă mângâie pe cap.

— Ce i-ai spus? Stăteam întins, cu faţa întoarsă în partea cealaltă. Nu voiam s-o văd.

— L-am trimis după şampanie. Îi place să se ducă după şampanie.

Apoi, ceva mai târziu:

— Te simţi mai bine, dragule? Te-a mai lăsat capul?

— Da, puţin.

— Stai liniştit. S-a dus până la celălalt capăt al oraşului.

— N-am putea sta împreună, Brett? Nu s-ar putea măcar să locuim împreună?

— Nu cred c-am putea. N-aş face decât un lucru: *te tromper*[23] cu toată lumea. Şi n-ai putea să înduri.

— Îndur acuma.

— Ar fi altceva. Eu sunt de vină, Jake. Aşa-s eu făcută.

— N-am putea să mergem pentru o vreme undeva la ţară?

— N-ar avea nici un rost. Dar merg, dacă vrei tu. Însă la ţară n-aş putea trăi liniştită. N-aş putea, alături de unica mea dragoste adevărată.

— Ştiu.

— Nu-i cumplit? Dar nu foloseşte la nimic dacă îţi spun că te iubesc.

— Ştii cât te iubesc şi eu.

— Hai să nu mai vorbim. Vorba nu-i decât pierdere de vreme fără rost. Am să plec de lângă tine, undeva departe, şi pe urmă o să se întoarcă şi Michael.

[23] Să te înşel (fr.).

— De ce vrei să pleci?

— E mai bine pentru tine. Şi pentru mine.

— Când o să pleci?

— Cât mai curând cu putinţă.

— Unde?

— San Sebastian.

— Nu putem merge împreună?

— Nu. Ar fi ceva cumplit, acum, după ce ne-am spus ce ne-am spus.

— Dar niciodată n-am fost de acord.

— Vai, ştii tot atât de bine ca şi mine. Nu fi încăpăţânat, iubitule!

— Da, sigur, am recunoscut eu. Ştiu bine că ai dreptate. Atâta doar, că sunt grozav de amărât, iar când sunt amărât vorbesc ca un nătărău.

M-am ridicat în capul oaselor, m-am aplecat, am găsit pantofii lângă pai şi m-am încălţat. Pe urmă m-am sculat în picioare.

— Nu face mutra asta, dragul meu.

— Dar ce mutră vrei să fac?

— Hai, nu mai fi caraghios. Am să plec chiar mâine.

— Mâine?

— Da. N-am spus aşa? Plec.

— Atunci hai să bem ceva. Contele trebuie să se întoarcă.

— Da. Are să se întoarcă. Să ştii că atunci când e vorba de cumpărat şampanie e extraordinar. Ar fi în stare să cumpere cu vagoanele.

Ne-am dus în sufragerie. Am luat sticla de brandy, am turnat un pahar pentru Brett şi unul pentru mine. S-a auzit soneria. M-am dus la uşă, iar acolo era contele. În spatele lui. se afla şoferul cu un coş cu sticle de şampanie.

— Unde să-i spun şoferului să lase coşul, dragă domnule? întrebă contele.

— În bucătărie, răspunse Brett.

— Du-l acolo, Henry, porunci contele. Acuma du-te jos şi adu gheaţă. Rămase pe loc urmărind cu privirea coşul care

dispărea pe uşa bucătăriei, şi spuse: O să fiţi de acord, sper, că e un vin foarte bun. Ştiu că în ziua de astăzi un vin bun nu prea are şanse să fie apreciat cum trebuie în Statele Unite, dar pe ăsta l-am luat de la un prieten cu relaţii vaste în branşa vinurilor.

— O, totdeauna ai legături cu vreun negustor, observă Brett.

— De data asta e vorba de un podgorean. Are mii de acri de vie.

— Cum îl cheamă? întrebă Brett. Veuve Cliquot?

— Nu, răspunse contele. Mumms. E baron.

— Nu-i minunat?! exclamă Brett. Toţi avem titluri de nobleţe. Tu de ce n-ai, Jake?

— Te rog să mă crezi, dragă domnule, interveni contele punându-mi mâna pe braţ, nu aduce nimănui niciun folos. De cele mai multe ori te costă bani.

— Ei, nu prea ştiu. Uneori e grozav de folositor, spuse Brett.

— Niciodată n-am observat să-mi fi fost de vreun folos.

— Nu te-ai folosit de el aşa cum trebuie. Eu cu al meu am obţinut credit când nici dracu n-ar fi crezut.

— Te rog să iei loc, domnule conte, l-am invitat eu. Dă-mi voie să-ţi iau bastonul.

La lumina lămpii cu gaz aerian, contele privea peste masă cercetând-o pe Brett, care fuma o ţigară şi arunca scrumul pe covor. Observând că am băgat de seamă, Brett spuse:

— Să ştii, Jake, că n-am de gând să-ţi distrug covoarele. Nu poţi să-mi oferi o scrumieră?

Am găsit câteva scrumiere şi le-am aşezat la îndemână. Şoferul se întoarse cu o găleată plină de gheaţă cu sare.

— Pune două sticle la gheaţă, Henry, strigă contele.

— Domnul conte mai doreşte ceva?

— Nu. Aşteaptă jos, în maşină. Apoi se întoarse către mine şi către Brett: Poate mergem cu maşina până la Bois să luăm masa de seară, nu?

— Dacă vrei, răspunse Brett. Eu nu pot să mănânc nimic.

— Mie totdeauna îmi place o masă bună, spuse contele.

— Doriţi să aduc vinul aici, domnule conte? întrebă şoferul.

— Da. Adu-l încoace, Henry, încuviinţă contele. Scoase un portţigaret mare, de piele de porc, şi mi-l oferi: N-ai vrea să încerci un adevărat trabuc american?

— Mulţumesc. Prefer să-mi termin ţigara.

Contele tăie capătul trabucului folosindu-se de un cuţitaş de aur atârnat la un capăt al lanţului de la ceas.

— Mie îmi place o ţigară care trage bine, zise contele. Jumătate dintre trabucuri nu trag cum trebuie.

Aprinse trabucul şi pufăi de câteva ori, cu ochii mereu aţintiţi la Brett.

— Şi după ce o să obţii divorţul, lady Ashley, n-o să mai ai titlu.

— Nu. Ce nenorocire!

— Ba nu, spuse contele. N-ai nevoie de titlu, întreaga dumitale fiinţă emană nobleţe.

— Mulţumesc. Foarte drăguţ din partea dumitale.

— Nu glumesc deloc, urmă contele lansând un nor de fum. Ai mai multă nobleţe decât oricare alta persoană pe care am întâlnit-o vreodată. Ai, şi gata. Atât şi nimic mai mult.

— Drăguţ din partea dumitale. Mama ar fi încântată. N-ai putea să aşterni lucrurile astea pe hârtie şi eu să i le trimit printr-o scrisoare?

— I-aş spune-o prin viu grai, oricând, afirmă contele. Nici nu m-aş gândi să glumesc pe seama dumitale. Niciodată nu iau oamenii peste picior. Glumeşte pe seama oamenilor, şi numaidecât îţi faci duşmani. Asta o spun totdeauna.

— Ai dreptate, încuviinţă Brett. Ai teribil de multă dreptate. Eu totdeauna iau oamenii în derâdere şi am ajuns să nu am niciun prieten pe lumea asta. În afară de Jake, aici de faţă.

— De el nu-ţi baţi joc.

— Nu.

— Nici acum? întrebă contele. Nici acuma nu-l iei peste

picior?

Brett se uită la mine şi îşi încreţi colţurile ochilor.

— Nu. De el nu mi-aş bate joc niciodată.

— Înţeleg, rosti contele. De el nu-ţi baţi joc.

— Discuţia asta e al dracului de anostă, spuse Brett. Ce-aţi zice să bem puţină şampanie?

Contele se aplecă şi învârti sticlele în găleata strălucitoare.

— Încă nu s-a răcit. Draga mea, dar văd că tot timpul ai vrea să bei. De ce nu te mulţumeşti să stai de vorbă, şi atât?

— Am vorbit până n-am mai putut. I-am spus lui Jake toate vorbele pe care le-am avut de spus.

— Mare plăcere mi-ar face să te aud şi eu vorbind cu adevărat. Când stai de vorbă cu mine, niciodată nu duci vreo frază până la sfârşit.

— Te las pe dumneata să le închei. Las pe fiecare să le încheie aşa cum îi place.

— Foarte interesant sistem, observă contele aplecându-se să răsucească sticlele. Totuşi mi-ar face plăcere să te aud odată vorbind.

— Nu-i aşa că-i cam prostănac? întrebă Brett.

— Gata, anunţă contele ridicând o sticlă. Acuma cred că-i rece.

Am adus un prosop, iar contele a şters sticla şi a ridicat-o deasupra mesei, spunând:

— De obicei îmi place să beau şampanie din sticle mari. Vinul e mai bun, dar ar fi fost mult mai greu de răcit.

Ţinea sticla în mână şi se uita la ea. Am aşezat paharele pe masă.

— Ştii ceva? Cred c-ai putea s-o deschizi, propune Brett.

— Da, dragă. Numaidecât.

Era o şampanie extraordinară.

— Parcă ar fi vin, spuse Brett ridicându-şi paharul. Ar trebui să rostim şi un toast. Închin în cinstea sângelui albastru.

— Draga mea, vinul ăsta e prea bun ca să se lase însoţit

de toasturi. Doar nu ţi-o fi dat prin minte să amesteci emoţiile cu un asemenea vin. Îi piere gustul.

Brett golise paharul.

— Ar trebui să scrii o carte despre vinuri, domnule conte, am spus eu.

— Domnule Barnes, răspunse contele, nu pretind vinurilor decât să mă desfete.

— Haideţi să ne desfătăm puţin cu ăsta de aici, spuse Brett împingându-şi paharul spre conte, care îi turnă cu foarte multă grijă.

— Uite, draga mea. Acuma desfată-te domol cu paharul ăsta, iar pe urmă poţi să te îmbeţi.

— Să mă îmbăt? Să mă-mbăt?

— Draga mea, eşti fermecătoare când te îmbeţi.

— I-auzi la el.

— Domnule Barnes, spuse contele în vreme ce îmi umplea paharul, n-am cunoscut niciodată vreo altă femeie care să fie, beată, la fel de fermecătoare ca şi atunci când e trează.

— Dar nici nu prea ai umblat mult prin lume, nu-i aşa?

— Ba da. Am umblat foarte mult, draga mea. Am umblat chiar mult de tot.

— Bea-ţi vinul, îl îndemnă Brett. Toţi am umblat prin lume. Afirm chiar că Jake a văzut tot atât de mult cât şi dumneata.

— Vai, draga mea, sunt sigur că domnul Barnes a văzut foarte multe lucruri. Să nu crezi dragă domnule, că nu cred. Dar şi eu am văzut destule.

— Sigur că ai văzut, cum să nu, întări Brett. Am vrut să te necăjesc puţin.

— Am luat parte la şapte războaie şi patru revoluţii, afirmă contele.

— Ca luptător? întrebă Brett.

— Câteodată, da, draga mea. Şi am fost rănit de săgeţi. Ai văzut vreodată răni de săgeată?

— Hai să le vedem şi noi.

Contele se ridică în picioare, îşi desfăcu vesta şi îşi

descheie cămaşa. Îşi ridică maioul pe piept şi rămase în lumină, cu pieptul negru şi muşchii puternici ai abdomenului mult bombaţi.

— Le vedeţi?

Sub linia unde se sfârşeau coastele erau două dungi albe şi umflate.

— Uitaţi-vă şi la spate, pe unde au ieşit.

Deasupra şalelor se vedeau aceleaşi două cicatrice, groase cât degetul.

— Da. E ceva.

— Dintr-o parte în cealaltă.

Contele îşi îndesă cămaşa în pantaloni.

— Unde ai fost rănit? l-am întrebat.

— În Abisinia. Când aveam douăzeci şi unu de ani.

— Şi ce căutai acolo? întrebă Brett. Făceai armata?

— Eram într-o călătorie de afaceri, draga mea.

— Ţi-am spus că-i de-ai noştri. Aşa-i că ţi-am spus? întrebă Brett întorcându-se către mine. Te iubesc, conte. Eşti o comoară.

— Mă faci foarte fericit, draga mea. Dar nu-i adevărat.

— Nu fi măgar.

— Vezi, domnule Barnes, tocmai fiindcă mi-am trăit viaţa cu adevărat din plin, sunt astăzi în stare să mă bucur profund de tot ce mi se oferă. Nu crezi că am dreptate?

— Da. Absolut exact.

— Ştiu bine, continuă contele, că ăsta-i secretul. Trebuie să fii în stare să apreciezi valorile.

— Şi cu valorile dumitale nu se întâmplă niciodată nimic? întrebă Brett.

— Nu. Nu se mai întâmplă.

— Nu te-ai îndrăgostit niciodată?

— Mereu, răspunse contele. Mereu sunt îndrăgostit.

— Şi asta ce influenţă are asupra valorilor?

— Îşi are locul său în sistemul meu de valori.

— N-ai niciun fel de valori. Eşti un om mort, atâta tot.

— Nu, draga mea. N-ai dreptate. Nu sunt mort deloc.

Am băut trei sticle de şampanie, iar contele a lăsat coşul

la mine în bucătărie. Cina am luat-o într-un restaurant din Bois. Am mâncat bine. Mâncarea ocupa un loc de prim rang în sistemul de valori al contelui. Şi vinul la fel. În timpul mesei contele a fost într-o formă excelentă. Brett de asemenea. Am petrecut de minune.

— Unde aţi prefera să mergem? întrebă contele după ce se sfârşi masa. Nu mai rămăseserăm decât noi în restaurant. Cei doi chelneri stăteau sprijiniţi de tocul uşii. Voiau să plece acasă.

— Am putea să mergem dincolo, pe colină, spuse Brett. Nu-i aşa că ne-am distrat de minune?

Contele era numai zâmbet. Se vedea bine că e în culmea fericirii.

— Sunteţi amândoi foarte drăguţi, ne mărturisi el. Din nou îşi aprinsese trabucul. De ce nu vă căsătoriţi, voi doi?

— Vrem să ne trăim fiecare viaţa, i-am răspuns.

— Avem fiecare cariera noastră, adăugă şi Brett. Gata. Haideţi să plecăm.

— Să mai luăm un brandy, propuse contele.

— Îl luăm dincolo, pe colină.

— Nu. Mai bine aici, e mai multă linişte.

— Fi-ţi-ar liniştea să-ţi fie, rosti Brett. Ce-ţi fi având voi, bărbaţii, cu liniştea?

— Ne place, răspunse contele. Aşa cum vouă vă place zgomotul, draga mea.

— Bine, încuviinţă Brett. Mai luăm un brandy.

— Chelner! strigă contele.

— Vă rog, domnule.

— Care-i cel mai vechi brandy pe care îl aveţi?

— O mie opt sute unsprezece, domnule.

— Dă-ne o sticlă.

— Ştii ceva? Nu te mai da în spectacol. Opreşte-l, Jake.

— Ascultă, draga mea. Să ştii că, pentru banii pe care îi dau, de la un brandy vechi capăt mai mult decât de la orice alte antichităţi.

— Şi ai multe antichităţi?

— O casă plină.

Până la urmă am ajuns în Montmartre. La „Zelli” era lume multă, fum şi gălăgie. Muzica te asurzea de cum păşeai înăuntru. Am dansat cu Brett. Din pricina îmbulzelii, abia puteam să ne mişcăm. Toboşarul negru a salutat-o pe Brett făcându-i semn cu mâna. Prinşi în înghesuială, dansam pe un loc îngust, chiar în faţa lui.

— Cum o mai duci?

— Grozav.

— Foarte bine.

Era, tot, numai dinţi şi buze.

— E un foarte bun prieten de-al meu, spuse Brett. Un toboşar îndrăcit.

Muzica se opri şi amândoi pornirăm către masa unde stătea contele. Apoi muzica începu din nou să cânte şi iar ne-am dus să dansăm. M-am uitat la conte. Stătea la masă şi trăgea din trabuc. Muzica iar s-a oprit.

— Hai să stăm jos.

Brett porni către masă. Dar muzica începu încă o dată, şi iar am dansat, înghesuiţi în mulţime.

— Eşti un dansator jalnic, Jake. Michael e cel mai bun dansator pe care l-am cunoscut.

— E superb.

— E-un băiat foarte bun.

— Şi mie îmi place, am mărturisit. Ţin foarte mult la el.

— Am să mă mărit cu Michael, spuse Brett. Curios. O săptămână întreagă nici nu m-am gândit la el.

— Nu-i scrii?

— Nu. Niciodată nu scriu scrisori.

— Sunt gata să pariez că el îţi scrie.

— Destul. Şi încă nişte scrisori grozave.

— Şi când o să vă căsătoriţi?

— De unde vrei. să ştiu? îndată după ce obţin divorţul. Michael încearcă s-o conving şi pe maică-sa să-i dea banii de care are nevoie,

— Te-aş putea ajuta cu ceva?

— Nu fi tâmpit. Neamurile lui Michael au la bani cu nemiluita.

Muzica încetă. Am pornit spre casă. Contele se ridică în picioare.

— Foarte drăguţ, ne întâmpină contele. Aţi fost amândoi foarte, foarte drăguţi.

— Dumneata nu dansezi, domnule conte? l-am întrebat.

— Nu. Sunt prea bătrân.

— Ei, termină cu prostiile, spuse Brett.

— Draga mea, aş dansa dacă mi-ar face plăcere. Dar prefer să te privesc când dansezi.

— Splendid! exclamă Brett. Într-o bună zi am să mai dansez o dată pentru dumneata, îţi promit. Ce se mai aude cu prietenul dumitale Zizi?

— Uite, să vă spun drept, îl ajut cu bani pe băiatul ăsta, dar nu vreau să-l am pe lângă mine.

— E destul de greu de suportat.

— După cum ştiţi, sunt convins că e un băiat de viitor. Dar ca om, nu-mi place să-l am în apropiere.

— Şi Jake zice cam tot aşa.

— Îmi dă o senzaţie neplăcută.

— De! exclamă contele ridicând din umeri. Despre ce-i rezervă viitorul, e greu să te pronunţi. În orice caz, tatăl lui a fost un foarte bun prieten de-al tatei.

— Haide. Hai să dansăm, spuse Brett.

Am dansat. Printre lume multă şi în înghesuială.

— Vai, iubitule, şopti Brett, sunt atât de nenorocită!

Aveam senzaţia că retrăiesc situaţii care, toate, se mai petrecuseră cândva, mai înainte.

— Acum un minut erai fericită.

Toboşarul strigă:

— Nu se poate de două ori…

— S-a sfârşit totul.

— Dar ce s-a întâmplat?

— Nu-mi dau seama. Mă simt îngrozitor.

— …cânta mai departe toboşarul. Pe urmă începu iar să bată toba.

— Vrei să plecăm?

Trăiam ca într-un coşmar, cu senzaţia că tot ceea ce

vedeam mai fusese cândva şi toate erau întâmplări prin care mai trecusem odată şi acum trebuia să trec din nou.

— …cânta cu glas stins toboşarul.

— Hai să mergem, spuse Brett. Nu te supăra.

— …strigă toboşarul şi zâmbi uitându-se la Brett.

— Bine. Să mergem.

Am ieşit din îmbulzeală şi Brett s-a dus la garderobă. I-am spus contelui:

— Brett vrea să plece.

Contele încuviinţă din cap.

— Da? Foarte bine. Luaţi maşina. Eu am să mai rămân puţin aici, domnule Barnes.

Ne-am strâns mâinile şi i-am spus contelui:

— Am petrecut minunat. Sper că mă laşi să plătesc eu de data asta. Şi am scos o bancnotă din buzunar.

— Domnule Barnes, nu fi caraghios, rosti contele.

Brett se întoarse, îmbrăcată în mantou. Îl sărută pe conte şi-i puse mâna pe umăr, ca să nu-l lase să se ridice în picioare. Când am ajuns la uşă, m-am uitat îndărăt şi am văzut că la masa contelui se şi aşezaseră trei fete. Ne-am urcat în limuzina imensă. Brett i-a dat şoferului adresa hotelului unde locuia. Acolo mi-a spus:

— Nu, să nu vii sus.

Sunase şi uşa era deschisă.

— Nu?

— Nu. Te rog.

— Noapte bună, Brett. Îmi pare rău că te simţi prost.

— Noapte bună, Jake. Noapte bună, iubitule. N-am să te mai văd.

Ne-am sărutat stând în picioare dinaintea uşii. M-a împins în lături. Iar ne-am sărutat.

— Ah, nu! rosti Brett.

Se răsuci brusc în loc şi intră în hotel. Şoferul mă duse apoi acasă. I-am dat douăzeci de franci, iar el a ridicat mâna la şapcă, a zis: „Noapte bună, domnule”, şi a plecat. Am sunat. Uşa s-a deschis, am urcat sus şi m-am culcat.

CARTEA A DOUA

Capitolul 8

N-am mai revăzut-o pe Brett până s-a întors de la San Sebastian. Mi-a trimis de acolo o ilustrată. Era o vedere de la Concha şi pe dos scria: „Iubitule. Sunt foarte liniştită şi mă simt minunat. Multă dragoste tuturor. BRETT.”

Nici pe Cohn nu l-am mai văzut. Despre Frances am auzit că plecase în Anglia şi de la Cohn am primit un bileţel prin care mă anunţa că se duce la ţară pentru vreo două săptămâni – nu ştia unde anume, dar încă era convins că vom pleca împreună la pescuit în Spania, proiect pe care-l discutaserăm în iarna trecută. Îmi scria că aş putea oricând da de el, interesându-mă la banca unde-şi avea contul.

Brett era plecată. Necazurile lui Cohn nu le puneam la inimă, aproape îmi făcea plăcere că nu mai trebuie să joc tenis, de lucru aveam până peste cap, mă duceam des la curse, luam masa cu prieteni şi consacram mai mult timp treburilor de la birou, cu intenţia de a aranja şi a pune la punct totul pentru ca la sfârşitul lui iunie, când aveam de gând să plec împreună cu Bill Gorton în Spania, să pot lăsa biroul în seama secretarei. Bill Gorton sosi la vreme, rămase vreo două zile la mine, apoi plecă spre Viena. Era foarte bine dispus şi spunea că Statele Unite e o ţară minunată. New Yorkul era şi el minunat. Stagiunea teatrală fusese extraordinară şi apăruseră o scrie întreagă de tineri boxeri semigrei excepţionali. Fiecare în parte avea perspective să ce dezvolte, să câştige greutate şi să-l facă praf pe Dempsey. Bill era în culmea fericirii. Scosese o mulţime de bani cu ultima lui carte şi avea să scoată încă şi

mai mulţi. Am petrecut de minune cât a stat la Paris, dar pe urmă a plecat spre Viena. Urma să se întoarcă peste trei săptămâni, iar atunci aveam să pornim spre Spania să pescuim şi să ne ducem la fiesta de la Pamplona. Mi-a scris că Viena e minunată. Pe urmă am primit o ilustrată de la Budapesta: „Jake, Budapesta e minunată”. După aceea a sosit o telegramă: „Mă întorc luni”.

Luni a apărut la mine acasă. Am auzit taxiul oprind în faţă, m-am dus la fereastră şi l-am strigat; mi-a făcut semn cu mâna şi a pornit în sus pe scări, cu geamantanele în mâini. I-am ieşit înainte pe scară şi i-am luat unul dintre geamantane.

— Aşa, l-am întâmpinat, am auzit c-ai făcut o călătorie minunată.

— Minunată, întări Bill. Budapesta e cu adevărat minunată.

— Şi Viena?

— Nu-i chiar cine ştie ce, Jake. Nu-i cine ştie ce. Părea mai grozavă decât e în realitate.

— Cum adică?

Începusem să pregătesc paharele şi sifonul.

— Am fost beat, Jake. M-am îmbătat.

— Asta-i curios. Mai bine bea un păhărel.

Bill se frecă pe frunte şi spuse:

— Extraordinar. Nici nu ştiu cum s-a întâmplat. Aşa, pe nepregătite.

— A ţinut mult?

— Patru zile, Jake. A ţinut exact patru zile.

— Şi pe unde ai umblat?

— Nu-mi aduc aminte. Ţi-am trimis o ilustrată. De asta îmi amintesc perfect.

— Altceva n-ai mai făcut?

— Nu-s chiar sigur. Poate.

— Dă-i drumul. Povesteşte-mi şi mie.

— Nu mai ţin minte. Dar îţi spun tot ce-mi mai pot aminti.

— Dă-i drumul. Bea paharul ăsta şi adu-ţi aminte.

— Ceva poate că tot o să-mi mai amintesc, începu Bill.

Parcă ţin minte un meci de box. Un meci vienez colosal. Era pe ring şi un negru. Pe negru mi-l amintesc perfect.

— Zi înainte.

— Grozav, negrul. Semăna cu Tiger Flowers, numai că era de patru ori mai mare. Şi deodată toată lumea a început să azvârle cu ce-i venea la îndemână. Eu nu. Negrul tocmai îl aruncase pe vienez la podea. Negrul a ridicat mănuşa. Voia să ţină o cuvântare. Grozav mai arăta negrul ăla. Şi-a început cuvântarea. Albul de-acolo a dat în el. Celălalt i-a ars una de l-a lăsat înlemnit la podea. Atunci toată lumea a început să arunce cu scaune. Negrul a plecat acasă cu noi, în maşina noastră. N-a mai reuşit să-şi ia hainele. S-a îmbrăcat cu pardesiul meu. Acuma îmi amintesc totul. O seară de sport ca-n basme.

— Şi ce s-a mai întâmplat?

— I-am împrumutat negrului nişte haine şi m-am întors cu el acolo, să vedem dacă nu-i putem obţine banii care i se cuveneau. Dar ăia au spus că negrul le e lor dator pentru devastarea sălii. Mă întreb, însă, cine o fi făcut pe tălmaciul. Eu oi fi făcut?

— Probabil că nu tu.

— Da, ai dreptate. Nu eu, nici vorbă. Era altul acolo. Aş zice că îi spuneam vienezul de la Harvard. Uite că mi-l aduc aminte. Studia muzica.

— Şi cum v-aţi descurcat?

— Nu prea grozav, Jake. Pretutindeni numai nedreptate. Organizatorul susţinea sus şi tare că negrul promisese să-l ia pe vienez mai uşurel. Zicea că el, boxerul negru, încălcase contractul. Nu merge să faci praf un vienez la Viena. „Vai de Dumnezeul meu, domnule Gorton, zicea negrul, vreme de patruzeci de minute n-am făcut decât să-ncerc să-l las în apele lui. Cred că flăcăul acela alb şi-a rupt măruntaiele în el tot cărându-mi la pumni. Eu nu l-am lovit nici măcar o dată.”

— Bani ceva aţi căpătat?

— Niciun ban, Jake. Tot ce-am putut obţine au fost hainele negrului. Până şi ceasul i-l luaseră. Superb negru.

Mare greşeală că s-a dus la Viena. Nu-i cine ştie ce de capul ei, Jake. Nu-i cine ştie ce.

— Şi cu negrul ce s-a mai întâmplat?

— S-a întors la Colonia. Acolo trăieşte, însurat. Cu familie. O să-mi scrie şi o să-mi trimită banii pe care i-am împrumutat. Minunat negru. Sper că i-am dat adresa corectă.

— Probabil că da.

— Ei, ce-o fi o fi, acuma hai să mâncăm, spuse Bill. Afară doar dacă nu vrei să-ţi istorisesc întâmplări din călătorie.

— Dă-i drumul.

— Hai să mâncăm.

Am coborât şi am pornit pe Boulevard St. Michel, în calda seară de iunie.

— Încotro mergem?

— Vrei să mâncăm pe insulă?

— Sigur.

Am coborât mai departe pe bulevard. La întretăierea cu Rue Denfert-Rochereau se află o statuie înfăţişând doi bărbaţi înveşmântaţi în robe bogate.

— Ştiu cine sunt, spuse Bill cercetând cu privirea monumentul. Domnii care au inventat farmacia. În ce priveşte Parisul, pe mine nu mă poţi prosti.

Ne-am văzut de drum.

— Aici e o prăvălie de animale împăiate, anunţă Bill. Vrei să cumperi ceva? Un câine drăguţ, umplut bine cu paie?

— Hai să mergem. Te-ai cam cherchelit.

— Nişte câini împăiaţi de mai mare dragul, urmă Bill. Sunt sigur că ţi-ar mai înveseli apartamentul.

— Hai.

— Numai un dulău împăiat. Pot să-i şi iau, pot să-i şi las în plata Domnului. Zău, Jake. Doar un dulău împăiat,

— Haide.

— După ce-l cumperi, ajunge să-ţi fie tot ce ai mai drag pe lume. Simplu schimb de valori. Tu le dai lor bani. Ei îţi dau ţie un câine împăiat.

— Lasă că luăm unul când ne întoarcem.

— Bine. Fie şi cum vrei tu. Drumul către iad e pavat cu câini împăiaţi pe care nu i-ai cumpărat. Eu n-am nicio vină.

Şi ne-am văzut de drum.

— Dar ce te-a apucat să te înduioşezi deodată de soarta câinilor?

— Totdeauna am avut pentru ei aceleaşi simţăminte. De când mă ştiu am fost un mare iubitor de animale împăiate.

Ne-am oprit şi am băut ceva.

— Îmi place să beau, asta e sigur, spuse Bill. Ar trebui să încerci şi tu odată şi odată, Jake.

— Mi-ai luat-o înainte cu şapte poşte.

— Asta nu trebuie să te intimideze. Niciodată să nu te laşi intimidat. Asta-i secretul succesului meu. Niciodată nu m-am lăsat intimidat. Niciodată nu m-am lăsat intimidat în public.

— Unde ai mai băut?

— Am trecut pe la „Crillon”. Mi-a făcut George vreo două Jake Rose. George e un băiat extraordinar. Ştii care e secretul succesului lui George? Niciodată nu s-a lăsat intimidat.

— Dacă mai tragi vreo trei pernoduri, o să fii foarte intimidat.

— Nu în public. Dacă văd că-ncep să mă simt intimidat, plec de bună voie. În privinţa asta parc-aş fi pisică.

— Şi când te-ai întâlnit cu Harvey Stone?

— La „Crillon”. Cam începea să fie intimidat. Nu mai mâncase de trei zile. Nici nu mai mănâncă. O ia din loc ca o pisică, atâta tot. Destul de trist.

— O duce bine.

— Splendid. Doar atâta nu-mi place, c-o ia din loc ca o pisică. Mă irită.

— Ce facem la noapte?

— Nu contează. Numai să nu ne intimidăm. Ce-ar fi să aibă aicea ouă răscoapte? Dacă au ouă răscoapte, nici nu mai avem nevoie să mergem tocmai până-n insulă ca să mâncăm.

— Nu, am spus eu. Mergem să mâncăm ca oamenii.

— Am zis şi eu aşa. Vrei s-o luăm din loc?

— Haidem.

Şi pornirăm din nou în jos pe bulevard. Pe lângă noi trecu o trăsură cu un cal. Bill o privi lung.

— Vezi trăsura aia cu un cal? Am să împăiez calul de la trăsură şi-am să ţi-l dau cadou de Crăciun. Tuturor prietenilor am să le dau animale împăiate. Sunt un scriitor înamorat de natură.

Un taxi trecu pe lângă noi, cineva dinăuntru ne făcu semn cu mâna şi pe urmă bătu în geamul din spatele şoferului, cerându-i să oprească. Taxiul trase îndărăt, lângă trotuar. Înăuntru era Brett.

— Frumoasă femeie! exclamă Bill. Vrea să ne răpească?

— Hello! strigă Brett. Hello!

— Ţi-l prezint pe Bill Gorton. Lady Ashley.

Brett îi zâmbi lui Bill.

— Ştii, abia am sosit. Nici n-am apucat să fac baie. Michael soseşte la noapte.

— Foarte bine. Vino să iei masa cu noi, şi pe urmă mergem cu toţii să-l întâmpinăm.

— Trebuie să mă spăl.

— Ei, asta-i! Haide!

— Trebuie să mă spăl. Abia la nouă soseşte.

— Atunci vino să bei ceva înainte de baie.

— Asta se poate. Acuma nu mai spui prostii.

Urcarăm în taxi. Şoferul întoarse capul şi se uită la noi.

— Mai bine am merge la „Closerie” propuse Brett. Nu pot bea rachiurile astea puturoase.

— „Closerie des Lilas”.

Brett se întoarse către Bill.

— Eşti de mult în oraşul ăsta infect?

— Chiar azi am sosit de la Budapesta.

— Cum ţi s-a părut Budapesta?

— Minunată. Budapesta a fost minunată.

— Întreabă-l despre Viena.

— Viena, mărturisi Bill, e un oraş ciudat.

— Teribil mai seamănă cu Parisul, spuse Brett zâmbindu-i

şi încreţindu-şi colţurile ochilor.

— Exact, recunoscu Bill. În clipa de faţă mi se pare că seamănă teribil cu Parisul.

— Ai luat un avans grozav!

Ne-am aşezat afară, pe terasele de la „Lilas”, şi Brett a comandat un whisky cu sifon, eu tot whisky, iar Bill a cerut un alt pernod,

— Ce mai faci, Jake?

— Foarte bine, am răspuns. M-am distrat copios.

Brett mă privi drept în ochi şi spuse:

— Am fost o proastă că am plecat. Trebuie să fii măgar ca să părăseşti Parisul.

— Ai petrecut bine?

— Da, bine. Interesant. Nu grozav de distractiv.

— Ai întâlnit pe cineva?

— Nu, n-am prea văzut pe nimeni. Nici n-am ieşit din casă.

— Nu te-ai dus să înoţi?

— Nu. N-am făcut nimic.

— Parcă ar fi vorba despre Viena, observă Bill.

Brett se întoarse către el şi-şi încreţi colţurile ochilor.

— Vasăzică aşa a fost la Viena.

— La Viena a fost în toate felurile.

Brett îi zâmbi din nou.

— Prietenul tău e foarte drăguţ, Jake.

— E băiat bun, am recunoscut. Împăiază animale.

— Asta a fost în altă ţară, declară Bill. Şi înainte de orice, animalele erau moarte.

— Încă un whisky, spuse Brett, şi trebuie să fug. Fii bun şi trimite chelnerul după un taxi.

— Sunt taxiuri câte vrei. Chiar aici, în faţă.

— Bine.

Am băut şi am condus-o amândoi pe Brett la taxi.

— Nu uita să fii la „Select” pe la zece. Ia-l şi pe prietenul tău. Îl găsiţi acolo pe Michael.

— Acolo o să fim, răspunse Bill.

Taxiul porni şi Brett ne făcu semn cu mâna.

— Grozavă fată, spuse Bill. Frumoasă foc. Cine e Michael ăla?

— Bărbatul cu care o să se mărite.

— Ehehei! exclamă Bill. Ăsta-i exact momentul în care fac eu cunoştinţă cu oamenii. Ce cadou de nuntă să le trimit? Crezi că le-ar plăcea o pereche de cai de curse împăiaţi?

— Mai bine hai să mâncăm.

— Doamna e-ntr-adevăr lady aşa şi pe dincolo? mă întrebă Bill în taxi, pe când ne îndreptam către Île Saint Louis.

— Da, sigur. Poţi să vezi în almanahul hipic şi în toate celelalte.

— Măi să fie!

Cina am luat-o la restaurantul ţinut de Madame Lecomte, tocmai în capătul insulei. Era ticsit de americani, şi a trebuit să aşteptăm o vreme în picioare până am obţinut locuri. Se găsise cineva să-l treacă pe lista Clubului Femeilor Americane drept un local amuzant de pe *Quai*-ul parizian, încă nedescoperit de americani, aşa că am fost nevoiţi să aşteptăm trei sferturi de ceas până să se elibereze o masă. Bill obişnuise să ia masa acolo în 1918 şi imediat după armistiţiu, iar Madame Lecomte s-a arătat nespus de încântată cu prilejul revederii.

— Da’ de masă tot nu ne-a făcut rost, mormăi Bill. Totuşi, e-o femeie grozavă.

Am mâncat excelent: pui fript, fasole verde, pireu de cartofi, o salată, nişte plăcintă cu mere şi brânză.

— Toată lumea dă năvală la dumneavoastră, îi spuse Bill patroanei.

Madame Lecomte ridică mâinile în sus, exclamând:

— Vai, Doamne-Dumnezeule!

— O să vă-mbogăţiţi.

— Sper.

După ce am băut cafeaua şi am luat *une fine,* ni s-a prezentat nota, scrisă ca de obicei cu plumbul pe tăbliţă – fără îndoială una dintre „specialităţile” casei – am plătit,

am dat mâna cu patroana şi ne-am ridicat să plecăm.

— Nu mai veniţi deloc pe la noi, domnule Barnes, îmi reproşă Madame Lecomte.

— Prea mulţi compatrioţi.

— Poftiţi la prânz. Nu-i aşa de multă lume.

— Bine. O să vin cât mai curând.

Am pornit domol pe sub copacii aplecaţi asupra fluviului pe malul dinspre Quai d'Orléans al insulei. Dincolo de apă vedeam zidurile năruite ale caselor vechi aflate în dărâmare.

— Pe-acolo vor să taie o stradă.

— Or s-o taie, încuviinţă Bill.

Ne-am continuat drumul dând ocol insulei. Fluviul era întunecat şi un *bateau mouche*[24] trecu prin dreptul nostru, luminat feeric, apoi repede şi tăcut se depărtă pierind sub pod.

Mai departe, în josul fluviului, Notre Dame se profila masivă pe cerul nopţii. Am pornit către malul stâng al Senei trecând peste puntea de lemn de la Quai Béthune, dar ne-am oprit pe pod şi ne-am uitat în josul fluviului, la Notre Dame. Şi cum stăteam acolo, insula ni se arăta întunecată, casele înalte păreau zugrăvite pe cer, iar copacii se profilau ca nişte umbre.

— Tare frumos mai e, spuse Bill. Doamne, mult mă bucur că m-am întors.

Ne-am sprijinit pe balustrada de lemn a punţii şi am privit în susul fluviului, către luminile marilor poduri. Sub noi, apa era catifelată şi neagră. Se prelingea fără zgomot pe lângă picioarele punţii. Un bărbat şi o fată au trecut pe lângă noi. Mergeau înlănţuiţi, fiecare cu braţul petrecut pe după mijlocul celuilalt.

Am străbătut puntea şi am pornit în sus pe Rue du Cardinal Lemoine. Drumul urca destul de pieptiş, dar am mers mai departe pe jos până la Place Contrescarpe. Lampa cu arc voltaic strălucea printre frunzele copacilor

[24] Vaporaş (fr.).

din piaţă, iar sub ramurile lor un autobuz S tocmai se pregătea de plecare. Acordurile muzicii năvăleau pe uşa deschisă de la „Negre Joyeux”. Pe fereastra de la „Café Aux Amateurs” am zărit tejgheaua prelungă acoperită cu tablă de zinc. Afară, pe terasă, beau nişte muncitori. În bucătăria deschisă de la „Amateurs”, o fată prăjea cartofi. Pe foc se mai afla o oală de tuci, cu mâncare gătită. Fata punea cu polonicul mâncare în farfuria unui bătrân, care stătea alături de ea ţinând în mână *o* sticla de vin roşu.

— Vrei să bem ceva?

— Nu, răspunse Bill. Nu mi-e sete.

Din Place Contrescarpe o luarăm către dreapta străbătând străzi netede şi înguste, străjuite pe ambele părţi de înalte case bătrâneşti. Unele dintre ele ieşeau mult înspre stradă. Altele se trăgeau îndărăt. Ajunserăm pe Rue du Pot de Fer şi merserăm pe ea tot înainte până dădurăm în Rue Saint Jacques, întinsă spre nord şi sud; pornirăm mai departe către sud, trecând pe lângă Val de Grâce, ascuns dincolo de o curte vastă şi de un gard de fier, până la Boulevard du Port Royal.

— Ce-ai de gând să faci? l-am întrebat pe Bill. Mergem să ne întâlnim cu Brett şi cu Mike?

— De ce nu?

O luarăm înainte pe Port Royal până la Montparnasse, apoi mai departe pe lângă „Lilas”, „Lavigne” şi toate celelalte cafenele mărunte, pe lângă „Damoy”, traversarăm strada către „Rotonde”, trecând de-a lungul luminilor şi meselor de pe terasă, şi ajunserăm în sfârşit la „Select”.

Trecând printre mese, Mike ne ieşi în întâmpinare. Era bronzat şi plin de sănătate.

— Hel-lo, Jake! Hel-lo! Hel-lo! Ce mai faci, bătrâne?

— Arăţi grozav, Mike.

— Da? Zău? Mă simt într-adevăr grozav. Toată vremea am umblat pe jos, altceva n-am făcut. Am umblat de dimineaţa până seara. Şi un singur păhărel pe zi, la ceai, cu maică-mea.

Bill se dusese la bar. Stătea în picioare şi discuta cu

Brett, care şedea picior peste picior pe un scaun înalt. N-avea ciorapi.

— Mă bucur că te văd, Jake, spuse Michael. Sunt puţin cam pilit, după cum vezi. Uimitor, nu? Mi-ai văzut nasul?

La rădăcina nasului avea o pată de sânge închegat.

— Geamantanele unei cucoane bătrâne mi-au făcut-o, urmă Michael. M-am ridicat s-o ajut şi mi-au căzut în cap.

Brett făcu semn spre el cu mâna în care ţinea ţigaretul şi îşi încreţi colţurile ochilor.

— O cucoană bătrână, repetă Michael. Geamantanele ei *mi-au căzut* în cap.

Ei, şi-acum hai înăuntru să vorbim şi cu Brett. E cineva. Eşti *într-adevăr* o doamnă drăguţă, Brett. De unde te-ai învârtit de pălăria aia?

— Mi-a cumpărat-o un amic. Nu-ţi place?

— E îngrozitoare. Ia-ţi şi tu o pălărie ca lumea.

— Oho, avem aşa de mulţi bani acum, spuse Brett. Ia ascultă, l-ai cunoscut pe Bill? Eşti *într-adevăr* o gazdă încântătoare, Jake.

Se întoarse către Mike.

— Dumnealui e Bill Gorton. Iar beţivul ăsta e Mike Campbell. Domnul Campbell e un falit nereabilitat.

— Aşa-i că sunt? Ştii, ieri, la Londra, m-am întâlnit cu fostul meu asociat. Amicul care m-a băgat la apă.

— Ce zicea?

— Mi-a făcut cinste. Am zis că totuşi pot să beau cu el. Ştii, Brett, *eşti* o fată frumoasă. Nu găsiţi că-i frumoasă?

— Frumoasă… cu nasul ăsta?

— E un nas foarte drăguţ. Haide, întoarce-l spre mine. Nu-i fată frumoasă?

— Nu-l puteam lăsa acolo, în Scoţia?

— Ştii ce zic eu, Brett? Hai să ne culcăm devreme.

— Nu fi indecent, Michael. Nu uita că sunt şi doamne aici la bar.

— Nu-i fată frumoasă? Nu găseşti, Jake?

— E-un meci de box astă seară, spuse Bill. Aţi vrea să mergem?

— Meci de box, repetă Mike. Cine luptă?

— Ledoux şi altcineva.

— E foarte bun Ledoux, afirmă Mike. Aş vrea să-l văd, numai – făcea eforturi să se ţină pe picioare – numai că nu pot. Am o întâlnire cu persoana aici de faţă. Ştii ce, Brett, ia-ţi altă pălărie.

Brett îşi trase mult pălăria pe o parte şi ne zâmbi de sub boruri.

— Voi doi daţi fuga să vedeţi meciul. Eu o să am de lucru să-l duc pe domnul Campbell de-aici direct acasă.

— Nu-s beat, protestă Mike. Poate doar aşa, puţin. Ştii ce, Brett, eşti o fetiţă tare frumoasă.

— Hai, plecaţi la meci, spuse Brett. Domnul Campbell începe să fie greu de suportat. Ce-s accesele astea sentimentale, Michael?

— Ştii ce, eşti o fetiţă tare frumoasă.

Am spus noapte bună.

— Îmi pare rău că nu pot merge şi eu, se plânse Mike.

Brett începu să râdă. De la uşă m-am uitat îndărăt. Mike stătea cu o mână pe bar, se aplecase spre Brett şi-i spunea ceva. Brett îl privea cu totul nepăsătoare, dar colţurile ochilor îi zâmbeau. Afară, pe trotuar, am spus:

— Vrei să mergem la meci?

— Sigur că da, răspunse Bill. Numai dacă nu trebuie să mergem pe jos.

— Mike era binişor aprins după prietena lui, am spus eu în taxi.

— De, răspunse Bill. Nici nu prea ai avea motive să-l ţii de rău.

Capitolul 9

Meciul Ledoux – Kid Francis a avut loc în seara de 20 iunie. A fost un meci frumos. A doua *zi* dimineaţă am primit o scrisoare de la Cohn, trimisă din Hendaye. Spunea că pe acolo e foarte multă linişte şi că face baie, joacă puţin golf şi foarte mult bridge. Plaja de la Hendaye era superbă, dar el abia aştepta să plece la pescuit. Mă întreba când am de gând să mă duc şi eu acolo. Dacă aş avea bunăvoinţa să-i cumpăr o undiţă cu două fire, are să-mi restituie banii numaidecât.

În aceeaşi dimineaţă i-am scris lui Cohn chiar de la birou şi l-am anunţat că Bill şi cu mine vom părăsi Parisul pe ziua de 25, dacă nu-i vom telegrafia altfel, urmând să-l întâlnim la Bayonne, de unde puteam lua un autobuz cu care să trecem munţii până la Pamplona. Seara, pe la şapte, m-am dus la „Select” să-i văd pe Brett şi pe Michael. Nu erau acolo, aşa că am plecat la „Dingo”. I-am găsit înăuntru, la bar.

— Hello, iubitule, mă întâmpină Brett întinzându-mi mâna.

— Hello, Jake, spuse şi Mike. Aud c-am fost beat noaptea trecută.

— Oare? Chiar să fi fost beat? rosti Brett. Urâtă treabă.

— Ia ascultă, urmă Mike, când plecaţi în Spania? Aţi avea ceva împotrivă dacă am merge şi noi?

— Ar fi grozav.

— Zău, chiar n-aţi avea nimic împotrivă? Eu am mai fost la Pamplona, după cum ştii. Brett arde de nerăbdare să meargă şi ea. Eşti sigur că n-o să vă stricăm cheful?

— Nu mai vorbi prostii.

— Şi-acum mai sunt niţel cam cherchelit, doar vezi şi tu.

Dacă n-aş fi, nu te-aş întreba aşa. Eşti sigur că n-ai nimic împotrivă?

— Oh, taci din gură, Michael, interveni Brett. Cum ar putea omul să spună că are ceva împotrivă? Lasă că-l întreb eu mai târziu.

— Dar n-ai nimic împotrivă, nu?

— Nu-mi mai pune întrebarea asta dacă nu vrei să mă supăr. Bill şi cu mine plecăm în ziua de 25, dimineaţa.

— Apropo, unde-i Bill? întrebă Brett.

— A plecat la Chantilly să ia masa cu nişte prieteni.

— Bun băiat.

— Un băiat grozav, încuviinţă Mike. Zău că e.

— Nici nu-l mai ţii minte, spuse Brett.

— Ba da. Mi-l amintesc perfect. Ascultă, Jake, o să venim şi noi, dar în noaptea de 25. Brett nu se poate scula dimineaţă.

— Chiar că nu!

— Dacă ne vin banii şi eşti sigur că nu ai nimic împotrivă.

— Vin ei banii, nu te speria. Mă îngrijesc eu de asta.

— Spune-mi şi mie, după ce unelte de pescuit să trimit?

— Luaţi două sau trei undiţe cu mulinete, fire şi câteva muşte de momeală.

— Eu n-am de gând să pescuiesc, interveni Brett.

— Atuncea ia două undiţe, şi Bill n-o să-şi mai cumpere.

— E-n regulă, aprobă Mike. Am să-i telegrafiez patronului.

— Nu-i aşa c-o să fie splendid? întrebă Brett. Spania! Grozav o să ne distrăm.

— Pe 25. Când vine asta?

— Sâmbătă.

— Până atunci *trebuie* să fim gata.

— Ia ascultaţi, spuse Mike, mă duc la frizer.

— Eu trebuie să fac baie, ne anunţă Brett. Hai cu mine pe jos până la hotel, Jake. Hai, fii băiat bun.

— Am tras la cel mai superb hotel, spuse Mike. Cred că-i mai mult bordel.

— La sosire ne-am lăsat bagajele aici, la „Dingo”, şi la

hotelul ăsta ne-au întrebat dacă vrem camera numai pentru o după-amiază. S-au arătat încântaţi când le-am spus c-o să stăm toată noaptea.

— Cred că-i bordel, insistă Mike. Şi eu mă pricep.

— Vai, termină odată cu povestea asta şi du-te să te tunzi.

Mike plecă. Eu şi cu Brett am rămas la bar.

— Mai bei unul?

— Poate.

— Simt nevoia să mai beau unul, spuse Brett. Am pornit pe jos pe Rue Dalambre.

— Nu te-am mai văzut de când m-am întors, zise Brett.

— Nu.

— Cum o mai duci, Jake?

— Foarte bine.

Brett se uită la mine. Şi întrebă:

— Ia ascultă, vine şi Robert Cohn în călătoria asta?

— Da. De ce?

— Nu crezi că are să fie cam neplăcut pentru el?

— Pentru ce să fie neplăcut?

— Dar cu cine crezi tu c-am fost la San Sebastian?

— Felicitările mele!

Ne-am continuat drumul.

— De ce ai spus aşa?

— Nu ştiu. Dar ce ţi-ar fi plăcut să spun?

Ne-am continuat drumul şi am dat după un colţ.

— S-a purtat destul de drăguţ, să ştii. Doar că uneori devine cam plictisitor.

— Da?

— Mi-am spus că are să-i facă bine.

— Ai putea să intri la asistenţa publică.

— Nu fi nesuferit.

— N-am să fiu.

— Într-adevăr n-ai ştiut?

— Nu, i-am răspuns. Cred că nici nu prea m-am gândit la asta.

— Crezi că are să fie neplăcut pentru el?

— Îl priveşte, am răspuns. Anunţă-l că vii şi tu. Poate renunţa oricând la călătorie.

— Am să-i scriu şi în felul ăsta am să-i dau posibilitatea să se retragă.

De atunci n-am mai văzut-o pe Brett până în noaptea zilei de 24 iunie.

— Ai vreo veste de la Cohn?

— Bineînţeles. E entuziasmat.

— Doamne sfinte!

— Şi mie mi s-a părut destul de straniu.

— Zice că abia aşteaptă să mă întâlnească.

— Îşi închipuie că vii singură?

— Nu. I-am spus că venim cu toţii. Cu Michael şi ceilalţi.

— E un tip teribil.

— Nu-i aşa?

Au rămas a doua zi să aştepte banii. Ne-am înţeles să ne întâlnim la Pamplona. Ei urmau să se ducă direct la San Sebastian şi de acolo să ia trenul. Trebuia să ne întâlnim cu toţii la hotelul „Montoya” din Pamplona. Dacă n-aveau să sosească până luni, cel mai târziu, urma ca noi să plecăm în munţi, la Burguete, şi să ne apucăm de pescuit. La Burguete puteam ajunge cu autobuzul. Am aşternut pe hârtie un itinerar, ca să ne poată oricând da de urmă.

Bill şi cu mine am plecat cu trenul de dimineaţă din Gare d’Orsay. Era o zi încântătoare, nu prea călduroasă, şi peisajul ne-a fermecat încă de la început. Ne-am dus în vagonul restaurant şi am luat micul dejun. La plecare, l-am rugat pe şeful vagonului restaurant să ne dea tichete pentru prima serie la dejun.

— N-am niciun loc liber până la a cincea.

— Cum adică?

Ştiam că la trenul acela se servea numai în două serii, iar locuri libere erau din belşug pentru amândouă.

— Toate locurile sunt rezervate, îmi răspunse şeful vagonului restaurant. O să organizăm a cincea serie pentru ora trei şi jumătate.

— Se îngroaşă gluma, i-am spus lui Bill.

— Dă-i zece franci.

— Uite, i-am spus şefului de vagon. Vrem să luăm masa în prima serie.

Şeful vârî banii în buzunar şi ne spuse:

— Vă mulţumesc. V-aş sfătui, domnilor, să luaţi nişte sandvişuri. Toate locurile pentru primele patru serii au fost reţinute încă de la birourile societăţii.

— Ai să te pricopseşti repede, frăţioare, îi spuse Bill în englezeşte. Am impresia că dacă ţi-am fi dat cinci franci, ne-ai fi sfătuit să sărim pe fereastră.

— *Comment?*

— Du-te dracului! zise Bill. Fă sandvişurile şi dă-ne o sticlă de vin. Spune-i aşa, Jake.

— Şi trimite-le în vagonul de alături, am adăugat eu, explicându-i unde anume aveam locurile.

În compartimentul nostru se mai aflau un bărbat cu nevasta şi băiatul lor.

— Am impresia că sunteţi americani. Nu-i aşa? ne întrebă soţul. Vă place să călătoriţi?

— La nebunie, îi răspunse Bill.

— Aşa trebuie să faceţi. Să călătoriţi cât sunteţi încă tineri. Soţia mea şi cu mine totdeauna am dorit să călătorim, dar a trebuit să aşteptăm cam mult.

— Dacă ai fi vrut, am fi putut veni pe-aici încă de-acum zece ani, spuse nevasta. Dar toată vremea n-ai ştiut decât una şi bună: „Să vizităm mai întâi America!” Vă pot spune că până acum noi am văzut destule, şi de toate felurile.

— Ştiţi, trenul ăsta e plin de americani, urmă bărbatul. Sunt şapte vagoane ticsite de americani de la Dayton, din Ohio. Au fost în pelerinaj la Roma, iar acuma au plecat spre Biarritz şi spre Lourdes.

— Vasăzică de ăştia sunt. Pelerini. Puritani afurisiţi, interveni Bill.

— Din ce parte a Statelor Unite sunteţi voi, băieţi?

— Kansas City, i-am răspuns eu. El e din Chicago.

— Vă duceţi amândoi la Biarritz?

— Nu. Ne ducem la pescuit, în Spania.

— Ştiţi, eu, unul, niciodată nu prea m-am dat în vânt după aşa ceva. Totuşi şi acolo, de unde suntem noi, există multă lume care se dă în vânt după pescuit. În statul Montana sunt locuri de pescuit într-adevăr grozave. M-am dus pe-acolo cu băieţii, dar niciodată nu prea m-am omorât eu după fleacuri dintr-astea.

— Grozav de puţin ai pescuit în excursiile de-atunci, adăugă nevasta.

Bărbatul ne făcu cu ochiul.

— Ştiţi cum sunt cucoanele. Dacă se întâmplă să fie şi vreo butelcă de băutură sau o ladă cu bere, zic că ne paşte iadul şi chinurile veşnice.

— Uite cine mi-s bărbaţii, ni se adresă nevasta netezindu-şi fusta pe coapsele planturoase. Ca să-i fac dumnealui pe plac şi fiindcă îmi plăcea să avem un pahar de bere în casă, am votat împotriva prohibiţiei, şi-acuma auzi-l ce spune. Mare minune că izbutesc să mai găsească pe cineva cu care să se însoare.

— Ia ascultaţi, spuse Bill, ştiţi că ceata asta de Părinţi Pelerini[25] a ocupat toate locurile din vagonul restaurant până la ceasurile trei şi jumătate după amiază?

— Cum adică? Doar nu pot face una ca asta!

— Ia încercaţi să găsiţi locuri.

— Ştii, dragă, s-ar părea c-am face mai bine să ne întoarcem în restaurant să mai luăm o dată micul dejun.

Femeia se ridică şi îşi netezi îmbrăcămintea.

— Băieţi, vreţi să aveţi grijă de lucrurile noastre? Hai să mergem, Hubert.

Câteşitrei au plecat spre vagonul restaurant. Puţin după plecarea lor a trecut un chelner anunţând prima serie pentru masa de prânz şi pelerinii, împreună cu preoţii, au început să se scurgă pe culoar. Amicul nostru şi familia lui nu s-au mai întors. Un chelner a străbătut coridorul aducându-ne sandvişurile şi o sticlă de Chablis, iar noi l-am

[25] Părinţii Pelerini *(The Pilgrim Fathers)* sunt primii colonişti englezi care, în 1620, au coborât de pe corabia Mayflower şi au întemeiat, la Plymouth, cea dintâi aşezare stabilă din Noua Anglie.

poftit în compartiment.

— Azi n-o să-ţi mai vezi capul de-atâta treabă, i-am spus eu.

Chelnerul încuviinţă dând din cap.

— Acuma încep să vină la masă, la zece jumătate.

— Noi când o să mâncăm?

— De! Dar eu când o să mănânc?

Ne lăsă două pahare dimpreună cu sticla, iar noi i-am plătit sandvişurile şi i-am dat un bacşiş.

— Am să vin să iau farfuriile, spuse chelnerul, sau le-aduceţi dumneavoastră când veniţi.

Am mâncat sandvişurile, am băut Chablisul şi am admirat de la fereastră peisajul campestru. Grânele tocmai începeau să dea în pârg şi câmpul era presărat cu maci. Vedeam păşunile strălucind de verdeaţă, copacii maiestuoşi, şi din când în când râuri şi castele împrejmuite de pomi.

La Tours am coborât şi am mai cumpărat o sticlă de vin, iar când ne-am întors în compartiment, i-am găsit pe domnul din Montana, cu nevasta şi feciorul lui, Hubert, aşezaţi confortabil pe locurile lor.

— La Biarritz se poate înota cum trebuie? întrebă Hubert.

— Băiatul ăsta nu-şi poate găsi astâmpăr până nu intră în apă, observă mama. Tinerilor le e destul de greu să călătorească.

— Se poate înota de minune, i-am răspuns cu. Dar e cam primejdios când e marca agitată.

— Aţi izbutit să mâncaţi? întrebă Bill.

— Sigur că da. Ne-am aşezat la masă tocmai când au început ceilalţi să sosească, şi probabil şi-au zis că suntem de-ai lor. Unul dintre chelneri le-a spus ceva pe franţuzeşte, iar după aceea pe trei dintre dumnealor i-au trimis îndărăt.

— Au zis că suntem din grupul lor, asta-i sigur, spuse bărbatul. De-aici poţi vedea limpede cât de mare e puterea bisericii catolice. Mare păcat că nu sunteţi şi voi catolici, băieţi. Dacă aţi fi fost, puteaţi fi siguri c-o să căpătaţi de mâncare.

— Eu sunt, i-am răspuns. De asta-s aşa de supărat.

În cele din urmă, pe la patru şi un sfert, am mâncat şi noi. Către sfârşit Bill îşi cam ieşise din fire. L-a oprit pe un preot care se întorcea cu un şir de pelerini şi l-a apucat de-un nasture.

— Noi, protestanţii, când o să putem mânca, părinte?

— Nu ştiu nimic despre treaba asta. N-aveţi tichete?

— Uite, aşa îl puteţi face pe om să treacă la Ku Klux Klan, spuse Bill şi preotul îl privi lung.

În vagonul restaurant chelnerii serveau a cincea serie. Chelnerul care no servea pe noi era leoarcă ac năduşeală. Bluza albă i se făcuse roşie ca purpura la subţiori.

— Probabil că bea vin cu oala.

— Sau are maiou roşu.

— Hai să-l întrebăm.

— Lasă-l în pace. E frânt de oboseală.

La Bordeaux trenul stătea o jumătate de oră, aşa că am coborât să ne plimbăm prin gară. Nu era timp să ne ducem. şi prin oraş. Pe urmă am străbătut landele şi am admirat apusul soarelui. Prin pădurile de pini focul mistuise postaţe largi, pe care puteai privi ca pe nişte bulevarde către colinele împădurite de pe linia zării. Pe la şapte şi jumătate am luat cina şi am contemplat peisajul pe fereastra deschisă a vagonului restaurant. Era o regiune nisipoasă, acoperită de pini mărunţi şi buruieni. Ici şi colo se arăta câte un mic luminiş cu case pe el şi doar din vreme în vreme treceam pe lângă vreun joagăr. Se lăsase noaptea şi pe fereastra deschisă simţeam pământul fierbinte, nisipos şi întunecat, iar către ceasurile nouă am intrat în Bayonne. Ne-am luat rămas bun dând mâna cu toţi: cu bărbatul, cu nevasta şi cu fiul lor, Hubert. Se duceau mai departe, până în staţia La Négresse, unde trebuiau să schimbe trenul pentru Biarritz.

— Ei, vă urez tot norocul de pe lume, spuse bărbatul.

— Aveţi grijă ce faceţi la luptele alea cu tauri.

— Poate ne mai întâlnim la Biarritz, zise Hubert.

Am coborât cu geamantanele şi undiţele împachetate,

am trecut prin gara întunecată şi am ieşit la lumină, unde aştepta şirul de trăsuri şi autobuze ale hotelurilor. Acolo l-am găsit pe Robert Cohn stând de vorbă cu nişte patroni de hoteluri. La început nu ne-a observat. Pe urmă a venit spre noi.

— Hello, Jake. Ai călătorit bine?

— Straşnic. Ţi-l prezint pe Bill Gorton.

— Îmi pare bine.

— Haideţi, ne invită Robert. Am oprit o trăsură.

Era cam miop. Până atunci nu observasem. Se uita la Bill străduindu-se să-i distingă cât mai bine trăsăturile. Era şi timid.

— Mergem la hotelul meu. E bine acolo. Chiar drăguţ.

Ne-am urcat în trăsură, birjarul a aşezat geamantanele lângă el pe capră, s-a suit şi a pocnit din bici, apoi am trecut peste podul întunecat pătrunzând în oraş.

— Mă bucur foarte mult că te cunosc, îi spuse Robert lui Bill. Jake mi-a vorbit deseori despre dumneata şi ţi-am citit cărţile. Mi-ai adus undiţă, Jake?

Trăsura a oprit în faţa hotelului, am coborât cu toţii şi am intrat înăuntru. Era un hotel drăguţ, cei de la biroul de recepţie s-au arătat foarte îndatoritori şi ne-au dat fiecăruia câte o cameră mică, dar plăcută.

Capitolul 10

A doua zi dimineaţă cerul strălucea de lumină, oamenii porniseră să stropească străzile şi câteşitrei am luat micul dejun la o cafenea. Bayonne e un oraş frumos. Seamănă cu un oraş spaniol foarte curat şi e aşezat pe malurile unui fluviu.. Încă de pe atunci, deşi dimineaţa devreme, era foarte cald pe podul de peste fluviu. Am ieşit pe pod şi pe urmă ne-am plimbat prin oraş.

Nu eram deloc sigur că undiţele lui Mike aveau să sosească la timp din Scoţia, aşa că am căutat un magazin cu articole de pescuit şi, în cele din urmă, am cumpărat pentru Bill o undiţă într-o prăvălie aflată deasupra unui magazin de textile. Negustorul care vindea unelte de pescuit era plecat în oraş şi a trebuit să-l aşteptăm până s-a întors. În cele din urmă tot a apărut şi cu bani puţini am cumpărat o undiţă foarte bună şi două mincioguri.

După aceea am ieşit iarăşi în stradă şi am admirat catedrala. Cohn făcu o remarcă spunând că e un foarte izbutit exemplar de ceva, dar am uitat de ce anume. Mie mi se părea o catedrală frumoasă, frumoasă şi întunecată, ca bisericile spaniole. Pe urmă am plecat, trecând pe lângă fortul cel vechi, şi ne-am dus la birourile locale ale oficiului de turism, de unde ar fi trebuit să plece autobuzul. Acolo ni s-a spus însă că serviciul de autobuze nu va începe să funcţioneze decât la 1 iulie. Tot la birouri am aflat cât ar trebui să plătim pentru o maşină care să ne ducă la Pamplona, aşa că am închiriat una la un garaj mare de lângă Teatrul Municipal, plătind patru sute de franci. Maşina avea să vină peste patruzeci de minute să ne ia de la hotel, aşa că ne-am oprit în piaţă, la cafeneaua unde luaserăm micul dejun, şi am băut o bere. Era cald, iar

oraşul emana o mireasmă răcoroasă, proaspătă, ca de zori de ziuă, şi era plăcut să stai în cafenea. O briză uşoară porni să adie şi simţeai limpede că aduce aer de mare. Porumbeii ciuguleau prin piaţă, casele aveau o culoare gălbuie, pârjolită de soare, şi tare n-aş fi vrut să plec din cafenea. Dar trebuia să ne ducem la hotel să împachetăm lucrurile şi să achităm nota. Am plătit berea, ne-am cam ciondănit şi cred că până la urmă Cohn a plătit, apoi ne-am dus la hotel. Bill şi cu mine aveam de plătit doar câte şaisprezece franci, plus zece la sută pentru serviciu; ni s-au adus bagajele jos şi am rămas să-l aşteptăm pe Robert Cohn. Pe când şedeam şi aşteptam, am zărit pe parchet un gândac de bucătărie, lung de cel puţin cinci centimetri. I l-am arătat lui Bill şi după aceea l-am strivit cu pantoful. Am fost amândoi de acord că probabil tocmai atunci venise din grădină. Pentru că hotelul era, într-adevăr, grozav de curat.

În cele din urmă coborî şi Cohn, şi ne îndreptarăm cu toţii spre maşină. Era o limuzină mare, iar şoferul venise îmbrăcat într-un halat alb cu guler şi manşete albastre. L-am pus să deschidă portbagajul de la spate, a băgat înăuntru toate geamantanele, apoi am pornit pe stradă în sus şi am ieşit din oraş. Am trecut pe lângă câteva grădini de toată frumuseţea, am ajuns într-un loc de unde ni se înfăţişa o splendidă panoramă a oraşului, pe urmă am ieşit în câmp deschis, verde şi ondulat, iar şoseaua urca mereu în pantă. Am depăşit o mulţime de basci care duceau din urmă boi sau cârduri de vite, ori îşi mânau căruţele pe şosea, am văzut case drăguţe, cu acoperişuri joase, şi toate proaspăt văruite. În Ţara Bascilor toate pământurile par foarte mănoase şi verzi, iar casele şi satele – înstărite şi curate. Fiece sat are teren de pelotă şi pe câteva dintre ele copiii se jucau sub soarele fierbinte. Pe zidurile bisericilor erau inscripţii care arătau că e oprit să joci pelota acolo, casele de prin sate aveau acoperişuri de ţiglă roşie, apoi drumul făcu un cot şi porni să urce pieptiş, iar noi înaintam vajnic pe-o coastă de deal având mai jos valea întinsă şi colinele ce unduiau îndărăt până către mare. Marea n-o

vedeam. Era prea departe. Nu zăream decât coline şi iarăşi coline, dar ştiam unde se află marea.

Trecurăm şi graniţa spaniolă. Era acolo un pârâiaş şi un pod aruncat peste el: de-o parte stăteau carabinieri spanioli cu pălării de piele de lac ca pe vremea lui Bonaparte şi carabine azvârlite pe umeri, iar de cealaltă francezi grăsani cu chipiuri şi mustăţi. Ne-au deschis doar un singur geamantan, au luat paşapoartele cu ei în pichet şi le-au cercetat. De fiece parte a frontierei se aflau câte un magazin şi un han. Şoferul trebui să se ducă înăuntru, la pichet, să completeze nişte hârtii privitoare la maşină; iar în vremea asta noi am coborât şi ne-am dus până pe marginea pârâului să vedem dacă se arată vreun păstrăv. Bill încercă să vorbească pe spanioleşte cu unul dintre carabinieri, dar fără prea mult succes. Robert Cohn arătă cu degetul către pârâu, întrebând dacă se găsesc ceva păstrăvi, şi carabinierul răspunse că da, însă nu prea mulţi.

L-am întrebat şi eu dacă a pescuit vreodată, iar carabinierul mi-a răspuns că nu şi nici nu-l interesează pescuitul.

Chiar atunci un bătrân cu părul şi barba pletoase şi decolorate de soare, îmbrăcat în haine ce păreau croite din pânză de sac, înaintă cu paşi mari pe pod. Avea în mână un toiag înalt şi în spinare purta un ied cu toate cele patru picioare legate şi capul atârnând în jos.

Carabinierul îi făcu semn cu sabia să se întoarcă din drum. Fără să spună vreo vorbă, bătrânul făcu calea întoarsă şi porni pe drumul albicios, către Spania.

— Ce-i cu bătrânul? l-am întrebat pe carabinier.

— N-are niciun fel de paşaport.

I-am oferit grănicerului o ţigară. A luat-o şi mi-a mulţumit.

— Şi-acuma ce-o să facă?

Grănicerul scuipă în ţărână.

— El, o să treacă prin vad.

— Se face multă contrabandă?

— Ei, răspunse grănicerul, se mai face.

Şoferul ieşi din pichet împăturindu-şi hârtiile, pe care le vârî în buzunarul de la piept. Ne-am suit cu toţii în maşină şi am pornit pe drumul alb şi prăfos către Spania. O vreme, peisajul rămase acelaşi ca şi mai înainte; apoi, urcând tot mereu, am ajuns pe culmea unei trecători, drumul a început să şerpuiască înainte şi înapoi, şi deodată ne-am trezit cu adevărat în Spania. Apărură coame prelungi de munţi cafenii, câţiva pini risipiţi ici şi colo, iar în zare păduri de fag presărate pe coaste. Drumul înaintă o vreme pe culmea trecătorii, pe urmă începu să coboare şi şoferul se văzu nevoit să claxoneze, să pună frâna şi să ocolească doi măgari adormiţi în mijlocul şoselei. Ieşirăm dintre munţii înalţi, trecurăm printr-o pădure de stejar, şi vite albe păşteau acolo în pădure. Ceva mai la vale dădurăm peste pajişti ierboase şi ape limpezi, apoi trecurăm un râu, străbăturăm un sat mic şi posomorât, iar drumul porni iarăşi pieptiş. Urcarăm întruna, mai sus, tot mai sus, până ajunserăm la o altă trecătoare înaltă şi o străbăturăm, iar drumul porni să coboare spre dreapta, şi atunci zărirăm un alt şir de munţi întinşi către miazăzi, cafenii şi parcă rumeniţi, închipuind forme ciudate.

Ceva mai târziu ieşirăm dintre munţi, drumul începu să fie străjuit de arbori pe ambele laturi, dădurăm peste un râu şi peste lanuri de grâne coapte, şi drumul mergea tot înainte, drept şi alb ca laptele, apoi urcă pe o mică înălţime, iar către dreapta văzurăm o colină cu un castel vechi împrejmuit de clădiri mai mărunte strânse în jurul său şi un lan de grâne ce se întindea până sub ziduri, unduind în vânt. Şedeam în faţă, lângă şofer, şi m-am întors către ceilalţi. Robert Cohn adormise, dar Bill admira priveliştea şi clătina din cap. Pe urmă am străbătut o câmpie întinsă şi pe dreapta aveam un râu bogat ce strălucea în soare printre şirurile de copaci de pe maluri, iar în depărtare puteam zări platoul Pamplonei săltat deasupra câmpiei, şi zidurile oraşului, şi marea catedrală cenuşie, şi linia zării frântă de siluetele celorlalte biserici. În spatele platoului se arătau munţii, şi ori încotro îţi îndreptai ochii, vedeai alte

şiruri de munţi, iar înaintea noastră drumul se prelungea alb de-a curmezişul câmpiei către Pamplona.

În oraş am intrat pe cealaltă parte a platoului, pe drumul prăfos ce urca pieptiş printre umbrele copacilor de pe margini, apoi am ajuns pe loc lin, în noul cartier al oraşului ce se clădeşte în afara vechilor ziduri. Am trecut pe lângă arena albă, înaltă şi părând foarte masivă în lumina soarelui, pe urmă am pătruns în piaţa cea mare venind de pe o stradă lăturalnică şi am oprit în faţă la „Hotel Montoya”.

Şoferul ne-a dat o mână de ajutor la bagaje. Copiii se strânseseră buluc să privească maşina, şi piaţa era fierbinte, şi pomii erau verzi, şi steagurile fluturau, şi era tare bine să pleci din bătaia soarelui şi să intri la umbra arcadelor ce se întind de jur împrejurul pieţei. Montoya s-a bucurat de venirea noastră, ne-a strâns mâinile şi ne-a dat camere frumoase cu vedere spre piaţă, iar pe urmă ne-am spălat, ne-am curăţat şi am coborât în sufragerie să luăm masa. Şoferul a rămas şi el să mănânce, pe urmă i-am plătit şi a plecat îndărăt la Bayonne.

La „Montoya” sunt două sufragerii. Una la etajul întâi, cu vedere spre piaţă. Cealaltă e jos, la demisol, sub nivelul pieţei şi are o uşă care se deschide pe o străduţă în dos, pe unde trec taurii când aleargă pe străzi, dis de dimineaţă, în drum către arenă. În sufrageria de jos e totdeauna răcoare, şi acolo am luat o foarte bună masă de prânz. Prima masă pe care o iau în Spania mă uluieşte de fiecare dată: se servesc antreuri, un fel cu ouă, două feluri cu carne, legume, salată, desert şi fructe. Ca să putem înghiţi toate astea, a trebuit să le stropim cu vin din belşug. Robert Cohn încercă să spună că nu mai vrea şi al doilea fel cu carne, dar cum nu ne-am grăbit să traducem ce spunea, chelneriţa l-a înlocuit cu nişte friptură rece, după câte îmi amintesc. Cohn se arătase cam nervos, încă de când ne întâlniserăm la Bayonne. Nu ştia dacă noi aflaserăm că Brett fusese cu el la San Sebastian, iar din pricina asta se simţea oarecum stânjenit.

— Ştii, i-am spus, Brett şi cu Mike trebuie să sosească la noapte.

— Nu sunt sigur că au să vină, răspunse Cohn.

— De ce să nu vină? întrebă Bill. Sigur că vin.

— Ăştia totdeauna întârzie, l-am lămurit eu.

— Ba mai degrabă cred că n-au să vină deloc, insistă Cohn.

Vorbele astea le rosti cu un aer de superioritate atotştiutoare, ceea ce ne cam enervă pe amândoi.

— Pun rămăşag pe cincizeci de pesetas că la noapte sunt aici, îl provocă Bill. Totdeauna pune rămăşaguri la furie şi aşa se face că, de obicei, pariază prosteşte.

— Mă prind, răspunse Cohn. Bine. Eşti martor, Jake. Cincizeci de pesetas.

— N-am nevoie de martori, spuse Bill.

Mi-am dat seama că e furios şi am încercat să-l domolesc zicând:

— Că au să vină e lucru sigur. Dar poate că nu chiar la noapte.

— Vrei să retragi pariul? întrebă Cohn.

— Nu. De ce să-l retrag? Să zicem o sută, dacă vrei.

— În regulă. S-a făcut.

— V-ajunge, am intervenit atunci. Altminteri ar trebui să ţineţi un registru şi să mi-l daţi mie în grijă.

— Mă declar mulţumit, afirmă Cohn. Şi zâmbi. În orice caz, probabil c-o să-mi iei banii îndărăt la bridge.

— Încă nu i-ai câştigat, observă Bill.

Ieşirăm afară să ne plimbăm pe sub arcade până la „Café Iruña” şi să bem o cafea. Cohn ne anunţă că se duce să se radă.

— Ce crezi, mă întrebă Bill, am vreo şansă să câştig pariul?

— Cam slabă şansă. Ăştia de când sunt n-au sosit undeva la timp. Dacă nu le vin banii, nu văd cum ar putea să sosească la noapte.

— Mi-a părut rău de cum am deschis gura. Dar trebuia să-l provoc. E băiat bun, după părerea mea, dar de ce şi-o fi

dând mereu aerele astea de atotştiutor? Mike şi Brett. s-au înţeles cu noi să vină şi să ne întâlnim aici.

Atunci l-am zărit pe Cohn apropiindu-se de-a curmezişul străzii.

— Uite-l că vine.

— Bine, dar nu-l mai lăsa să-şi dea aere şi să facă pe nebunul.

— E închis la bărbier, ne vesti Cohn. Abia la patru deschide.

La „Iruña” ne-am băut cafeaua în răcoarea de sub arcadă, răsturnaţi în confortabile scaune de răchită şi privind piaţa cea mare. După o vreme Bill plecă să scrie nişte scrisori şi Cohn se duse la bărbier. Era tot închis, aşa că hotărî să se ducă la hotel şi să facă o baie, iar eu am rămas acolo, în faţa cafenelei, şi pe urmă am plecat să mă plimb prin oraş. Era grozav de cald, dar am avut grijă să merg numai pe partea umbrită a străzilor, am trecut prin piaţa comercială şi m-am bucurat nespus să revăd oraşul. Am trecut pe la *Ayuntamiento*[26] şi acolo l-am găsit pe domnul cel bătrân care făcea abonamente la luptele de tauri şi îmi rezerva locuri în fiece an, am văzut că primise banii trimişi de mine de la Paris, mi-am reînnoit abonamentul şi astfel totul s-a aranjat. Bătrânul avea slujbă de arhivar şi toate arhivele oraşului se aflau în biroul său. Dar asta n-are nicio legătură cu povestea noastră. În orice caz, biroul lui avea o uşă capitonată cu postav verde şi o altă uşă înaltă, de lemn, iar la plecare l-am lăsat aşezat la masă, printre dosarele ce acopereau toţi pereţii, am închis amândouă uşile, şi pe când ieşeam din clădire ca să dau în stradă, portarul m-a oprit să-mi perie hainele.

— După cât se vede aţi călătorit cu maşina, spuse portarul.

Spatele gulerului şi partea de sus a umerilor erau cenuşii din pricina prafului.

— Tocmai de la Bayonne.

[26] Primărie.

— Măi, măi, măi, exclamă portarul. Am ştiut c-aţi mers cu maşina după felul cum stătea praful pe haină.

Aşa că i-am dat două monezi de aramă.

Am zărit catedrala în capătul străzii şi m-am îndreptat spre ea. Prima dată când o văzusem mi se păruse că faţada e urâtă, dar acum mi-a plăcut. Am intrat înăuntru. Înăuntru era întuneric şi sumbru, coloanele păreau nesfârşit de înalte, oamenii stăteau cufundaţi în rugăciune, şi mirosea a tămâie, iar pe laturi se aflau câteva ferestre minunate. Am îngenuncheat şi am început să mă rog şi m-am rugat pentru toţi cei către care mi se îndreptau gândurile, Brett şi Mike şi Bill şi Robert Cohn, şi eu însumi, şi toţi cei ce luptau cu taurii, în parte pentru fiecare dintre cei ce-mi plăcuseră mai mult iar pentru ceilalţi laolaltă, apoi din nou pentru mine însumi, şi în vreme ce mă rugam pentru mine însumi, mi-am dat seama că mă cuprinde somnul, aşa că am pornit să mă rog ca lupta cu taurii să fie izbutită şi fiesta să aibă mare succes şi să ne meargă bine la pescuit. Nu mai ştiam pentru ce să mă mai rog, şi atunci mi-a venit în gând că ar fi bine să am ceva bani, aşa încât m-am rugat să câştig bani cât mai mulţi, apoi m-am gândit cum aş putea face să-i câştig, iar gândul la câştig mi l-a reamintit pe conte şi am început să mă întreb unde s-o fi aflând acum, şi îmi părea rău că nu-l mai văzusem din acea noapte petrecută în Montmartre, şi-mi aminteam de ceva hazliu ce-mi spusese Brett despre el, iar cum şedeam aşa în genunchi, mereu cu fruntea sprijinită de lemnul băncii din faţa mea, conştient că mă rog, parcă mă simţeam puţin ruşinat şi îmi părea rău că sunt un catolic aşa de prăpădit, dar totodată ştiam că în privinţa asta nu aveam nimic de făcut, cel puţin încă o vreme sau poate că niciodată, însă oricum catolicismul e o religie mare şi nu doream decât să pot fi credincios şi poate că rândul viitor aveam să fiu; după o vreme eram afară în arşiţa soarelui, pe treptele catedralei, cu degetul mare şi arătătorul mâinii drepte încă umede şi le simţeam cum se zvântă la soare. Lumina soarelui era fierbinte şi orbitoare; am trecut pe lângă nişte clădiri şi am pornit pe străzi

lăturalnice înspre hotel.

În seara aceea, la cină, văzurăm că Robert Cohn se îmbăiase, se bărbierise, se tunsese, îşi făcuse o frecţie şi îşi dăduse cu ceva pe păr, ca să stea lins. Era nervos şi n-am mişcat nici măcar un deget ca să-l potolesc. Trenul de la San Sebastian sosea la nouă şi, dacă Brett şi Mike aveau să sosească, trebuiau să se afle în el. La nouă fără douăzeci nu ne aflam încă nici la jumătatea mesei. Robert Cohn se sculă de la masă şi ne spuse că pleacă la gară. Doar ca să-l scot din sărite, l-am anunţat că am să mă duc şi eu cu el. Bill zise însă că în ceea ce-l priveşte, ar trebui să fie nebun să-şi lase masa neterminată. Atunci i-am spus că ne întoarcem repede.

Până la gară ne-am dus pe jos. Nervozitatea lui Cohn îmi făcea plăcere. Speram că Brett e în tren. La gară aflarăm că trenul avea întârziere, ne aşezarăm pe un cărucior de bagaje şi ramaserăm să aşteptăm în întuneric. În viaţa civilă nu mai văzusem niciodată un om atât de nervos ca Robert Cohn în clipele acelea – nici atât de nerăbdător. Şi mă bucuram. Era ceva josnic, dar chiar mă simţeam josnic. Cohn avea darul extraordinar de a stârni tot ce-i mai urât în fiecare.

După o vreme auzirăm şuieratul locomotivei venind de departe, de pe cealaltă latură a platoului, apoi văzurăm luminile urcând coasta. Intrarăm în gară şi ne oprirăm laolaltă cu mulţimea, chiar dincolo de uşă, pe urmă trenul sosi şi opri la peron şi toată lumea începu să dea năvală pe uşă.

Nu erau printre cei sosiţi. Aşteptarăm până ieşiră toţi călătorii, urcându-se apoi în autobuze sau în trăsuri, ori pornind pe jos prin întuneric, însoţiţi de prieteni sau rude, către oraş.

— Ştiam eu că n-au să vină, spuse Robert în vreme ce făceam calea întoarsă spre hotel.

— Eu credeam că s-ar putea să vină, i-am răspuns.

Când am ajuns, Bill mânca fructe şi tocmai terminase o sticlă de vin.

— N-au venit, aşa-i?

— Nu.

— Te deranjează dacă îţi dau cei o sută de pesetas mâine dimineaţă, Cohn? întrebă Bill. Până acum încă n-am schimbat aici niciun ban.

— Ei, fă-o uitată, zise Robert Cohn. Hai să pariem pe altceva. Vrei să pariem pe luptele cu tauri?

— N-ai decât, răspunse Bill, dar nu-i neapărat nevoie.

— Ar fi ca şi cum ai paria pe război, am intervenit eu. Nu trebuie să ai niciun fel de interes economic.

— Ard de nerăbdare să le văd, spuse Robert.

Montoya veni până la masa noastră. Avea în mână o telegramă. Mi-o întinse mie.

— Pentru dumneavoastră.

În telegramă scria: „Oprit noaptea San Sebastian”.

— De la ei, am anunţat. Şi am vârât-o în buzunar. În mod obişnuit le-aş fi dat-o şi lor.

— S-au oprit la San Sebastian, am adăugat, îţi trimit salutări.

Ce anume impuls mă îndemna să-l aţâţ în felul ăsta, nu ştiu. Ba bineînţeles că ştiu. Eram orbit, mistuit de gelozie din pricina celor petrecute între ei. Faptul că mi se părea ceva firesc nu schimba nimic. Sigur că-l uram. Nu cred că-l urâsem vreodată cu adevărat, până nu-şi afişase aerul acela de superioritate în timpul prânzului – atunci şi în clipa când am văzut cum se ferchezuise la bărbier. Aşa că am vârât telegrama în buzunar. De altminteri, mie îmi era adresată. Şi am spus:

— Bine. Am putea să plecăm mâine la prânz cu autobuzul de Burguete. N-au decât să vină după noi, dacă sosesc mâine seară.

Nu erau decât două trenuri de la San Sebastian: unul dimineaţa devreme şi cel pe care îl aşteptasem la gară.

— Mi se pare o idee bună, zise Cohn.

— Cu cât ajungem mai curând la râu, cu-atât mai bine.

— Mie mi-e absolut indiferent când plecăm, declară Bill. Cu cât mai repede, cu-atât mai bine.

Am mai zăbovit un timp la „Iruña” să ne bem cafeaua, am făcut împreună o mică plimbare până la arenă, pe urmă am pornit peste câmp şi pe sub copacii de pe marginea malului prăpăstios, ne-am uitat în jos către râul ascuns în întuneric, iar eu m-am întors devreme la hotel. Bill şi Cohn au mai rămas încă multă vreme la cafenea, aşa cred, fiindcă am adormit înainte de venirea lor.

Dimineaţa am cumpărat trei bilete pentru autobuzul de Burguete. După orar, trebuia să plecăm la două. Mai devreme n-aveam cu ce. Stăteam la „Iruña” şi citeam ziarele când l-am văzut pe Robert Cohn traversând piaţa. Veni drept la masa mea şi se aşează într-un scaun de răchită.

— Plăcută mai e cafeneaua asta, spuse Robert. Ai petrecut cu bine noaptea, Jake?

— Am dormit ca butucul.

— Eu n-am dormit prea bine. De altminteri am stat cu Bill până târziu.

— Unde aţi fost?

— Aici. Şi după ce-au închis, ne-am dus la cafeneaua cealaltă. Bătrânul de-acolo vorbeşte nemţeşte şi englezeşte.

— La „Café Suizo”.

— Acolo. Bătrânul pare un om tare simpatic. Cred că „Suizo” e-o cafenea mai bună decât asta.

— Ziua nu-i chiar aşa de bună, am spus eu. E prea cald. A, să nu uit, am luat bilete la autobuz.

— Eu nu merg azi. Vă duceţi voi înainte, tu şi cu Bill.

— Dar ţi-am luat bilet.

— Dă-l încoace. Mă duc să iau banii îndărăt.

— Costă cinci pesetas.

Robert Cohn scoase o monedă de argint de cinci pesetas şi mi-o întinse, spunând:

— Trebuie să rămân. Înţelegi, mi-e teamă să nu se fi ivit cine ştie ce neînţelegere.

— Cum aşa? S-ar putea să nu vină încă trei sau patru zile, dacă se apucă de petreceri la San Sebastian.

— Tocmai despre asta e vorba, spuse Robert. Mă gândesc că poate se aşteptau să mă găsească la San Sebastian, şi de aceea s-au oprit acolo.

— Ce te face să crezi aşa ceva?

— Păi… I-am scris lui Brett şi i-am sugerat ideea…

— Atunci de ce dracu n-ai rămas acolo să-i aştepţi…?

Doar am început fraza, şi m-am oprit. Mi se părea că ideea s-ar fi putut ivi singură în mintea lui Cohn, dar nu cred să se fi ivit vreodată.

Acum începuse să arboreze un aer confidenţial şi îi făcea plăcere să poată vorbi, lăsând să se înţeleagă că şi eu ştiu despre anumite legături dintre el şi Brett.

— Bine, atunci Bill şi cu mine plecăm îndată după prânz.

— Îmi pare rău că nu pot merge. Toată iarna am aşteptat să pot pleca la pescuitul ăsta. Devenise sentimental. Dar sunt nevoit să rămân. N-am încotro. De îndată ce-or să sosească, îi aduc direct acolo.

— Hai să-l căutăm pe Bill.

— Eu aş vrea să mă duc până la bărbier.

— Ne vedem la prânz.

Pe Bill l-am găsit la el în cameră. Se bărbierea.

— O, da, mi-a istorisit astă noapte toată povestea, îmi spuse Bill. Dacă ai un secret şi vrei să-l ştie toată lumea, lui să i-l spui. Zicea că a avut întâlnire cu Brett la San Sebastian.

— Mincinosul dracului!

— Ei, potoleşte-te! exclamă Bill. Nu te înfuria. Nu te înfuria chiar în etapa asta a excursiei. Da’ ia spune, cum dracu s-a făcut de l-ai cunoscut pe amicul ăsta?

— Nu-mi mai scoate şi tu ochii.

Pe jumătate bărbierit, Bill întoarse capul şi se uită la mine, apoi continuă să vorbească spre oglindă, în timp ce se săpunea:

— Nu l-ai trimis tu la mine la New York, iarna trecută, cu o scrisoare? Mulţumesc lui Dumnezeu că îmi place să călătoresc. Dar nu mai aveai cumva şi alţi prieteni ovrei să-i cari încoace?

Îşi frecă bărbia cu degetul mare, se uită la el, apoi începu iar să se scarpine.

— Ai şi tu câţiva care-s nişte băieţi excelenţi.

— Ei, sigur. Am şi eu câţiva. Dar nu de teapa acestui Robert Cohn. Partea hazlie e că pare destul de drăguţ. Îmi place. Dar zău că-i îngrozitor.

— Poate să fie şi teribil de drăguţ.

— Ştiu. Asta-i partea cumplită.

Am izbucnit în râs.

— Da. N-ai decât să râzi, zise Bill. Numai că tu n-ai stat aseară cu el până la două noaptea.

— A fost chiar aşa de nesuferit?

— Insuportabil. Ce-i toată povestea asta despre el şi Brett, la urma urmei? A fost vreodată ceva între el şi Brett?

Îşi înălţă bărbia şi şi-o împinse într-o parte şi în cealaltă.

— Sigur. S-a dus cu el la San Sebastian.

— Ce prostie boacănă! Şi de ce a făcut-o?

— Voia să plece din Paris şi nu-i în stare să se ducă nicăieri singură. Zicea că după câte crede ea, are să-i facă bine lui Cohn.

— De câte prostii gogonate sunt oamenii în stare! De ce n-a plecat cu cineva de seama ei? Sau cu tine? – apoi bolborosi repede – ori cu mine? De ce nu cu mine? Îşi cercetă atent faţa în oglindă şi puse câte un strat gros de săpun pe fiecare obraz. Uite ce mutră simpatică. O mutră alături de care orice femeie se poate simţi în siguranţă.

— Nu ţi-o văzuse încă.

— Ar fi trebuit s-o vadă. Toate femeile ar trebui s-o vadă. O mutră care ar trebui zugrăvită pe toate panourile din ţară. Fiecărei femei ar trebui să i se înmâneze câte o copie în clipa când pleacă din faţa altarului. Mamele ar trebui să le povestească fetelor despre mutra asta. Ascultă, fiule – şi întinse briciul spre mine – ia mutra asta, du-te cu ea în lume şi răspândeşte-o pretutindeni.

Se aplecă deasupra lighenaşului, îşi spălă obrazul cu apă rece, se frecă cu alcool şi pe urmă se examină cu multă atenţie în oglindă, întinzându-şi lunga-i buză de sus şi

exclamând:

— Doamne sfinte! Ce mutră îngrozitoare!

Iarăşi se uită în oglindă, şi continuă:

— Iar în ce-l priveşte pe Robert Cohn ăsta, îmi face greaţă, şi poate să se ducă dracului. Mă bucur al naibii că rămâne aici şi nu vine cu noi la pescuit.

— Ai dreptate.

— Mergem la pescuit de păstrăvi. Mergem să pescuim păstrăvi în râul Irati, iar acuma la prânz o să ne pilim cu vinul ţării ăsteia şi pe urmă pornim într-o grozavă călătorie cu autobuzul.

— Haide. Hai să ne ducem la „Iruña” şi pe urmă să ne vedem de drum, i-am răspuns eu.

Capitolul 11

Când, după ce terminaserăm prânzul, am ieşit cu geamantanele şi legătura de undiţe ca să pornim spre Burguete, în piaţă era o fierbinţeală ca de cuptor. Câţiva călători se urcaseră pe imperială, iar alţii se căţărau pe scară. Bill s-a suit numaidecât, şi Robert s-a aşezat lângă el, ca să-mi ţină locul, iar eu m-am întors la hotel să iau două sticle de vin să le avem pe drum. Când am ieşit din hotel, am văzut că autobuzul se umpluse de călători. Bărbaţi şi femei se aşezaseră pe toate geamantanele şi lăzile aflate pe imperială, şi sub dogoarea soarelui femeile îşi făceau întruna vânt cu evantaiele. Era cumplit de cald. Robert se dădu jos, şi m-am aşezat în locul pe care mi-l păstrase, pe singura bancă de lemn ce se întindea de-a lungul imperialei.

Robert Cohn rămase în umbra arcadelor, aşteptând să ne vadă plecaţi. Un basc şedea pe jos chiar lângă noi, sprijinit cu spatele de picioarele noastre şi ţinea în poală un burduf mare de piele umplut cu vin. Ne oferi burduful şi mie şi lui Bill, dar când l-am dus la gură să beau, imită atât de bine şi de brusc sunetul unui claxon de automobil, încât am vărsat puţin vin şi toată lumea a început să râdă. Bascul îşi ceru iertare şi mă rugă să beau încă o dată. Ceva mai târziu din nou imită claxonul şi mă păcăli pentru a doua oară. Se pricepea de minune la isprava asta. Bascilor le plăcea grozav. Bărbatul aşezat lângă Bill îi tot spunea ceva pe spanioleşte, şi cum bietul băiat nu înţelegea nimic, îi oferi una dintre sticlele de vin. Dar spaniolul o dădu cu mâna la o parte. Zicea că e prea cald şi băuse prea mult la prânz. Când însă Bill i-o oferi pentru a doua oară, trase o duşcă zdravănă şi pe urmă sticla trecu de la unul la altul, pe la

toţi cei aflaţi în partea aceea a autobuzului. Toţi gustară din sticlă cu multă bună-cuviinţă, după care ne ziseră s-o astupăm şi s-o punem deoparte. Pe urmă cu toţii ne poftiră să bem din burdufurile lor. Erau ţărani în drum către regiunea de dealuri.

În cele din urmă, după ce mai auzirăm vreo două imitaţii de claxon, autobuzul se urni din loc, Robert Cohn ne salută fluturând din mână şi toţi bascii îi înapoiară salutul. De îndată ce ieşirăm pe drumul din afara oraşului, se făcu răcoare. Era o plăcere să mergi la înălţimea aceea, chiar pe sub ramurile copacilor. Autobuzul înainta cu viteză mare stârnind un curent de aer răcoritor, şi în vreme ce goneam pe drum la vale lăsând praful să pudreze copacii, în urmă ni se arăta, printre copaci, încântătoarea privelişte a oraşului înălţat pe malul prăpăstios al râului. Bascul sprijinit de genunchii mei arătă într-acolo cu gâtul burdufului şi ne făcu semn cu ochiul. Clătină din cap.

— Frumos tare, nu?

— Bascii ăştia sunt adorabili, zise Bill.

Bascul sprijinit de picioarele mele era ars de soare şi avea culoarea pielii ca de şa veche. Ca toţi ceilalţi, era îmbrăcat într-o bluză neagră. Gâtul bronzat îi era plin de zbârcituri. Se răsuci şi îi oferi lui Bill burduful cu vin. Bill îi întinse o sticlă. Bascul îl ameninţă cu degetul şi îi dădu sticla îndărăt, după ce lovi cu palma peste dop. Apoi înălţă burduful.

— *Arriba! Arriba!*[27] zise bascul. Saltă-l.

Bill ridică burduful, dădu capul pe spate şi lăsă şuvoiul de vin să-i ţâşnească în gură. Când termină de băut şi coborî burduful, câteva picături de vin i se prelinseră pe bărbie.

— Nu! Nu! strigară câţiva dintre basci. Nu aşa.

Careva trase burduful din mâna proprietarului, care tocmai se pregătea şi el să facă o demonstraţie. Era un flăcău tânăr şi ţinu burduful la capătul braţelor întinse, îl ridică sus de tot, apoi îl strânse cu mâna pentru ca şuvoiul

[27] Noroc ! (sp.)

de vin să-i ţâşnească în gură cu toată puterea. Îl ţinu aşa, şi vinul descrise o traiectorie teşită şi continuă până în gura flăcăului, care înghiţea întruna, lin şi regulat.

— Hei! strigă proprietarul burdufului. Al cui crezi că e vinul?

Tânărul îi răspunse mişcându-şi degetul mic, iar spre noi îndreptă ochii plini de zâmbet. Apoi opri brusc şuvoiul, parcă muşcându-l cu dinţii, săltă burduful cu o smucitură şi îl lasă în jos oferindu-l proprietarului. Ne făcu cu ochiul. Proprietarul clătină, cu tristeţe, burduful.

Trecurăm printr-un oraş, oprirăm chiar în faţă la *posada*[28] şi şoferul încărcă vreo câteva baloturi. Pe urmă plecarăm mai departe, şi dincolo de oraş drumul începu să urce. Străbăteam câmpii cultivate, pe care ici, colo se înălţau coline stâncoase, cu costişe line ce coborau spre câmpie. Lanurile de grâne se ridicau pe coastele colinelor. Acum, când ne aflam la înălţime mai mare, un vânt pornise să unduiască lanurile. Drumul era alb şi colbuit, iar praful se înălţa de sub roate şi plutea prin aer în urma noastră. Urcarăm din ce în ce mai sus pe dealuri, lăsând în văi câmpurile mănoase. Doar petece de grâne se mai zăreau pe coastele golaşe şi pe luncile din lungul apelor. Ne traserăm deodată pe marginea drumului, că să facem loc unui şir de şase catâri înhămaţi unul în urma celuilalt la o căruţă mare, cu coviltir înalt, încărcată din greu. Căruţa şi catârii erau plini de praf. Imediat în urma lor venea alt şir de catâri şi altă căruţă. A doua căruţă era încărcată cu cherestea, iar *arriero*[29] care mâna catârii se aplecă şi trase frâna groasă de lemn când trecurăm pe lângă el. Acolo, sus, ajunseserăm pe locuri cu totul golaşe şi dealurile erau stâncoase, doar cu petece de lut pârjolite de soare şi brăzdate de apele ploilor.

Drumul făcu un cot larg şi după aceea intrarăm într-un oraş, iar pe amândouă părţile se deschise deodată o vale

[28] Han (sp.).
[29] Cărăuşul (sp.).

înverzită. Un pârâu curgea prin mijlocul oraşului şi viile se întindeau până la zidurile caselor.

Autobuzul făcu popas în faţa unei *posada*, mulţi dintre călători coborâră şi o mulţime de bagaje fură dezlegate de sub prelata de pe acoperiş şi date jos. Bill şi cu mine am coborât şi am intrat în *posada.* Era o încăpere scundă şi întunecoasă, iar înăuntru atârnau de tavan şei şi hamuri, şi furci de fân făcute din lemn alb, şi legături de sandale de pânză cu tălpi de sfoară, şi şunci şi jamboane, şi funii albe de usturoi şi salamuri lungi. Era răcoare şi întuneric acolo şi ne-am dus dinaintea unei tejghele lungi de lemn la care şedeau două femei şi serveau băutură. În spatele femeilor se aflau rafturi pline cu tot soiul de mărfuri.

Am luat amândoi câte un *aguardiente*[30] care au costat cincizeci de centime. I-am dat femeii cincizeci de centime bacşiş, dar ea mi-a restituit moneda de aramă crezând că nu înţelesesem bine cât aveam de plată.

Doi dintre bascii cu care călătoriserăm au venit şi ei înăuntru şi au stăruit să ne facă cinste. Aşa că au dat ei un rând, apoi am dat noi unul, iar după aceea ne-au bătut pe spate şi au mai dat încă un rând. Pe urmă am mai dat noi un rând, apoi am ieşit cu toţii în soare şi zăpuşeală şi ne-am urcat îndărăt pe imperială. Acuma toată lumea avea loc pe bancă, iar bascul care stătuse pe acoperişul de tablă al autobuzului s-a aşezat între noi. Femeia care ne servise băutura ieşi afară ştergându-şi mâinile de şorţ şi vorbi cu cineva din autobuz. Apoi se arătă şi şoferul, ducând în mână doi saci de poştă făcuţi din piele, se urcă la volan şi pornirăm la drum, în vreme ce toţi călătorii salutau fluturând din mână.

Drumul părăsi curând valea înverzită şi din nou începurăm să urcăm pe dealuri. Bill şi bascul cu sticla de vin stăteau de vorbă. De pe cealaltă bancă un bărbat se aplecă înainte şi ne întrebă în englezeşte:

— Sunteţi americani?

[30] Rachiu (sp.).

— Sigur.

— Am fost şi eu acolo, zise bascul. Acum patruzeci de ani.

Era un om bătrân, la fel de bronzat ca şi ceilalţi, cu obrazul acoperit de ţepi albi.

— Şi cum a fost?

— Ce zici?

— Cum a fost în America?

— Ehei, în California am fost. Am dus-o grozav.

— Şi de ce ai plecat?

— Ce zici?

— De ce te-ai întors aici?

— Ei! ca să mă însor, de asta m-am întors. Aveam de gând să mă duc îndărăt, dar neveste-mii nu-i place la drum lung. De unde sunteţi?

— Kansas City.

— Am fost acolo, spuse bătrânul. Am fost la Chicago, St. Louis, Kansas City, Denver, Los Angeles, Salt Lake City.

Rostea numele astea cu multă grijă.

— Câtă vreme ai stat pe acolo?

— Cincisprezece ani. Pe urmă m-am întors şi m-am însurat.

— Tragi o duşcă?

— Trag, răspunse bătrânul. Aşa ceva nu găsiţi în America, nu-i aşa?

— Găseşti cât vrei dacă ai cu ce plăti.

— Şi la ce-aţi venit pe-aici?

— Vrem să ne ducem la fiesta de la Pamplona.

— Vă plac luptele cu tauri?

— Sigur că da. Dumitale nu?

— Da, zise bătrânul. Cred că-mi plac şi mie.

Apoi după o pauză:

— Acuma unde vă duceţi?

— Până, la Burguete, să pescuim.

— Bine, încuviinţă bătrânul, vă urez să prindeţi câte ceva.

Ne dădu mâna şi se întoarse la locul lui din fund. Ceilalţi,

basci erau impresionaţi. Când m-am întors să privesc peisajul, l-am văzut pe bătrân stând liniştit şi zâmbindu-mi de la locul lui. Se părea că efortul de a vorbi americăneşte îl obosise. După aceea n-a mai scos nicio vorbă.

Autobuzul urca mereu. Locurile erau golaşe şi vârfuri de stâncă răsăreau din lut. Pe marginea drumului nu se zărea iarbă. Când priveam în urmă, vedeam câmpia întinsă în vale. Zarea era mărginită de crestele munţilor cenuşii, cu forme ciudate. Pe măsură ce urcam, linia zării se schimba mereu. Şi în vreme ce autobuzul suia domol în lungul drumului, zăream alţi munţi răsărind către sud. Pe urmă drumul ajunse pe creastă, dădu la loc şes şi pătrunse într-o pădure. Era o pădure de plute, şi soarele răspândea pete de lumină printre arbori, iar ceva mai departe vitele păşteau pe sub coroanele arborilor. Străbăturăm pădurea şi drumul ieşi la luminiş şi coti pe o ridică tură, iar departe în faţa noastră văzurăm unduindu-se întinderi înverzite, şi munţii întunecaţi de dincolo de ele. Munţii de acolo nu semănau cu înălţimile cafenii şi pârjolite de soare lăsate în urmă. Erau împăduriţi şi norii alunecau în jos de pe crestele lor. Câmpia verde se întindea în depărtare. Era brăzdată de garduri, şi albul drumului se ivea printre trunchiurile unui dublu şir de arbori ce străbătea câmpul către nord. Când ajunserăm pe culmea ridicăturii ni se arătară în faţa ochilor acoperişurile roşii şi casele albe din Burguete înşirate pe întinsul câmpiei, iar departe, pe coasta celui dintâi munte întunecat, se zărea acoperişul cenuşiu, de tablă, al mânăstirii din Roncevalles.

— Acolo e Roncevaux, i-am spus lui Bill.

— Unde?

— Tocmai colo, departe, unde începe coasta muntelui.

— E cam frig aici, sus, observă Bill.

— E altitudine mare. Trebuie să fie vreo mie două sute de metri.

— E frig grozav, insistă Bill.

Autobuzul porni pe loc şes, angajându-se pe porţiunea de drum drept care duce direct la Burguete. Trecurăm de o

răspântie şi pe un pod întins peste o apă. Casele din Burguete se înşiruiau pe ambele părţi ale drumului. Străzi laterale nu existau. Lăsarăm în urmă biserica şi şcoala, iar după aceea autobuzul opri. Coborârăm, şi şoferul ne dădu jos geamantanele şi legătura cu undiţe. Un carabinier cu pălărie dintr-acelea ciudate şi cu diagonală de piele galbenă se apropie de noi, arătă către legătura de undiţe şi ne întrebă:

— Ce-aveţi acolo?

Am desfăcut-o şi i-am arătat. A cerut să vadă permisele de pescuit şi i le-am întins. S-a uitat la data de pe ele şi ne-a făcut semn cu mâna.

— Suntem în regulă? am întrebat eu.

— Da. Bineînţeles.

Pornirăm mai departe pe stradă, pe lângă casele de piatră văruite, pe dinaintea familiilor ieşite în prag să ne privească, şi ne îndreptarăm spre han.

Stăpâna hanului, o femeie mătăhăloasă, ieşi din bucătărie şi dădu mâna cu noi. Îşi luă ochelarii de pe nas, îi şterse şi îi puse la loc. În han era frig şi afară începuse să bată vântul. Hangiţa porunci unei fete să ne însoţească sus şi să ne arate camera. Avea două paturi, un lavoar, un dulap pentru haine şi o icoană mare. gravată pe metal şi prinsă în ramă, reprezentând-o pe *Nuestra Señora de Roncevalles*[31]. Vântul se înverşuna împotriva obloanelor. Camera se afla în partea dinspre nord a hanului. Ne spălarăm, ne puserăm puloverele şi coborârăm în sufragerie. Avea podele de piatră, tavan scund, şi era lambrisată cu lemn de stejar. Toate obloanele erau deschise şi se făcuse aşa de frig, că-ţi puteai vedea răsuflarea.

— Doamne sfinte! exclamă Bill. Doar n-o să fie şi mâine tot atât de frig. N-oi fi nebun să mă bag în apă pe-o vreme ca asta.

În colţul cel mai depărtat al încăperii, dincolo de mesele

[31] Maica Domnului din Roncevalles.

de lemn, se afla o pianină, şi Bill se duse la ea şi începu să cânte, spunând:

— Într-un fel, tot trebuie să mă încălzesc.

Am ieşit din sufragerie şi m-am dus s-o întreb pe femeie cât ne costă camera şi întreţinerea, îşi vârî mâinile sub şorţ şi-mi răspunse uitându-se în altă parte:

— Douăsprezece pesetas.

— Cum se poate? Atâta am plătit la Pamplona.

Nu-mi dădu niciun răspuns şi se mulţumi să-şi scoată ochelarii şi să-i şteargă cu şorţul.

— E prea scump, am urmat. Nici la un hotel din cele mari n-am plătit mai mult.

— Am instalat şi baie.

— Altceva mai ieftin n-aveţi?

— Vara nu. Suntem în plin sezon.

Eram singurii muşterii ai hanului. „Nu-i nimic, mi-am zis, n-o să stăm decât vreo câteva zile.”

— E şi vinul pus în preţ?

— Ei, sigur.

— Bine. Ne-am înţeles.

M-am întors la Bill. A suflat spre mine ca să-mi arate cât e de frig şi a continuat să cânte. M-am aşezat la o masă şi am început să mă uit la tablourile de pe. pereţi. Unul înfăţişa nişte iepuri, morţi, altul fazani, morţi şi ei, iar celălalt nişte raţe moarte. Toate erau negricioase şi păreau afumate. Se mai afla acolo un bufet plin cu sticle de lichior. La toate m-am uitat. Bill cânta în continuare.

— Ce-ai zice de un punci cu rom fierbinte? mă întrebă. N-am să mă pot încălzi mereu în felul ăsta.

M-am dus şi i-am explicat femeii ce înseamnă un punci cu rom şi cum anume se pregăteşte. Peste câteva minute o fată aduse în sufragerie o oală de piatră din care se înălţau aburi. Bill părăsi pianina şi amândoi am băut punciul fierbinte ascultând şuierul vântului.

— Nu prea s-a omorât turnând rom aici.

M-am dus la bufet, am luat sticla de rom şi am turnat în oală vreo jumătate din ea.

— Acţiune directă, observă Bill. E mai tare decât legea.

Fata veni din nou să pună masa pentru cină.

— Al dracului mai suflă vântul, rosti Bill.

Fata aduse un castron mare cu supă de legume fierbinte şi puse vinul alături. După aceea am mâncat păstrăv prăjit, o fiertură oarecare şi un castron mare cu căpşuni de pădure. Vinul făcea toţi banii, şi fata se arătă sfioasă dar îndatoritoare ori de câte ori îi cerurăm să mai aducă. Hangiţa veni o singură dată, se uită la noi şi numără sticlele goale.

După masă ne-am urcat sus, am fumat şi am citit vârâţi în pat, ca să ne apărăm de frig. În timpul nopţii m-am trezit o dată şi am auzit vuietul vântului. Şi era plăcut să stai în pat, la căldură

Capitolul 12

Când m-am sculat dimineaţa, m-am dus la fereastră şi am privit afară. Vremea se îndreptase şi norii nu mai pluteau deasupra munţilor. Afară, sub fereastră, erau câteva căruţe şi o diligenţă veche cu acoperişul de scândură crăpat şi măcinat de vreme. Probabil rămăsese acolo din timpurile când încă nu existau autobuze.

O capră sări pe una dintre căruţe şi de-acolo pe acoperişul diligenţei. Clătină din cap către caprele rămase jos, iar când am făcut cu mâna spre ea, a sărit repede în curte.

Bill dormea încă, aşa că m-am îmbrăcat, mi-am tras pantofii pe coridor, şi pe urmă am coborât. Cum jos nu se arătă nimeni, am descuiat uşa şi am ieşit afară din casă. Era răcoare, fiind dis-de-dimineaţă, şi soarele încă nu zbicise roua căzută după ce contenise vântul. Am căutat prin şopronul din dosul casei, am găsit un fel de târnăcop şi am pornit spre râu. cu gând să sap în pământ şi să fac rost de râme pentru nadă. Râul era limpede, cu apă puţină, dar nu părea chiar plin de păstrăvi. Am căutat un loc umed şi acoperit cu iarbă, pe malul râului, am înfipt târnăcopul în pământ şi am desprins o halcă. Erau râme dedesubt. Când am săltat halca au şi dispărut din vedere, dar am săpat cu grijă şi am adunat o mulţime. Săpând acolo pe malul râului, în pământul umed, am umplut cu râme două cutii de tutun, şi am presărat pământ peste ele. În vreme ce săpam, caprele se uitau la mine.

Când am ajuns îndărăt la han, femeia coborâse în bucătărie şi am rugat-o să ne pregătească repede cafeaua şi ceva de mâncare, ca să luăm cu noi la pescuit. Bill se sculase şi şedea pe marginea patului.

— Te-am văzut pe fereastră, zise Bill. Dar n-am vrut să te întrerup. Ce făceai acolo? Ţi-ai îngropat banii?

— Eşti un beţivan puturos!

— Munceai pentru binele obştesc? Superb. Te-aş sfătui să faci la fel în fiecare dimineaţă.

— Hai, îl zorii eu. Scoală-te.

— Cum? Să mă scol? Eu nu mă scol niciodată.

Se vârî în pat şi-şi trase pătura până sub bărbie.

— Încearcă şi convinge-mă să mă scol.

Mi-am făcut de lucru căutând uneltele de pescuit şi adunându-le în sacul lor.

— Nu vrei să-ncerci? întrebă Bill.

— Mă duc jos, să mănânc.

— Să mănânci? De ce n-ai pomenit de mâncare? Credeam că vrei să mă scoli numai ca să te distrezi. Să mănânc? Grozav. Acuma eşti om cu judecată. Du-te iar şi mai sapă după nişte râme, iar până te întorci am şi ajuns jos.

— Du-te dracului!

— Munceşte pentru binele obştesc. Bill începu să se îmbrace. Demonstrează că ştii ce este ironia şi ce e mila.

Am ieşit din cameră cu sacul de unelte, cu mincìogurile şi legătura de undiţe.

— Hei! Vino-ncoace!

Am vârât capul pe uşă.

— Vasăzică nu vrei să arăţi că ştii ce-i ironia şi ce-i mila.

I-am dat cu tifla.

— Asta nu-i ironie.

Pe când coboram scara, îl auzeam pe Bill cântând: „Ironie şi milă. Când simţi că... O, dă-le ironie şi dă-le milă. O, dă-le ironie. Când şi ei simt că... Doar un strop de ironie. Doar un strop de milă...” Continuă să cânte până când coborî. Cânta pe melodia: „Bat clopotele pentru mine şi pentru draga mea”. M-a găsit citind un jurnal spaniol, vechi de o săptămână.

— Ce-i cu povestea asta despre ironie şi milă?

— Cum? Nu ştii nimic despre „Ironie şi milă”?

— Nu. Cine a mai scornit-o?

— Toată lumea. La New York pe toţi i-a scos din minţi. La fel cum s-a întâmplat odinioară cu Fratellinii.

Fata ne aduse cafeaua şi pesmeţi unşi cu unt. Sau, mai exact spus, pâine prăjită unsă cu unt.

— Întreab-o dacă are nişte marmeladă, mă îndemnă Bill. Fii ironic cu ea.

— Ai cumva şi marmeladă?

— Aşa nu-i ironic. Tare aş vrea să ştiu spanioleşte.

Cafeaua era bună şi am băut-o din nişte căni mari. Fata ne aduse şi o farfurioară de sticlă cu marmeladă de căpşuni.

— Mulţumesc.

— Hei! strigă Bill. Nu merge aşa! Spune-i ceva ironic. Fă un banc pe seama lui Primo de Rivera[32].

— Aş putea s-o întreb în ce fel de marmeladă s-au înnămolit acolo, în Riff[33].

— Slab, zise Bill. Foarte slab. Nu eşti în stare. Asta-i. Nu te pricepi la ironie. Nu ştii ce-i mila. Spune ceva jalnic.

— Robert Cohn.

— Nu-i chiar aşa de rău. Ceva mai bine. Ia spune, de ce e Cohn jalnic? Fii ironic.

Trase o înghiţitură zdravănă din cana de cafea.

— Ei, dă-o naibii! E prea de dimineaţă.

— Uite, asta-i. Şi mai spui că vrei să fii scriitor. Nu eşti decât un gazetar. Ba încă un gazetar expatriat. Ar trebui să fii ironic chiar din clipa când te dai jos din pat. Când deschizi ochii, ar trebui să fii cu gura plină de milă.

— Zi-i înainte. Cine ţi-a mai vârât în cap toate prostiile astea?

— Lumea, toţi oamenii. Nu citeşti? Nu te întâlneşti niciodată cu nimeni? Ştii ce eşti? Un expatriat. De ce nu trăieşti la New York? Dacă ai trăi acolo, ai şti lucrurile

[32] *Miguel Primo de Rivera* (1370–1930), general şi om politic, a fost dictator în Spania din 1923 până în 1930.

[33] Lanţ muntos de pe coasta marocană, unde în 1925 şi 1926 colonialiştii francezi şi spanioli au purtat lupte împotriva berberilor.

astea. Ce vrei să-ţi fac? Să viu încoace în fiecare an şi să-ţi povestesc?

— Mai ia puţină cafea, l-am îndemnat.

— Bine. Cafeaua e bună pentru tine. Conţine cofeină. Cofeină, asta-i. Pe bărbat cofeina îl saltă pe calul femeii, iar pe femeie o vâră în mormântul bărbatului. Ştii care-i partea proastă cu tine? Că eşti un expatriat. Unul dintre cele mai jalnice tipuri de expatriat. Despre aşa ceva n-ai auzit niciodată? Niciun om care şi-a părăsit vreodată ţara n-a izbutit să scrie ceva demn de tipărit, de când e lumea. Nici măcar de tipărit în ziare.

Îşi bău cafeaua.

— Eşti un expatriat. Ai pierdut contactul cu pământul natal. Începi să devii afectat. Falsele criterii europene te-au dat gata. Bei până cazi din picioare, te omori cu băutura. Ai început să fii obsedat de sexualitate. Îţi risipeşti toată vremea vorbind, nu muncind. Eşti un expatriat, înţelegi? Tai frunză la câini prin cafenele.

— Pare să fie o viaţă grozavă, am observat eu. Şi când mai lucrez?

— Nu lucrezi. Sunt unii care spun că te întreţin femeile. Alţii zic că eşti impotent.

— Nu, am rostit eu. Doar că am avut un accident.

— Să nu mai pomeneşti despre treaba asta, mă sfătui Bill. E unul dintre lucrurile despre care nu se poate vorbi. Uite, din asta ar trebui să clădeşti un mister. Aşa, ceva ca bicicleta lui Henry.

Până acum fusese superb, dar nu mai spuse nimic. Mă temeam să nu creadă că mă jignise cu palavrele acelea despre impotenţă. Aş fi vrut să-l strângesc din nou. I-am spus:

— Nu era vorba de-o bicicletă. Mergea călare.

— Eu de-o tricicletă am auzit.

— Fie, am încuviinţai. Şi avionul e un soi de tricicletă. La manşă lucrezi ca la tricicletă.

— Dar nu pedalezi.

— Nu. Cred că nu pedalezi.

— Hai s-o lăsăm baltă, propuse Bill.

— S-a făcut. Am luat apărarea tricicletei, atâta tot.

— Şi cred că-i un scriitor înzestrat, zău că da, urmă Bill. Şi tu eşti un băiat teribil de bun. Ţi-a spus vreodată cineva că eşti băiat bun?

— Nu-s băiat bun.

— Ascultă. Eşti un băiat teribil de bun şi ţin la tine mai mult decât oricare alt om de pe pământ. La New York nu ţi-aş putea spune lucrul ăsta. Ar însemna că-mi plac bărbaţii. Dintr-o asemenea chestie s-a pornit Războiul Civil. Abraham Lincoln a fost unul dintr-ăştia. Era îndrăgostit de generalul Grant. La fel şi Jefferson Davis. Lincoln i-a eliberat pe sclavi din pricina unui rămăşag. Cazul Dred Scott a fost înscenat de Liga Antialcoolică. Totul se explică prin problemele sexualităţii. Doamna colonelului şi Judy O'Grady sunt lesbiene în adâncul sufletului lor.

Tăcu.

— Vrei să-ţi mai spun şi altele?

— Dă-i drumul.

— Nu mai ştiu. O să-ţi mai spun şi altele la masa de prânz.

— Dragul meu Bill!

— Păcătosule!

Am împachetat în rucsac mâncarea şi două sticle de vin, iar Bill l-a luat în spinare. Legătura cu undiţe şi minciogurile le-am luat eu pe umăr. Am pornit pe drum, apoi printr-o livadă şi pe urmă am dat peste o cărare ce trecea peste câmp şi am luat-o către pădurea de pe coasta primului deal. Am străbătut câmpul păşind pe poteca nisipoasă. Câmpul era vălurit şi acoperit de iarbă, o iarbă măruntă, roasă de oile scoase la păscut. Vitele fuseseră duse mai departe, pe dealuri. Auzeam tălăngile în pădure.

Poteca trecea dincolo de un pârâu peste care fusese întinsă o punte alcătuită dintr-un trunchi. Trunchiul era cioplit şi o tulpină de copac tânăr slujea de balustradă. Prin bălţoacele din marginea pârâului broscuţele se zăreau ca nişte pete pe nisip. Am urcat un mal pieptiş şi am mers mai

departe pe câmpul vălurit. Când priveam îndărăt vedeam oraşul, case albe şi acoperişuri roşii, şi drumul alb de-a lungul căruia înainta un camion stârnind praful.

După ce am străbătut câmpul am dat peste un alt pârâu cu ape repezi. Un drumeag nisipos ducea până la vad şi mai departe, în pădure. Am mers pe drumeag şi am dat de o altă punte aşezată în josul vadului, apoi din nou am revenit la drumeag şi am pătruns în pădure.

Era o pădure de fag, cu arbori foarte bătrâni. Rădăcinile făceau cocoaşe deasupra pământului şi crengile se răsuceau în toate chipurile. Am înaintat pe drumeag pe lângă trunchiurile groase ale fagilor bătrâni, printre ale căror ramuri soarele se strecura căzând pe iarbă în mici pete de lumină. Copacii erau înalţi, frunzişul foarte des, dar în pădure nu era întuneric. Pe sub coroanele arborilor nu creştea decât iarbă moale, foarte verde şi fragedă, şi copaci cenuşii înalţi, rari ca într-un adevărat parc.

— Aşa e la ţară, spuse Bill.

Drumeagul porni să urce pe o colină şi pătrunserăm în pădurea deasă, suind din ce în ce mai pieptiş. Câteodată mai şi cobora, dar din nou urca abrupt. Şi toată vremea auzeam vitele prin pădure. În cele din urmă drumul ieşi la lărgime, pe vârful dealurilor. Ne aflam sus, pe cea mai înaltă creastă a şirului de culmi împădurite pe care le văzuserăm de la Burguete. Căpşuni de pădure creşteau pe coasta luminată de soare, într-un mic luminiş ivit printre copaci.

De acolo înainte drumeagul ieşea din pădure şi se întindea mai departe pe lângă creasta înălţimilor. Culmile din faţă nu erau împădurite şi pe ele nu mai zăream decât întinse pete de mărăciniş gălbui. În depărtare vedeam maluri prăpăstioase înnegrite de copaci şi presărate cu colţuri cenuşii de stâncă, ce ne arătau cursul râului Irati.

— Trebuie să mergem pe drumul ăsta de-a lungul crestelor, să trecem peste înălţimile de colo, să străbatem pădurea de pe dealurile din partea cealaltă şi să coborâm la albia râului, i-am explicat eu lui Bill.

— Al dracului drum!

— E prea departe ca să mergem până acolo, să pescuim şi să ne şi întoarcem în aceeaşi zi, fără să iasă sufletul din noi.

— Să iasă sufletul din noi. Frumos spus. O să ne iasă sufletul dacă vrem să ajungem până acolo, să ne întoarcem şi să mai şi pescuim.

Drumul era foarte lung, peisajul splendid, dar eram frânţi de oboseală când coborârăm povârnişul colinei împădurite ca să dăm în valea lui Rio de la Fabrica.

Din umbra pădurii, drumeagul ne scoase în arşiţa soarelui. În faţă aveam albia râului. Dincolo de râu, o costişă prăpăstioasă. Pe costişă, un lan de hrişcă. Ceva mai departe, zărirăm o casă albă într-un pâlc de pomi. Era foarte cald, şi ne-am aşezat la umbra unor copaci, lângă un stăvilar întins de-a curmezişul apei.

Bill sprijini de trunchiul unui copac legătura cu trestii, apoi montarăm trestiile, scoaserăm undiţele, puserăm mulinetele, ataşarăm amorsele şi ne pregătirăm de pescuit.

— Eşti sigur că sunt păstrăvi în pârâiaşul ăsta? întrebă Bill.

— E plin de peşte.

— Eu am să încerc cu muscă. Ai ceva muşte artificiale?

— Sunt câteva acolo.

— Tu pescuieşti cu râmă?

— Îhî. Am să încerc chiar aici, la stăvilar.

— Bine, atunci eu am să iau cutia cu muşte. Şi prinse o muscă în undiţă. Încotro ar fi mai bine să mă duc? La deal, ori la vale?

— La vale e cel mai bine. Şi la deal e peşte cât vrei.

Bill porni pe mal la vale.

— Ia şi o cutie cu râme.

— Nu. N-am nevoie. Dacă n-or să dea la muscă, am să arunc şi eu la întâmplare.

Ajunsese destul de departe, în josul râului, şi privea scurgerea apei.

— Ia ascultă, strigă Bill ca să răzbească zgomotul

stăvilarului. Ce-ar fi să pui vinul în izvorul ăla de pe drum?

— S-a făcut, am strigat şi eu.

Bill flutură din mână şi porni mai departe în josul râului. Am găsit în rucsac cele două sticle de vin şi m-am dus cu ele pe drumeag îndărăt, până în locul unde apa unui izvor curgea pe-un şipot de fier. O scândură era întinsă deasupra izvorului, am ridicat-o şi, după ce am îndesat bine dopurile, am vârât sticlele în apă. Era atât de rece apa, încât mi-a amorţit mâna şi încheietura. Am aşezat scândura la loc, cu speranţa că nimeni n-o să găsească vinul acolo.

Mi-am luat undiţa sprijinită de copac, cutia cu momeală şi minciogul şi m-am îndreptat spre stăvilar. Fusese construit pentru alcătuirea unui punct de pornire al apelor, unde să poată fi mânuiţi buştenii. Zăgazul era deschis; m-am aşezat pe unul dintre trunchiurile cioplite şi am privit pânza lină întinsă de apă înainte de-a se rostogoli în cascadă. La picioarele stăvilarului, apa acoperită de spume albe era adâncă. Pe când puneam nada în undiţă, un păstrăv zvâcni din albul apei, căzu în cascadă şi pieri la vale. Nici nu terminasem de pus nada, când un alt păstrăv ţâşni spre cascadă, descriind aceeaşi curbă graţioasă şi dispărând în apa ce se scurgea vijelios. Am pus un plumb destul de mare şi am aruncat undiţa în apa albă, lângă buştenii de la piciorul stăvilarului.

Nici n-am simţit când a muşcat primul păstrăv. Când am început să-l trag mi-am dat seama că se prinsese în undiţă şi l-am adus, deşi se zbătea şi-mi curba undiţa aproape în două, până în apa clocotitoare de lângă cascadă, l-am smuncit în sus şi l-am aruncat pe stăvilar. Era un păstrăv mare; l-am izbit cu capul de buşteni, pe urmă a încetat să se mai zbată şi l-am strecurat în tolbă.

În vremea asta, alţi câţiva păstrăvi săriseră în cascadă. De îndată ce am pus nada şi am aruncat undiţa, am prins încă unul pe care l-am adus în acelaşi fel până la tolbă. În câteva minute prinsesem şase. Toţi cam de aceeaşi mărime. I-am întins pe stăvilar, unul lângă altul, cu capetele în aceeaşi parte, şi i-am privit. Erau foarte frumos

coloraţi, tari şi ţepeni din pricina apei reci ca gheaţa. Fiindcă ziua era călduroasă, i-am spintecat pe toţi, le-am scos maţele, urechile şi celelalte şi le-am azvârlit. M-am dus cu păstrăvii pe mal, i-am spălat în apa rece, lină şi densă din susul stăvilarului. apoi am cules câteva frunze de ferigă şi i-am împachetat pe toţi în tolbă, trei păstrăvi pe un pat de ferigă, deasupra un alt strat de ferigi, pe urmă alţi trei păstrăvi, acoperiţi şi ei cu un strat de ferigă. Arătau foarte frumos printre frunzele de ferigă, iar acum tolba se umflase şi am aşezat-o la umbra unui copac.

Pe stăvilar se făcuse grozav de cald, aşa că mi-am aşezat cutia cu râme la umbră, lângă tolbă, am scos o carte din rucsac şi m-am întins sub copac, cu gând să citesc până avea să vină Bill să mâncăm.

Trecuse puţin de amiază şi nu mai era cine ştie ce umbră, dar m-am aşezat lângă trunchiurile a doi copaci care creşteau unul lângă altul şi am început să citesc. Cartea era ceva de A.E.W. Mason şi citeam în ea o poveste minunată despre un bărbat care degerase în Alpi şi pe urmă căzuse într-un gheţar şi i se pierduse urma, iar mireasa lui avea să-l aştepte douăzeci şi patru de ani în cap până când trupul îi fusese scos la iveală de morenă, vreme în care cel ce câştigase adevărata iubire a fetei aşteptase şi el, şi încă mai aşteptau amândoi când apăru Bill.

— Ai prins ceva? întrebă el. Ţinea şi undiţa, şi tolba, şi minciogul, toate într-o singură mână şi era leoarcă de năduşeală. Nu-l auzisem venind din pricina zgomotului făcut de stăvilar.

— Şase. Tu ce-ai prins?

Bill se aşează jos, deschise tolba şi puse pe iarbă un păstrăv mare. Mai scoase încă trei, fiecare puţin mai mare decât cel dinainte, şi îi rândui unul lângă altul, la umbra copacului. Chipul îi era năduşit şi radia de fericire.

— Ai tăi cum sunt?

— Mai mici.

— Să-i văd.

— I-am împachetat.
— Cât de mari sunt, de-adevărat?
— Toţi sunt cam cât cel mai mic dintre ai tăi.
— Nu cumva încerci să râzi de mine?
— Aş fi bucuros s-o pot face.
— Şi pe toţi i-ai prins cu râmă?
— Da.
— Eşti un beţivan puturos!

Bill vârî păstrăvii în tolbă şi porni spre râu legănând tolba deschisă. Era ud de la brâu în jos şi mi-am dat seama că trecuse apa prin vad.

Am plecat şi eu pe drum în sus şi am scos cele două sticle de vin. Erau reci. Cât am făcut calea întoarsă, sticlele s-au aburit. Am întins merindele pe un ziar, am deschis o sticlă, şi pe cealaltă am rezemat-o de copac. Bill se întoarse ştergându-se pe mâini şi cu tolba plină de ferigi. Spuse:

— Hai să gustăm din sticlă. Scoase dopul, ridică sticla la gură şi bău. Aoleu! Te dor şi ochii din cap.

— Ia să vedem.

Vinul era rece ca gheaţa şi avea un uşor iz de rugină.

— Nu-i chiar aşa de rău vinişorul ăsta, zise Bill.

— Îl mai drege răceala.

Desfăcurăm pacheţelele cu mâncare.

— Pui fript.

— Uite şi ouă răscoapte.

— Sare ai găsit?

— Întâi oul, spuse Bill. Pe urmă găina. Până şi Bryan[34] ar înţelege treaba asta.

— A murit. Am citit ieri în jurnal.

— Nu mai spune. Serios?

— Da. A murit Bryan.

Bill lăsă jos oul pe care îl cojea.

— Domnilor! exclamă apucându-se să desfacă din ziar un picior de pui. Inversez ordinea. În cinstea lui Bryan. Ca un

[34] *William Jennings Bryan* (1860–1925) avocat şi om politic american. A candidat de mai multe ori, fără succes, la preşedinţia SUA.

prinos adus *Marelui Commoner*[35]. Întâi găina; pe urmă oul.

— Oare în ce zi o fi creat Dumnezeu găina?

— Ei, răspunse Bill sugând piciorul de pui, de unde să ştim noi? Nici nu trebuie să ne punem întrebarea. Nu zăbovim prea multă vreme pe lumea asta. Mai bine să ne bucurăm, să credem şi să mulţumim Domnului.

— Mănâncă un ou.

Bill începu să dea din mâini, cu piciorul de pui într-una şi sticla de vin în cealaltă.

— Să ne bucurăm de darurile hărăzite. Să ne folosim de păsările cerului. Să ne folosim de rodul viţei de vie. Vrei să te foloseşti puţin, frate-meu?

— După tine, frate-meu.

Bill trase o duşcă zdravănă.

— Foloseşte-te, frate al meu, mă îndemnă Bill întinzându-mi sticla. Să nu se strecoare în sufletele noastre îndoiala, frate. Să nu scormonim cu degetele noastre de maimuţă sfintele taine ale coteţului de găini. Să ne păstrăm credinţa nestrămutată şi doar să mărturisim – vreau să mărturiseşti şi tu laolaltă cu mine – oare ce să mărturisim, frate al meu? Întinse spre mine piciorul de pui şi continuă: Lasă-mă să-ţi spun eu. Hai să mărturisim – şi eu, unul, sunt mândru să mărturisesc aici – dar vreau să mărturiseşti şi tu dimpreună cu mine, în genunchi, frate. Şi fie ca niciun om să nu se ruşineze a îngenunchea în mijlocul naturii necuprinse. Aduţi aminte că pădurile au fost cele dintâi temple ale Domnului. Să îngenunchem şi să strigăm: „N-o mâncaţi pe doamna aceea – asta-i din Mencken”.

— Uite, l-am îndemnat. Foloseşte-te puţin.

Am deschis şi a doua sticlă.

— Dar ce-ţi veni? l-am întrebat. Nu-ţi plăcea Bryan?

— Ba chiar l-am iubit, răspunse Bill. Ne aveam ca fraţii.

— Unde l-ai cunoscut?

— Bryan, Mencken şi cu mine am învăţat împreună toţi

[35] *Commoner* este numele unui săptămânal foarte popular, înfiinţat în 1901 şi în a cărui conducere Bryan a avut un rol principal. *Marele Commoner* este un fel de poreclă dată lui W. J. Bryan.

trei la colegiul Holy Cross.

Şi cu Frankie Frisch.

— Asta-i minciună. Frankie Frisch a învăţat la Fordham.

— Aşa-i. Eu am fost la Loyola cu episcopul Manning.

— Şi asta-i minciună, se împotrivi Bill. Eu sunt cel care am învăţat la Loyola cu episcopul Manning.

— Te-ai pilit, i-am spus eu.

— Cu vin?

— De ce nu?

— Cu umezeală, declară Bill. Ar trebui să alunge cineva afurisita asta de umezeală.

— Mai tragi un gât?

— Asta-i tot ce-avem?

— Doar cele două sticle.

— Ştii cine-mi eşti? mă întrebă Bill uitându-se afectuos la sticlă.

— Nu.

— Te-ai băgat slugă la Liga Antialcoolică.

— Am învăţat la Notre Dame cu Wayne B. Wheeler.

— Iar spui minciuni. Eu am învăţat la Austin Business College cu Wayne B. Wheeler. A fost şeful promoţiei.

— N-am ce-ţi face, i-am spus. Cârciumile trebuie să dispară.

— Aici ai dreptate, bătrâne, încuviinţă Bill. Cârciumile trebuie să dispară, fiindcă am să le iau cu mine.

— Te-ai îmbătat.

— Cu vin?

— Cu vin.

— Ei, se prea poate.

— Vrei să tragem un pui de somn?

— S-a făcut.

Ne-am întins cu capetele la umbră, privind în sus spre coroanele copacilor.

— Ai adormit?

— Nu, răspunse Bill. Mă gândeam.

Am închis ochii. Era tare bine să stai întins pe pământ.

— Ia spune, zise Bill, ce-i toată istoria asta cu Brett?

— Cum adică?

— Ai fost vreodată îndrăgostit de ea?

— Sigur.

— Câtă vreme?

— Din când în când şi cumplit de multă vreme.

— Ei, fir-ar al dracului! exclamă Bill. Iartă-mă, prietene.

— Nu face nimic, i-am răspuns. Acum nu mă mai interesează deloc.

— Spui drept?

— Drept. Numai că al dracului de mult aş prefera să nu vorbim despre treaba asta.

— Te superi că te-am întrebat?

— De ce dracu să mă supăr?

— Am să mă culc, anunţă Bill. Şi îşi trase un ziar peste faţă.

— Ascultă, Jake, spuse după o vreme, eşti într-adevăr catolic?

— Tehniceşte.

— Ce înseamnă asta?

— Nu ştiu.

— E-n regulă, acuma o să dorm, zise Bill. Nu mă mai ţine treaz cu vorbăria ta.

Am adormit şi eu. Când m-am trezit, Bill aranja rucsacul. Era târziu după amiază, umbrele copacilor se lungiseră şi se întinseseră până peste stăvilar. Înţepenisem dormind pe pământul tare.

— Ce-ai făcut, te-ai trezit? mă întrebă Bill. De ce nu stai aici să dormi la noapte?

M-am întins şi m-am frecat la ochi.

— Am avut un vis minunat, îmi spuse Bill. Nu ştiu despre ce anume era vorba, dar a fost un vis minunat.

— Eu nu cred să fi visat ceva.

— Ar trebui să visezi, mă sfătui Bill. Toţi marii noştri oameni de afaceri au fost visători. Uită-te la Ford. Uită-te la preşedintele Coolidge. Uită-te la Rockefeller. Uită-te la Jo Davidson.

Am demontat undiţa mea şi undiţa lui Bill şi le-am legat

laolaltă. Mulinetele le-am aşezat în sac. Bill împachetase rucsacul şi am pus în el una dintre tolbele cu păstrăvi. Pe cealaltă am luat-o eu.

— Ei, zise Bill, am luat tot?

— Râmele.

— Sunt ale tale. Pune-le tot aici.

Luase rucsacul pe umeri, şi am pus cutiile cu râme într-un buzunar exterior.

— Acuma ai luat tot?

M-am uitat de jur împrejur, pe iarba de la rădăcinile ulmilor.

— Da.

Am pornit pe drumeag la deal şi am pătruns în pădure. Aveam cale lungă până la Burguete, şi se făcuse întuneric când am luat-o peste câmp ca să ajungem la drum, apoi pe drum mai departe, printre casele cu ferestre luminate ale oraşului, până la han.

Cinci zile am rămas la Burguete şi am făcut nişte partide de pescuit de toată frumuseţea. Nopţile erau reci şi zilele fierbinţi, dar şi în toiul arşiţei adia vântul. Era destul de cald ca să ne putem desfăta trecând prin vad apele reci, iar soarele ne usca repede când ieşeam din râu şi ne aşezam pe mal. Am găsit şi un curs de apă cu o bulboană destul de adâncă unde să putem înota. Seara jucam bridge în trei, cu un englez pe care îl chema Harris şi care venise pe jos tocmai de la Saint Jean Pied de Port şi trăsese la han, tot pentru pescuit. Era foarte simpatic şi a mers de două ori cu noi la Irati. Din partea lui Robert Cohn n-am primit nicio veste, şi nici de la Brett sau de la Mike.

Capitolul 13

Într-o dimineaţă am coborât să iau micul dejun şi l-am găsit pe englez, pe Harris, aşezat la masă. Îşi pusese ochelarii şi citea ziarul, înălţă privirea şi îmi zâmbi, spunându-mi:

— Bună dimineaţa. Ai o scrisoare. Am trecut pe la poştă şi mi-au dat-o mie s-o aduc.

Scrisoarea se afla pe masă, la locul meu, sprijinită de ceaşca de cafea. Harris se apucase din nou să citească ziarul Am deschis scrisoarea. Fusese pusă la poştă în Pamplona. Era datată din San Sebastian, pe ziua de duminică:

Dragă Jake,

Am sosit aici vineri, dar Brett a băut în tren până n-a mai ştiut ce-i cu ea şi i-a venit rău, aşa că o să rămânem aici trei zile, la odihnă, cu nişte amici de-ai noştri. Marţi ne ducem la Pamplona şi o să tragem la „Hotel Montoya" dar nu pot şti la ce oră o să sosim. Fii, te rog, bun şi trimite-ne un bilet, cu autobuzul, ca să ne spui cum să facem să vă întâlnim pe toţi miercuri. Primeşte toată dragostea noastră şi iartă-ne de întârziere, dar Brett a fost într-adevăr sfârşită; cred că o să fie complet restabilită până mar., cum e de fapt încă de pe acum. O cunosc foarte bine şi încerc să am cât mai multă grijă de ea, dar nu e chiar atât de uşor. Calde salutări tuturor băieţilor.

Michael.

— Ce zi e azi? l-am întrebat pe Harris.

— Cred că miercuri. Da, exact. Miercuri. E minunat cum pierzi şirul zilelor aici, în munţi.

— Aşa-i, am stat aici aproape o săptămână.

— Sper că n-aveţi de gând să plecaţi.

— Ba da. Mi-e teamă că va trebui să plecăm cu autobuzul de după-masă.

— Ce păcat! Tare aş fi vrut să mai mergem odată cu toţii să pescuim în Irati.

— Trebuie să plecăm la Pamplona. Ne aşteaptă nişte prieteni.

— Mare ghinion pe capul meu. Am petrecut foarte bine împreună aici, la Burguete.

— Hai şi dumneata la Pamplona. Acolo putem juca bridge destul de des şi are să fie o fiesta al dracului de frumoasă.

— Aş merge cu plăcere. E tare drăguţ din partea dumitale că mă inviţi. Totuşi, aş face mai bine să rămân aici. Nu mi-a mai rămas multă vreme pentru pescuit.

— Îţi plac păstrăvii aceia mari din Irati.

— Da, îmi plac, aşa e. Îs uriaşi păstrăvii de-acolo.

— Mi-ar plăcea şi mie să mai dau odată la ei.

— Haide. Mai rămâi o zi. Fii băiat bun.

— Trebuie neapărat să ne ducem la Pamplona, i-am spus eu.

— Mare păcat!

După ce mâncarăm, Bill şi cu mine ne-am aşezat la soare pe o bancă din faţa hanului şi ne-am apucat să discutăm. Am văzut o fată venind către noi dinspre centrul oraşului. S-a oprit în dreptul nostru şi a scos o telegramă dintr-o taşcă de piele care îi atârna de-a lungul fustei.

— *Por ustedes?*[36]

M-am uitat la telegramă. Era adresată: „Barnes, Burguete”.

— Da. Pentru noi.

A scos o condică şi mi-a întins-o să semnez de primire, iar eu i-am dat două monede de alamă. Telegrama era

[36] Pentru dumneavoastră? (sp.)

redactată în spaniolă: *„Vengo jueves* Cohn.”

I-am întins-o lui Bill.

— Ce înseamnă cuvântul Cohn? mă întrebă el.

— Ce telegramă împuţită! am exclamat. Cu acelaşi preţ ar fi putut trimite zece cuvinte. „Sosesc joi”. Ne spune o mulţime de lucruri, nu-i aşa?

— Îţi spune tot ce-l interesează pe Cohn.

— Oricum, noi o să plecam, am continuat. N-are niciun rost să-i cărăm pe Brett şi pe Mike până aici şi pe urmă să ne întoarcem înainte de fiesta. Crezi c-ar trebui să răspundem?

— Hai să-i răspundem, spuse Bill. Nu-i nevoie să facem pe nebunii.

Ne-am dus la oficiul poştal şi am cerut un formular de telegramă.

— Ce scriem? întrebă Bill.

— „Sosim la noapte”. Ajunge.

Am plătit şi ne-am întors la han. Acolo l-am găsit pe Harris, şi câteşitrei am pornit pe jos până la Roncevalles. Am vizitat mânăstirea.

— Remarcabile locurile astea, spuse Harris la plecare. Numai că, ştiţi, eu nu prea mă dau în vânt după asemenea lucruri.

— Nici eu, mărturisi Bill.

— Totuşi, urmă Harris, e un loc într-adevăr deosebit. Mi-ar fi părut rău să nu-l văd. În fiecare zi am avut de gând să vin încoace.

— Nu se poate compara cu pescuitul, orice ai spune, nu-i aşa? întrebă Bill. Îi era foarte simpatic Harris.

— Cred şi eu că nu.

Şedeam în faţa vechii capele a mânăstirii.

— Nu cumva e-o cârciumă colo, vizavi? întrebă Harris. Sau mă înşală pe mine ochii?

— Cam ca o cârciumă arată, recunoscu Bill.

— Şi mie mi se pare că-i cârciumă, am spus eu.

— Ştiţi ce? urmă Harris. Haideţi s-o folosim.

Chestia cu „folosirea” o preluase de la Bill.

Am luat câte o sticlă de vin pentru fiecare. Harris n-a vrut cu niciun chip să ne lase să plătim şi noi. Vorbea spanioleşte destul de bine şi hangiul a refuzat să ne ia banii.

— Ştiţi ce? Nici nu vă puteţi închipui ce înseamnă pentru mine că am alături nişte băieţi ca voi.

— Ne-am distrat toţi foarte bine, Harris.

Harris se cam făcuse.

— Ştiţi ce? Nici nu vă închipuiţi ce înseamnă treaba asta. De la război încoace nu prea am mai petrecut.

— Odată şi-odată tot o să mai pescuim noi împreună. Ţine minte, Harris.

— Neapărat. Ne-am simţit aşa de minunat.

— Ce-ar fi să mai luăm o sticlă?

— Grozavă idee, spuse Harris.

— Dar pe asta o dau eu, anunţă Bill. Dacă nu, nu mai bem.

— Te-aş ruga să mă laşi pe mine s-o plătesc, îmi face o *mare* plăcere, te rog să mă crezi.

— Acuma o să fie plăcerea mea, insistă Bill.

Hangiul aduse şi a patra sticlă. Paharele ni le păstraserăm. Harris îl ridică pe al lui.

— Ascultaţi ce vă spun eu. Nici nu ştiţi ce grozav se foloseşte vinul ăsta.

Bill îl bătu cu palma pe spate.

— Al dracului Harris!

— Ia ascultaţi. Ştiţi că de fapt nu Harris mă cheamă. Mă cheamă Wilson-Harris. Un singur nume. Cu linioară, ştiţi.

— Al dracului Wilson-Harris! exclamă Bill. Noi îţi spunem Harris fiindcă ne eşti drag.

— Ascultă, Barnes. Nici nu ştii ce înseamnă toate astea pentru mine.

— Dă-i bătaie şi mai foloseşte un pahar, i-am răspuns.

— Barnes. Zău, Barnes, n-ai cum să ştii. Asta-i.

— Hai, Harris, bea.

Am făcut drumul îndărăt, de la Roncevalles, cu Harris între noi. Am luat masa de prânz la han, şi Harris ne-a

condus până la autobuz. Ne-a dat cartea lui de vizită cu adresa de la Londra, adresa clubului şi adresa de la birou, iar când ne-am urcat în autobuz, ne-a înmânat fiecăruia câte un plic. L-am deschis pe-al meu imediat şi am găsit înăuntru o duzină de muşte. Făcute de Harris, cu mâna lui. El îşi făcea toate muştele pentru pescuit.

— Ia ascultă, Harris… am început eu.

— Nu, nu! mă întrerupse englezul în vreme ce cobora din autobuz. Nu sunt nişte muşte chiar clasa întâi. Dar mi-am zis că de-o să pescuiţi vreodată cu ele, poate o să vă aduceţi aminte cât de bine am petrecut împreună.

Autobuzul porni. Harris rămase în faţa oficiului poştal. Ne făcu semn cu mâna. După ce ne-am depărtat puţin, s-a întors în loc şi a pornit îndărăt, către han.

— Ce zici, n-a fost drăguţ Harris ăsta? mă întrebă Bill.

— Cred că într-adevăr s-a simţit bine cu noi.

— Harris? Sigur că da.

— Îmi pare rău că nu vine la Pamplona.

— Vrea să pescuiască.

— Da. În orice caz, nu poţi şti niciodată cum au să se înţeleagă între ei nişte englezi.

— Şi eu cred că nu.

Am ajuns la Pamplona către seară şi autobuzul a tras în faţa hotelului „Montoya”. În piaţă se întindeau cablurile electrice şi se aranjau luminile pentru fiesta. Câţiva copii se strânseseră în jurul autobuzului, şi un vameş din oraş îi punea pe toţi călătorii proaspăt sosiţi să-şi desfacă bagajele pe trotuar. Noi doi am intrat în hotel şi pe scări ne-am întâlnit cu Montoya. Ne-a strâns mâinile, zâmbind în felul lui stânjenit.

— Prietenii dumneavoastră sunt aici, ne vesti Montoya.

— Domnul Campbell?

— Da. Domnul Cohn, şi domnul Campbell, şi lady Ashley.

Zâmbea ca şi cum mi-ar fi spus ceva ce trebuia neapărat să mă intereseze.

— Când au sosit?

— Ieri. V-am păstrat camerele pe care le-aţi avut înainte.

— Foarte bine. Şi domnului Campbell i-ai dat o cameră cu vedere spre piaţă?

— Da. Camerele pe care le-am ales împreună.

— Şi acuma unde-s prietenii noştri?

— Cred că s-au dus unde se joacă pelotă.

— Ce se-aude cu taurii?

Montoya zâmbi şi răspunse:

— Diseară. Diseară la şapte aduc taurii de la Villar, iar mâine vin cei de la Miura. Vă duceţi cu toţii să-i vedeţi?

— Da, sigur. Ceilalţi n-au văzut niciodată o *desencajonada*[37].

Montoya îmi puse mâna pe umăr.

— O să ne întâlnim acolo.

Şi din nou zâmbi. Totdeauna îmi zâmbea ca şi cum luptele cu tauri ar fi fost un secret cu totul special, numai de noi doi cunoscut; un secret destul de şocant dar mai ales foarte ascuns, despre care amândoi ştiam. Totdeauna îmi zâmbea de parcă pentru ceilalţi secretul acesta ar fi avut ceva obscen, dar pentru noi rămânea uşor de înţeles. Şi nu s-ar fi cuvenit să-l dezvăluim şi celor care n-ar fi putut înţelege.

— Prietenul dumneavoastră e şi dânsul un *aficionado?* întrebă Montoya zâmbindu-i lui Bill.

— Da. A venit tocmai de la New York special pentru San Fermines.

— Da? zise Montoya arătând o politicoasă neîncredere. Dar nu e un *aficionado* cum sunteţi dumneavoastră.

Din nou îşi puse, stânjenit, mâna pe umărul meu.

— Ba da, i-am răspuns. E un *aficionado* adevărat.

— Dar nu-i un *aficionado* chiar aşa ca dumneavoastră.

Aficion înseamnă pasiune. *Aficionado* e cel pasionat după luptele de tauri. Toţi toreadorii şi matadorii vestiţi stăteau la hotelul lui Montoya; adică cei stăpâniţi de *aficion* stăteau acolo. Cei care se ocupau de luptele de tauri făcând din asta un fel de comerţ veneau poate odată la Montoya, dar

[37] Descărcarea taurilor din cuşti (sp.).

de întors nu se mai întorceau la el. Cei cu faimă veneau în fiece an. În camera lui Montoya puteai găsi oricând fotografiile lor. Iar fotografiile toreadorilor cu adevărat apreciaţi de Montoya erau înrămate. Fotografiile celor lipsiţi de *afición* zăceau într-un sertar al biroului. Adesea aveau pe ele dedicaţii cum nu se poate mai măgulitoare. Dar pentru Montoya n-aveau nicio valoare. Într-o bună zi le-a scos pe toate din sertar şi le-a aruncat la coş. Nu voia să le mai vadă în ochi.

Deseori discutam despre tauri şi luptători. Trăsesem la Montoya mai mulţi ani la rând. Niciodată nu stăteam de vorbă prea îndelung. Nu ne interesa decât plăcerea de a ne afla reciproc părerile. Existau oameni veniţi din oraşe depărtate şi care înainte de a părăsi Pamplona zăboveau să discute câteva minute cu Montoya despre lauri. Ăştia erau *aficionados.* Iar cei care se dovedeau cu adevărat *aficionados* găseau totdeauna camere, chiar dacă hotelul era plin. Montoya mi i-a prezentat pe câţiva. Totdeauna se arătau foarte politicoşi, la început, şi îi amuza teribil faptul că sunt american. Nu ştiu de ce, dar se socotea de la sine înţeles că un american nu poate avea *afición.* Se putea preface sau putea să confunde *afición* cu setea de senzaţii tari, însă era cu neputinţă s-o trăiască realmente. Când îşi dădeau seama că am *afición*, şi în privinţa aceasta nu existau semne exterioare de recunoaştere nici întrebări verificate în stare s-o dovedească, ci mai mult un fel de examinare orală a spiritului, prin întrebări totdeauna puţin ferite şi niciodată limpezi, avea loc fără greş stânjenita punere a mâinii pe umăr, sau un: „*Buen hombre*”[38]. Însă aproape de fiece dată se producea atingerea nemijlocită. S-ar fi zis că simţeau nevoia de a te atinge cu mâna pentru a se încredinţa.

Montoya ar fi fost în stare să ierte orice unui luptător stăpânit de *afición.* Putea să ierte crize de nervi, panică, inexplicabile acte nesocotite, orice soi de cusururi. Unui om

[38] Om de treabă (sp.).

înzestrat cu *aficion* putea să-i ierte orice. De la bun început mi-a iertat toţi prietenii. Fără să-mi spună vreodată un cuvânt, îi socotea ceva neînsemnat, dar ruşinos, existent între noi doi, ca spintecarea cailor la luptele de tauri.

Bill urcase în cameră îndată după ce intraserăm în hotel şi l-am găsit spălându-se şi schimbându-şi hainele.

— Ei, te-ai săturat de vorbit spanioleşte?

— Mi-a spus c-au să aducă taurii diseară.

— Hai să ne căutăm trupa şi să mergem acolo.

— Bine. Probabil c-o să-i găsim la cafenea.

— Ai luat bilete?

— Da. O să vedem cum descarcă toţi taurii.

— Şi cum e?

Îşi întindea obrazul spre oglindă, să vadă de nu cumva rămăseseră locuri nebărbierite pe sub linia fălcii.

— E foarte frumos, i-am răspuns. Dau drumul taurilor din cuşti, unul câte unul, iar în ţarc sunt boi, băgaţi acolo ca să nu se bată taurii între ei, şi taurii se năpustesc peste boii care fug de jur împrejur ca nişte fete bătrâne, încercând să-i domolească.

— Şi nu se întâmplă să spintece boii?

— Ba da. Câteodată îi ajung din urmă şi-i omoară.

— Şi boii ce pot să facă?

— Nimic. Încearcă să se împrietenească cu taurii.

— Dar de ce îi vâră acolo?

— Ca să-i domolească pe tauri şi să nu-i lase să-şi rupă coarnele în zid, ori să se împungă între ei.

— Grozav e să fii bou!

Coborârăm scările, ieşirăm pe uşa hotelului şi traversarăm piaţa către „Café Iruña”. În piaţă erau două gherete stinghere unde urmau să se vândă bilete. Obloanele lor, pe care stătea scris SOL, SOL Y SOMBRA şi SOMBRA[39], erau lăsate. N-aveau să se deschidă decât cu o zi înainte de fiesta.

Dincolo de piaţă, mesele şi fotoliile de răchită albă de la

[39] Soare, soare şi umbră, umbră (sp.).

„Iruña” se întindeau şi pe spaţiul neacoperit de arcadă, până la marginea străzii. M-am uitat spre mese, căutându-i pe Brett şi pe Mike. Acolo erau. Şi Brett, şi Mike, şi Robert Cohn. Brett avea pe cap o beretă de tipul celor purtate de basci. La fel şi Mike. Robert Cohn era cu capul gol şi cu ochelarii pe nas. Brett ne văzu venind şi ne făcu semn cu mâna. Când ne apropiarăm de masă, colţurile ochilor i se încreţiră.

— Hello, băieţi! strigă Brett.

Era fericită. Mike avea un fel de a-ţi strânge mâna care transmitea întreagă intensitatea sentimentelor. Robert Cohn ne-a strâns-o fiindcă ne întorseserăm.

— Unde dracu aţi fost? i-am întrebat.

— Eu i-am adus până aici, răspunse Cohn.

— Ce prostie! exclamă Brett. Dacă n-ai fi fost cu noi, am fi ajuns mult mai devreme.

— Ba n-aţi mai fi ajuns niciodată.

— Ce prostie! V-aţi bronzat, băieţi. Ia uitaţi-vă la Bill.

— V-a mers bine la pescuit? întrebă Mike. Aveam de gând să venim şi noi.

— N-a fost rău. V-am dus dorul.

— Eu am vrut să vin, adăugă Cohn, dar mi-am zis că trebuie să-i aduc şi pe ei.

— Tu să ne-aduci pe noi! Ce prostie!

— Şi chiar v-a mers bine? stărui Mike. Aţi prins peşte mult?

— În unele zile am prins câte o duzină fiecare. A mai fost cu noi şi un englez acolo sus.

— Harris îl chema, spuse Bill. Îl cunoşti cumva, Mike? A făcut şi el războiul.

— Băiat norocos, răspunse Mike. Ce zile am mai trăit atunci. Tare aş vrea să se întoarcă vremurile de-atunci.

— Nu fi cretin.

— Tu ai făcut războiul, Mike? întrebă Cohn.

— Ba bine că nu.

— A fost un ostaş cum nu se poate mai distins, zise Brett. Ia povesteşte-le cum s-a întâmplat când calul tău a luat-o

razna la goană prin Piccadilly.

— Nici nu mă gândesc. Am spus povestea asta de patru ori.

— Mie nu mi-ai povestit niciodată, se plânse Robert Cohn.

— N-o mai înşir din nou. Mă face de râs.

— Spune-le despre decoraţiile pe care le-ai primit.

— Nu le spun. M-aş face şi mai tare de râs.

— Despre ce-i vorba?

— O să vă spună Brett. Ea are grijă să povestească toate istoriile care mă fac de râs.

— Hai. Ia povesteşte, Brett.

— Să spun?

— Am să vă povestesc eu însumi.

— Ce decoraţii ai primit, Mike?

— N-am primit nicio decoraţie.

— Ba câteva trebuie să fi primit.

— Probabil că pe cele obişnuite. Dar nu m-am dus niciodată să le iau. Într-o bună zi a avut loc un banchet dintr-acelea gomoase, unde trebuia să vină şi prinţul de Wales, iar pe invitaţii scria că toată lumea e obligată să-şi pună decoraţiile. Bineînţeles că eu n-aveam nicio decoraţie, aşa că am trecut pe la croitorul meu şi l-am lăsat praf cu invitaţia, şi m-am gândit să fac pe grozavul şi i-am spus: „Trebuie să-mi aranjezi şi câteva decoraţii". „Ce decoraţii anume, sir?" a zis croitorul. Şi eu i-am răspuns: „Ei, care-or fi. Numai vezi să-mi aranjezi câteva." „Dar ce decoraţii *aveţi*, sir?" zice croitorul. „De unde vrei să ştiu?" zic eu. Nu ştiu ce-o fi fost în capul lui, şi-o fi închipuit că-mi pierd toată vremea citind porcăria aia de buletin oficial. „Pune, acolo, cât mai multe. Alege-le pe care crezi dumneata." Aşa că mi-a aranjat nişte decoraţii, ştiţi de alea, miniaturi, mi le-a dat puse într-o cutie, iar eu am vârât cutia în buzunar şi am uitat de ea. Ei, şi m-am dus eu la banchet, dar era în seara când l-au împuşcat pe Henry Wilson, aşa că n-a venit nici prinţul de Wales, n-a venit nici regele, nimeni nu şi-a pus decoraţiile, şi toţi mahării ăia se trudeau să şi le scoată din

piept, iar eu le aveam pe-ale mele în buzunar.

Se opri, aşteptându-ne să izbucnim în râs.

— Asta-i tot?

— Asta-i tot. Poate că n-am spus-o cum trebuie.

— N-ai spus-o cum trebuie, zise Brett. Dar nu face nimic.

De data asta am râs cu toţii.

— A, da! urmă Mike. Mi-am adus aminte. A fost un banchet înfiorător de plicticos şi n-am mai putut să îndur, aşa că am plecat. Mult mai târziu, noaptea, am dat peste cutia din buzunar. Ce-s astea? mi-am zis. Decoraţii? Porcării de-acelea de decoraţii militare? Aşa că le-am scos pe toate de pe căptuşeala cutiei – ştiţi, stau prinse pe o catifea frumoasă – şi le-am împărţit la fete. Am dat câte una fiecărei fete. Aşa, ca amintire. Şi toate au zis că sunt un soldat cum nu s-a mai pomenit. Să împărţi decoraţii într-un bar de noapte. Amarnic băiat!

— Spune şi restul, îl îndemnă Brett.

— Nu găsiţi că a fost drăguţ? întrebă Mike. Râdeam cu toţii. A fost. Vă jur c-a fost drăguţ, în orice caz, croitorul mi-a scris şi mi-a cerut să-i dau îndărăt decoraţiile. A trimis un om la mine. Şi mi-a tot scris luni de zile în şir. Se pare că i le lăsase cineva să le cureţe. Un ştab din cei mari. A făcut pe chestia decoraţiilor un scandal formidabil. Mike tăcu o vreme. Apoi adăugă: Teribil ghinion pe capul croitorului.

— Nu cred că ai dreptate, spuse Bill. Eu aş zice chiar c-a dat norocul peste croitorul tău.

— Grozav de priceput croitor. Nimeni n-ar crede dacă m-ar vedea cum umblu acuma. Îi dădeam câte o sută de lire pe an, numai ca să-i astup gura. Aşa că nu-mi trimetea niciodată facturile. Mare nenorocire pe capul lui când am dat eu faliment. Iar asta s-a întâmplat îndată după povestea cu decoraţiile. Pe urmă şi scrisorile lui au devenit mai tăioase.

— Şi cum ai dat faliment? întrebă Bill.

— În două feluri, răspunse Mike. Mai întâi treptat, şi pe urmă dintr-odată.

— Din ce cauză?

— Prietenii, zise Mike. Aveam o droaie de prieteni. Prieteni făţarnici. Şi pe urmă mai aveam şi creditori. Probabil că în toată Anglia n-ai fi găsit unul să aibă mai mulţi creditori decât mine.

— Povesteşte-le cum a fost la tribunal, îl rugă Brett.

— Nu mai ţin minte, zise Mike. Eram cam pilit,

— Pilit?! strigă Brett. Beat mort erai!

— Extraordinară întâmplare, continuă Mike. Acum câteva zile m-am întâlnit cu fostul meu asociat. S-a oferit să-mi dea ceva de băut.

— Povesteşte-le despre avocatul tău cel învăţat, stărui Brett.

— Nu povestesc, se împotrivi Mike. Învăţatul meu de avocat era şi el tot chior de beat. Ei, hai s-o lăsăm, e prea trist subiectul ăsta. Mergem să vedem cum descarcă taurii, ori în mai mergem?

— Haideţi să mergem.

Am chemat chelnerul, am plătit, şi am pornit pe jos pe străzile oraşului. Eu am plecat împreună cu Brett, dar Robert Cohn s-a apropiat şi a încadrat-o pe partea cealaltă. Câteşitrei am mers mai departe, pe lângă *Ayuntamiento* unde atârnau steaguri la balcoane, prin piaţă, şi pe urmă pe strada în pantă care ducea drept la podul de peste Arga. O mulţime de lume mergea într-acolo să vadă taurii, trăsurile se scurgeau pe panta colinei şi peste pod, iar vizitiii, caii şi bicele răsăreau pe deasupra capetelor mulţimii care înainta pe stradă. După ce-am străbătut podul am luat-o pe un drum care ducea la ţarcuri. Am trecut pe lângă o cârciumă cu un afiş în fereastră: Vin Bun 30 Centime Kilu.

— Aici venim când o să cam terminăm fondurile, zise Brett.

Femeia care stătea în pragul cârciumii ne urmări cu privirea pe când treceam. Strigă către cineva dinăuntru şi trei fete apărură la fereastră şi se uitară lung după noi. La Brett se uitau.

La poarta ţarcurilor doi bărbaţi controlau biletele celor

care intrau. Am intrat şi noi pe poartă. Înăuntru erau copaci şi o casă scundă, de piatră. În fund de tot se afla zidul de piatră al ţarcurilor, cu spărturi ce arătau ca nişte creneluri, presărate de-a lungul zidului din faţă al fiecărui ţarc. O scară ducea până deasupra zidului şi oamenii urcau pe ea şi se împrăştiau pe zidurile despărţitoare dintre cele două ţarcuri, în drum spre scară, călcând pe iarba de sub copaci, am trecut pe lângă cuştile uriaşe, vopsite în cenuşiu, în care se aflau taurii. Câte un taur în fiecare cuşcă. Fuseseră aduşi cu trenul de la o crescătorie de tauri din Castilia, descărcaţi la gară din vagoanele platformă şi aduşi aici ca să fie scoşi din cuşti şi vârâţi în ţarcuri. Pe fiecare cuşcă se vedea numele şi semnul distinctiv al crescătorului.

Ne-am urcat pe zid şi ne-am găsit locuri de unde ne puteam uita drept în ţarc. Zidurile de piatră erau văruite, pe pământ se vedeau împrăştiate paie, iar de-a lungul zidului se aflau iesle de lemn şi jgheaburi pentru adăpat.

— Ia uitaţi-vă, am spus eu.

Dincolo de râu se înălţau platoul şi oraşul. Pe toate zidurile vechi şi pe toate meterezele se vedeau mulţimi de oameni. Cele trei linii ale fortificaţiilor alcătuiau trei negre şiruri de oameni. Deasupra zidurilor apăreau capete la ferestrele caselor. Pe latura cea mai depărtată a platoului, băietanii se urcaseră în copaci.

— Aşteaptă, probabil, să se întâmple ceva, spuse Brett.

— Vor să vadă taurii.

Mike şi cu Bill se duseseră pe celălalt zid, în partea mai joasă a ţarcului. Ne făceau semne cu mâna. Spectatorii veniţi mai târziu stăteau în spatele nostru şi ne împingeau când erau şi ei împinşi de alţii.

— De ce nu încep o dată? întrebă Robert Cohn.

Un singur catâr, înhămat la una dintre cuşti, o trase până în poarta ţarcului. Câţiva oameni lucrau cu răngile şi săltau cuşca s-o potrivească drept în poarta ţarcului. Alţii se urcaseră pe zid şi stăteau gata să salte poarta ţarcului şi după aceea pe-a cuştii. De cealaltă parte a ţarcului se deschise o altă poartă şi doi boi intrară înăuntru la trap,

clătinându-şi capetele şi legănându-şi trupurile slabe. Se opriră, unul lângă altul, la marginea ţarcului, cu capetele îndreptate spre poarta pe unde aveau să intre taurii.

— Nu par prea fericiţi, zise Brett.

Oamenii de pe zid se aplecară şi săltară poarta ţarcului. Pe urmă o săltară şi pe-a cuştii.

M-am aplecat mult şi am încercat să văd ce e în cuşcă. Era întuneric. Cineva a izbit cu o rangă de fier în pereţii cuştii. Şi înăuntru parcă s-a produs o explozie. Izbind cu coarnele când într-un perete, când într-altul, taurul dezlănţui un zgomot asurzitor. Pe urmă am zărit un bot negru şi umbra coarnelor, iar după aceea, lovind tare cu copitele în lemnul cuştii ce răsuna a gol, taurul dădu năvală în ţarc şi proptindu-se pe picioarele de dinainte, care lunecară printre paie, se opri deodată, cu capul înălţat, cu uriaşul ghem de muşchi umflat pe greabăn, şi toţi muşchii trupului păreau să-i zbârnâie pe când se uita la mulţimea adunată pe ziduri. Boii se traseră îndărăt, până în zid, cu capetele aplecate şi ochii aţintiţi asupra taurului.

Taurul îi văzu şi năvăli spre ei. Un bărbat strigă tare din dosul unei gherete şi bătu cu pălăria în scândurile peretelui, iar taurul nu mai ajunse la boi, ci se întoarse în loc, se încordă şi se năpusti spre locul unde fusese omul, încercând să-l lovească, prin scânduri, cu câteva izbituri iuţi, scormonitoare, date cu cornul drept.

— Dumnezeule mare, nu-i aşa că-i frumos? întrebă Brett.

Ne uitam atunci chiar în spinarea lui.

— Uită-te cât de bine mânuieşte coarnele, am spus eu. A dat întâi cu stângul şi pe urmă cu dreptul, exact ca un boxer.

— Vorbeşti serios?

— Fii atentă.

— Se mişcă prea repede.

— Aşteaptă. Imediat are să repete mişcarea.

În faţa porţii mai fusese trasă o cuşcă. În colţul din partea cealaltă, un om ascuns în dosul unui adăpost de scânduri atrase atenţia taurului şi în vreme ce acesta

stătea cu coada spre intrare, uşa cuştii fu săltată – şi un alt taur pătrunse în ţarc.

Al doilea taur năvăli de-a dreptul spre boi şi doi oameni ieşiră de după adăpostul de scânduri şi începură să răcnească la el, ca să-l întoarcă din drum. Dar taurul continua să gonească în aceeaşi direcţie, şi oamenii răcneau întruna: *Ho! Ho! Toro!* şi îşi vânturau braţele prin aer. Boii se întoarseră pieziş ca să primească asaltul, iar taurul se năpusti asupra unuia dintre ei.

— Nu te uita, am sfătuit-o pe Brett.

Dar ea se uita într-acolo, fascinată, aşa că am adăugat:

— Foarte bine. Dacă nu te impresionează.

— Acum am văzut, spuse Brett. Am văzut cum a dat întâi cu cornul stâng şi pe urmă cu dreptul.

— Excelent!

Boul zăcea la pământ, cu gâtul lungit, capul întors într-o parte, şi stătea întins aşa cum se prăbuşise. Deodată, taurul se întoarse şi porni către boul celălalt, care se oprise în capătul cel mai depărtat al ţarcului, clătinând din cap şi privind atent la ce se întâmplă. Boul porni în fugă stângace, fără spor, şi taurul îl ajunse din urmă, îl lovi nu prea tare în coaste, dar pe urmă îl lăsă în pace şi începu să se uite la oamenii de pe ziduri, şi atunci ghemul de muşchi de pe greabăn i se umflă şi mai mult. Boul se apropie de el prefăcându-se că vrea să-l miroasă, iar taurul se încordă nepăsător, fără tragere de inimă. Apoi şi taurul îl mirosi pe bou, iar după aceea porniră împreună, la trap, spre taurul celălalt.

La apariţia taurului următor, câteşitrei, cei doi tauri şi boul, stăteau unul lângă altul, cu capetele apropiate şi coarnele îndreptate spre noul sosit. Peste câteva minute boul se apropie de taurul cel nou, îl linişti şi îl aduse la turmă. După ce fură aduşi şi ultimii doi tauri se strânseră cu toţii, liniştiţi, laolaltă.

Boul care fusese împuns se ridicase în picioare şi stătea rezemat de zidul de piatră. Niciunul dintre tauri nu se mai apropie de el, şi nici el nu încercă să se alăture turmei.

Am coborât de pe zid împreună cu mulţimea şi ne-am mai uitat pentru ultima oară la tauri prin spărturile din zidul ţarcului. Acum erau toţi liniştiţi, cu capetele plecate. Am luat o trăsură şi ne-am întors la cafenea. Bill şi Mike au sosit abia peste o jumătate de ceas. Poposiseră în drum prin mai multe locuri ca să bea câte ceva.

Stăteam cu toţii în jurul mesei, la cafenea.

— E formidabilă povestea asta, spuse Brett.

— Dar taurii din urmă au să lupte tot aşa de bine ca şi primul? întrebă Robert Cohn. Mi s-a părut că s-au potolit cam repede.

— Se cunosc între ei, i-am explicat. Nu-s primejdioşi decât dacă rămân stingheri, sau numai câte doi ori trei.

— Cum adică primejdioşi? întrebă Bill. Mie mi s-a părut că toţi sunt primejdioşi.

— Nu-s porniţi să omoare decât dacă sunt stingheri. Bineînţeles, dacă ai fi intrat tu înăuntru, probabil ai fi izbutit să-l scoţi pe unul din turmă şi atunci ar fi devenit primejdios.

— E prea complicat, mărturisi Bill. Ai grijă să nu mă scoţi niciodată din cireadă, Mike.

— Ascultaţi ce vă spun eu, zise Mike, erau *într-adevăr* frumoşi taurii ăia, nu-i aşa? Aţi băgat de seamă ce coame aveau?

— Cum să nu? răspunse Brett. Până acum habar nu aveam ce sunt acelea coarne de taur.

— L-ai văzut pe cel care a împuns boul? întrebă Mike. A fost extraordinar.

— Cruntă mai e şi viaţa de bou! spuse Robert Cohn.

— Nu-i aşa? îl întrebă Mike. Eu aş fi zis că ţie ţi-ar fi plăcut să fii bou, Robert.

— Ce vrei să spui, Mike?

— Au o viaţă atât de liniştită. Niciodată nu spun nimic şi totdeauna te-mpiedici de ei în drum.

Ne-am simţit cam stingheriţi. Bill începu să râdă. Robert Cohn era furios. Mike vorbi mai departe:

— Eu zic că ţi-ar plăcea. Niciodată n-ai fi silit să scoţi

vreo vorbă. Hai, Robert, spune şi tu ceva. Nu sta doar aşa, ca o momâie.

— Am spus, Mike. Nu-ţi aduci aminte? Chestia cu boii.

— Ei, mai spune încă ceva. Spune ceva cu haz. Nu-ţi dai seama că toţi ne distrăm de minune?

— Las-o încurcată, Michael. Te-ai îmbătat, interveni Brett.

— Nu m-am îmbătat. Vorbesc foarte serios. Oare Robert Cohn are să se ţină toată vremea după Brett, aşa ca boul?

— Termină, Michael. Încearcă să dai dovadă de puţină bună creştere.

— Dă-o dracului de bună creştere. La urma urmei, cine mai ştie astăzi de bună creştere, în afară de tauri? Nu-s drăguţi taurii? Nu-ţi plac, Bill? De ce nu spui ceva, Robert? Nu mai sta aşa, ca la înmormântare. Şi ce dacă Brett s-a culcat cu tine? S-a culcat ea cu mulţi alţii mai breji decât te-ai putea crede tu.

— Termină, zise Cohn. Şi se ridică în picioare. Isprăveşte o dată, Mike!

— Ia, ia, nu te ridica în picioare şi nu te face că ai vrea să dai în mine. Cu chestii de astea nu mă impresionezi. Spune-mi, Robert, de ce te ţii toată vremea după Brett ca un bou nenorocit? Nu ştii că nimeni nu-ţi doreşte prezenţa? Eu cum de ştiu când nu sunt binevenit? De ce nu-ţi dai seama când nu eşti binevenit? Ai sosit la San Sebastian, unde nimeni nu te dorea, şi te-ai ţinut după Brett ca un bou nenorocit. Crezi că se face una ca asta?

— Taci din gură. Te-ai îmbătat.

— Poate că m-am îmbătat. Tu de ce nu te-ai îmbătat? Tu de ce nu te îmbeţi niciodată, Robert? Ai văzut că la San Sebastian nu te-ai simţit bine, fiindcă niciunul dintre prietenii noştri n-a catadicsit să te invite la vreo petrecere. Şi nu prea ai cum le găsi vină. Ai? I-am rugat să te cheme. N-au vrut s-o facă. Nu poţi să le găseşti vreo vină. Poţi? Ei, răspunde. Le poţi găsi vreo vină?

— Du-te dracului, Mike.

— Eu nu le găsesc nicio vină. Tu le găseşti? Pentru ce te

ţii după Brett? Despre politeţe n-ai auzit niciodată? Cam cum îţi închipui că mă simt *eu*?

— Eşti într-adevăr încântător când vorbeşti despre politeţe, interveni Brett. Eşti un om atât de politicos!

— Hai să mergem, Robert, spuse Bill.

— Pentru ce te ţii mereu după coada ei?

Bill se ridică şi îl luă de braţ pe Cohn.

— Nu plecaţi, continuă Mike. Robert Cohn vrea să dea şi el un rând.

Bill ieşi din cafenea împreună cu Robert. Faţa lui Cohn era galbenă ca ceara. Mike continua să vorbească. O vreme am stat şi l-am ascultat. Brett părea scârbită. Îl întrerupse:

— Ştii ce, Michael, n-ar trebui să fii chiar atât de măgar. Nu zic că n-are dreptate, mă înţelegi, adăugă apoi întorcându-se spre mine.

Vocea lui Mike nu mai suna încordat. Din nou ne simţeam ca între prieteni.

— Nu-s chiar aşa de beat pe cât s-ar părea, spuse Mike.

— Ştiu că nu eşti, mărturisi Brett.

— Niciunul dintre noi nu-i treaz, am zis eu.

— Dar n-am spus niciun cuvânt pe care să nu vreau să-l rostesc.

— Da, însă ai spus-o cu prea multă răutate, zise Brett râzând.

— A fost măgar, totuşi. Hop deodată la San Sebastian, unde nimeni n-avea niciun chef de mutra lui. Se ţine toată ziua după Brett, şade şi doar *se zgâieşte* la ea. Mi s-au întors maţele pe dos.

— Da, s-a purtat foarte urât, întări Brett.

— Bagă de seamă, Brett a mai avut şi înainte de-a face cu bărbaţii. Şi de fiecare dată mi-a mărturisit totul. Mi-a dat să citesc scrisorile blegului ăsta de Cohn. Dar n-am vrut.

— Foarte frumos din partea ta.

— Nu, ascultă, Jake. Brett s-a mai încurcat şi cu alţi bărbaţi. Însă niciodată n-au fost evrei, şi niciodată după aceea nu s-au ţinut mereu după coada ei.

— Băieţi unul şi unul, comentă Brett. N-are niciun rost să

mai vorbim. Mike şi cu mine ne înţelegem minunat.

— Mi-a dat scrisorile lui Robert Cohn. N-am vrut să le citesc.

— Nu citeşti niciun fel de scrisori, iubitule. Nu le citeşti nici pe ale mele.

— Nu pot citi scrisori, mărturisi Mike. Curios, nu?

— Nu poţi citi nimic.

— Ba nu. Aici n-ai dreptate. Mai citesc şi eu câte ceva. Când sunt acasă, citesc.

— Mai ai puţin şi-o să începi să şi scrii, zise Brett. Haide, Mike, vino-ţi în fire. Acuma trebuie să te împaci cu situaţia. E aici şi n-ai ce-i face. Am venit la fiesta, nu ne strica cheful.

— Bine, dar să înveţe cum să se poarte.

— Are să înveţe. Îi spun eu.

— Să-i spui tu, Jake. Spune-i că ori învaţă cum să se poarte, ori să-şi vadă de drum.

— Da, am încuviinţat eu, are să-mi stea foarte bine când o să i-o spun.

— Ascultă, Brett. Spune-i lui Jake cum îţi zice Robert. E *extraordinar*, zău că da.

— Vai, nu. Nu pot.

— Dă-i drumul. Doar suntem prieteni. Nu-i aşa că suntem prieteni, Jake?

— Nu pot să-i spun. Prea e ridicol.

— Atunci îi spun eu.

— Astâmpără-te, Michael. Nu fi măgar.

— Circe îi spune, continuă Mike. Afirmă sus şi tare că pe toţi bărbaţii îi preface în porci. Grozavă chestie. Îmi pare rău că nu sunt şi eu un tip ca ăştia, literaţii.

— Mike ar avea succes, să ştii, spuse Brett. Face scrisori frumoase.

— Ştiu, am încuviinţat. Mi-a scris şi mie de la San Sebastian.

— Aia-i nimic, declară Brett. E în stare să facă nişte scrisori teribil de amuzante.

— Scrisoarea aceea ea m-a pus s-o scriu. Chipurile,

trebuia să treacă drept bolnavă.

— Am şi fost al dracului de bolnavă.

— Haideţi, i-am îndemnat, trebuie să mergem la hotel şi să mâncăm.

— Dar cum mai dau eu ochii cu Cohn? întrebă Mike.

— Aşa ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

— În ce mă priveşte, n-am nimic de zis, declară Mike. Nu mă simt deloc jenat.

— Dacă spune ceva, zi-i c-ai fost beat, şi gata.

— S-a făcut. Dar hazul dracului e că chiar cred c-am fost beat.

— Haideţi, ne zori Brett. S-a plătit pentru otrăvurile astea? Trebuie să fac baie înainte de masă.

Am traversat piaţa. Se făcuse întuneric şi de jur împrejurul pieţei străluceau de sub arcade luminile cafenelelor. Am păşit pe pietrişul de sub copaci, îndreptându-ne spre hotel.

Ceilalţi au urcat sus, iar eu am rămas să stau de vorbă cu Montoya.

— Ei, cum v-au plăcut taurii? m-a întrebat.

— Mi-au plăcut. Foarte frumoşi tauri.

— Destul de buni, spuse Montoya clătinând din cap, dar nu cine ştie ce.

— Ce nu ţi-a plăcut la ei?

— Nu ştiu. Doar aşa, nu mi-au făcut impresia c-ar fi prea grozavi.

— Înţeleg cam ce vrei să spui.

— Sunt destul de buni.

— Da. Sunt destul de buni.

— Prietenilor dumneavoastră cum le-au plăcut?

— Foarte mult.

— Bine, încuviinţă Montoya.

Am urcat şi eu. Bill se afla în camera lui, ieşise pe balcon şi privea în piaţă. M-am dus lângă el.

— Unde-i Cohn?

— Sus, în cameră la el.

— Cum se simte?

— Ca dracu, bineînţeles. Mike s-a purtat înfiorător. E cumplit când se-mbată.

— Nu era chiar aşa de beat.

— Pe dracu nu era. Eu ştiu cum ne-am luptat cu el până am ajuns la cafenea.

— S-a mai trezit pe urmă.

— Bine. Dar a fost înfiorător. Nu-l simpatizez pe Cohn, martor mi-e Dumnezeu, şi cred c-a fost o mare prostie din partea lui că s-a dus la San Sebastian, însă nimănui nu-i e îngăduit să vorbească aşa cum a vorbit Mike.

— Ce zici de tauri?

— Grozavi. E impresionant felul cum le dau drumul în ţarc.

— Mâine vin taurii de la Miura.

— Şi fiesta când începe?

— Poimâine.

— Ar trebui să nu-l mai lăsăm pe Mike să se îmbete aşa de rău. Chestiile astea sunt îngrozitoare.

— Am face bine să ne pregătim pentru cină.

— Da. Are să fie o masă încântătoare.

— Oare?

De fapt cina a fost chiar foarte plăcută. Brett îmbrăcase o rochie de seară fără mâneci. Era într-adevăr frumoasă. Mike s-a purtat ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. A trebuit să mă duc sus ca să-l aduc pe Robert Cohn. A fost rezervat şi politicos, tot palid şi posomorât la chip, însă până la urmă s-a dispus. Nu se putea opri să nu se uite toată vremea la Brett. Se părea că asta îl face fericit. Fără îndoială că îi făcea plăcere s-o vadă atât de frumoasă, să ştie că petrecuse o vreme cu el şi că toată lumea cunoştea povestea. Asta nu i-o mai putea răpi nimeni. Bill a fost plin de haz. La fel şi Michael. Alcătuiau un cuplu fermecător.

Totul îmi reamintea de unele mese din vremea războiului. Vin din belşug, o încordare neluată în seamă şi presentimentul unor întâmplări viitoare cărora nimeni nu le putea sta împotrivă. Sub influenţa vinului, am uitat simţămintele neplăcute şi m-am simţit fericit. Mi se părea

că toţi sunt încântători.

Capitolul 14

Nu mai ştiu când m-am culcat. Mi-aduc aminte că m-am dezbrăcat, mi-am pus un halat de baie şi am ieşit pe balcon. Îmi dădeam seama că sunt beat turtă, iar după ce am intrat în cameră am aprins lumina de la capătul patului şi am început să citesc. Citeam o carte de Turgheniev. Probabil că am recitit aceleaşi două pagini de mai multe ori la rând. Era o bucată din „Povestirile unui vânător”. O mai citisem, dar mi se părea cu totul necunoscută. Peisajul îmi apărea foarte clar şi aveam impresia că apăsarea din creier se mai potoleşte. Eram foarte beat şi nu voiam să închid ochii, fiindcă de i-aş fi închis, camera ar fi început să se învârte cu mine. Dacă aveam să citesc, senzaţia asta trebuia să dispară.

I-am auzit pe Brett şi pe Robert Cohn urcând scările. La uşă Cohn i-a spus noapte bună şi a plecat mai departe sus, spre camera lui. Am auzit-o pe Brett intrând în camera de alături. Mike se şi culcase. Venise sus, odată cu mine, acum un ceas. Când a intrat Brett, s-a trezit şi au stat de vorbă împreună. I-am auzit râzând. Am stins lumina şi am încercat să adorm. Nu mai era nevoie să citesc. Puteam închide ochii fără să mă mai încerce senzaţia aceea de vârtej. Dar nu puteam să dorm. Nu există nicio pricina ca în întuneric să vezi lucrurile altfel decât pe lumină. Nu există, fir-ar al dracului!

Toate gândurile astea mă mai stăpâniseră cândva, şi vreme de şase luni nu mai dormisem cu lumina stinsă. Încă o idee strălucită. Ducă-se dracului femeile, oricum. Şi du-te dracului şi tu, Brett Ashley.

Femeile sunt prieteni atât de minunaţi. Cu adevărat minunaţi. Înainte de toate, trebuie să fii îndrăgostit de o

femeie ca să poată apărea baza unei prietenii. Cu Brett fusesem prieten multă vreme. Dar la felul cum vedea ea legătura asta, nu mă gândisem. Primeam ceva, fără să dau nimic în schimb. Şi astfel nu făceam decât să amân clipa socotelilor. Iar clipa socotelilor vine fără greş. Este una dintre cele mai straşnice treburi de care poţi fi sigur.

Consideram că plătisem totul. Nu în felul femeilor, care plătesc, plătesc şi iar plătesc. Fără niciun gând de răsplată sau de pedeapsă. Schimb de valori, şi atât. Oferi, şi primeşti altceva în schimb. Ori munceşti pentru acel ceva. Într-un fel sau altul, plăteşti pentru orice lucru cât de cât preţios. Am plătit pentru destule lucruri care mi-au plăcut şi de aceea m-am bucurat în viaţă. Plăteşti fie învăţând despre acele lucruri, fie căpătând experienţă, sau înfruntând riscuri, ori cu bani gheaţă. A te bucura de viaţă înseamnă a învăţa să obţii contravaloarea banilor şi a-ţi da seama când o capeţi. Şi poţi obţine contravaloarea banilor. Lumea e un loc foarte potrivit pentru asemenea schimburi. Mi se părea o filosofie cât se poate de închegată. Peste cinci ani, îmi spuneam, are să mi se pară exact la fel de trăsnită ca şi toate celelalte splendide filosofii pe care le-am îmbrăţişat până acum.

Totuşi, poate că nu era adevărat. Poate că pe măsură ce trece vremea, tot înveţi ceva. Nu mă interesa să ştiu despre ce anume e vorba. Tot ce doream era să aflu cum trebuie să trăiesc. Şi poate dacă ai izbuti să afli cum trebuie să trăieşti, ai învăţa de aici şi despre ce este vorba.

Cu toate astea, aş fi vrut ca Mike să nu se fi purtat atât de cumplit cu Robert Cohn. Mike era un băutor agresiv. Brett o băutoare liniştită. Bill un băutor liniştit. Cohn nu se îmbăta niciodată. Mike devenea nesuferit după ce trecea de o anumită limită. Îmi făcuse plăcere să-l aud cum îl batjocoreşte pe Cohn. Dar doream să n-o fi făcut, totuşi, fiindcă după aceea am simţit că mi-e silă de mine însumi. Asta înseamnă moralitate: lucruri de pe urma cărora ţi se face silă. Dar nu, aşa ceva trebuie să se cheme imoralitate. Uite o reflecţie de importanţă capitală. Ce torent de aiureli

îmi pot trece noaptea prin minte. Parcă o auzeam pe Brett: Ce prostie! Când stai împreună cu englezii, te deprinzi să foloseşti în gândire expresii englezeşti. Limba engleză vorbită – cea vorbită de clasele de sus, în orice caz – îmi închipui că are mai puţine cuvinte decât limba eschimoşilor. Bineînţeles, habar nu am de limba eschimoşilor. Poate că e o limbă foarte frumoasă. Atunci să zicem limba triburilor Cherokee. Nici despre limba cherokeezilor nu ştiam nimic. Limba engleză, vorbită cu inflexiuni de frază. O frază care poate să exprime orice. Şi, totuşi, îmi plac englezii. Îmi plăcea şi felul cum vorbesc. Harris, de pildă. Dar Harris nu făcea parte din clasele de sus.

Am aprins din nou lumina şi am început să citesc. Tot din Turgheniev. Ştiam că de data asta, aflat în starea de hipersensibilizare mentală pricinuită de mult prea multă băutură, aveam să păstrez undeva în minte cele citite, iar mai târziu voi avea impresia că mi s-au întâmplat mie, în realitate. Şi asta îmi va rămâne pentru vecie. Iată încă un lucru minunat pentru care plăteşti şi care îţi rămâne. Ceva mai târziu, către ziuă, am adormit.

Următoarele două zile petrecute la Pamplona s-au scurs în linişte, fără alte certuri. Oraşul se pregătea pentru fiesta. Câţiva muncitori ridicau un fel de garduri menite să închidă străzile laterale atunci când taurii aveau să fie scoşi din ţarcuri şi aveau să gonească dimineaţa pe străzi către arenă. Muncitorii săpau gropi şi înfigeau stâlpii în ele, fiecare stâlp având indicat printr-un număr locul dinainte stabilit. Pe platou, în afara oraşului, slujbaşi ai arenei antrenau caii picadorilor, punându-i să galopeze cu picioarele lor ţepene pe maidanul tare, ars de razele soarelui, de dincolo de arenă. Porţile mari ale arenei erau deschise şi măturătorii curăţau amfiteatrul. Arena era netezită şi udată, iar dulgherii înlocuiau scândurile

desprinse, ori crăpate, din *barrera*[40] de la marginea nisipului netezit cu tăvălugul puteai să vezi băncile goale şi femei bătrâne măturând tribunele.

Afară, gardul ce se întindea de la ultima stradă din oraş până la poarta arenei fusese ridicat şi alcătuia o îngrăditură prelungă; pe-acolo avea să alerge mulţimea, fugărită de tauri, în dimineaţa zilei când urma să aibă loc prima luptă. Mai departe, pe câmp, pe locul unde avea să se ţină târgul de cai şi de vite, câţiva ţigani făcuseră sălaş pe sub copaci. Vânzătorii de vin şi de *aguardiente* îşi înălţau barăcile. La una dintre barăci se făcea reclamă pentru ANIS DEL TORO[41]. Pânza reclamei atârna pe pereţii de scândură, sub arşiţa soarelui. În piaţa cea mare, din centrul oraşului, încă nu se vedea nicio schimbare. Stăteam în scaunele de răchită albă aşezate pe *terrasse,* la cafenea, şi priveam autobuzele care soseau aducând ţăranii veniţi la târg, ne uitam cum se umplu autobuzele şi pornesc cu ţăranii aşezaţi pe traistele pline cu lucruri cumpărate de la oraş. Autobuzele mari şi cenuşii erau singurele lucruri însufleţite de-acolo, din piaţă, în afară de porumbei şi de omul care se slujea de furtun ca să stropească pietrişul pieţei şi să ude caldarâmul străzilor.

Seara a început *el paseo*[42]*.* Vreme de un ceas, după cină, toată lumea, toate fetele frumoase, ofiţerii din garnizoană, toate familiile de vază ale oraşului au ieşit la plimbare pe o latură a pieţei, în vreme ce mesele cafenelei erau ocupate de obişnuiţii clienţi de după cină.

De obicei dimineaţa stăteam la cafenea şi citeam ziarele din Madrid, iar după aceea mă plimbam prin oraş, ori afară pe câmp. Uneori mergea şi Bill cu mine. În alte zile rămânea în cameră şi scria. Robert Cohn îşi petrecea dimineţile învăţând spanioleşte, sau încerca să se bărbierească la frizer. Brett şi Mike nu se sculau niciodată înainte de prânz. Pe urmă luam cu toţii un vermut la

[40] Gard, îngrăditură (sp.).
[41] „Rachiul taurului” (sp.).
[42] Plimbarea (sp.).

cafenea. Duceam o viaţă liniştită şi nimeni nu se îmbăta. La biserică am fost de două ori – o dată împreună cu Brett. Mi-a spus cât de mult ar vrea să mă audă spovedindu-mă, însă i-am arătat că lucrul acesta e nu numai imposibil, dar nici n-ar fi atât de interesant pe cât se părea şi, de altminteri, totul s-ar fi petrecut într-o limbă pe care n-ar fi înţeles-o. Când am ieşit din biserică ne-am întâlnit cu Robert Cohn, însă deşi era limpede că ne urmărise, s-a purtat totuşi foarte drăguţ şi îndatoritor, şi câteşitrei am făcut o plimbare până la sălaşul ţiganilor, unde Brett a pus o ţigancă să-i ghicească.

Era o dimineaţă frumoasă şi nori albi pluteau sus de tot, deasupra munţilor. În cursul nopţii plouase puţin, pe platou aerul era proaspăt şi răcoros, iar peisajul încântător. Toţi ne simţeam bine, plini de vigoare, iar eu încercam faţă de Cohn un simţământ de adevărată prietenie. Într-o asemenea zi nimic nu te-ar fi putut indispune.

Şi era ultima zi înainte de fiesta.

Capitolul 15

Către amiaza zilei de duminică, 6 iulie, explodă fiesta. Un alt cuvânt nu poate fi folosit. Toată ziua sosiseră oameni de la ţară, însă oraşul şi-i asimilase şi nu le observai prezenţa. Sub soarele fierbinte, piaţa rămânea la fel de liniştită ca în orice altă zi. Ţăranii stăteau prin cârciumile de la mahala. Acolo beau şi se pregăteau pentru fiesta. Atât de curând sosiseră de pe câmpuri şi de pe dealuri, încât era nevoie să se adapteze treptat noilor valori. Nu puteau să înceapă prin a plăti preţurile din cafenele. Primeau contravaloarea banilor în cârciumi. Banii încă îşi aveau valoarea stabilită în ore de muncă şi saci de grâne vândute. Mai târziu, în vremea când se va desfăşura fiesta, n-avea să mai conteze cât plăteau şi nici unde anume cumpărau.

În ziua când începea fiesta de San Fermin, umpluseră încă de dis-de-dimineaţă cârciumile de pe străzile înguste ale oraşului. Dimineaţa, în drum către slujba de la catedrală, le auzeam cântecele năvălind pe uşile deschise ale cârciumilor. Îşi făceau încălzirea. La slujba de la ceasurile unsprezece venise multă lume. San Fermin e şi sărbătoare religioasă.

Am coborât colina pe care se afla catedrala şi pe urmă am început să urc, în drum spre cafenea, strada ce ducea în piaţă. Era aproape de amiază. Robert Cohn şi cu Bill stăteau la o masă. Mesele cu tăblii de marmură şi scaunele de răchită albă dispăruseră. În locul lor aduseseră măsuţe de fier şi scaune pliante tari. Cafeneaua părea un vas de război pregătit de luptă. Azi chelnerii nu te mai lăsau să stai liniştit la masă toată dimineaţa şi să citeşti, fără să te întrebe dacă nu comanzi ceva. Nici nu mă aşezasem bine, şi chelnerul s-a şi înfăţişat.

— Voi ce beţi? i-am întrebat pe Bill şi pe Robert.

— Sherry, răspunse Cohn.

— *Jerez*, i-am spus eu chelnerului.

Înainte de a se întoarce chelnerul cu băuturile, în piaţă izbucni focul de artificii care anunţa fiesta. Se auzi o detunătură şi un caer de fum cenuşiu se ridică deasupra Teatrului „Gayarre”, pe cealaltă latură a pieţei. Caierul de fum plutea în văzduh ca o explozie de şrapnel, şi pe când îl priveam se auzi o altă detunătură şi alte artificii se înălţară risipind fum în lumina strălucitoare a soarelui. Am văzut atunci lucirea flăcării şi încă un norişor de fum se ivi în văzduh. În clipa când focul de artificii izbucnise pentru a doua oară, sub arcadă, unde până atunci nu se afla nimeni, se adunase atât de multă lume încât chelnerul, cu sticla ridicată deasupra capului, abia mai putea răzbi prin mulţime către masa noastră. Lumea năvălea în piaţă din toate părţile, iar dinspre stradă auzeam cum se apropie fluierele, flautele şi tobele. Cântau *riau-riau,* flautele ţipau şi tobele duduiau, iar în urma lor veneau ţopăind băietani şi bărbaţi în toată firea. Când flautele tăcură, toţi dansatorii se ghemuiră pe vine, apoi fluierele şi flautele ţipară din nou, tobele începură iarăşi să duduie înfundat, şi cu toţii săriră în sus reîncepând dansul. Din pricina mulţimii nu puteam vedea decât capetele şi umerii dansatorilor săltând în sus şi-n jos.

În mijlocul pieţei un bărbat îndoit de mijloc cânta din fluier, şi o liotă de copii se ţineau după el strigând şi trăgându-l de haine. Cântăreţul porni către marginea pieţei, cu copiii droaie în urma lui, şi cântând mereu defilară prin faţa cafenelei, apoi se pierdură pe o stradă laterală. Pe când trecea pe dinaintea noastră cântând, urmat îndeaproape de copiii care strigau şi-l trăgeau de haine, îi văzurăm chipul palid şi ciupit de vărsat.

— Trebuie să fie prostul satului, spuse Bill. Dumnezeule sfinte, ce arătare!

Din josul străzii se apropiară alţi dansatori. Strada era înţesată de dansatori, numai bărbaţi. Şi toţi jucau în ritm,

pe urmele fluieraşilor şi toboşarilor veniţi împreună cu ei. Alcătuiau pare-se un fel de club şi toţi erau îmbrăcaţi în bluze albastre muncitoreşti, aveau basmale roşii legate în jurul gâtului şi duceau o pancartă mare prinsă de două prăjini. Pancarta sălta în sus şi în jos odată cu ei, în vreme ce se apropiau înconjuraţi de mulţime.

„Trăiască vinul! Trăiască străinii!” stătea scris pe pancartă.

— Dar străinii unde-s? întrebă Robert Cohn.

— Noi suntem străinii, răspunse Bill.

Focurile de artificii detunau întruna. Mesele cafenelei erau ocupate până la ultimul loc. Piaţa începuse să se golească de lume şi mulţimea se înghesuia în cafenele.

— Brett şi cu Mike unde sunt? întrebă Bill.

— Mă duc să-i aduc, răspunse Cohn.

— Adu-i încoace.

Fiesta începuse cu adevărat. Avea să dureze zi şi noapte, vreme de şapte zile. Dansul continua mereu, băutura continua mereu, zarva nu contenea o clipă. Ceea ce se petrecea nu se putea petrece decât la o fiesta. Totul devenea până la urmă pe deplin ireal, şi încercai simţământul că nimic nu ar putea să aibă urmări. În vremea unei fieste părea cu totul nepotrivit să te gândeşti la urmări. Toată vremea cât dura fiesta aveai impresia că până şi în răstimpurile de linişte, trebuie să răcneşti orice vorbă dacă vrei să te faci auzit. Aceeaşi impresie o aveai despre orice faptă. Asta era fiesta, şi aşa se petreceau lucrurile vreme de şapte zile.

În după-amiaza acelei zile avu loc marea procesiune religioasă. San Fermin fu purtat de la o biserică la alta. Iar la procesiune luau parte toate notabilităţile, mireni şi clerici. De văzut nu-i puteam vedea, din pricina mulţimii fără număr. În fruntea alaiului propriu-zis şi în urma lui se aflau cetele dansatorilor de *riau-riau.* O masă de cămăşi galbene dansa pretutindeni în freamătul mulţimii. Tot ce puteam vedea din alaiul procesiunii, prin înghesuiala mulţimii îngrămădite pe străzile laterale şi pe trotuare, erau

uriaşele manechine, înalte de treizeci de picioare, înfăţişând indieni asemenea celor de la debitele de tutun, mauri, un rege şi o regină, care piruetau şi valsau solemn în ritm de *riau-riau.*

Întreaga mulţime rămăsese în picioare adunată dinaintea capelei, după ce San Fermin şi notabilităţile pătrunseseră înăuntru lăsând afară o gardă de ostaşi, manechinele uriaşe, oamenii care le făcuseră să danseze şi stăteau acum alături de costumaţiile lepădate, precum şi piticii care foiau pretutindeni printre lume lovind în băşicile sunătoare. Încercarăm să intrăm şi noi înăuntru, întâmpinaţi de mireasma tămâii şi însoţiţi de mulţimea care se îngrămădea către biserică, însă pe Brett o opriră chiar la uşă fiindcă era cu capul gol, aşa că am ieşit din nou afară şi am pornit pe strada ce ducea de la capelă către oraş. Strânsă pe ambele laturi ale străzii, mulţimea rămânea aliniată pe trotuare, păstrându-şi locurile pentru întoarcerea procesiunii. Câţiva dansatori făcură horă în jurul prietenei noastre şi începură să danseze. Aveau petrecute pe după gât ghirlande mari de usturoi alb. Pe Bill şi pe mine ne apucară de mâini şi ne traseră în horă. Bill începu şi el să danseze. Şi cu toţii cântau. Brett încercă să intre în horă, însă dansatorii n-au vrut s-o primească. Aveau nevoie de ea ca de-un idol în jurul căruia să danseze. Iar după ce cântarea se încheie cu un *riau-riau* răsunător, ne împinseră pe toţi într-o cârciumă.

Ne strânserăm la tejghea. Pe Brett o urcară pe-o butie de vin. Cârciuma era întunecoasă şi plină de oameni care cântau, cântau cu glasuri aspre. În dosul tejghelei se scotea vinul din butoaie. Am pus pe tejghea banii pentru vin, dar unul dintre bărbaţi i-a luat şi mi i-a vârât îndărăt în buzunar.

— Vreau să beau vin din burduf, spuse Bill.

— Este o prăvălie cu burdufuri puţin mai departe, tot pe strada asta, i-am răspuns. Mă duc să iau vreo două.

Dar dansatorii nu mă lăsau să plec. Trei dintre ei se urcaseră pe butie alături de Brett şi se trudeau s-o înveţe

cum să bea dintr-un burduf mare. Îi puseseră după gât o ghirlandă de usturoi. Cineva insista să-i dea un pahar. Altul voia să-l înveţe pe Bill un anumit cântec. I-1 cânta la ureche. Şi bătea tactul cu palma pe spatele lui.

Le-am explicat răbdător că aveam să mă întorc. Ieşit afară, în stradă, am pornit în căutarea prăvăliei unde se vindeau burdufuri. Lumea stătea îngrămădită pe trotuare, multe prăvălii aveau obloanele trase şi n-am izbutit să dau de prăvălia căutată. M-am tot dus până aproape de biserică şi căutam cu ochii pe amândouă părţile străzii. Pe urmă am întrebat pe cineva, iar omul acela m-a luat de mână şi m-a dus până acolo. Obloanele erau trase, dar uşa deschisă.

Înăuntru mirosea a piele proaspăt tăbăcită şi a catran fierbinte. Un bărbat stătea şi încondeia burdufurile gata făcute, legături întregi de burdufuri atârnau de tavan. Bărbatul luă un burduf, îl umflă, îndesă bine cepul şi sări cu picioarele pe el.

— Vezi? Nu răsuflă.

— Mai vreau încă unul. Unul mai mare.

Bărbatul luă din tavan un burduf mare, cam de un *gallon*[43] şi mai bine. Îl umflă, dilatându-şi obrajii parcă mai mult decât burduful, apoi se urcă pe *bota,* ţinându-se cu mâinile de un scaun.

— Da’ ce vrei să faci cu ele? Să le vinzi la Bayonne?

— Nu. Vreau să beau din ele.

Mă bătu cu palma pe umăr.

— Straşnic! Opt pesetas pentru amândouă. Cel mai ieftin.

Omul care încondeia burdufurile noi şi le arunca într-o grămadă se opri din lucru şi zise:

— Aşa-i. Opt pesetas e ieftin.

Am plătit, am ieşit din prăvălie şi am pornit pe stradă spre cârciumă. Înăuntru era mai întuneric decât înainte şi înghesuială mai mare. Nu i-am mai văzut pe Brett şi pe Bill, dar cineva mi-a spus că sunt în odaia din fund. Fata de la

[43] Circa 4,5 1.

tejghea mi-a umplut burdufurile. Într-unul încăpea doi litri. În celălalt cinci. Vinul din amândouă m-a costat trei pesetas şi şaizeci de centime. Cineva aşezat la tejghea, un om pe care nu-l mai văzusem până atunci, a stăruit să-mi plătească vinul, însă până la urmă tot eu l-am plătit. Cel care încercase să plătească mi-a făcut cinste cu un pahar. N-a primit să-i ofer şi eu unul, dar mi-a spus c-ar vrea să tragă o duşcă din burduful cel nou. A ridicat burduful mare, de cinci litri, şi l-a strâns lăsând vinul să-i ţâşnească drept în fundul gâtului.

— Gata, a spus înapoindu-mi burduful.

În odaia din fund, Brett şi cu Bill stăteau cocoţaţi pe butoaie, înconjuraţi de dansatori. Şedeau prinşi cu mâinile pe după umeri şi cântau în cor. Mike era la o masă, împreună cu mai mulţi bărbaţi în cămăşi, şi mâncau dintr-un castron peşte cu ceapă şi oţet. Beau vin şi întingeau cu bucăţi de pâine în untdelemnul şi oţetul din castron.

— Hello, Jake, hello! strigă Mike. Vino încoace. Vino să-mi cunoşti prietenii. Luăm cu toţii nişte *hors d'oeuvre.*

Mike mă prezentă celor de la masă. Fiecare îi spunea lui Mike cum îl cheamă şi trimiseră pe cineva să-mi aducă şi mie o furculiţă.

— Nu te mai îmbuiba din mâncarea oamenilor. Michael, strigă Brett de pe butoi.

— Nu vreau să vă las fără mâncare, am încercat eu să refuz când cineva îmi întinse furculiţa.

— Mănâncă. De ce îţi închipui c-o avem aici?

Am tras cepul burdufului mare şi l-am întins celorlalţi. Băură cu toţii, ridicând burduful cu braţele cât mai sus.

În ciuda cântecului celor din odaie, de afară răzbătea muzica ce însoţea trecerea procesiunii

— Ce se-aude cu procesiunea? întrebă Mike.

— *Nada,* răspunse cineva. Nimic. Ia şi bea. Saltă burduful.

— Unde te-au găsit? l-am întrebat pe Mike.

— M-a adus cineva încoace, zise Mike. Mi-au spus că sunteţi aici.

— Unde-i Cohn?

— E beat mort, a căzut din picioare, strigă Brett. L-au dus undeva.

— Unde?

— Nu ştiu.

— De unde vrei să ştim? întrebă Bill. Cred c-a murit.

— N-a murit, adăugă Mike. Ştiu eu că n-a murit. Doar s-a îmbătat turtă cu nişte *Anis del Mono.*

Îndată după ce rosti *Anis del Mono,* unul dintre bărbaţii de la masă înălţă privirea, scoase din sân o sticlă şi mi-o întinse.

— Nu. Nu beau, mulţumesc.

— Ba da. Ba da. *Arriba!* Saltă sticla!

Am tras o duşcă. Avea gust de izmă şi-ţi aprindea gâtlejul. Simţeam cum îmi încălzeşte măruntaiele.

— Dar unde dracu e Cohn?

— Nu ştiu, îmi răspunse Mike. Să întreb. Unde-i tovarăşul nostru care s-a îmbătat? întrebă el în spanioleşte.

— Vreţi să-l vedeţi?

— Da, am răspuns.

— Eu nu, zise Mike. Asta vrea.

Bărbatul cu sticla de *Anis del Mono* se şterse la gură şi se ridică în picioare.

— Vino încoace.

Într-o cameră mai din fund, Robert Cohn dormea cuminte pe nişte butoaie. Era atât de întuneric, încât nu prea puteam să-i văd faţa. Îl înveliseră cu o haină, şi o altă haină făcută sul îi stătea căpătâi. Pe după gât şi pe piept îi atârna o funie mare de usturoi.

— Lasă-l să doarmă, şopti spaniolul. Şade foarte bine aici.

După două ceasuri apăru şi Cohn. Veni în camera din faţă, cu funia de usturoi încă atârnată de gât. Când îl văzură, spaniolii începură să strige. Cohn se şterse la ochi şi zâmbi strâmb, spunând:

— Cred c-am dormit puţin.

— Vai, nici gând, răspunse Brett.

— Ai fost doar mort, adăugă Bill.

— Nu mergem să mâncăm ceva? întrebă Cohn.

— Vrei să mănânci?

— Da. De ce nu? Mi-e foame.

— Mănâncă usturoiul ăla, Robert, îl îndemnă Mike. Ascultă-mă pe mine. Mănâncă usturoiul.

Cohn nu răspunse. Se trezise de-a binelea.

— Ba chiar duceţi-vă la masă, spuse Brett. Eu trebuie să fac o baie.

— Bine, să mergem, încuviinţă Bill. Haideţi s-o transportăm pe Brett la hotel.

Ne-am luat rămas bun de la o mulţime de lume, am strâns o mulţime de mâini şi am ieşit din cârciumă. Afară era întuneric.

— Cam cât crezi să fie ceasul? întrebă Cohn.

— E mâine, răspunse Mike. Ai dormit două zile.

— Nu zău, spuse Cohn, cât e ceasul?

— Zece.

— Mult am mai fost în stare să bem.

— Vrei să zici că *noi* am băut. Tu ai dormit.

Înaintând pe strada întunecată, în drum spre hotel, văzurăm focurile de artificii izbucnind din piaţă. În capătul străzii care dădea în piaţă mulţimea se înghesuia, iar toţi cei din mijloc erau prinşi în dans.

La hotel ni s-a dat o masă grozavă. Era prima masă cu preţurile dublate pentru vremea cât avea să ţină fiesta şi cu câteva feluri de mâncare noi. După masă am ieşit în oraş. Îmi aduc aminte că luasem hotărârea să nu mă culc toată noaptea, ca să pot vedea taurii trecând pe străzi la ceasurile şase dimineaţa, dar mi-a fost aşa de somn că pe la patru m-am culcat. Ceilalţi au rămas pe străzi.

Camera mea era încuiată şi n-am izbutit să găsesc cheia, aşa că am urcat mal sus şi m-am întins pe unul dintre paturile din camera lui Cohn. Afară, fiesta se desfăşura mai departe în mijlocul nopţii, dar eram mult prea somnoros ca să mă poată ţine treaz. Când m-am trezit, tocmai izbucneau focurile de artificii menite să vestească

scoaterea taurilor din ţarcurile de la marginea oraşului. Urmau să gonească pe străzi, până la arenă. Dormisem somn adânc şi m-am trezit cu simţământul că întârziasem. Mi-am pus o haină de-a lui Robert şi am ieşit pe balcon. Jos strada era pustie. Toate balcoanele erau pline de lume. Şi deodată o ceată de oameni a năvălit pe stradă.

Goneau cu top, în grup strâns. Trecură pe stradă înainte, către arenă, şi în urma lor veneau alţii alergând şi mai iute, iar dintre ei câţiva răzleţi fugind cât îi ţineau picioarele în urma lor rămânea un mic spaţiu gol, apoi zvâcniră taurii în galop, zbuciumându-şi capetele. Şi totul dispăru după colţul străzii, Un om căzuse, se rostogolise repede până la rigolă şi stătuse nemişcat. Taurii o ţinuseră drept înainte şi nici nu-l băgaseră în seamă. Goneau, toţi laolaltă.

După ce dispăruseră, strigăte puternice izbucniră dinspre arenă. Şi nu mai conteniră, în cele din urmă se auzi trosnetul unui foc de artificii, care vestea că taurii trecuseră prin mijlocul mulţimii, prin arenă, şi intraseră în ţarcuri. M-am întors în cameră şi m-am vârât în pat. Stătusem cu picioarele goale pe balconul de piatră. Eram sigur că prietenii mei se duseseră la arenă. Întors în pat, am adormit.

M-a trezit Cohn, când a intrat în camera. A început să se dezbrace şi s-a dus să închidă fereastra, fiindcă cei de pe balconul casei de peste drum se uitau la noi.

— Ai văzut spectacolul? l-am întrebat.

— Da. Am fost cu toţii acolo.

— A fost rănit cineva?

— Unul dintre tauri a năvălit peste mulţimea din arenă şi a trântit la pământ vreo şase ori opt oameni.

— Brett ce-a zis de întâmplarea asta?

— Totul s-a petrecut aşa de repede, că nimeni n-a mai avut vreme să-i dea atenţie.

— Îmi pare rău că n-am fost şi eu de faţă.

— Nu ştiam unde eşti. Te-am căutat în cameră la tine, dar era încuiat.

— Şi unde aţi fost?

— Am dansat într-un local.

— Mie mi se făcuse somn.

— Aoleu, ce somn m-a apucat acum, spuse Cohn. Şi istoria asta nu se mai opreşte niciodată?

— O săptămână o ţine întruna.

Bill deschise uşa şi vârî capul înăuntru.

— Unde-ai fost, Jake?

— Am văzut totul de-aici, din balcon. Cum ţi-a plăcut?

— Grozav.

— Unde te duci?

— Să mă culc.

Nimeni nu s-a sculat înainte de amiază. Am mâncat la mesele scoase afară, sub arcadă. Oraşul gemea de lume. A trebuit să aşteptăm până s-a eliberat o masă. După ce am mâncat, ne-am dus la „Iruña”. Şi acolo era plin, şi pe măsură ce se apropia ora luptelor de tauri, venea tot mai multă lume, iar în jurul meselor se făcea tot mai mare înghesuială. În fiecare zi, înainte de începerea luptelor, se aduna o mulţime zgomotoasă. În alte zile, oricât de multă lume ar fi fost în cafenea, nu se auzea aceeaşi larmă. Larma asta nu avea sfârşit, iar noi ne aflam în miezul ei, făceam parte din ea.

Luasem câte şase bilete pentru toate luptele. Trei dintre ele pentru *barreras,* primul rând de bănci în marginea arenei, şi celelalte trei pentru *sobrepuerios*, bănci cu spătar de lemn la jumătatea înălţimii amfiteatrului. Mike era de părere că Brett ar face mai bine să stea prima dată ceva mai departe, iar Cohn voia să stea împreună cu ei. Bill şi cu mine aveam să stăm la *barreras*, iar biletul rămas liber l-am dat unui chelner, să-l vândă. Bill i-a spus lui Cohn ce să facă şi cum să se uite ca să nu se sperie din pricina cailor. El mai asistase odată la nişte lupte de tauri.

— Nu mi-e teamă deloc c-au să mă impresioneze prea tare. Mi-e frică numai să nu mă plictisesc, răspunse Cohn.

— Aşa crezi?

— Să nu te uiţi la cai după ce îi împunge taurul, am sfătuit-o pe Brett. Fii atentă numai cum se năpusteşte

taurul şi cum încearcă picadorul să-l ţină departe, dar dacă e împuns calul, nu te mai uita la el până nu moare.

— Sunt cam nervoasă, recunoscu Brett. Tare mi-e teamă că n-am să pot rezista cum trebuie până la capăt.

— O să rezişti. Nu poate să-ţi facă rău decât chestia asta cu caii, şi pentru fiecare taur durează doar vreo câteva minute. N-ai decât să nu te uiţi când e prea de tot.

— O să reziste, spuse Mike. Am eu grijă de ea.

— Nu cred c-o să vă plictisiţi, adăugă Bill.

— Mă duc la hotel să aduc binoclul şi burduful cu vin, i-am anunţat pe ceilalţi. Vă găsesc aici. Să nu vă îmbătaţi.

— Merg şi eu, spuse Bill.

Brett ne zâmbi. Am dat ocol pieţei pe sub arcade, ca să ne ferim de arşiţa soarelui.

— Cohn ăsta mă calcă pe nervi, îmi spuse Bill. E atât de plin de superioritatea lui evreiască, încât îşi închipuie că singura emoţie pe care i-ar putea-o pricinui lupta de tauri e plictiseala.

— O să ne uităm la el cu binoclul.

— Ei, dă-l dracului!

— Cam des îl primeşte plocon.

— Păcat că nu-l păstrează.

La hotel, ne-am întâlnit pe scări cu Montoya, care ne-a invitat:

— Veniţi încoace. Vreţi să-l cunoaşteţi pe Pedro Romero?

— Bucuroşi, răspunse Bill. Hai să-l vedem.

L-am urmat pe Montoya până la etaj şi de-a lungul coridorului.

— E în camera opt, ne explică hotelierul. Se îmbracă pentru luptă.

Montoya bătu şi deschise uşa. Era o cameră întunecoasă, fiindcă fereastra dădea într-o stradă îngustă şi primea doar o lumină slabă, înăuntru se aflau două paturi, despărţite printr-un fel de paravan cu aspect monastic. Lumina era aprinsă. Băiatul se ridică în picioare, foarte ţeapăn şi încruntat în costumul lui de toreador. Jacheta atârna pe spătarul unui scaun. Tocmai îi terminau de înfăşurat brâul

de ştofă. Părul negru îi lucea în bătaia luminii electrice. Avea o cămaşă de pânză albă de în şi ajutorul care îi purta sabia şi-i înfăşură acum brâul se îndreptă şi se trase un pas îndărăt. Pedro Romero ne salută dând din cap şi se arătă deosebit de distant şi solemn când ne strânse mâinile. Montoya spuse ceva cu privire la cât de înverşunaţi *aficionados* eram noi, şi că voiam să-i urăm noroc. Romero ascultă cu multă gravitate. Pe urmă se întoarse spre mine. Era cel mai chipeş băiat pe caro îl văzusem vreodată.

— Mergeţi la luptele de tauri, spuse el în englezeşte,

— Ştii englezeşte, am rostit eu simţindu-mă completamente idiot.

— Nu, spuse toreadorul zâmbindu-mi.

Unul dintre cei trei bărbaţi care şedeau aşezaţi pe paturi se apropie de noi şi ne întrebă dacă vorbim franţuzeşte.

— N-aţi vrea să vă fiu interpret? Doriţi să-i puneţi vreo întrebare lui Pedro Romero?

I-am mulţumit. Ce întrebare i s-ar fi putut pune? Băiatul avea nouăsprezece ani, era singur pe lume, dacă nu ţineam seama de purtătorul săbiei şi de cei trei paraziţi, iar lupta urma să înceapă peste douăzeci de minute. I-am urat *mucha suerte*[44]*,* i-am strâns mâna, şi am plecat. Când am închis uşa în urma noastră, l-am lăsat stând în picioare. falnic şi frumos, singur cu soarta lui şi cu cei trei paraziţi din cameră.

— E un băiat extraordinar, nu vi se pare? ne întrebă Montoya.

— Un puşti foarte arătos, i-am răspuns.

— Arată într-adevăr ca un toreador, urmă Montoya. E chiar tipul toreadorului.

— Un băiat straşnic.

— Să-l vedem cum ce poartă în arenă, încheie Montoya.

În camera mea ani găsit burduful cel mare sprijinit de perete, am luat binoclul şi burduful, am încuiat uşa şi am coborât scările.

[44] Mult noroc (sp.).

Lupta a fost reuşită. Bill şi cu mine l-am admirat mult pe Pedro Remero. Montoya ce afla cam cu zece locuri mai departe de noi. După ce Romero a răpus primul taur, Montoya mi-a prins privirea şi a clătinat din cap admirativ. Un adevărat toreador. De multă vreme nu se mai văzuse un toreador adevărat. Dintre ceilalţi doi, unui s-a dovedit foarte iscusit, iar altul acceptabil. Însă niciunul nu se putea compara cu Romero, deşi taurii nu fuseseră excepţionali.

În timpul luptei m-am uitat de mai multe ori cu binoclul la Mike, la Brett şi la Cohn. Păreau să se comporte foarte bine. Brett nu arăta emoţionată. Toţi trei stăteau rezemaţi de balustrada de beton aflată în faţa lor.

— Dă-mi şi mie binoclul, îmi spuse Bill.

— Ai impresia că Robert se plictiseşte?

— Ovreiul dracului!

La ieşirea din arenă, după terminarea luptelor, nici nu puteai să te mişti prin mulţime. Nu era posibil să ne croim drum, aşa că a trebuit să ne lăsam duşi de gloată, încet, ca un gheţar, până în oraş. Eram stăpâniţi de emoţia tulburătoare pe care o încerci totdeauna după o luptă de tauri şi de simţământul de uşurare ce vine fără greş după o luptă de tauri izbutită. Fiesta continua. Tobele răsunau, fluierele cântau ascuţit, iar şuvoiul mulţimii era pretutindeni spart de grupurile dansatorilor. Dansatorii nu puteau scăpa din mulţime şi nimeni nu avea putinţa să urmărească încâlcitul joc al picioarelor. Nu se vedea nimic altceva decât umeri şi capete care săltau în sus şi în jos, din nou în sus şi iarăşi în jos. În cele din urmă am reuşit să ne desprindem din mulţime şi ne-am îndreptat spre cafenea. Chelnerul puse deoparte scaune pentru ceilalţi, iar pe urmă amândoi am comandat câte un absint şi ne-am aşezat să privim mulţimea şi dansatorii din piaţă.

— Oare ce dans crezi c-o fi ăsta? mă întrebă Bill.

— Un fel de *jota*[45]*.*

— Dar nu sunt toate la fel, observă Bill. După fiecare

[45] Dans popular spaniol.

melodie se dansează altfel.

— Minunate dansuri.

În faţa noastră, pe o porţiune liberă a străzii, dansa o ceată de băietani. Paşii erau foarte complicaţi şi chipurile flăcăilor rămâneau încordate şi pline de emoţie. În timp ce dansau, toţi aveau privirile aţintite în pământ. Sandalele cu tălpi de sfoară tropăiau şi izbeau în pavaj. Cu vârfurile. Cu călcâiele. Cu toată talpa. Apoi muzica porni în ritm îndrăcit, nu mai puteai distinge paşii, iar vârtejul dansului inundă strada întreagă.

— Uite că vin boierii, anunţă Bill.

Tocmai traversau strada.

— Hello, fraţilor! îi întâmpinai eu.

— Hello, băieţi! ne salută Brett. Ne-aţi păstrat locuri? Frumos din partea voastră.

— Ascultaţi-mă pe mine, spuse Mike, Romero ăla şi cum îi mai zice, e cineva. N-am dreptate?

— Vai! Ce drăguţ băiat! exclamă Brett. Şi ce pantaloni verzi avea!

— Brett nu şi-a mai luat ochii de la el.

— Ştii ce? Mâine trebuie să-mi împrumuţi şi mie binoclul.

— Cum a mers?

— Minunat! Absolut perfect. Asta zic şi eu spectacol.

— Şi cu caii?

— N-am putut să nu mă uit.

— Nu şi-a mai putut lua ochii de la ei, spuse Mike. E formidabilă fetiţa asta.

— Li s-au întâmplat nişte lucruri îngrozitoare, e-adevărat, recunoscu Brett. Totuşi, nu m-am putut uita în altă parte.

— Ţi-ai ţinut firea?

— Nu mi-a fost rău nicio clipă.

— Lui Robert Cohn i-a fost, interveni Mike. Te-nverziseşi de tot la faţă, Robert.

— Primul cal m-a impresionat, mărturisi Cohn,

— Nu te-ai plictisit, aşa-i? întrebă Bill..

Cohn râse.

— Nu. Nu m-am plictisit. Sper c-o să-mi treceţi cu

vederea chestia asta.

— E-n regulă, spuse Bill, dacă nu te-ai plictisit.

— Nu prea părea plictisit, adăugă Mike. Credeam c-are să verse.

— Nu m-am simţit chiar aşa de rău. Doar o singură clipă.

— *Mie* mi s-a părut c-are să verse. Dar nu te-ai plictisit, aşa-i că nu te-ai plictisit, Robert?

— Termină cu chestia asta, Mike. Am recunoscut: îmi pare rău c-am spus-o.

— Aşa e cum zic eu, să ştiţi. Se-nverzise complet la faţă.

— Hai, termină o dată, Michael.

— Să nu te plictiseşti niciodată la prima luptă de tauri pe care o vezi, Robert, continuă Mike. S-ar putea să faci o murdărie cumplită.

— Hai, termină o dată, Michael, repetă Brett.

— A zis că Brett e sadică, stărui Mike. Brett nu-i sadică. E doar o feţişoară drăguţă şi zdravănă.

— Eşti sadică, Brett? am întrebat-o.

— Sper că nu.

— A zis că Brett e sadică numai din pricină că are un stomac zdravăn şi sănătos.

— N-o să fie sănătos multă vreme.

Bill îl atrase pe Mike spre alt subiect, străin de Cohn. Chelnerul aduse paharele cu absint.

— Chiar ţi-a plăcut, într-adevăr? îl întrebă Bill pe Cohn.

— Nu, n-aş putea spune că mi-a plăcut. Dar găsesc că e un spectacol uluitor.

— Doamne, aşa el Ce mai spectacol! interveni Brett.

— Aş fi preferat să nu fie şi partea cu caii, spuse Cohn.

— Nu caii contează, urmă Bill. După o vreme nu mai observi nimic dezgustător.

— E puţin cam tare, chiar la început, zise Brett. Pentru mine momentul cel mai cumplit e clipa în care taurul se năpusteşte spre cal.

— Taurii au fost extraordinari, declară Cohn.

— Da, foarte buni, recunoscu Mike.

— Data viitoare vreau să stau mai aproape, acolo, jos, ne

vesti Brett sorbind din paharul cu absint.

— Vrea să-i vadă pe toreadori cât mai de-aproape, spuse Mike.

— E ceva de capul lor, adăugă Brett. Flăcăul ăla, Romero, e doar un copil.

— E un băiat frumos al dracului, am zis eu. Când am fost sus, în camera lui, mi-am dai seama că n-am mai văzut un puşti aşa de frumos.

— Câţi ani crezi că are?

— Nouăsprezece sau douăzeci.

— Închipuie-ţi!

Lupta din ziua a doua a fost mult mai izbutită decât cea din prima. Brett a rămas la *barrera*, între mine şi Mike, iar Bill şi Cohn au stat sus. Romero a fost toată cheia spectacolului. Nu cred că Brett a mai avut ochi şi pentru vreun alt luptător. De altminteri nici cu ceilalţi nu s-a întâmplat altfel, dacă îi lăsăm deoparte pe cei interesaţi doar de latura pur tehnică. Romero a fost totul. Au mai apărut şi alţi doi matadori, dar nici n-au contat. Stăteam lângă Brett şi îi explicam tot ce se întâmplă. I-am arătat că trebuie să urmărească taurul, nu calul, atunci când taurul se năpusteşte asupra picadorilor, şi am pus-o să se uite cum îşi potriveşte picadorul vârful suliţei, ca să poată şi ea înţelege rostul lucrurilor şi să vadă cum totul se petrece după anumite reguli, cu scop precis, şi nu e aproape deloc o suită de cruzimi inexplicabile. Am făcut-o să urmărească în ce fel izbuteşte Romero să se folosească de capă pentru a-l îndepărta pe taur de un cal căzut la pământ, cum mânuieşte capa spre a-l atrage pe taur şi cum îl dirijează, calm şi cu dibăcie, fără să-l sleiască de puteri. Şi-a dat seama că Romero evită orice mişcare bruscă şi cruţă puterile taurului până în ultimul moment, ales de el, când taurul trebuie să fie nu sleit de puteri şi complet istovit, ci doar obosit pe-ndelete. Şi-a dat seama cât de aproape de taur lucrează Romero toată vremea, şi i-am dezvăluit trucurile folosite de ceilalţi matadori pentru a lăsa impresia că şi ei lucrează aproape de taur. Şi-a dat seama de ce îi

place cum mânuieşte Romero capa şi pentru ce nu-i place cum o mânuiesc ceilalţi.

Mişcările lui Romero nu erau niciodată contorsionate, ci rămâneau totdeauna directe, simple şi fireşti. Ceilalţi se răsuceau ca nişte tirbuşoane, ridicau coatele în sus, şi după ce coamele taurului treceau pe lângă ei se aplecau peste trupul lui, pentru a crea o falsă impresie de primejdie. Până la urmă, tot ce era prefăcătorie se termina prost şi-ţi pricinuia o senzaţie neplăcută. Stilul de luptă al lui Romero provoca emoţie autentică, fiindcă păstra puritatea deplină a mişcărilor, şi de fiecare dată, cu aceeaşi nepăsare şi stăpânire de sine, lăsa coarnele taurului să treacă foarte aproape de pieptul lui. N-avea nevoie să sporească artificial impresia de apropiere. Brett îşi dădu seama cum o mişcare, frumoasă când era executată aproape de taur, devenea ridicolă la o distanţă puţin mai mare. I-am explicat cum, după moartea lui Joselito, toţi luptătorii îşi însuşiseră şi perfecţionaseră o tehnică menită să simuleze ivirea primejdiei, cu scopul de a crea false emoţii, în vreme ce toreadorul se afla de fapt în afara oricărui pericol. Romero păstra vechiul farmec, folosea mişcările simple şi fireşti în clipele cele mai primejdioase, şi toată vremea domina taurul făcându-l să-şi dea seama că omul nu poate fi atins şi pregătindu-l permanent pentru clipa răpunerii.

— Nu l-am văzut niciodată făcând vreo mişcare stângace, observă Brett.

— Nici n-ai să-l vezi până când nu l-o cuprinde frica, i-am răspuns.

— Frică n-are să-i fie niciodată, zise Mike. Se pricepe al dracului.

— S-a priceput încă de la începutul începutului. Ceilalţi n-au să poată niciodată căpăta ce are el din naştere.

— Ah, Doamne, frumos mai el exclamă Brett.

— Ştii, cred că se îndrăgosteşte de amicul ăsta, toreadorul, spuse Mike.

— Nu m-aş mira.

— Hai, Jake, fii băiat de treabă. Nu-i mai spune nimic

despre toreador. Povesteşte-i mai bine cum îşi bat ăştia mamele bătrâne.

— Povesteşte-mi cât de beţivi sunt.

— O! îngrozitor de beţivi, spuse Mike. Stau beţi din zori şi până-n noapte şi-şi petrec toată vremea bătându-şi bietele mame neputincioase.

— După chip aşa şi arată, zise Brett.

— Nu? întrebai eu.

Înhămaseră catârii la taurul cel mort şi deodată bicele plesniră, oamenii porniră în goană, catârii se opintiră, îşi încordară picioarele şi o luară la galop, iar taurul, cu un corn în sus, cu capul întins pe pământ, trase o brazdă netedă peste nisip până dincolo de porţile roşii.

— Cel care urmează e ultimul.

— Nu chiar, spuse Brett.

Se aplecă înainte, sprijinindu-se de *barrera.* Romero făcu semn picadorilor să treacă la locurile lor, apoi rămase neclintit, ţinându-şi capa strânsă la piept şi privind peste arenă spre poarta pe unde avea să intre taurul.

După ce s-a terminat, am ieşit şi noi şi ne-am înghesuit în îngrămădeala mulţimii.

— Luptele astea de tauri te macină înfiorător, spuse Brett. Sunt moale ca o cârpă.

— Nu-i nimic, ai să bei ceva, o încurajă Mike. A doua zi, Pedro Romero n-a ieşit în arenă. A fost rândul taurilor din Miura, iar luptele au fost cât se poate de neinteresante. Pentru ziua următoare nu era programată nicio luptă. Dar fiesta a continuat toată ziua şi toată noaptea.

Capitolul 16

Dimineaţa ploua. Ceaţa venise peste munţi, dinspre mare. Piscurile munţilor nu se mai vedeau. Platoul părea trist şi întunecat, iar siluetele copacilor şi caselor arătau schimbate. Am ieşit afară din oraş, să văd cum e vremea. Şi vremea rea venea peste munţi, dinspre mare.

În piaţă, steagurile atârnau ude pe stâlpii albi, şi banierele erau ude şi atârnau pleoştite pe faţadele caselor, iar printre ele se scurgeau întruna picăturile ploii care alunga toată lumea sub arcade, se strângeau în bălţoace prin mijlocul pieţei şi lăsau străzile ude, negre şi pustii; totuşi fiesta continua fără întrerupere. Doar se retrăsese la adăpost.

Băncile acoperite ale arenei se umpluseră de lumea care căuta să se adăpostească şi urmărea concursul de dansuri şi cântece dintre basci şi navarezi, iar după aceea dansatorii din Val Carlos, în costumele lor specifice, jucară pe stradă, în ploaie, şi tobele sunau înfundat şi umed, conducătorii tarafelor călăreau în frunte, pe cai mari cu picioare butucănoase, cu costumele ude şi harnaşamentul şi podoabele cailor udate de ploaie. Lumea se strânsese prin cafenele, apoi dansatorii veniră şi ei în cafenele şi se aşezară vârându-şi sub mese picioarele strâns înfăşurate în moletiere albe, scuturându-şi de apă caschetele cu clopoţei şi întinzându-şi pe scaune, la uscat, jachetele roşii şi stacojii. Afară ploua de zor.

I-am lăsat pe ceilalţi în cafenea şi m-am dus la hotel să mă bărbieresc pentru masă. Eram în cameră şi mă bărbieream când am auzit bătând în uşă.

— Intră.

Montoya păşi înăuntru.

— Cum vă mai simţiţi? mă întrebă.

— Foarte bine.

— Azi nu-s lupte.

— Nu, spusei eu, nimic altceva decât ploaie.

— Unde-s prietenii dumneavoastră?

— Dincolo, la „Iruña”.

Montoya arboră zâmbetul lui stânjenit, întrebându-mă:

— Spuneţi-mi, vă rog, îl cunoaşteţi pe ambasadorul american?

— Da. Toată lumea îl cunoaşte pe ambasadorul american.

— Acuma e aici, în oraş.

— Da, am încuviinţat. Toată lumea l-a văzut.

— Şi eu l-am văzut, continuă Montoya.

Pe urmă nu mai spuse nimic. Eu îmi vedeam mai departe de bărbierit. L-am invitat:

— Stai jos. Dă-mi voie să trimit după ceva de băut.

— Nu. Trebuie să plec.

Am terminat cu bărbieritul, m-am plecat deasupra ligheanului şi m-am spălat pe faţă cu apă rece. Montoya şedea în picioare, în acelaşi loc, şi părea încă mai stânjenit.

— Ştiţi ceva? spuse într-un târziu. Chiar adineaori am primit un mesaj de la „Grand Hotel”, că domnii aceia doresc mult ca diseară, după cină, Pedro Romero şi Marcial Lalanda să se ducă acolo şi să ia cafeaua cu dânşii.

— Foarte bine, i-am răspuns, asta nu-i poate face lui Marcial niciun rău.

— Marcial a fost azi toată ziua la San Sebastian. A plecat dimineaţa cu o maşină, împreună cu Marquez. Nu cred c-au să se întoarcă la noapte.

Montoya rămânea pe loc, tot stânjenit. Aştepta să-i spun ceva.

— Nu-i transmite lui Romero mesajul, l-am sfătuit.

— Credeţi c-aşa ar trebui?

— Fără discuţie.

Montoya se arătă încântat.

— Am ţinut să vă întreb, fiindcă şi dumneavoastră sunteţi

american, îmi explică.

— Eu aşa aş proceda.

— Ştiţi ce, urmă apoi Montoya, oamenii încep să dea târcoale unui băiat ca ăsta. Nu-şi dau seama de valoarea lui. Nu-i interesează ce gânduri are. Orice străin poate să-l linguşească, începe cu o poveste ca asta de la „Grand Hotel”, şi într-un an de zile l-au dat gata.

— Ca pe Algabeno, întării eu.

— Da, ca pe Algabeno.

— Aşa-s oamenii ăştia, continuai. Acuma se află pe-aici o femeie din America, foarte dornică să colecţioneze toreadori.

— Ştiu. Aleargă numai după cei tineri.

— Ai dreptate. Cei bătrâni se îngraşă.

— Ori înnebunesc, aşa cum a înnebunit Gallo.

— Ei, n-o să fie greu. Tot ce-ţi rămâne de făcut e să nu transmiţi mesajul.

— E un băiat cu adevărat straşnic, urmă Montoya. Şi trebuie să rămână printre ai lui. Nu se cade să se amestece în asemenea treburi.

— Nu vrei să bei ceva?

— Nu, răspunse Montoya. Trebuie să plec. Şi ieşi din cameră.

Am coborât, am ieşit din hotel şi m-am plimbat pe sub arcade, în jurul pieţei. Ploaia nu se oprise. Am intrat la „Iruña”, să-i caut pe ceilalţi, dar nu erau acolo, aşa că am ocolit din nou piaţa şi m-am întors la hotel. I-am găsit la masă, în sufrageria de jos.

Mi-o luaseră bine de tot înainte şi n-ar fi avut niciun rost să încerc a-i ajunge din urmă. Bill se ocupa cu angajarea lustragiilor pentru pantofii lui Mike. Lustragiii deschideau uşa dinspre stradă, Bill îi chema unul câte unul şi îi punea să lustruiască pantofii lui Mike.

— Acuma îmi lustruiesc pantofii pentru a unsprezecea oară, anunţă Mike. Ascultaţi ce vă spun eu, Bill ăsta e un tâmpit.

Era limpede că lustragiii răspândiseră vestea prin oraş.

Încă unul intră pe uşă şi îl întrebă pe Bill:

— *Limpia botas*[46]*?*

— Nu, răspunse Bill. Vezi de dumnealui.

Lustragiul se lăsă în genunchi, alături de cel care se şi afla la treabă, şi începu să lustruiască pantoful rămas liber, deşi strălucea puternic în lumina becului electric.

— Bill ăsta te face să crăpi de râs, răspunse Mike.

Beam vin roşu şi mă aflam atât de departe în urma lor, încât povestea cu lustruitul mă cam deranja. M-am uitat prin încăpere. La masa de alături se afla Pedro Romero. Când l-am salutat cu o înclinare a capului, s-a ridicat în picioare şi m-a rugat să vin la masa lui ca să-mi prezinte un prieten. Masa lui era lângă a noastră, aproape lipită. Mi-a prezentat prietenul, un bărbat mărunt şi tras la faţă, cronicar de lupte de tauri venit de la Madrid. I-am spus lui Romero cât de mult admir stilul lui de luptă şi a fost foarte încântat. Vorbeam în spaniolă şi cronicarul ştia puţin franţuzeşte. M-am întins către masa noastră ca să-mi iau sticla de vin, dar cronicarul m-a apucat de braţ. Romero a râs şi mi-a spus pe englezeşte:

— Bea aici.

Era foarte rezervat în ce priveşte englezeasca lui, dar în acelaşi timp şi foarte încântat de ea, şi în cursul discuţiei rosti vreo câteva cuvinte de care nu era sigur, rugându-mă să-i dau lămuriri. Dorea mult să afle cum se spune pe englezeşte *corrida de toros,* în traducere exactă. Luptă de tauri nu-l mulţumea. I-am explicat că luptă de tauri ar fi venit pe spanioleşte *lidia*[47] unui *toro.* Cuvântul spaniol *corrida* înseamnă pe englezeşte alergarea taurilor – traducerea franceză fiind *course de taureaux.* Cronicarul s-a declarat de acord. Nu există cuvânt spaniol pentru luptă de tauri.

Pedro Romero spuse că a învăţat puţin englezeşte în Gibraltar. Era născut în Ronda. Adică nu departe de

[46] Să vă lustruiesc pantofii ? (sp.).

[47] Luptă (sp.).

Gibraltar. Luptele de tauri le-a început în Malaga, la şcoala de toreadori de acolo. La şcoală nu stătuse decât trei ani. Cronicarul făcu haz pe socoteala lui din pricina numeroaselor expresii *malagueño* pe care le folosea. Romero ne spuse că are nouăsprezece ani. Fratele lui mai mare lucra împreună cu el, ca *banderillero*, dar nu stătea la hotelul nostru. Trăsese la un hotel mai mic, împreună cu celelalte ajutoare ale lui Romero. Mă întrebă de câte ori îl văzusem luptând în arenă. I-am răspuns că numai de trei ori. În realitate îl văzusem numai în două rânduri, dar după ce greşisem, am preferat să evit eventualele explicaţii.

— Unde m-ai văzut data trecuta? La Madrid?

— Da, îl minţii eu. Citisem în ziarele de specialitate cronicile celor două apariţii ale sale la Madrid, aşa că mă puteam descurca.

— Prima, sau a doua oară?

— Prima.

— Am luptat foarte prost, mărturisi Romero. A doua oară am fost mai bine. Îţi aduci aminte? întrebă întorcându-se spre cronicar.

Nu era deloc stânjenit. Vorbea despre munca lui ca despre ceva cu totul despărţit de propria-i fiinţă. Fără nicio urmă de vanitate sau fanfaronadă.

— Mă bucur foarte mult că îţi place cum lucrez, spuse Romero. Dar încă n-ai putut să vezi cine ştie ce. Mâine, dacă o să am un taur bun, am să încerc să-ţi arăt cum pot lucra.

Zâmbea pe când rostea vorbele astea, neliniştit de gândul că eu sau cronicarul am putea crede că se laudă.

— Abia aştept să te văd, spuse cronicarul. Aş fi tare bucuros dacă m-ai convinge.

— Nu prea îi place cum lucrez, îmi explică Romero întorcându-se spre mine şi vorbindu-mi cu toată seriozitatea.

Cronicarul ne dădu lămuriri arătând că îi place foarte mult, însă până acum stilul lui de luptă fusese nedesăvârşit.

— Aşteaptă până mâine, dacă s-o nimeri un taur bun.

— Ai văzut taurii de mâine? mă întrebă cronicarul.

— Da. I-am văzut când i-au descărcat.

Pedro Romero se aplecă spre mine.

— Cum ţi s-au părut?

— Foarte frumoşi, i-am răspuns. Cam de vreo douăzeci şi şase *arrobas*[48]*.* Coarne scurte de tot. Dumneata nu i-ai văzut?

— O! Sigur că da, răspunse Homero.

— Nu cântăresc douăzeci şi şase de *arrobas,* spuse cronicarul.

— Nu, conveni Romero.

— Au banane în loc de coarne, urmă cronicarul.

— Crezi că-s banane? stărui Romero. Apoi se întoarse spre mine şi mă întrebă zâmbind: *Dumneata* tot banane le-ai spune?

— Nu. Coarne, şi încă zdravene.

— Sunt tare scurte spuse Pedro Romero. Tare, tare scurte. Totuşi, banane nu sunt.

— Ia ascultă, Jake, strigă Brett de la masa de alături, ne-ai trădat de-a binelea.

— Numai pentru scurtă vreme, i-am răspuns. Vorbim despre tauri.

— Faci pe grozavul!

— Spune-i ăluia că taurii n-au coarne, strigă Mike. Era beat.

Romero mă privi nedumerit.

— E beat, spusei. *Borracho! Muy borracho!*[49]

— Ai putea să ni-i prezinţi şi nouă pe prietenii tăi, zise Brett. Tot timpul se uitase la Pedro Romero.

I-am întrebat dacă nu le-ar face plăcere să bea cafeaua împreună cu noi. Amândoi s-au ridicat în picioare. Romero era foarte smead la faţă. Şi deosebit de politicos.

Am făcut pe rând toate prezentările şi pe urmă au

[48] *Arroba,* măsură spaniolă de greutate (11,5 kg).

[49] Beat ! Beat turtă ! (sp.)

început să se aşeze, dar nu era destul loc, aşa că ne-am mutat cu toţii la masa cea mare de lângă perete, să bem acolo cafeaua. Mike comandă o sticlă de Fundador şi pahare pentru toată lumea. Discuţie multă, zgomotoasă, ca între oameni beţi.

— Spune-i că scrisul e o meserie împuţită, îmi ceru Bill. Haide, spune-i o dată. Spune-i cât de tare mi-e ruşine că-s scriitor.

Pedro Romero stătea lângă Brett şi asculta ce-i spune.

— Haide, spune-i o dată! insistă Bill.

Romero înălţă privirea şi zâmbi.

— Dumnealui e scriitor, îi spusei.

Romero se arătă impresionat. Atunci adăugai, arătând spre Cohn:

— Şi dânsul la fel.

— Seamănă cu Villalta, zise Romero uitându-se la Bill. Rafael, nu-i aşa că dumnealui seamănă cu Villalta?

— Nu prea văd asemănarea, răspunse cronicarul.

— Ba da, continuă Romero în spaniolă. Seamănă foarte mult cu Villalta. Şi cel beat cu ce se ocupă?

— Cu nimic.

— De asta bea?

— Nu. Aşteaptă să se însoare cu doamna.

— Spune-i că taurii n-au coarne! strigă Mike, beat criţă, de la celălalt capăt al mesei.

— Ce spune?

— S-a îmbătat.

— Jake, strigă Mike. Spune-i că taurii n-au coarne!

— Înţelegi ce zice? îl întrebai pe Romero.

— Da.

Eram convins că nu înţelege, aşa că nu-mi făceam griji.

— Spune-i că Brett vrea să-l vadă cum îşi trage pantalonii aceia verzi.

— Ia mai potoleşte-te, Mike!

— Spune-i că Brett moare de curiozitate să afle cum poate intra în pantalonii cei verzi.

— Potoleşte-te!

În vremea asta Romero învârtea paharul între degete şi stătea de vorbă cu Brett. Brett vorbea franţuzeşte, el spanioleşte şi câte un cuvânt englezesc, şi râdeau împreună.

Bill umplea paharele.

— Spune-i că Brett vrea să intre…

— Oh, potoleşte-te odată, Mike, pentru numele lui Dumnezeu!

Romero înălţă ochii şi zâmbi, spunând:

— Potoleşte-te! Asta ştiu şi eu.

Chiar atunci Montoya intră în sufragerie. Mai întâi îmi zâmbi, dar pe urmă îl văzu pe Pedro Romero cu un pahar mare de coniac în mână, stând şi râzând între mine şi o doamnă cu umerii goi, la o masă plină de oameni beţi. Nici măcar nu ne salută.

Montoya ieşi din sufragerie. Mike se ridicase în picioare şi propunea un toast. Începu: „Să bem în cinstea…” iar eu încheiai: „…lui Pedro Romero”. Toţi se ridicară în picioare. Romero lua lucrurile foarte în serios şi toţi ciocnirăm paharele şi le dădurăm pe gât, eu cu oarecare zor, fiindcă Mike încerca să explice că nici prin gând nu-i trecuse să bea în sănătatea celui pomenit în toast. Însă totul s-a încheiat cu bine, Pedro Romero a dat mâna cu toată lumea, iar după aceea a plecat însoţit de cronicar.

— Dumnezeule, ce băiat frumos! exclamă Brett. Şi cât de mult mi-ar plăcea să-l văd cum se vâră în hainele alea. Probabil că foloseşte încălţătorul.

— Eu începusem să-i spun, vorbi Mike. Dar Jake mă tot întrerupea. De ce mă întrerupi? Îţi închipui cumva că vorbeşti spanioleşte mai bine decât mine?

— Ia mai taci din gură, Mike! Nu te-a întrerupt nimeni.

— Nu, aş vrea să rezolvăm odată povestea asta. Şi îmi întoarse spatele. Crezi că e ceva de capul tău, Cohn? Crezi cumva că eşti într-adevăr de-ai noştri? Oameni care au venit aici să mai petreacă puţin? Pentru numele lui Dumnezeu, nu mai face atâta gălăgie, Cohn!

— Hai, isprăveşte, Mike, spuse Cohn.

— Crezi cumva că Brett are nevoie de prezenţa ta? Crezi oare că aduci vreun folos petrecerii? De ce nu spui şi tu ceva?

— Am spus noaptea trecută tot ce aveam de spus, Mike.

— Eu nu mă număr printre amicii tăi literaţi. Mike se clătina pe picioare şi se sprijinea de masă. Eu nu-s deştept. Dar ştiu când prezenţa mea nu-i dorită. Tu de ce nu-ţi dai seama când nimeni nu-ţi doreşte prezenţa? De ce, Cohn? Şterge-o de-aici. Şterge-o de-aici, pentru numele lui Dumnezeu. Piei de-aici cu mutra asta tristă de ovrei. Nu credeţi că am dreptate?

Se uită la noi.

— Sigur, încuviinţai eu. Haideţi să mergem cu toţii la „Iruña”.

— Nu aşa. Nu credeţi că am dreptate? O iubesc pe femeia asta.

— Vai, n-o mai lua iar de la început. Hai, Mike, hai s-o-ntindem, spuse Brett.

— Nu crezi că am dreptate, Jake?

Cohn tot mai şedea la masă. Pe chip avea expresia aceea de împietrire lividă care se ivea de câte ori era insultat, dar s-ar fi zis că într-un anumit fel îi făcea plăcere. Ce copilăros eroism de beţiv! Era vorba de legătura lui cu o doamnă din lumea bună.

— Jake, începu din nou Mike. Aproape plângea. Tu ştii bine că am dreptate. Ascultă, măi! Se întoarse spre Cohn: Cară-te! Chiar acuma să te cari!

— Ba n-am să plec, Mike, zise Cohn.

— Atuncea, lasă să te fac eu să pleci! Mike porni către el, dând ocol mesei. Cohn se ridică în picioare şi îşi scoase ochelarii. Rămase în aşteptare, palid la faţă, cu braţele pe lângă trup, aşteptând mândru şi neclintit să întâmpine atacul, gata de luptă pentru dragostea lui.

L-am apucat pe Mike şi i-am spus:

— Hai să mergem la cafenea. Nu poţi să dai în el aici, la hotel.

— Bine! încuviinţă Mike. Bună idee!

Pornirăm. În vreme ce Mike se împleticea în sus pe scări, m-am uitat în urmă şi l-am văzut pe Cohn punându-şi ochelarii la loc. Bill şedea la masă şi-şi turna încă un pahar de Fundador. Brett stătea pe scaun şi privea drept înainte, fără să vadă nimic.

Afară, în piaţă, ploaia contenise şi luna încerca să se strecoare printre nori. Bătea vântul. Fanfara militară cânta şi lumea se înghesuise în capătul cel mai depărtat al pieţei, unde meşterul specialist în jocuri de artificii şi cu feciorul lui se străduiau să înalţe baloane de foc. Câte un balon se înălţa în zvâcniri scurte, pe-o traiectorie foarte înclinată, dar era repede sfâşiat de vânt ori izbit de casele din jurul pieţei. Altele cădeau în mulţime. Flăcările magneziului şi artificiile explodau şi apoi coborau fâlfâind. Nimeni nu mai dansa în piaţă. Pietrişul era prea umed.

Brett ieşi împreună cu Bill şi se apropie de noi. Rămaserăm o vreme în mijlocul mulţimii privind la don Manuel Orquito, regele jocurilor de artificii, care urcat pe o platformă se trudea cu grijă să înalţe baloanele cu ajutorul unor beţe, stând acolo, deasupra capetelor mulţimii, ca să arunce baloanele în bătaia vântului. Vântul le trimetea pe toate în jos, iar chipul lui don Manuel Orquito apărea transpirat în lumina complicatelor lui artificii, care cădeau asupra mulţimii gonind-o şi împrăştiind-o, scânteind şi pocnind printre picioarele oamenilor. Şi mulţimea începea să strige de îndată ce un alt ghemotoc de hârtie luminoasă se legăna, lua foc şi se prăbuşea.

— Ia uită-te cum îşi râd de munca lui don Manuel, spuse Bill.

— De unde ştii că e don Manuel? întrebă Brett.

— Are numele trecut în program. Don Manuel Orquito, *pirotecnico de esta ciudad*[50]*.*

— *Globos illuminados*[51], adăugă Mike. O colecţie de *globos illuminados.* Aşa scria în ziar.

[50] Artificier al acestui oraş (sp.).

[51] Globuri luminoase (sp.).

Vântul ducea departe muzica fanfarei.

— Ştiţi ce, tare aş vrea să se înalţe un balon, vorbi Brett. Altfel, pe don Manuel ăsta îl apucă furiile.

— Probabil c-a muncit săptămâni în şir pentru a le face să se înalţe şi să scrie pe cer „Slavă lui San Fermin”, spuse Bill.

— *Globos illuminados*, repetă Mike. Un ciorchine mare din afurisitele astea de *globos illuminados.*

— Haideţi, ne îndemnă Brett. Doar n-o să împietrim aici.

— Onorabila doamnă doreşte ceva de băut, anunţă Mike.

— Ce bine le ghiceşti, zise Brett.

În cafenea era înghesuială mare şi multă gălăgie. Nimeni nu ne-a băgat în seamă când am intrat. Masă n-am putut găsi. Gălăgia asurzitoare nu contenea nicio clipă.

— Haideţi să ieşim repede de-aici, propuse Bill.

Afară, *el paseo* se desfăşura înainte, pe sub arcade. Câţiva englezi şi americani veniţi de la Biarritz, în haine de sport, stăteau pe la mese. Câteva femei priveau scurgerea mulţimii uitându-se prin lorniete. Ceva mai înainte întâlnisem o prietenă de-a lui Bill, venită de la Biarritz. Împreună cu o altă fată trăseseră la „Grand Hotel”. Fata cealaltă avusese o migrenă şi se dusese să se culce.

— Uite cârciuma, anunţă Mike.

Era vorba de „Barul Milano”, un bar mic şi cam deocheat unde puteai să şi mănânci şi unde se dansa într-o cameră din fund. Ne-am aşezat cu toţii la o masă şi am comandat o sticlă de Fundador. Barul nu era chiar plin. Înăuntru nu era nici urmă de antren.

— Înfiorător e localul ăsta, spuse Bill.

— E prea devreme.

— Haideţi să luăm sticla şi să ne întoarcem mai târziu, propuse Bill. Nu vreau să mă îngrop aici într-o asemenea noapte.

— Hai să ne uităm la englezi, spuse Mike, îmi place să mă uit la englezi.

— Sunt îngrozitori, zise Bill. De unde or fi venit atâţia?

— De la Biarritz, îi explica Mike. Au venit să vadă ultima

zi a unei bizare şi micuţe fieste spaniole.

— Lasă că-i fiestez eu, spuse Bill.

— Eşti o fată extraordinar de frumoasă, zise Mike întorcându-se către prietena lui Bill. Când ai sosit?

— Astâmpără-te, Michael.

— Ascultaţi ce vă spun eu, *este* o fată frumoasă. Unde am fost până acum? La ce m-oi fi uitat toată vremea din urmă? Eşti tare frumoasă. Spune, nu *ne-am* mai cunoscut? Hai cu mine şi cu Bill. Vrem să-i fiestăm pe englezi.

— Îi fiestez eu, anunţă Bill. Ce dracu or fi căutând ăia la fiesta de-aici?

— Haideţi să mergem, spuse Mike. Numai noi trei. Haideţi să-i fiestăm pe blestemaţii de englezi. Sper că nu eşti englezoaică. Eu sunt scoţian. Îi urăsc pe englezi. Să vezi ce-o să ţi-i mai fiestez eu. Hai, Bill.

I-am văzut, pe fereastră, pe câteşitrei, braţ la braţ, ducându-se spre cafenea. În piaţă se înălţau focurile de artificii.

— Eu rămân aici, ne vesti Brett.

— Stau şi eu cu voi, zise Cohn.

— Vai, nu! exclamă Brett. Pentru numele lui Dumnezeu, pleacă şi du-te undeva. Nu vezi că Jake şi cu mine avem de vorbit?

— Nu mi-am dat seama, răspunse Cohn. Ziceam să stau aici fiindcă mi s-a cam urcat băutura la cap.

— Al dracului motiv ca să stai pe capul cuiva. Dacă te-ai îmbătat, du-te şi te culcă.

— Am fost destul de tare cu el? mă întrebă Brett după ce Cohn plecase. Doamne sfinte! Mi-e atât de silă de omul ăsta!

— Nu prea se pricepe să sporească veselia.

— Cumplit mă mai indispune.

— S-a purtat foarte prost.

— Al dracului de prost. Şi ar fi avut, totuşi, prilejul să se poarte minunat.

— Acum probabil că aşteaptă afară, la uşă.

— Da. E-n stare. Ştii, eu îmi dau seama ce simte. Nu

poate crede că întâmplarea aceea n-a însemnat absolut nimic.

— Ştiu.

— Nimeni altul nu s-ar fi purtat aşa de prost. Vai, mi-e o silă cumplită de toată istoria asta. Şi Michael. Michael a fost şi el foarte drăguţ.

— Pentru Mike e al dracului de greu.

— Da. Dar asta nu înseamnă că trebuie să se poarte ca un porc.

— Toată lumea se poartă prost, spusei eu. Nu-i nevoie decât de prilej.

— Tu nu te-ai fi purtat prost, spuse Brett privindu-mă în ochi.

— Aş fi un măgar tot atât de mare ca şi Cohn.

— Dragul meu, hai să nu mai vorbim atâtea tâmpenii.

— S-a făcut. Să discutăm despre orice îţi place ţie.

— Nu fi nesuferit. Eşti singura fiinţă pe care o am, şi în seara asta mă simt groaznic.

— Îl ai pe Mike.

— Da, pe Mike. N-a fost drăguţ?

— De, am zis eu, pentru Mike e al dracului de greu să-l aibă pe Cohn în preajmă şi să-l tot vadă alături de tine.

— Crezi că eu nu ştiu, dragul meu? Te rog, nu mă face să mă simt mai rău decât mă simt acuma.

N-o mai văzusem niciodată pe Brett atât de nervoasă. Continua să-mi ocolească privirile şi se uita drept înainte, la peretele din faţa ei.

— Vrei să ne plimbăm puţin?

— Da. Haide.

Am pus dopul la sticla de Fundador şi i-am dat-o barmanului.

— Hai să mai bem un pahar, propuse Brett. Nervii mei sunt la pământ.

Băurăm fiecare câte un pahar din catifelatul rachiu de vin *amontillado*.

— Haide, zise Brett.

Când ieşirăm pe uşă, îl văzui pe Cohn plecând de sub

arcadă.

— A fost într-adevăr aici, rosti Brett.

— Nu poate sta departe de tine.

— Vai de capul lui!

— Nu mi-e milă de el. Îl urăsc, până şi eu îl urăsc.

— Şi eu îl urăsc, spuse Brett tremurând. Urăsc afurisita de suferinţă care-l chinuie.

Pornirăm la braţ pe-o stradă lăturalnică, lăsând în urmă mulţimea şi luminile din piaţă.

Strada era întunecoasă şi udă, şi am mers tot înainte, până la fortificaţiile de la marginea oraşului. Trecurăm pe lângă cârciumile din care lumina se revărsa pe uşi şi peste strada neagră, udă, dimpreună cu neaşteptate izbucniri de cântec.

— Vrei să intrăm?

— Nu.

Ne continuarăm plimbarea afară din oraş, mergând pe iarba udă, şi mai departe pe zidurile de piatră ale fortificaţiilor. Am întins pe zid un jurnal, şi Brett s-a aşezat. Întunericul stăruia asupra câmpiei şi se zăreau siluetele munţilor. Vântul sufla cu putere şi gonea norii peste faţa lunii. La picioarele noastre se aflau întunecatele adâncuri ale fortificaţiilor. În spate aveam copacii, şi umbra catedralei, şi silueta oraşului proiectată pe strălucirea lunii.

— N-ar trebui să te simţi prost, i-am spus.

— Mă simt îngrozitor, răspunse Brett. Dar să nu mai vorbim.

Ne-am uitat peste întinderea câmpiei. Şirurile lungi de copaci erau negre în bătaia lunii. Pe drumul ce se căţăra pe coasta muntelui se vedeau farurile unei maşini. Sus, pe pisc, luceau luminile fortului. Mai jos, pe partea stângă, curgea râul. Era umflat de apele ploii, negru, neted şi lucios. Copacii străjuiau, întunecaţi de-a lungul malurilor. Am stat şi am privit. Brett se uita drept înainte. Deodată, o trecură fiorii.

— E frig.

— Vrei să ne întoarcem?

— Prin parc.

Am coborât de pe zid. Cerul se înnoura din nou. În parc, pe sub copaci, era întuneric.

— Tot mă mai iubeşti, Jake?

— Da, i-am răspuns.

— Fiindcă, sunt o epavă, rosti Brett.

— Cum?

— Sunt o epavă. Sunt nebună după băiatul acela, Romero. M-am îndrăgostit de el, aşa cred.

— N-aş face-o dacă aş fi în locul tău.

— N-am încotro. Sunt o epavă. Toată fiinţa mi se sfâşie pe dinăuntru.

— Nu face una ca asta.

— N-am încotro. Nu pot. Niciodată n-am fost în stare să-mi interzic ceva.

— Ar trebui să-i pui capăt.

— Cum aş putea să-i pun capăt? Nu pot împiedica astfel de lucruri. Îţi dai seama?

Îi tremura mâna.

— Aşa-mi tremură toată fiinţa.

— Totuşi n-ar trebui s-o faci.

— N-am încotro. Oricum, sunt o epavă. Nu sesizezi deosebirea?

— Nu.

— Trebuie s-o fac. Trebuie să fac ceva ce doresc cu adevărat. Am pierdut respectul faţă de mine însămi.

— Dar asta nu.

— Vai, dragul meu nu fi neînţelegător. Ce-ţi închipui, că mi-a fost uşor să-l rabd pe blestematul acela de ovrei, şi pe Mike, în felul cum se poartă?

— Înţeleg.

— Nu pot sta beată toată vremea.

— Nu.

— Vai, dragul meu, te rog să rămâi lângă mine. Te rog, rămâi lângă mine şi ajută-mă să trec prin toate astea.

— Sigur.

— Nu spun că fac bine. Totuşi, pentru mine e bine.

Martor mi-e Dumnezeu că niciodată nu m-am simţit atât de terfelită.

— Şi ce-ai vrea să fac eu?

— Hai să mergem, răspunse Brett. Hai să mergem să-l căutăm.

Am străbătut împreună aleea cu pietriş a parcului în întuneric pe sub copaci, pe urmă am ieşit de sub copaci, pe poartă, în strada care ducea spre oraş.

Pedro Romero era la cafenea. Şedea la o masă împreună cu alţi matadori şi cronicari de lupte de tauri. Fumau trabucuri. Când am intrat noi, au ridicat privirile. Pedro Romero a zâmbit şi ne-a salutat. Ne-am aşezat şi noi la o masă în mijlocul sălii.

— Roagă-l să vină încoace şi să bea ceva.

— Nu încă. Are să vină singur.

— Nu mă pot uita la el.

— E foarte plăcut să te uiţi la el.

— Totdeauna am făcut numai ce-am vrut.

— Ştiu.

— Mă simt atât de terfelită.

— Ei, lasă.

— Dumnezeule! zise Brett. Prin câte trece o femeie.

— Da?

— Vai, mă simt atât de terfelită.

M-am uitat la masa celorlalţi. Pedro Romero mi-a zâmbit. Le-a spus ceva celor de la masă şi s-a ridicat în picioare, pe urmă a venit de-a dreptul la masa noastră. M-am ridicat şi eu şi ne-am strâns mâna.

— N-ai vrea să bei ceva?

— Îmi daţi voie să vă ofer eu de băut ceva, răspunse toreadorul. Se aşează la masă, uitându-se la Brett şi cerându-i îngăduinţa fără să scoată vreun cuvânt. Era foarte politicos. Dar continua să-şi fumeze trabucul. Îi stătea bine.

— Îţi plac ţigările de foi? l-am întrebat.

— O, da. Totdeauna fumez numai trabuc.

Era unul dintre elementele pe care îşi clădea autoritatea.

Îl făcea să pară mai matur. Mă uitam la pielea lui. Era curată, netedă şi foarte măslinie! Pe umărul obrazului avea o cicatrice triunghiulară. Am observat că o cercetează pe Brett. Simţea că între ei există ceva. Probabil a simţit în clipa când Brett i-a dat mâna. Era foarte atent şi precaut. Cred că era sigur de sine, dar nu voia să rişte.

— Mâine lupţi? l-am întrebat.

— Da, îmi răspunse Romero. Algabeno a fost rănit azi, la Madrid. Aţi auzit?

— Nu. Rău?

Romero clătină din cap.

— Un fleac. Aici – şi arătă la mână. Brett i-o apucă şi îi desfăcu degetele.

— Oho! ghiciţi în palmă? întrebă Romero în englezeşte.

— Câteodată. Te superi?

— Nu. Îmi fac» plăcere. Îşi aşează pe masă palma desfăcută. Spuneţi-mi c-am să trăiesc cât lumea şi am să ajung milionar.

Era încă foarte politicos, dar mult mai sigur de sine. Vorbi mai departe:

— Spuneţi-mi, vedeţi cumva în palma mea şi nişte tauri?

Începu să râdă. Avea o mână foarte frumoasă, cu încheietura subţire

— Mii şi mii de tauri, spuse Brett.

Acum nu mai era deloc nervoasă. Şi arăta splendid.

— Grozav, zise Romero râzând. La o mie de *duros* bucata, adăugă către mine, în spanioleşte. Spuneţi mai departe.

— O palmă foarte frumoasă. Cred, zise Brett către mine, c-o să aibă viaţă lungă.

— Spuneţi-mi mie. Nu prietenului dumneavoastră.

— Am spus c-o să ai viaţă lungă.

— Ştiu asta, urmă Romero. N-o să mor niciodată.

M-am surprins bătând în masă cu vârful degetelor. Romero băgă de seamă şi clătină din cap.

— Nu. Nu-i nevoie să baţi în lemn. Taurii sunt prietenii mei cei mai buni.

Am tălmăcit pentru Brett.

— Obişnuieşti să-ţi ucizi prietenii? întrebă ea.

— Totdeauna, răspunse Romero în englezeşte, şi începu să râdă. Ca să nu mă omoare ei pe mine. Şi o privi pe deasupra mesei.

— Ştii bine englezeşte.

— Da, recunoscu Romero. Destul de bine, uneori. Dar nu trebuie să afle nimeni. Ar fi ceva foarte nepotrivit: un *torero* care vorbeşte englezeşte.

— De ce? întrebă Brett.

— Ar fi nepotrivit. Nu le-ar plăcea oamenilor. Nu încă.

— De ce nu?

— Nu le-ar plăcea. Toreadorii nu-s aşa.

— Dar cum sunt toreadorii?

Romero începu să râdă, îşi trase pălăria pe ochi şi-şi schimbă unghiul trabucului şi expresia feţei.

— Ca ăia de colo, de la masă, zise Romero. Mă uitai spre masa cealaltă. Imitase perfect expresia lui Nacional. Zâmbi, reluându-şi expresia proprie. Nu, trebuie să uit engleza.

— N-o uita, încă, zise Brett.

— Nu?

— Nu.

— Bine.

Şi din nou izbucni în râs.

— Mi-ar plăcea să am o pălărie ca asta, spuse Brett.

— Bine. Vă fac eu rost de una.

— S-a făcut. Numai să nu uiţi.

— Nu uit. Vă fac rost de una chiar în noaptea asta.

Mă ridicai în picioare. Romero se ridică şi el.

— Stai jos, l-am rugat. Mă duc să-mi caut prietenii şi să-i aduc încoace.

Romero mă privi în ochi. O ultimă privire, menită să întrebe dacă înţelegerea e deplină. Era, bineînţeles, deplină.

— Stai jos, îl invită Brett. Trebuie să-mi dai lecţii de spaniolă.

Romero se aşeză şi o privi peste masă. Am ieşit afară.

Ochii celor aşezaţi la masa toreadorilor mă urmăriră, iscoditori, până la uşă. Nu era plăcut. Peste douăzeci de minute, când m-am întors şi m-am uitat în cafenea, Brett şi Pedro Romero plecaseră. Ceştile de cafea şi cele trei păhărele de coniac se aflau încă pe masă. Chelnerul veni cu un şervet, luă paharele şi şterse masa.

Capitolul 17

În faţă, la „Barul Milano i-am găsit pe Bill, pe Mike şi pe Edna. Edna o chema pe fată.

— Ne-au dat afară, mă vesti Edna.

— Cu poliţia, adăugă Mike. Sunt înăuntru unii care nu mă pot înghiţi.

— De patru ori i-am oprit să nu se ia la bătaie, urmă Edna. Trebuie să-mi dai o mâna de ajutor.

Bill era stacojiu la faţă.

— Hai să intrăm îndărăt, Edna, zicea Bill. Intră înăuntru şi dansează cu Mike.

— Ar fi o nebunie, răspunse Edna. Iar ar începe scandalul

— Al dracului porc de la Biarritz! exclamă Bill.

— Haideţi, îi îndemna Mike. La urma urmei, e-o cârciumă. N-au cum să ocupe ei o cârciumă întreagă.

— Săracul Mike, zise Bill. Împuţitul ăla de porc englezesc vine încoace, îl insultă pe Mike şi încearcă să ne strice toată fiesta.

— Împuţiţii dracului! izbucni Mike. Îi urăsc pe englezi.

— Nu-s ei în stare să-l insulte pe Mike, urmă Bill. Mike e un băiat extraordinar. Nu-s ei în stare să-l insulte pe Mike. Nu înghit eu aşa ceva. Cui îi pasă dacă-i un falit nenorocos? Glasul începuse să-i sune spart.

— Cui îi pasă? repetă Mike. Mie nu-mi pasă. Lui Jake nu-i pasă. *Ţie* îţi pasă?

— Nu, răspunse Edna. Ce, eşti falit?

— Sigur că sunt. Dar ţie nu-ţi pasă, nu-i aşa, Bill?

Bill îl cuprinse pe Mike cu braţele pe după umeri.

— Să mă ia dracu dacă n-aş vrea să fiu falit. Ce ţi i-aş mai învăţa eu minte pe ticăloşii ăştia.

— Englezi şi gata, spuse Mike. Iar când e vorba de

englezi, orice ar spune e totuna.

— Porcul dracului! exclamă Bill. Să vezi ce ţi-i mai pun eu pe goană.

— Bill, spuse Edna uitându-se la mine, te rog eu să nu te mai duci înăuntru, Bill. Prea sunt proşti.

— Asta-i! exclamă Mike. Sunt proşti. Am ştiut eu că asta-i chestia.

— N-au dreptul să spună despre Mike ce-au spus, insistă Bill.

— Îi cunoşti? l-am întrebat pe Mike.

— Nu. De când sunt nu i-am văzut. Ei zic că m-ar cunoaşte pe mine.

— Eu nu-nghit una ca asta, stărui Bill.

— Haideţi. Hai să mergem dincolo, la „Suizo”, am propus eu.

— E o bandă de prieteni de-ai Ednei, de la Biarritz, îmi explică Bill,

— Nişte proşti, şi-atâta tot, completă Edna.

— Unul dintre ei e Charley Blackman, din Chicago, spuse Bill.

— Eu n-am fost niciodată la Chicago, interveni Mike.

Edna începu să râdă şi nu mai putu să se oprească. Zise:

— Luaţi-mă o dată de aici, măi faliţilor.

— Şi din ce pricină s-a pornit cearta? o întrebai eu pe Edna. Treceam de-a curmezişul pieţei, înspre „Suizo”. Bill dispăruse.

— Nu ştiu exact ce s-a petrecut, dar cineva a chemat poliţia ca să nu-l lase pe Mike în odaia din fund. Păreau să fie nişte tipi care îl cunoscuseră pe Mike la Cannes. Dar ce s-a întâmplat cu Mike?

— Probabil că le datorează bani. De obicei din pricina asta se înrăiesc oamenii.

În piaţă, la gheretele unde se vindeau bilete, erau două şiruri de oameni care aşteptau la coadă. Stăteau pe scăunele, ori aşezaţi jos, pe pături sau ziare. Aşteptau să se deschidă ghişeele, dimineaţa, şi să cumpere bilete pentru lupta de tauri. Întunericul începea să se destrame şi luna

asfinţise. Câţiva dintre cei aşezaţi la coadă dormeau de-a binelea.

La Suizo de-abia ne aşezaserăm şi comandaserăm nişte Fundador, când apăru Robert Cohn.

— Unde-i Brett? mă întrebă.

— Nu ştiu.

— Era cu tine.

— S-o fi dus să se culce.

— Nu s-a dus.

— Nu ştiu unde e.

Era tare palid la chip, sub becul electric. Stătea în picioare.

— Spune-mi unde e.

— Stai jos. Nu ştiu unde-o fi.

— Pe dracu, nu ştii!

— Ai putea să-ţi ţii gura.

— Spune-mi unde e Brett.

— N-am să-ţi spun nici o singură vorbă.

— Vasăzică ştii unde e.

— Chiar dacă aş şti, nu ţi-aş spune.

— Hei, ia mai du-te dracului, Cohn! strigă Mike de la o masă. Brett s-a dus cu puştiul ăla, cu toreadorul. Acum sunt în luna de miere.

— Gura!

— Hei, ia fă bine şi du-te dracului! strigă Mike cu glas obosit.

— Acolo e? întrebă Cohn întorcându-se spre mine.

— Du-te dracului!

— Era cu tine. Acolo e?

— Du-te dracului!

— Lasă că te fac eu să-mi spui – şi porni spre mine – codoş împuţit!

I-am trimis o directă, dar a eschivat. I-am văzut faţa zvâcnind în lături, în plină lumina. M-a pocnit şi am căzut la pământ. Pe când mă pregăteam să mă scol în picioare, m-a mai pocnit încă de două ori. Am alunecat îndărăt, sub masă. Am încercat din nou să mă ridic şi am simţit că nu

mai am picioare sub mine. Îmi dădeam seama că trebuie să mă scol în picioare ca să încerc să-l lovesc şi eu. Mike mi-a ajutat să mă ridic. Cineva mi-a turnat în cap o carafă cu apă. Mike mă cuprinsese cu braţul, şi mi-am dat seama că stau pe un scaun. Mike mă trăgea de urechi.

— Măi, să ştii că erai rece, îmi spuse Mike.

— Unde dracu ai fost?

— Ei, pe-aici.

— N-ai vrut să te amesteci?

— L-a trântit la pământ şi pe Mike, zise Edna.

— Ba pe mine nu m-a trântit, protestă Mike. M-am aşezat singur jos.

— Aşa se întâmplă în fiecare seară la fiestele voastre? întrebă Edna. Ala nu era domnul Cohn?

— Gata, mi-am revenit, îi anunţai eu. Doar capul îmi mai vâjâie puţin.

Câţiva chelneri şi o mulţime de lume se strânseseră în jurul nostru.

— *Vaya!* le strigă Mike. Plecaţi de-aici. Hai, gata!

Chelnerii împrăştiară mulţimea.

— Zău c-au avut ce vedea, spuse Edna. Trebuie să fie boxer.

— Este.

— Tare aş fi vrut să fie şi Bill de faţă, spuse Edna. Mi-ar fi plăcut grozav să-l văd şi pe el azvârlit la pământ. Totdeauna am dorit să-l văd aruncat la pământ. E-aşa de voinic.

— Eu trăgeam nădejde c-are să pună jos şi vreun chelner, zise Mike, fiindcă atunci l-ar fi arestat. Tare m-aş bucura dacă l-aş vedea pe Robert Cohn vârât la răcoare.

— Ba nu, intervenii eu.

— Vai, nici eu, protestă şi Edna. Nu se poate să vorbeşti serios.

— Şi totuşi vorbesc foarte serios, stărui Mike. Eu nu-s dintre ăia care abia aşteaptă să fie daţi de pământ. De asta nici n-am făcut sport vreodată.

Mike sorbi din pahar şi urmă:

— Niciodată nu mi-a plăcut vânătoarea – asta o ştiţi şi voi. La vânătoare totdeauna te paşte primejdia să cadă vreun cal peste tine. Cum te simţi, Jake?

— Bine.

— Eşti un tip drăguţ, îi spuse Edna lui Mike. Şi chiar ai dat, într-adevăr, faliment?

— Am dat un faliment uluitor, răspunse Mike. Sunt dator la toată lumea. Tu n-ai nicio datorie?

— Tone.

— Tuturor le datorez bani, continuă Mike. Astă-noapte am împrumutat o sută de pesetas de la Montoya.

— Ai împrumutat, pe dracu, spusei eu.

— Îi dau înapoi, afirmă Mike. Totdeauna plătesc până la ultimul ban.

— De asta ai ajuns falit, nu-i aşa? zise Edna.

M-am ridicat de la masă. Le auzeam vorbele ca de la cine ştie ce depărtare. Parcă aş fi asistat la o piesă proastă. Le-am spus celorlalţi:

— Eu mă duc la hotel.

Pe urmă i-am auzit discutând despre mine.

— Crezi că şi-a revenit? întrebă Edna.

— Mai bine ne-am duce şi noi cu el.

— Mi-am revenit, le spusei. Rămâneţi aici. Ne vedem mai târziu.

Am ieşit din cafenea. Ceilalţi rămăseseră la masă. M-am uitat îndărăt, la ei şi la mesele goale. La una dintre mese şedea un chelner şi-şi sprijinea capul în mâini.

În vreme ce traversam piaţa, către hotel, totul mi se părea nou şi schimbat. Copacii nu-i mai văzusem niciodată până atunci. Niciodată până atunci nu mai văzusem stâlpii steagurilor şi nici faţada teatrului. Totul arăta altfel. Mă simţeam la fel cum mă simţisem odinioară, când mă întorceam acasă de la un meci de fotbal pe care îl jucasem în alt oraş. Duceam atunci în mână valiza cu echipament şi pornisem pe stradă, de la gară, şi oraşul unde îmi petrecusem toată viaţa era în întregime nou. Oamenii greblau pajiştile, şi în mijlocul străzii ardeau grămezi de

frunze moarte; m-am oprit şi m-am uitat multă vreme la ei şi totul mi se părea straniu. Pe urmă am pornit mai departe şi aveam impresia că picioarele îmi sunt undeva departe, totul părea să se afle la mare depărtare şi îmi auzeam picioarele păşind ca la mare distanţă. Fusesem lovit în cap încă la începutul meciului. La fel era acum traversarea pieţii. La fel era urcatul scărilor la hotel. Urcatul scărilor dură multă vreme şi aveam senzaţia că duc iarăşi în mână valiza, în cameră era lumină. Bill ieşi şi mă întâmpină pe coridor, spunându-mi:

— Ascultă, du-te până sus, la Cohn. Nu ştiu ce i s-o îi întâmplat, dar a venit şi a întrebat de tine.

— Dă-l dracului.

— Du-te. Du-te până sus la el.

Nu voiam să mai urc încă un rând de scări.

— De ce te uiţi aşa la mine?

— Nu mă uit la tine. Du-te sus şi vorbeşte cu Cohn. E într-un hal fără de hal.

— Adineaori erai beat, îi spusei.

— Beat sunt şi-acuma. Dar tu te duci sus şi stai de vorbă cu Cohn. Vrea să te vadă.

— Bine.

Tare n-aş fi vrut să mai urc un rând de scări. Am urcat totuşi, cărându-mi fantomatica valiza. Am pornit pe coridor, până la odaia lui Cohn. Uşa era închisă, şi am bătut.

— Cine-i acolo?

— Barnes.

— Intră, Jake.

Am deschis uşa, apoi am păşit înăuntru şi am pus jos valiza. În cameră nu era nicio lumina. Cohn stătea întins în pat, cu faţa în jos, pe întuneric.

— Hello, Jake.

— Să nu-mi spui Jake.

Stăteam lângă uşă. În exact aceeaşi stare ajunsesem, atunci, acasă. Acum, ceea ce-mi trebuia era o baie fierbinte. O cadă adâncă, plină cu apă fierbinte, în care să stau întins.

— Unde-i baia? îl întrebai.

Cohn plângea. Zăcea acolo, întins pe pat cu faţa în jos, şi plângea. Avea pe el o cămaşa albă, de polo, de felul celor pe care le purta la Princeton.

— Îmi pare foarte rău, Jake. Te rog să mă ierţi.

— Să te iert, pe dracu'.

— Te rog iartă-mă, Jake.

N-am răspuns nimic. Am rămas acolo, lângă uşă.

— Am fost nebun. Trebuie să înţelegi ce s-a întâmplat.

— Ei, nu face nimic.

— N-am putut îndura povestea aceea cu Brett.

— Mi-ai spus că sunt codoş.

Dar nu-mi păsa. Voiam să fac o baie fierbinte. Voiam o baie fierbinte într-o cadă adâncă.

— Ştiu. Te rog să uiţi. Înnebunisem.

— Nu-i nimic.

Plângea. Glasul îi suna ciudat. Şedea acolo, în tricoul lui alb, întins pe pat, în întuneric, în tricoul lui de polo.

— Dimineaţă plec de-aici.

Plângea fără să facă niciun zgomot.

— N-am putut să îndur povestea aceea cu Brett. Am trecut prin chinurile iadului, Jake. Iadul, nu altceva. Când ne-am întâlnit aici, la Pamplona, Brett s-a purtat cu mine ca şi când i-aş fi fost cu desăvârşire străin. Şi mi-a fost peste putinţă să îndur. Am trăit împreună la San Sebastian. Cred că ştii. Nu mai pot îndura.

Zăcea întins pe pat.

— Bine, zisei eu, mă duc să fac o baie.

— Ai fost singurul meu prieten, şi am iubit-o atât de mult pe Brett.

— Ei, la revedere.

— Cred că nu mai are niciun rost, spuse Cohn. Cred că nu mai are niciun rost.

— Ce?

— Totul. Te rog spune că m-ai iertat, Jake.

— Sigur că da, îi răspunsei. E-n regulă.

— Am trecut prin stări îngrozitoare. Am trăit toate

chinurile iadului, Jake. Acum totul s-a sfârşit. Totul.

— Ei, la revedere. Trebuie să plec.

Se răsuci, se aşeză pe marginea patului şi pe urmă se ridică în picioare şi-mi spuse:

— La revedere, Jake. Îmi dai mâna, da?

— Sigur. Cum să nu.

Am dat mâna. Pe întuneric îi vedeam foarte bine faţa.

— Aşa, spusei, ne vedem mâine dimineaţă.

— Mâine dimineaţă plec de-aici.

— Aha, da.

Am ieşit. Cohn a rămas în uşa camerei.

— Te simţi bine, Jake? mă întrebă Cohn.

— Ei, da, îi răspunsei. Mă simt bine.

Nu izbuteam să găsesc camera de baie. Dar după o vreme am găsit-o. Avea o cadă adâncă, de piatră. Am deschis robinetele, dar apa nu curgea. M-am aşezat pe marginea căzii. Când m-am ridicat să plec, mi-am dat seama că îmi scosesem pantofii. I-am căutat, i-am găsit, şi am coborât scările cu ei în mână. Am nimerit camera, am intrat înăuntru, m-am dezbrăcat şi m-am vârât în pat.

M-a trezit durerea de cap şi zgomotul făcut de cetele de oameni care treceau pe stradă. Mi-am adus aminte că promisesem s-o duc pe Edna, prietena lui Bill, să vadă cum trec taurii pe stradă, înspre arenă. M-am îmbrăcat, am coborât şi am ieşit afară, în aerul rece al începutului dimineţii. Lumea traversa piaţa, grăbind către arenă. De cealaltă parte a pieţei se vedeau cele două cozi de la casele de bilete, încă aşteptau să se facă ora şapte şi să înceapă vânzarea biletelor. Am grăbit pasul spre cafenea. Chelnerul îmi spuse însă că prietenii mei fuseseră acolo şi plecaseră.

— Câţi erau?

— Doi domni şi o doamnă.

Era bine. Bill şi Mike îi ţineau tovărăşie Ednei. Noaptea trecută fetei îi fusese teamă că bărbaţii or să bea până or cădea din picioare. De asta ne şi înţelesesem să mă duc

neapărat s-o iau. Mi-am băut cafeaua şi am pornit în grabă, laolaltă cu mulţimea, către arenă. Acum nu mai eram ameţit. Doar mă durea tare capul. Totul îmi apărea desluşit şi limpede, iar asupra oraşului stăruia mirosul începutului dimineţii.

Pe întinderea de pământ dintre marginea oraşului şi arenă era noroi. Lume multă şedea înşirată de-a lungul îngrăditurii ce ducea la arenă, iar balcoanele exterioare şi zidurile arenei gemeau de oameni. Am auzit detunătura focului de artificii şi atunci mi-am dat seama că nu mai pot ajunge la vreme ca să văd taurii ieşind în arenă, aşa că m-am strecurat prin mulţime până la îngrăditură. M-am trezit împins cu putere în scândurile gardului, între cele două îngrădituri care închideau calea de trecere spre arenă, poliţia alunga mulţimea. Oamenii se grăbeau, la pas ori în fugă, să intre în arenă. Pe urmă o rupseră cu toţii la goană. Un om beat alunecă şi căzu. Doi poliţişti îl înhăţară şi-l trecură peste gard. Lumea începuse să fugă din toate puterile. Toţi strigau cât îi ţinea gura, şi vârându-mi capul printre scânduri am văzut cum taurii tocmai ieşeau de pe stradă şi pătrundeau între garduri. Goneau iute şi se apropiau de mulţime. Chiar atunci un alt om beat se desprinse de lângă gard, cu o bluză în mână. Avea de gând să lupte cu taurul, folosind bluza drept capă. Cei doi poliţişti săriră la el, îl înhăţară de guler, unul îl lovi cu bastonul, apoi îl traseră la margine şi se lipiră cât mai strâns de gard, tocmai când alergătorii cei mai din urmă şi taurii treceau pe lângă ei. Erau atât de numeroşi oamenii care alergau înaintea taurilor, încât mulţimea se strângea şi era silită să fugă mai încet când trecea pe porţi şi pătrundea în arenă; iar pe când taurii înaintau, galopând în grup, greoi, cu coastele pline de noroi, cu coarnele izbind în aer, un taur se repezi înainte, lovi cu cornul în spatele unuia care alerga în mulţime şi-l săltă în sus. Amândouă braţele omului se strânseră pe lângă trup, capul i se lăsă pe spate când cornul îi pătrunse în spinare, iar taurul îl săltă în aer şi pe urmă îl trânti la pământ. După aceea se

repezi la alt om care alerga în mulţime, dar acela dispăru printre ceilalţi, iar mulţimea trecu pe porţi şi înăuntrul arenei, urmărită de tauri. Poarta roşie se închise, lumea de pe balcoanele exterioare ale arenei se înghesuia să intre înăuntru şi atunci se auzi un strigăt, apoi altul.

Omul împuns de taur zăcea cu faţa în jos, în noroiul frământat. Lumea începu să sară peste gard, dar eu nu puteam să-l văd pe rănit din pricina celor îngrămădiţi în jurul lui. Dinăuntrul arenei izbucneau strigăte. Şi fiecare strigăt arăta că unul dintre tauri se năpustise asupra mulţimii. După intensitatea strigătelor puteai ghici cât de grave erau cele întâmplate. Apoi se auzi detunătura care arăta că boii scoseseră taurii din arenă şi îi duseseră în ţarcuri. M-am desprins de lângă gard şi am pornit îndărăt, spre oraş.

Întors în oraş, m-am dus la cafenea să beau încă o cafea şi să mănânc nişte pesmeţi cu unt. Chelnerii măturau pe jos şi ştergeau mesele. Unul dintre ei se apropie să ia comanda.

— S-a întâmplat ceva la *encierro*[52]?

— N-am văzut chiar tot. Un om a fost *cogido*[53] rău de tot.

— Unde?

— Aici, răspunsei ducând e mână la şale şi pe cealaltă la piept, unde după toate indiciile cornul trebuia să fi ieşit din trup. Chelnerul clătină din cap, aduna eu şervetul firimiturile de pe masă şi spuse:

— *Cogido* rău. Şi toate astea pentru sport. Toate astea pentru distracţie.

Plecă şi se întoarse cu cănile cu toarte mari ale serviciului de cafea cu lapte. Turnă laptele şi cafeaua în acelaşi timp. Curgeau pe gâturile lungi în două şuvoaie, şi se adunau în cana cea mare. Chelnerul clătină iarăşi din cap.

— *Cogido* rău de tot, prin spate, spuse. Apoi puse

[52] Închiderea taurilor (sp.).

[53] Luat în coarne (sp.).

serviciul pe masă şi se aşează în celălalt scaun. O rană aşa de rea, făcută cu cornul, şi totul pentru distracţie. Numai şi numai pentru distracţie. Ce ziceţi dumneavoastră de treaba asta?

— Nu ştiu ce să zic.

— Asta-i. Totul pentru distracţie. Distracţie, înţelegeţi.

— Dumneata nu eşti un *aficionade?*

— Eu? Ce-s taurii? Nişte animale. Nişte vite. Se ridică în picioare şi îşi duse mâna la şale. Chiar aşa, prin spate. O *cornada*[54] de-a dreptul prin spate. Pentru petrecere – înţelegeţi?

Clătină iar din cap şi plecă, luând şi cafetierele. Doi bărbaţi treceau pe stradă. Chelnerul le strigă ceva. Amândoi aveau chipurile încruntate. Unul dintre ei clătină din cap şi strigă: *Muerto!*

Chelnerul încuviinţă dând din cap. Cei doi îşi văzură de drum. Aveau o ţintă anume. Chelnerul veni către masa mea.

— Aţi auzit? *Muerto.* E mort. A murit. A trecut cornul prin el. Şi totul pentru o petrecere de dimineaţă. *Es muy flamenco*[55].

— Păcat.

— Pe mine nu mă priveşte, spuse chelnerul. Pentru mine treburile astea n-au niciun haz.

Mai târziu am aflat că pe omul ucis de taur îl chema Vicente Girones şi era de undeva de pe lângă Tafalla. A doua zi am citit cu toţii în ziare că era în vârstă de douăzeci şi opt de ani, avea o fermă, nevastă şi doi copii. Şi după ce se însurase, continuase să vină în fiecare an la fiesta. Tot a doua zi a sosit şi nevasta lui, de la Tafalla, ca să se îngrijească de mort, iar în ziua următoare a avut loc o slujbă la capela San Fermin şi coşciugul a fost purtat până la gară de cei sosiţi de la Tafalla să cânte şi să danseze cu prilejul sărbătorii de San Fermin. În frunte veneau tobele,

[54] Împunsătură de coarne (sp.).

[55] E prea de tot (sp.).

apoi urmau fluierele cântând, iar după cei care purtau coşciugul păşeau nevasta şi cei doi copii. După aceştia veneau toţi membrii cetelor de dansatori şi băutorii din Pamplona, Estella, Tafalla şi Sanguesa care îşi putuseră îngădui să rămână pentru funeralii. Coşciugul fu urcat în vagonul de bagaje al trenului, iar văduva şi cei doi copii se suiră şi se aşezară toţi trei laolaltă într-un vagon deschis de clasa a treia. Trenul se urni cu o smucitură, pe urmă începu să alerge lin la vale, pe după marginea platoului, până ce, continuându-şi drumul către Tafalla, ieşi pe câmpurile unde grâul se legăna în bătaia vântului.

Taurul care îl omorâse pe Vicente Girones se numea Bocanegra[56], purta numărul 119 în crescătoria de tauri a lui Sanchez Taberno şi a fost al treilea taur ucis de Pedro Romero în după-amiaza aceleiaşi zile. Urechea taurului a fost tăiată în aclamaţiile mulţimii şi oferită lui Pedro Romero de la care, la rândul ei, o primi Brett, iar Brett o înfăşură într-o batistă de-a mea şi până la urmă lăsă şi urechea şi batista, dimpreună cu câteva mucuri de ţigări „Muratti”, îngrămădite în fundul unui sertar al noptierei de lângă patul ei, la „Hotel Montoya” din Pamplona.

Când m-am întors la hotel, l-am găsit pe paznicul de noapte aşezat pe-o bancă, înăuntru, chiar lângă uşă. Stătuse de pază toată noaptea şi era foarte somnoros. La sosirea mea se ridică în picioare. Trei dintre chelneriţe intrară în hotel odată cu mine. Fuseseră şi ele în arenă să vadă spectacolul de dimineaţă. Urcară scările râzând. Am urcat şi eu în urma lor şi m-am dus în cameră. Mi-am scos pantofii şi m-am întins pe pat. Fereastra care dădea pe balcon era deschisă şi lumina puternică a soarelui invada încăperea. Nu-mi era somn. Trebuie să fi fost cam trei dimineaţa când mă culcasem, iar cetele de oameni de pe stradă mă treziseră la şase. Falca de jos mă durea pe amândouă părţile. O pipăii cu degetele. Afurisitul de Cohn.

[56] Bot-negru (sp.).

Ar fi trebuit să lovească pe cineva încă de când fusese insultat prima oară, şi să plece chiar de atunci. Dar fusese atât de sigur că Brett îl iubeşte. Îşi făcuse socoteala că trebuie să rămână, fiindcă dragostea adevărată biruie totul. Cineva bătu în uşă.

— Intră.

Erau Bill şi Mike. Se aşezară amândoi pe pat.

— Asta da *encierro,* spuse Bill. Asta da *encierro.*

— Ia ascultă, n-ai fost acolo? întrebă Mike. Bill, sună să ne aducă nişte bere.

— Grozavă dimineaţă! exclamă Bill. Se şterse cu batista pe faţă. Dumnezeule mare! Grozavă dimineaţă! Şi uite-l aici pe drăguţul de Jake. Drăguţul de Jake, omul transformat în sac de antrenament.

— Ce s-a întâmplat în arenă?

— Dumnezeule mare! repetă Bill. Ce s-a întâmplat, Mike?

— Mai întâi taurii aceia care au intrat înăuntru, răspunse Mike. Chiar înaintea lor venea mulţimea şi unul dintre ei s-a împiedicat şi i-a trântit pe toţi la pământ.

— Şi taurii au dat cu toţii buzna peste ei, adaugă Bill.

— I-am auzit cum ţipau.

— Asta a fost Edna, spuse Bill.

— O mulţime de flăcăi dădeau năvală fluturându-şi cămăşile.

— Unul dintre tauri a luat-o pe lângă barrera şi i-a azvârlit pe toţi pe deasupra…

— Cam pe vreo douăzeci i-au dus la infirmerie, completă Mike

— Grozavă dimineaţă! urmă Bill. Afurisiţii de poliţişti îi arestau întruna pe flăcăii care voiau să se ducă şi să se sinucidă aruncându-se în coarnele taurilor.

— Până la urmă, boii au izbutit să-i vâre în ţarcuri, spuse Mike.

— A durat cam un ceas.

— N-a fost de fapt decât cam vreun sfert de ceas, se împotrivi Mike.

— Ei, mai du-te dracului, se răsti Bill. Doar ai făcut

războiul. Pentru mine au fost două ceasuri şi jumătate.

— Unde-i berea aia? întrebă Mike.

— Ce-aţi făcut cu frumoasa Edna?

— Chiar acum am dus-o acasă. S-a culcat.

— Cum i-a plăcut?

— Teribil. I-am spus că exact aşa se petrec lucrurile în fiecare dimineaţă.

— A fost foarte impresionată, adăugă Mike.

— Ar fi vrut să coborâm şi noi în arenă, urmă Bill. Îi place acţiunea.

— I-am răspuns că n-ar fi cinstit faţă de creditorii mei, zise Mike.

— Grozavă dimineaţă! exclamă Bill. Şi ce noapte grozavă!

— Cu falca ta ce se-aude, Jake? mă întrebă Mike.

— Mă doare, răspunsei.

Bill începu să râdă.

— De ce nu i-ai dat cu un scaun în cap?

— De spus e uşor, observă Mike. Te-ar fi pus şi pe tine la pământ, fii sigur. Nici nu l-am văzut când m-a pocnit. Mai degrabă aş zice că l-am zărit cu o clipă mai înainte, pe urmă deodată m-am trezit întins în stradă şi Jake culcat sub o masă.

— Unde v-aţi mai dus după aceea? întrebai eu.

— Uite-o c-a sosit, strigă Mike. Uite-o pe încântătoarea doamnă care ne aduce bere.

Fata aşează pe masă tava cu sticle de bere şi pahare.

— Fii bună şi mai adu-ne trei sticle, o rugă Mike.

— Unde s-a dus Cohn după ce m-a pocnit? îl întrebai pe Bill.

— Nu ştii povestea? se miră Mike în vreme ce deschidea o sticlă. Începu să toarne bere într-un pahar ţinând sticla sprijinită de buza lui.

— Serios, nu ştii? întrebă şi Bill.

— Păi a intrat înăuntru şi i-a găsit pe Brett şi pe toreador în camera lui Romero, iar pe urmă a început să-l toace pe sărmanul şi nefericitul toreador.

— Nu se poate!

— Ba se poate.

— Grozavă noapte! exclamă Bill încă o dată.

— Aproape că l-a dat gata pe sărmanul şi nefericitul toreador. Pe urmă Cohn a vrut s-o ia pe Brett de acolo. Voia neapărat să facă din ea o femeie cinstită, îmi închipui. A fost scenă al dracului de emoţionantă.

Bău prelung din paharul de bere.

— E un măgar.

— Şi ce s-a mai întâmplat?

— Brett l-a învăţat minte. A ţipat la el să se care. Cred c-a fost grozavă.

— Sunt convins că da, spuse Bill.

— Pe urmă Cohn s-a muiat ca o cârpă, a început să plângă şi voia neapărat să dea mâna cu toreadorul. Ba voia să dea mâna chiar şi cu Brett.

— Ştiu. A dat mâna şi cu mine.

— Zău? Ei, ceilalţi nici n-au vrut să audă. Toreadorul a fost nemaipomenit. Nu scotea aproape niciun cuvânt, ci doar se ridica de jos, ca să fie din nou pocnit şi aruncat la pământ. Cohn nu izbutea să-i vină de hac. Trebuie să fi fost ceva al dracului de hazliu.

— De unde aţi auzit toate astea?

— De la Brett. Am vorbit cu ea azi dimineaţă.

— Şi cum s-a sfârşit?

— Se pare că în cele din urmă toreadorul s-a aşezat pe pat. Fusese de vreo cincisprezece ori aruncat la pământ şi tot mai voia să se bată. Brett îl ţinea şi nu-l lăsa să se mai ridice.

Era vlăguit de tot, dar cu toate astea Brett n-a reuşit să-l ţină şi toreadorul s-a ridicat în picioare. Atunci Cohn a spus că nu mai vrea să dea în el. Zicea că nu mai e în stare. Că ar fi o cruzime din partea lui. Aşa că toreadorul a pornit, mai mult împleticindu-se, înspre Cohn, care s-a retras până a ajuns cu spatele la perete. „Vasăzică nu vrei să mai dai în mine?” „Nu, a zis Cohn. Mi-ar fi ruşine.” Atunci toreadorul l-a pocnit drept în faţă, cât de tare îl mai ţineau puterile, şi

pe urmă s-a aşezat pe podea. N-a mai fost în stare să se scoale, aşa mi-a spus Brett. Cohn se trudea să-l ridice de jos şi să-l ducă în pat. Toreadorul îi spunea lui Cohn că dacă mai încearcă să-l ajute, îl omoară, şi oricum o să-l omoare în dimineaţa asta, dacă n-are grijă s-o şteargă din oraş. Cohn plângea, Brett ţipa la el să se care, iar Cohn voia să le strângă mâna. Asta ţi-am mai spus-o.

— Spune şi restul, îl îndemnă Bill.

— Se pare că toreadorul stătea acolo, pe podea. Se trudea să-şi adune puterile ca să se ridice şi să-l plesnească iar pe Cohn. Brett nici nu se gândea să dea mâna cu el, iar Cohn plângea întruna şi îi spunea cât de mult o iubeşte, în vreme ce Brett îi cerea să nu fie măgar neruşinat. Pe urmă Cohn s-a aplecat spre toreador să dea mâna cu el. Ştii, nu-i purta niciun fel de pică. Numai iertare, atâta dorea. Însă toreadorul l-a pocnit din nou peste mutră.

— Grozav, puştiul, spuse Bill.

— L-a dat gata pe Cohn, afirmă Mike. Ştiţi, nu cred că lui Cohn are să-i mai treacă vreodată prin minte să lovească pe cineva.

— Când ai vorbit cu Brett?

— Azi dimineaţă. A venit să-şi ia nişte lucruri. Îl îngrijeşte pe puştiul ăla, pe Romero.

Turnă o altă sticlă de bere.

— Brett e cam dărâmată. Dar îi place să îngrijească pe alţii. Aşa ne-am încurcat şi noi. Îmi purta de grijă.

— Ştiu, încuviinţai eu.

— M-am cam îmbătat, anunţă Mike. Şi cred c-o să am grijă *să rămân* beat. Toate poveştile astea sunt teribil de amuzante, dar n-aş putea spune că-s prea plăcute. Pentru mine nu e prea plăcut.

Bău toată berea din pahar.

— I-am spus-o eu lui Brett, să ştiţi. I-am spus că dacă s-o tot încurca mereu cu ovrei şi toreadori, cu de-alde ăştia, trebuie să se aştepte la necazuri. Mike se aplecă spre mine: Ia zi, Jake, te superi dacă beau şi sticla asta a ta? Ţi-aduce fata altă sticlă.

— Te rog. Nici n-aveam de gând s-o beau.

Mike încercă să deschidă sticla.

— Nu vrei s-o deschizi tu?

Am ridicat sârma închizătorului şi i-am turnat în pahar.

— Ştiţi, continuă Mike, Brett a fost formidabilă. Totdeauna e formidabilă. După ce am certat-o teribil pe chestia ovreilor şi toreadorilor şi-a tuturor celor de-o teapă cu ei – ştiţi ce mi-a răspuns? „Da. Cu aristocraţia britanică am dus o viaţă al dracului de fericită! “

Sorbi iarăşi din pahar.

— Răspunsul ăsta a fost formidabil. Ashley, tipul de la care are titlul de nobleţe, era marinar, asta ştiţi. Al nouălea baronet. Când venea acasă, nu voia să doarmă în pat. Totdeauna o silea pe Brett să doarmă pe podele. Până la urmă, când ajunsese chiar nebun rău de tot, o ameninţa cu moartea. Seară de seară dormea cu revolverul sub cap. Brett se învăţase să-i scoată cartuşele din încărcător, când adormea. N-a dus o viaţă chiar fericită, Brett. Mare păcat zău. Ştie atât de bine să se bucure de viaţă.

Se ridică în picioare. Îi tremura mâna.

— Eu mă duc în cameră. Vreau să încerc să dorm puţin.

Zâmbea.

— Prea am dus-o multă vreme fără somn cu fiestele astea. Acuma am de gând să schimb foaia şi să dorm pe rupte. E al dracului de rău să nu dormi. Îţi macină nervii.

— Ne vedem la prânz, la „Iruña”, spuse Bill.

Mike ieşi pe uşă. Îl auzirăm umblând prin camera de alături.

Sună, apoi fata de serviciu veni şi bătu la uşă.

— Adu-mi, te rog, şase sticle de bere şi o sticlă de Fundador, îi spuse Mike.

— *Si, señorito.*

— Eu mă duc să mă culc, zise Bill. Săracul Mike. Am avut un scandal îngrozitor din pricina lui, azi noapte.

— Unde? La „Milano”?

— Da. Era acolo unul care plătise cândva nişte datorii din pricina cărora Mike şi Brett nu puteau să plece din Cannes.

Bădăran scârbos.

— Ştiu povestea.

— Eu n-am ştiut. Nimeni n-ar trebui să aibă dreptul de a-l vorbi de rău pe Mike.

— Tocmai de asta situaţia e atât de tristă.

— Aia n-ar trebui să aibă niciun drept. Fir-ar al dracului să fie, că tare aş mai vrea să n-aibă niciun fel de drept! Mă duc să mă culc.

— A fost cineva ucis în arenă?

— Nu cred. Numai răniţi grav.

— Afară, între îngrădituri, a fost omorât un om.

— Serios?! exclamă Bill.

Capitolul 18

La prânz ne aflam cu toţii la cafenea. Foarte multă lume. Mâncăm crevete şi beam bere. În oraş era mare aglomeraţie. Mulţimea se înghesuia pe toate străzile. Autobuze mari soseau mereu dinspre Biarritz şi San Sebastian şi parcau în jurul pieţei. Toate aduceau lume pentru lupta de tauri. Veneau şi autobuze cu excursionişti. Unul dintre ele adusese douăzeci şi cinci de englezoaice. Şedeau toate în autobuzul acela mare şi alb şi admirau fiesta privind-o prin ochelari. Dansatorii erau cu toţii beţi turtă. Era ultima zi a serbărilor.

Întreaga fiestă forma un tot unitar şi compact, însă maşinile şi autobuzele excursioniştilor alcătuiau mici insule de privitori. Când maşinile se goleau, privitorii erau şi ei absorbiţi în mulţime. După aceea nu-i mai distingeai decât datorită costumelor de sport, care păreau nelalocul lor la câte o masă, printre grupurile îngrămădite ale ţăranilor în bluze negre. Fiesta îi absorbise până şi pe englezii veniţi de la Biarritz, pe care nu-i mai puteai observa decât dacă treceai foarte aproape de mese. Pe străzi, muzica răsuna fără întrerupere. Tobele duduiau întruna şi cântecul fluierelor nu mai contenea. Prin cafenele, băi baţi cu mâinile încleştate de tăbliile meselor sau de umerii altora cântau cât îl ţinea gura, cu glasurile lor aspre.

— Uite-o pe Brett, anunţă Bill.

Am ridicat ochii şi-am văzut-o venind prin mulţimea din piaţă, înaintând cu fruntea sus, ca şi când întreaga această fiesta era organizată în cinstea ei şi izbutea s-o amuze şi s-o încânte.

— Hello, băieţi! ne strigă Brett. Ştiţi, mi-e o *sete!*

— Mai adu o bere mare, îi spuse Bill chelnerului.

— Vrei crevete?

— A plecat Cohn? întrebă Brett.

— Da, îi răspunse Bill. A închiriat o maşină.

Chelnerul aduse berea. Brett dădu să ridice cana mare, de sticlă, dar mâna îi tremura. Observă şi ea şi zâmbi, apoi se aplecă şi sorbi prelung.

— Bună bere.

— Foarte bună. adăugai eu. Eram neliniştit din pricina lui Mike. Nu credeam să fi dormit vreo clipă. Fără îndoială că băuse întruna, dar părea să fie încă stăpân pe sine.

— Am auzit că Robert te-ar fi schilodit, Jake, spuse Brett.

— Nu. M-a trântit la pământ. Atâta tot.

— Dar ştiţi, pe Pedro Romero l-a stâlcit, anunţă Brett. L-a stâlcit rău de tot.

— Cum se simte?

— O să-şi revină. Acuma nu vrea să iasă din cameră.

— Arată prost tare?

— Prost de tot. Într-adevăr l-a stâlcit în bătaie. I-am spus că vreau să ies câteva minute şi să vă văd.

— Mai iese în arenă?

— Cred că da. Merg cu voi, dacă n-aveţi nimic împotrivă.

— Ce-ţi mai face drăguţul? o întrebă Mike.

Nu auzise nici un singur cuvânt din ce spusese

Brett.

— Brett şi-a făcut rost de un toreador, continuă Mike. Până acum a avut un ovrei pe care îl chema Cohn, dar şi cu ăla a ieşit prost.

Brett se ridică în picioare.

— N-am de gând să stau aici şi s-ascult prostiile tale, Michael.

— Ce-ţi mai face drăguţul?

— Bine al dracului, răspunse Brett. Ai să-l vezi azi după-masă.

— Brett şi-a făcut rost de un toreador, repetă Mike. Un toreador frumos şi-al dracului.

— Te superi dacă te rog să vii cu mine? Aş vrea să stăm puţin de vorbă, Jake.

— Povesteşte-i cu de-amănuntul despre toreadorul tău, zise Mike. Ei, şi ducă-se dracului toreadorul tău! Răsturnă masa, şi toate paharele, sticlele şi platourile cu crevete se prăbuşiră zornăind.

— Hai să mergem, zise Brett. Să plecăm din aiureala asta.

În mulţime, pe când traversam piaţa, o întrebai:

— Cum se simte?

— După prânz nu-l mai văd până se termina luptele. Au venit oamenii lui să-l ajute la îmbrăcat. Pedro mi-a spus că sunt furioşi din pricina mea.

Brett radia de bucurie. Era fericită. Soarele strălucea pe cer şi ziua era plină de lumină

— Mă simt cu totul alt om, spuse Brett. Nici nu poţi să-ţi închipui, Jake.

— Vrei să fac ceva pentru tine?

— Nu, doar să mergi cu mine în arenă.

— Ne vedem la prânz?

— Nu. Iau masa cu el.

Stăteam în picioare, sub arcade, în faţa hotelului. Chelnerii scoteau mesele afară şi le aşezau sub arcade.

— Vrei să dăm o raită prin parc? mă întreba Brett. N-aş vrea să urc chiar acum. Cred că doarme.

Am pornit pe jos şi am trecut prin faţa teatrului, apoi am ieşit din piaţă şi am luat-o printre barăcile din târg, mişcându-ne împreună cu mulţimea de-a lungul şirurilor de gherete. Am ieşit pe urmă într-o stradă transversală care ducea către El Paseo de Sarasate. Într-acolo vedeam mulţimea ieşită la plimbare, toţi numai oameni bine îmbrăcaţi. Mergeau până la marginea parcului, apoi făceau cale întoarsă.

— Să nu ne ducem acolo, zise Brett. N-am niciun chef să se zgâiască toţi la mine.

Stăteam în bătaia soarelui. Era cald şi plăcut după ploaie, şi după trecerea norilor veniţi dinspre mare.

— Sper c-o să stea vântul, spuse Brett. Pentru el, vântul e tot ce poate fi mai rău.

— Sper şi eu.

— Zice că taurii sunt destul de buni.

— Sunt foarte buni.

— Acolo e San Fermin?

Brett se uita la zidurile galbene ale capelei.

— Da. De acolo au început, duminică, serbările.

— Hai să intrăm înăuntru. Te superi? Parcă aş vrea să mă rog puţin pentru el, sau cam aşa ceva.

Am intrat prin uşa grea, capitonată cu piele, care se mişca nespus de uşor. Înăuntru era întuneric. Multă lume cufundată în rugăciuni. Îi vedeai doar pe măsură ce ochii ţi se acomodau cu semiobscuritatea. Am îngenuncheat lângă una dintre lungile bănci de lemn. Peste puţin timp am simţit-o pe Brett cum se încordează alături de mine şi am văzut că rămăsese cu privirile pironite drept înainte.

— Hai să mergem. Îmi spuse în şoaptă sugrumată. Hai să plecăm de-aici. Îmi macină nervii.

Afară, în lumina fierbinte a străzii, Brett îşi înălţă privirile către vârfurile copacilor legănaţi de vânt. Rugăciunea nu avusese prea mare efect.

— Nu ştiu de ce devin aşa de nervoasă când mă aflu într-o biserică, spuse Brett. Niciodată nu-mi aduce vreo alinare.

Porniram mai departe.

— Sunt al dracului de inadaptabilă la o atmosferă religioasă, continuă Brett. Nu mi se potriveşte deloc.

— Ştii, vorbi mai târziu Brett, nu sunt deloc îngrijorată din pricina lui. Când mă gândesc la el nu simt decât fericire.

— Foarte bine.

— Aş dori, totuşi, ca vântul să înceteze.

— Se prea poate ca pe la ora cinci să se domolească.

— Să sperăm.

— Ai putea să te rogi lui Dumnezeu, zisei eu râzând.

— Niciodată nu-mi ajută. N-am obţinut niciodată un lucru pentru care m-am rugat. Tu ai obţinut?

— O! Da!

— Oho! Ce prostie! exclamă Brett. Poate că unora le

ajută, totuşi. Nu pari să fii prea religios, Jake.

— Ba sunt destul de religios.

— Oho! Ce prostie! repetă Brett. Lasă, astăzi nu te mai apuca să faci prozeliţi. Astăzi o să fie şi aşa suficient de greu.

Pentru prima oară o vedeam iarăşi fericită şi nepăsătoare, aşa cum fusese odinioară. Înainte de a pleca împreună cu Robert Cohn. Ne aflam din nou în faţa hotelului. Acum toate mesele erau aranjate, iar la câteva dintre ele se şi aşezase lumea să mănânce.

— Să ai grijă de Mike, mă rugă Brett. Nu-l lăsa să se îmbete prea rău.

— Brietenii tumneafoastră urcat zuz, ne spuse în englezeşte *maître d'hotel*-ul neamţ.

Toată vremea trăgea cu urechea. Brett se întoarse spre el:

— Mulţumesc foarte mult. Altceva mai ai de spus?

— Nu, toamnă.

— Bine.

— Rezervă-ne o masă pentru trei persoane, îi spusei eu neamţului, care răspunse cu zâmbetul lui subţire, murdar şi roz-alb.

— Toamna zerfeşte masa aici?

— Nu, răspunse Brett.

— Adunci cret că o masă bentru toi o să vie zuvicient.

— Nu mai sta de vorbă cu el, îmi ceru Brett. Mike probabil c-a făcut-o latră de tot, îmi spuse pe scări. Tot pe scări ne întâlnirăm cu Montoya. Se înclină, dar fără să zâmbească.

— Ne vedem la cafenea, mă anunţă Brett. Îţi mulţumesc mult, mult de tot, Jake.

Ne opriserăm la etajul unde se aflau camerele noastre. Brett porni drept înainte, pe coridor, şi intră în camera lui Romero. Fără să bată. Deschise uşa, intră înăuntru şi o închise în urma ei – atât.

Eu m-am oprit în faţa uşii lui Mike şi am bătut. Niciun răspuns. Am apăsat pe clanţă, şi uşa s-a deschis. În cameră

domnea o dezordine cumplită. Toate geamantanele stăteau deschise, haine şi lenjerie zăceau împrăştiate peste tot. Lângă pat, o mulţime de sticle goale.

Mike stătea întins pe pat şi arăta ca propria-i mască mortuară. Deschise ochii şi se uită la mine.

— Hello, Jake, îmi spuse cu glas stins. Dorm şi eu puţin. De multă vreme aveam nevoie să dorm şi eu puţin.

— Lasă-mă să te învelesc cu ceva.

— Nu, mi-e destul de cald…

— Nu pleca. Încă n-am izbutit să adorm.

— Ai să adormi, Mike. Hai, fii cuminte, băiatule.

— Brett şi-a făcut rost de un toreador, spuse Mike. Dar ovreiul ei a întins-o.

Întoarse capul şi se uită la mine.

— Grozavă treabă, nu-i aşa?

— Da. Dar acuma dormi, Mike. Neapărat trebuie să dormi puţin.

— Uite chiar a-cuma a-dorm. Am să dorm şi eu pu-ţin.

Mike închise ochii. Am ieşit din cameră şi am tras domol uşa în urma mea. Bill şedea în cameră la mine şi citea ziarul.

— L-ai văzut pe Mike?

— Da.

— Hai să mergem la masă.

— Nu mănânc aici, jos, cu *maître d'hotel*-ul ăla neamţ. A fost teribil de obraznic când l-am ajutat pe Mike să urce în cameră.

— Şi cu noi a fost la fel de obraznic.

— Hai să plecăm şi să luăm masa în oraş.

Coborârăm scările. Chiar atunci ne întâlnirăm cu o fată care ducea o tavă acoperită.

— Asta e prânzul pregătit pentru Brett, spuse Bill.

— Şi pentru puşti, adăugai eu.

Afară, pe terasa de sub arcadă, *maître d'hótel*-ul neamţ se apropie de noi. Obrajii roşii îi străluceau. Era foarte politicos.

— Am rezerfat o mază de touă perzoane pendru

tumneafoastră, ne anunţă neamţul.

— Du-te şi stai dumneata, îi răspunse Bill. Apoi îl lăsarăm acolo şi trecurăm de cealaltă parte a străzii.

Am mâncat la un restaurant de pe o stradă din marginea pieţei. La mese erau numai bărbaţi. Mult fum de ţigară, miros de băutură şi zarvă de cântec. Mâncarea bună, şi vinul la fel. N-am prea stat de vorbă. Pe urmă ne-am dus la cafenea şi am privit fiesta care se apropia de punctul de fierbere. Curând după prânz sosi şi Brett. Ne spuse că se uitase în camera lui Mike şi văzuse că doarme.

Când fiesta începu să dea în clocot, pornirăm spre arenă împreună cu mulţimea. Brett se aşeză între mine şi Bill. Chiar mai jos de noi se afla *el callejon,* drumul de trecere dintre tribună şi gardul roşu care alcătuia *la barrera*. În spatele nostru, pe băncile de beton, se înghesuiau spectatorii. Drept în faţă, dincolo de gardul cel roşu, nisipul arenei se întindea, galben şi bine nivelat. Părea puţin îngreuiat din pricina ploii, doar soarele îl uscase şi acum era tare şi neted. Ajutoarele luptătorilor şi slujbaşii arenei treceau prin *el callejon* ducând pe umeri coşurile de răchită pline cu cape de luptă şi *mulete.* Toate erau pătate de sânge, dar bine împăturite şi îndesate în coşuri. Ajutoarele luptătorilor deschiseră grelele cutii de piele în care se aflau săbiile, iar când le sprijiniră de gard ieşiră la vedere mânerele mănunchiului de săbii, învelite în pânză roşie. Desfăşurară pânzele grele şi roşii, cu pete întunecate, apoi le traseră pe beţe pentru a le întinde şi a oferi fiecărui matador un fel de mâner de care să-şi ţină *muleta.* Brett urmărea cu atenţie tot ce se întâmplă. Detaliile profesionale o captivaseră.

— Uite că numele îi e scris pe fiecare capă şi *muletă,* observă ea. De ce le-o fi zicând *mulete?*

— Nu ştiu.

— Oare le-or fi spălând vreodată?

— Nu cred. Spălatul ar putea să le decoloreze.

— Dar se scorojesc din pricina sângelui, observă Bill.

— Ce straniu! exclamă Brett. Ajungi să nici nu te mai

sinchiseşti la vederea sângelui.

Jos, pe culoarul cel îngust care se chema *el callejon*, ajutoarele luptătorilor terminau ultimele pregătiri. Toate locurile de pe bănci erau ocupate. Ceva mai sus se vedeau toate lojile pline. Nu exista nici un singur loc liber, cu excepţia celor din loja preşedintelui. La sosirea lui, urmau să înceapă luptele. De cealaltă parte a întinderii de nisip neted în pragul porţilor înalte ce dădeau către ţarcuri, toreadorii stăteau în picioare, cu braţele înfăşurate în cape, şi discutau în aşteptarea semnalului ce avea să-i cheme în arenă. Brett se uita la ei, cu binoclul.

— Vrei să te uiţi şi tu?

Privii prin binoclu şi îi văzui pe cei trei matadori. Romero stătea în mijloc, Belmonte la stânga şi Marcial la dreapta lui. În spatele lor erau ajutoarele, iar în urma grupului de *banderilleros,* spre fundul coridorului şi în spaţiul deschis al ţarcului, se vedeau picadorii. Romero era îmbrăcat într-un costum negru. Pălăria în formă de tricorn şi-o ţinea trasă mult pe ochi. Nu puteam să-i văd bine chipul, ascuns de pălărie, dar mi se părea că e plin de vânătăi. Privea drept înainte. Marcial fuma cu multă grijă, ascunzând ţigara în căuşul palmei. Belmonte privea şi el înainte, era galben, livid la faţă, iar falca prelungită, ca de lup, îşi arăta proeminenţa. Nu se uita la nimic. Şi el, şi Romero păreau să nu aibă nimic comun cu ceilalţi. Erau cu totul singuri. Sosi preşedintele; mai sus de noi, în marele amfiteatru, izbucniră aplauze, şi atunci restituii binoclul. Ropote de aplauze. Muzica începu să cânte. Brett privea prin binoclu.

— Uite, ia-l, îmi spuse Brett.

Prin binoclu îl văzui pe Belmonte vorbind cu Romero. Marcial îşi îndreptă trupul şi aruncă ţigara, apoi, privind drept înainte, cu capetele lăsate pe spate, balansându-şi braţele libere, cei trei matadori ieşiră în arenă. În urma lor venea întreaga procesiune, lărgindu-se pe laturi, în cadenţă perfectă, cu capele strânse, mişcând în acelaşi ritm braţele libere, iar în încheierea convoiului apărură picadorii călări, cu ţepuşele înălţate ca nişte lănci. La sfârşit de tot se iviră

două perechi de catâri şi îngrijitorii arenei. În faţa lojei preşedintelui, matadorii se înclinară păstrându-şi pălăriile pe cap, iar după aceea se apropiară de *barrera,* chiar în dreptul nostru. Pedro Romero îşi scoase capa grea, brodată cu aur, şi o trecu peste gard, încredinţând-o ajutorului însărcinat să-i poarte spada. Îi spuse ceva acestuia. Puţin mai jos, foarte aproape de noi, văzurăm buzele umflate ale lui Romero şi amândoi ochii înconjuraţi de cearcăne vinete. Faţa îi era tot învineţită şi umflată. Ajutorul luă capa, înălţă ochii spre Brett, apoi veni până la noi şi ne-o întinse.

— Întinde-o aici, în faţa ta, o sfătuii eu.

Brett se aplecă înainte. Capa era grea şi cam ţeapănă din pricina broderiilor de aur. Ajutorul lui Romero se uită în urmă, clătină din cap şi rosti ceva. Un bărbat de lângă mine se aplecă spre Brett şi îi spuse:

— Zice că să n-o întindeţi. Împăturiţi-o şi ţineţi-o în poală.

Brett împături capa cea grea.

Romero nu-şi îndrepta privirile spre noi. Stătea de vorbă cu Belmonte. Belmonte îşi trimisese capa de paradă la un grup de prieteni. Acum se uita înspre ei şi zâmbea cu zâmbetul lui de lup, mărginit numai la gură. Romero se întinse peste *barrera* şi ceru vasul cu apă. Ajutorul care îi purta spada i-l aduse, iar Romero turnă apă peste marginea de jos a capei sale de luptă, apoi o aşeză pe nisip şi o călcă apăsat cu piciorul.

— De ce face aşa? întrebă Brett.

— Ca să fie mai grea în bătaia vântului.

— Arată prost de tot la faţă, observă Bill.

— Se simte grozav de rău, spuse Brett. Ar trebui să stea în pat.

Primul taur îi revenea lui Belmonte. Şi Belmonte era un luptător foarte bun. Dar fiindcă primea pentru treaba asta treizeci de mii de pesetas şi lumea stătuse la coadă toată noaptea ca să ia bilete şi să-l poată vedea, mulţimea îi cerea acum să fie mai mult decât foarte bun. Marele punct de atracţie în stilul lui Belmonte este lupta în apropierea taurului. În limbajul arenelor se vorbeşte despre terenul

taurului şi terenul toreadorului. Atâta vreme cât luptătorul rămâne în propriul său teren, se află în oarecare siguranţă. De fiecare dată când pătrunde în terenul taurului, înfruntă o mare primejdie. În zilele lui cele mai bune, Belmonte trecea totdeauna în terenul taurului. În felul acesta crea senzaţia tragediei iminente. Lumea venea la *corrida* ca să-l vadă pe Belmonte, să trăiască senzaţii de mare tragism, şi poate ca să vadă moartea lui Belmonte. Cu cincisprezece ani în urmă se spunea că în cazul când vrei să-l vezi pe Belmonte trebuie să te grăbeşti tare, ca să-l mai apuci încă în viaţă. Iar de atunci omorâse peste o mie de tauri. După ce se retrăsese, stilul lui de luptă fusese învăluit de legendă, iar acum, când apărea din nou în arenă, publicul rămase dezamăgit, fiindcă niciun om făcut din carne şi oase nu putea să lupte atât de aproape de taur cum se credea că ar fi luptat Belmonte, nici măcar, bineînţeles, Belmonte însuşi.

De asemenea, Belmonte impunea anumite condiţii şi cerea insistent ca taurii să nu fie nici prea mari şi nici înzestraţi cu coarne prea primejdioase, aşa încât elementele necesare pentru crearea senzaţiei de primejdie supremă lipseau, şi publicul, care aştepta de la Belmonte, chinuit acum şi de o fistulă, de trei ori mai mult decât fusese vreodată Belmonte în stare să ofere, se simţea păcălit şi furat, iar falca matadorului ţâşnea, dispreţuitoare, şi mai mult înainte, chipul i se făcea şi mai palid, trupul i se mişca tot mai lent, pe măsură ce se înteţeau durerile, şi în cele din urmă mulţimea se ridică pe faţă împotriva lui Belmonte, iar el deveni cum nu se poate mai dispreţuitor şi mai indiferent. Se aşteptase la o după-amiază strălucită, şi în schimb trăia o după-amiază de batjocuri, strigăte insultătoare şi, în sfârşit, o ploaie de perne, bucăţi de pâine şi zarzavaturi ce-i erau aruncate în cap chiar pe locurile unde cunoscuse cele mai zgomotoase triumfuri. Şi falca îi ţâşnea tot mai înainte. Uneori, când îi ajungeau în auz vorbe arzător de jignitoare, se întorcea într-acolo ca să-şi arate acel zâmbet numai dinţi, întins pe falcă şi străin de

buze, şi toată vremea durerile pricinuite de cea mai mică mişcare muşcau tot mai adânc, până când, în cele din urmă, obrazul palid luă culoarea pergamentului, iar după ce răpuse şi al doilea taur şi ploaia de perne şi pâine conteni, după ce îl salută pe preşedinte cu acelaşi zâmbet de lup şi aceleaşi priviri dispreţuitoare, după ce întinse spada peste *barrera* ca să fie ştearsă şi vârâtă la loc în cutie, ieşi afară, în *callejon,* se rezemă de *barrera* chiar în dreptul nostru, sprijinindu-şi capul pe braţe, fără să vadă nimic în jur, fără să audă nimic, ci doar purtându-şi durerile. Când, în cele din urmă, înălţă capul, ceru apă de băut. Înghiţi puţin, îşi clăti gura, scuipă apa rămasă, îşi luă capa şi se întoarse în arenă.

Din pricina că fuseseră împotriva lui Belmonte, spectatorii erau acum de partea lui Romero. Din clipa când se desprinse de lângă *barrera* şi porni către taur, începură să-l aplaude. Belmonte îl urmărea cu privirea pe Romero, îl urmărea şi el, clipă de clipă, dar fără a-i lăsa pe ceilalţi să observe. Lui Marcial nu-i acorda niciun fel de atenţie. Despre el ştia tot ce se putea şti. Belmonte revenise în arenă, după ce se retrăsese, ca să participe la o întrecere cu Marcial, ştiind întrecerea dinainte câştigată. Se aşteptase să-l aibă de înfruntat pe Marcial şi pe celelalte stele din perioada de decadenţă a luptelor de tauri şi ştiuse că sinceritatea stilului său de luptă va lăsa atât de mult în umbră estetica falsificată a manierei de luptă din perioada decadentă, încât nu va avea decât să se arate în arenă. Şi speranţele îi fuseseră spulberate de Romero. Romero realiza în permanenţă cu gesturi line, calme şi pline de frumuseţe ceea ce acum el, Belmonte, nu mai putea izbuti să realizeze decât din când în când. Spectatorii simţeau asta, o simţeau până şi cei veniţi de la Biarritz, o înţelese până şi ambasadorul american, în cele din urmă. Era o întrecere în care Belmonte nu s-ar fi angajat, fiindcă nu putea să-l ducă decât la o periculoasă lovitură de corn, ori chiar la moarte. Belmonte nu mai era destul de ager. Nu mai putea să realizeze marile lui figuri din arenă. Nici nu

era sigur dacă asemenea figuri uluitoare mai apăreau pe vreo arenă. Lucrurile se schimbaseră, nu mai erau ca odinioară, şi acum viaţa numai arareori îi prilejuia sclipiri de fulger. Retrăise şi el, în încleştarea cu taurii, scurte sclipiri ale măreţiei de altădată, dar aceste sclipiri nu mai aveau valoare fiindcă el însuşi le depreciase atunci când îşi alesese taurii cât mai neprimejdioşi, după ce coborâse din maşină şi se rezemase de gard ca să cerceteze din ochi cireada de pe ferma prietenului său, crescătorul de tauri. Îşi alesese doi tauri mărunţi, uşor de stăpânit şi cu coarne nu prea mari, iar când simţise apropierea vechilor clipe de măreţie, clipe mult mai palide acum fiind trecute prin durerile ce nu-l slăbeau nicio clipă, măreţia îi apăru searbădă şi dinainte irosita şi nu-i mai pricinuia nicio bucurie. Măreţie era, dar neînstare să-i redea vraja încleştării cu taurul.

Pedro Romero, da, avea măreţie. Iubea luptele de tauri şi cred că iubea taurii, şi cred că o iubea pe Brett. În toată după-amiaza, fiecare figură pe care o putea îndeplini exact aşa cum dorea el, o execută în faţa locului unde se afla Brett. Dar nici o singură dată n-a ridicat privirea. În felul acesta încordarea sporea, şi tot ce făcea – făcea pentru sine însuşi, în aceeaşi măsură ca şi pentru Brett. Din pricină că nu ridica privirile spre a vedea dacă isprăvile acelea plac, în Sufletul său le considera făcute în întregime pentru sine însuşi, iar asta îl întărea, şi totuşi le făcea în egală măsură pentru Brett. Dar le făcea pentru ea fără să sufere nicio pierdere. Şi astfel în tot cursul după-amiezii, n-a avut decât de câştigat.

Primul său *quite*[57] s-a desfăşurat chiar la picioarele noastre. Cei trei matadori luară pe rând în primire taurul, după fiecare atac pornit împotriva unui picador. Belmonte fu primul. Marcial al doilea. Apoi veni Romero. Toţi trei stăteau în stânga calului. Cu pălăria trasă mult peste ochi, cu vârful lăncii înclinat în unghi ascuţit spre taur, picadorul

[57] Parare (sp.).

înfipse pintenii în coastele calului şi ţinând dârlogii în mâna stângă, îl mână către taur. Taurul stătea în aşteptare. S-ar fi zis că supraveghea calul cel alb, dar de fapt privea încordat vârful de oţel, triunghiular şi ascuţit, al ţepuşei. Urmărind totul îndeaproape, Romero observă că taurul se pregăteşte să se întoarcă. Nu voia să atace. Romero flutură capa, ca astfel culoarea cea vie să atragă privirile taurului. Într-un reflex brusc, taurul se năpusti, dar la capătul năvalei nu dădu peste scânteierea colorată ci peste un cal alb, iar un om se aplecă mult peste cal, pe deasupra lui, înfipse vârful de oţel ascuţit din capătul ţepuşei în nodul uriaş de muşchi de pe greabănul taurului, apoi, folosind ţepuşa drept pivot, împinse calul într-o parte şi în acelaşi timp îndesă şi mai mult ţepuşa în umărul taurului, rănindu-l şi făcându-l să sângereze în folosul lui Belmonte.

Taurul nu se înverşună împotriva fierului. Nici nu voia, de fapt, să ajungă la cal. *Se* întoarse în loc, iar atunci grupul de oameni se destrămă şi Romero începu să-l atragă cu capa. Îl atrase lin şi domol, apoi se opri în loc şi, stând drept în faţa taurului, îi prezentă capa. Coada taurului zvâcni în sus şi animalul se năpusti, iar atunci Romero întinse braţele chiar în faţa lui şi, bine înfipt pe picioare, pivotă în loc. Capa udă şi îngreuiată de nisip se întinse în întregime, cum se întinde o pânză de corabie, iar Romero făcu o piruetă cu ea chiar dinaintea taurului. Şi la sfârşitul acestei figuri se aflară din nou unul în faţa celuilalt. Romero zâmbea. Taurul voia să atace din nou şi atunci capa lui Romero iarăşi se desfăşură, de rândul acesta în partea cealaltă. De fiecare dată lăsa taurul să treacă atât de aproape, când omul, taurul şi capa ce se desfăşura şi aluneca prin faţa animalului alcătuiau o unică masă bine conturată. Totul era atât de lin şi bine stăpânit! S-ar fi zis că leagănă taurul, ca să-l adoarmă. Execută patru asemenea *veronicas* şi încheie cu o semi-*veronica* în urma căreia rămase cu spatele la taur, apoi plecă înspre tunetele aplauzelor, cu mâna în şold, cu capa pe braţ, lăsând taurul să privească fix spatele se depărta.

Când lucra cu propriii săi tauri, era desăvârşit. Primul lui taur nu avea vedere bună. După două pase, Romero ştia exact care erau acele defecte de vedere. Şi lucra ţinând seama de ele. Nu era o luptă strălucită. Doar o luptă fără cusur. Mulţimea ceru ca taurul să fie schimbat. Se iscă un tumult uriaş. Nimic extraordinar nu se putea petrece cu un taur care nu era în stare să vadă ce curse i se întindeau, dar preşedintele refuză să dea ordin de înlocuire.

— De ce nu vor să schimbe taurul? întrebă Brett.

— Au dat bani pe el. Şi nu vor să-i piardă.

— Dar asta nu prea e cinstit faţă de Romero.

— Fii atentă cum lucrează cu un taur care nu distinge culorile.

— Tocmai lucruri dintr-astea nu-mi place să văd.

Nu era deloc un spectacol plăcut pentru cineva legat sufleteşte de omul din arenă. Lucrând cu un taur care nu putea distinge culoarea capelor, ori roşul aprins al pânzelor ce îmbrăcau *muletele,* Romero era silit să mânuiască taurul folosindu-se de propriul său trup. Trebuia să vină destul de aproape pentru ca taurul să-i vadă trupul şi să încheie figura în maniera clasică. Spectatorilor de la Biarritz nu le plăcea. Credeau că lui Romero îi e frică şi de aceea face mereu micul pas lateral, de câte oii trebuia să treacă năvala taurului de la trupul lui la capă. Cei de la Biarritz preferau chipul în care Belmonte se imita pe sine, ori Marcial îl imita pe Belmonte. Chiar pe şirul de bănci din spatele nostru se aflau trei dintre aceştia.

— De ce i-o fi frică de taurul ăsta? E atât de idiot, că nu se ţine decât după stofa capei.

— E prea tânăr matadorul. Încă nu cunoaşte meseria.

— Dar mai înainte mi s-a părut că lucrează grozav cu capa.

— Acuma o fi nervos.

Acolo, în mijlocul arenei, rămas cu totul singur, Romero lupta mai departe în acelaşi chip, apropiindu-se tare de tot, pentru ca taurul să-l poată vedea bine, oferindu-şi trupul, oferindu-şi-l din nou, încă mai aproape, în vreme ce taurul

greoi îi urmărea mişcările, pe urmă atât de aproape încât taurul era convins că de data asta îl are la îndemână, iar Romero iarăşi se oferea şi atunci izbutea să declanşeze atacul, dar imediat, în chiar clipa când soseau coarnele, lăsa taurul să urmărească pânza stacojie şi folosea pentru asta mărunta, aproape imperceptibila zvâcnire ce irita aşa de rău simţul critic al experţilor în lupte de tauri veniţi de la Biarritz.

— Acum are să-l ucidă, o vestii pe Brett. Taurul e încă viguros. Dar Romero nu vrea să se obosească prea tare.

Acolo, în mijlocul arenei, Romero se aşează în profil dinaintea taurului, ridică *muleta* şi trase spada din faldurile ei, se înălţă pe vârfurile picioarelor, apoi ochi de-a lungul lamei. Taurul atacă în clipa când Romero îşi porni atacul. Cu mâna stângă, Romero lăsă *muleta* peste botul taurului, ca să-l orbească, umărul stâng al toreadorului se împinse înainte între coarne atunci când spada pătrunse în greabăn, şi pentru o singură clipă omul şi taurul alcătuiră aceeaşi fiinţă, Romero stând mult aplecat asupra taurului, cu dreapta întinsă şi înălţată deasupra locului unde garda săbiei se oprise între spete. Pe urmă alcătuirea se destrămă. Cu un salt uşor, Romero se desprinse, apoi stătu drept în picioare, cu o mână ridicată, sfidând taurul, cu mâneca ruptă la umăr, fluturând albă în vânt, în vreme ce taurul, cu garda roşie a spadei lipită de spete, lăsa capul jos şi îndoia picioarele.

— Uite-l că se prăbuşeşte, strigă Bill.

Romero se afla încă foarte aproape, aşa că taurul putea să-l vadă. Stând cu mâna încă ridicată, îi spuse ceva taurului. Taurul se încordă, apoi capul îi lunecă înainte şi întreg trupul i se lăsă încet spre pământ, pe urmă se prăbuşi, brusc, răsturnându-se cu toate cele patru picioare în aer.

Ajutoarele îi înmânară lui Romero spada, şi ducând-o cu lama plecată spre pământ, purtând *muleta* în mâna cealaltă, matadorul se duse până în faţa lojei preşedintelui, se înclină, îşi îndreptă trupul, pe urmă porni spre *barrera* ca

să predea spada şi *muleta.*

— Păcătos taur, spuse omul însărcinat să-i poarte spada.

— M-a făcut să asud, nu glumă, răspunse Romero.

Îşi şterse sudoarea de pe faţă. Unul dintre ajutoare îi întinse vasul cu apă. Romero îşi şterse buzele. Îl dureau când bea de-a dreptul din vas. Şi nu înălţă privirile spre noi.

Marcial a avut o zi mare. Spectatorii încă îl mai aplaudau când ultimul taur al lui Romero pătrunse în arenă. Era taurul care năvălise dimineaţa peste mulţime şi-l omorâse pe Vicente Girones.

În timpul luptei cu primul taur se văzuse foarte uşor că faţa lui Romero e plină de vânătăi. Fiecare gest al lui o lăsa să se vadă. Întreaga încordare prilejuită de munca subtilă şi cu aparenţe de stângăcie împotriva taurului cu vedere slabă o scotea în evidenţă. Bătaia cu Robert Cohn nu-i ştirbise în niciun fel vigoarea, dar faţa îi fusese zdrobită şi trupul rănit. Acum ştergea toate aceste urmări. Fiecare figură de luptă realizată cu taurul ştergea câte o rămăşiţă. Era un taur bun, un taur masiv, cu coarne mari, care revenea mereu la luptă şi relua atacul cu uşurinţă şi siguranţă. Era tot ce-şi putea dori Romero în privinţa taurilor.

În clipa când încheiase lucrul cu *muleta* şi se pregătea să ucidă, mulţimea îi ceru să continue. Spectatorii încă nu voiau ca taurul să fie ucis, nu voiau ca lupta să se termine. Şi Romero continuă. Parcă ar fi dat o lecţie de luptă cu tauri. Fiecare mişcare o continua neîntrerupt pe cea dinainte şi toate erau desăvârşite, executate lent, line şi cumpănite. Niciun şiretlic şi nicio înşelătorie. Nici un singur gest brusc. Şi fiece mişcare, în clipa de maximă încordare, te făcea să simţi săgetarea unei dureri interioare. Mulţimea ar fi vrut să nu se mai termine niciodată.

Taurul fu silit să se proptească zdravăn pe toate patru picioarele pentru a fi ucis, şi Romero îl ucise chiar în faţa noastră. Îl ucise nu aşa cum fusese silit s-o facă la ultimul taur, ci aşa cum dorea el. Se aşează din profil, chiar în faţa taurului, trase spada din faldurile ce alcătuiau *muleta* şi

ochi în lungul lamei. Taurul îl urmărea atent. Romero îi spuse ceva şi izbi cu piciorul în pământ. Taurul se năpusti şi Romero aşteptă năvala cu *muleta* plecată spre pământ, ochind de-a lungul spadei goale, bine proptit pe picioare. Apoi, fără să facă vreun pas înainte, deveni una cu taurul, spada răsări deasupra greabănului, căci taurul urmărise coborârea pânzei roşii ce dispăru în clipa când Romero se răsuci brusc cu totul spre stânga, iar asta însemnă sfârşitul. Taurul încercă să înainteze, picioarele începură să-i înţepenească, se clătină dintr-o parte în cealaltă, şovăi, pe urmă căzu în genunchi şi atunci fratele mai vârstnic al lui Romero se aplecă peste spatele taurului şi-i înfipse în ceafă un cuţit scurt, chiar la rădăcina coarnelor. Prima oară nu nimeri. Înfipse iarăşi cuţitul, şi de data asta taurul se răsturnă pe spate, zvâcnind sacadat şi rigid. Ţinând cu o mână cornul taurului şi în cealaltă cuţitul, fratele lui Romero se uită către loja preşedintelui. În tot amfiteatrul fluturau batistele. Din loja lui, preşedintele privi în jos spre arenă şi flutură batista. Fratele lui Romero tăie urechea neagră şi crestată a taurului răpus şi alergă cu ea spre matador. Taurul zăcea pe nisip, greoi şi negru, cu limba scoasă. Din toate părţile arenei alergau spre el băieţandri şi se adunau în cerc împrejurul lui. Se pregăteau să înceapă dansul în jurul taurului.

Romero luă urechea din mâna fratelui său şi o ridică spre preşedinte. Preşedintele se înclină, şi atunci Romero o porni în goană, ca să ajungă înaintea mulţimii, şi Veni spre noi. Se întinse peste *barrera* şi Brett primi în dar urechea taurului. Romero clătină din cap şi zâmbi. Mulţimea îl înconjura din toate părţile. Brett îi întinse capa.

— Ţi-a plăcut? strigă Romero. Brett nu răspunse nimic. Se priviră unul pe celălalt şi zâmbiră. Brett ţinea urechea în mână.

— Să nu te murdăreşti de sânge, îi spuse Romero zâmbind încordat.

Mulţimea îl voia pe Romero. Câţiva băieţandri strigară ceva către Brett. Mulţimea era formată din băieţandri,

dansatori şi oameni beţi. Romero se întoarse în loc şi încercă să străbată prin mulţime. Dar îl înghesuiau din toate părţile şi încercau să-l ridice pe umeri.

Romero se zbătu şi izbuti să scape, apoi o luă la fugă, strecurându-se printre oameni, către ieşire. Nu voia să fie purtat pe umerii spectatorilor. Dar îl prinseră şi îl ridicară pe umeri. Nu era o poziţie deloc plăcută, căci picioarele i se vânturau prin aer şi tot trupul îl durea cumplit, îl purtau pe sus şi alergau cu el către ieşire. Romero se sprijinea cu mâna pe umărul unuia dintre purtători. Întoarse capul spre noi şi ne privi ca şi cum ar fi vrut să se scuze. Mulţimea, pornită în goană, îl scoase pe poartă.

Ne întoarserăm toţi trei la hotel. Brett urcă la etaj. Bill şi cu mine am rămas în sufrageria de jos, am mâncat ouă răscoapte şi am băut câteva sticle de bere. Belmonte coborî îmbrăcat în haine de stradă, însoţit de impresarul lui şi de alţi doi bărbaţi. Se aşezară la masa de lângă noi şi începură să mănânce. Belmonte mâncă foarte puţin. Urmau să plece cu trenul de şapte spre Barcelona. Belmonte purta o cămaşă cu dungi albastre şi un costum închis. Mâncă nişte ouă moi. Ceilalţi mâncară copios. Belmonte nu vorbea – doar răspundea la întrebări.

Pe Bill luptele îl obosiseră. Şi pe mine la fel. Amândoi trăiam foarte intens clipele petrecute în arenă. Am stat, am mâncat ouăle, şi i-am privit pe Belmonte şi pe cei de la masa lui. Însoţitorii arătau a fi oameni aspri şi plini de simţ practic.

— Hai să mergem la cafenea, propuse Bill. Vreau să beau un absint.

Era ultima zi a serbărilor. Afară, cerul începuse iarăşi să se înnoreze. Piaţa era plină de lume şi meşterii jocurilor de artificii îşi puneau la punct lucrările pentru la noapte, apoi le acopereau cu ramuri de fag. Copiii stau şi priveau. Trecurăm pe lângă tarabe cu jocuri de artificii aşezate pe lungi bete de bambus. În faţa cafenelei văzurăm mare înghesuială. Muzica şi dansul erau în toi. Uriaşi şi pitici foiau în toate părţile.

— Unde-i Edna? îl întrebai pe Bill.

— Nu ştiu.

Stăteam şi ne uitam cum începe seara ultimei nopţi a fiestei. Absintul făcea ca totul să ni se pară mai frumos. Eu îl beam fără zahăr în paharul de apă şi avea o amăreală plăcută.

— Mi-e tare milă de Cohn, spuse Bill. Toate i-au mers pe dos.

— Ei, mai dă-l dracului pe Cohn, zisei eu.

— Unde crezi că s-o fi dus?

— La Paris.

— Şi ce bănuieşti c-are să facă?

— Ei, dă-l dracului.

— Şi ce bănuieşti c-are să facă?

— O ia de la început cu femeia dinainte, probabil.

— Cine era femeia dinainte?

— Una pe care o cheamă Frances.

Am cerut încă un absint.

— Când vrei să pleci? îl întrebai eu.

— Mâine.

După câteva momente, Bill zise:

— Ştii, a fost grozavă fiesta de anul ăsta.

— Da, încuviinţai eu. Toată vremea am avut ceva de făcut.

— Bănuiesc că n-ai să mă crezi. Mi se pare că totul este un fel de coşmar încântător.

— Sigur că te cred. Cred orice. Chiar când e vorba de coşmaruri.

— Ce-i cu tine? Eşti prost dispus?

— Îngrozitor de prost dispus.

— Mai ia un absint. Hei, chelner! încă un absint pentru *señor*.

— Sunt al dracului de indispus, insistai eu.

— Bea absintul ăsta, mă îndemnă Bill. Bea-l încet.

Începea să se întunece. Fiesta continua. Îmi dădeam seama că încep să mă îmbăt. dar nu mă simţeam deloc mai bine.

— Cum te simţi?

— Ca dracu mă simt

— Mai iei unul?

— N-ar folosi la nimic.

— Încearcă. N-ai de unde şti; poate că tocmai ăsta e cel de care ai nevoie. Hei, chelner! încă un absint pentru *señor!*

Am turnat apa direct în paharul de absint şi am amestecat, în loc s-o las să picure. Bill mi-a pus un cub de gheaţă. Am plimbat cu o linguriţă cubul de gheaţă prin amestecul cafeniu şi tulbure.

— Cum ţi se pare?

— Excelent.

— Pe ăsta n-ar trebui să-l bei aşa de repede. Are să ţi se facă rău.

Am pus paharul jos. N-avusesem de gând să-l beau repede.

— M-am îmbătat.

— Aşa şi trebuia.

— Asta ai urmărit, nu?

— Sigur. Să te îmbeţi. Să alungi deprimarea asta blestemată.

— Bine, uite că m-am îmbătat. Acuma eşti mulţumit?

— Stai jos.

— Nu stau jos, am ripostat. Mă duc la hotel. Eram cumplit de beat. Mai beat decât fusesem vreodată, după câte îmi aduc aminte. După ce am ajuns la hotel, am urcat la etaj. Uşa camerei în care stătea Brett era deschisă. Am vârât capul înăuntru. Mike şedea pe pat. Avea în mână o sticlă şi o flutura prin aer.

— Jake! Vino înăuntru, Jake!

Am intrat şi m-am aşezat. Totul în jurul meu se clătina, dacă nu mă uitam într-un punct fix.

— Brett... ştii... A plecat de aici cu puştiul ăla de toreador.

— Nu-i adevărat.

— Ba da. Te-a căutat, ca să-şi ia rămas bun. Au plecat cu

trenul de şapte.

— Zău?

— Urâtă treabă, adăugă Mike. N-ar fi trebuit să facă una ca asta.

— Nu.

— Bei ceva? Aşteaptă puţin, că sun s-aducă nişte bere.

— Sunt beat, i-am răspuns. Mă duc la mine în cameră şi mă culc.

— Eşti turtit rău? Şi eu am fost.

— Da, am încuviinţat. Îs chior de beat.

— Atuncea… noroc. Du-te şi trage-i un somn, Jake, băiatule.

Am ieşit pe uşă afară, am intrat în camera mea şi m-am întins pe pat. Patul deveni barcă pe valuri şi atunci mă ridicai în capul oaselor şi mă uitai fix la peretele din faţă, ca să opresc legănarea. Afară, în piaţă, fiesta continua. Nu mă mai interesa. Ceva mai târziu Bill şi Mike veniră să mă ia jos cu ei, ca să mâncăm. M-am făcut că dorm.

— Doarme. Mai bine să-l lăsăm în pace.

— E beat chior, spuse Mike. Pe urmă plecară.

M-am sculat şi m-am dus pe balcon să mă uit la dansurile din piaţă. Lumea nu se mai învârtea în jurul meu. Era doar foarte limpede şi foarte luminoasă şi parcă se înceţoşa pe margini. M-am spălat şi mi-am dat cu peria pe păr. Propria-mi imagine îmi apărea stranie în oglindă. După aceea am coborât în sufragerie.

— Uite-l că s-arată! strigă Bill. Bravo, Jake. băiatule! Ştiam eu că no să ne laşi tu pe noi.

— Hello, beţivan bătrân! mă întâmpină Mike.

— Mi s-a făcut foame şi m-am trezit.

— Mănâncă puţină supă, mă sfătui Bill.

Ne aşezarăm toţi trei la masă, dar mi se părea că încă vreo şase lipsesc dintre noi.

CARTEA A TREIA

Capitolul 19

Dimineaţa, totul se sfârşise. Fiesta se terminase. M-am trezit pe la nouă, am făcut o baie, m-am îmbrăcat şi am coborât. Piaţa era pustie şi pe străzi nu se vedea nimeni. Doar câţiva copii adunau, în piaţă, beţe de la jocurile de artificii. Cafenelele tocmai deschideau şi chelnerii scoteau afară confortabilele fotolii de răchită albă şi le aranjau în jurul meselor cu tăblii de marmură, la umbra arcadelor. Măturau străzile şi le stropeau cu furtunul.

M-am aşezat într-un fotoliu de răchită şi m-am lăsat, comod, pe spate. Chelnerul nu se grăbea să vină. Afişele scrise pe hârtie albă, care anunţau descărcarea taurilor şi orarul trenurilor speciale, încă se mai vedeau pe stâlpii arcadelor. Un chelner cu şorţ albastru ieşi afară ducând o găleată cu apă şi o cârpă şi se apucă să rupă afişele, sfâşiind hârtia în fâşii, apoi spălând şi frecând resturile rămase pe piatră. Fiesta se încheiase.

Am băut o cafea, iar peste puţin timp a apărut şi Bill. L-am urmărit cu privirea pe când traversa piaţa păşind agale. S-a aşezat la masă şi a cerut o cafea.

— Aşa, spuse Bill, vasăzică s-a terminat.

— Da, încuviinţai. Când pleci?

— Nu ştiu. Mai bine am lua o maşină, eu aşa zic. Tu nu te întorci la Paris?

— Nu. Pot să mai lipsesc încă o săptămână. Cred c-o să mă duc la San Sebastian.

— Eu o să mă întorc.

— Mike ce are de gând să facă?

— Se duce la Saint Jean de Luz.

— Hai să luăm o maşină şi să mergem cu toţii până la Bayonne. De acolo ai putea lua trenul chiar la noapte.

— Bine. Hai să plecăm după prânz.

— S-a făcut. Mă-ngrijesc eu de maşină.

Am luat prânzul şi am achitat nota la hotel.

Montoya nu s-a apropiat de noi. Nota ne-a adus-o una dintre fetele de serviciu. Maşina ne aştepta afară. Şoferul îngrămădi şi legă bagajele pe capota maşinii, puse câteva şi lângă el, pe bancheta din faţă, apoi ne urcarăm. Maşina străbătu piaţa, porni pe una dintre străzile laterale, o luă pe sub copaci coborând de pe platou şi părăsirăm Pamplona. Nu s-ar fi zis că o pornisem la drum prea lung. Mike avea o sticlă de Fundador. Eu n-am băut decât vreo două înghiţituri. Trecurăm peste munţi şi ieşirăm din Spania coborând pe drumurile albe, printre câmpiile basce prea umbroase, umede şi numai verdeaţă, şi în cele din urmă ajunserăm la Bayonne. Lăsarăm bagajul lui Mike la gară, unde el îşi cumpără bilet pentru Paris. Trenul pleca la şapte şi zece. Ieşirăm din gară. Maşina ne aştepta în faţa gării.

— Şi-acuma, ce-o să facem cu maşina? întrebă Bill.

— Ei, uite ce te nelinişteşte pe tine: maşina, răspunse Mike. Hai s-o oprim cu noi.

— S-a făcut, conveni Bill. Şi unde mergem?

— Haideţi până la Biarritz să bem ceva.

— Mike mână spartă! exclamă Bill.

Ne-am dus la Biarritz şi am lăsat maşina în faţa unui local de mare lux. Am intrat la bar, ne-am urcat pe scaunele cele înalte şi am băut whisky cu sifon.

— Rândul ăsta e-al meu, spuse Mike.

— Hai să tragem la sorţi.

Aşa că am tras la sorţi cu nişte zaruri de pocher dintr-o cupă mare de piele. Bill câştigă primul tur. Mike pierdu faţă de mine şi întinse barmanului o hârtie de o sută de franci. Whisky-urile costau doisprezece franci paharul. Am luat încă un rând şi Mike pierdu din nou. De fiecare dată îi dădea barmanului un bacşiş gras. O bună orchestră de jaz

cânta într-o cameră de lângă bar. Era un local foarte plăcut. Am mai luat un rând. Primul tur l-am câştigat eu, cu patru popi. Pe urmă au jucat Mike şi cu Bill. Mike câştigă primul tur, cu patru valeţi. Bill îl câştigă pe al doilea. În turul final, lui Mike îi căzură trei popi şi rămase la ei. Îi întinse lui Bill cupa cu zaruri. Bill le scutură şi le aruncă, şi văzu că-i căzuseră trei popi, un as şi o damă.

— Rândul tău, Mike, spuse Bill. Mike, bătrâne cartofor!

— Îmi pare rău, zise Mike. Nu pot onora.

— Cum adică?

— N-am bani, mărturisi Mike. Sunt lefter. Mai am exact douăzeci de franci. Uite, ţine douăzeci de franci.

Bill se cam schimbă la faţă.

— Abia mi-au ajuns banii să-i plătesc lui Montoya. Şi-am avut al dracului de mult noroc că mi-au ajuns.

— Îţi accept oricând un cec, spuse Bill.

— E foarte drăguţ din partea ta, însă, ştii, eu n-am dreptul să emit cecuri.

— Şi cum o să faci rost de bani?

— Ei, or să-mi vină mie nişte bani. Am venitul pe două săptămâni, care ar fi trebuit să-mi sosească. Şi-acolo, la hanul de la Saint Jean, pot trăi pe credit.

— Cu maşina ce-ai de gând să faci? mă întrebă Bill pe mine. Vrei s-o ţii mai departe?

— Nu mai are nicio importanţă. Mare idioţenie!

— Gata, haideţi să mai bem ceva, propuse Mike.

— Bravo. Ăsta e rândul meu, spuse Bill. Apoi se întoarse spre Mike şi îl întrebă: Brett are bani?

— N-aş prea crede. De la Brett am luat cea mai mare parte din banii pe care îi datoram lui Montoya.

— Şi n-are la ea niciun ban? întrebai eu.

— N-aş crede să aibă. Niciodată n-are vreun ban. Are un venit de cinci sute de lire pe an, din care plăteşte trei sute şi cincizeci dobânzi la ovrei.

— Bănuiesc că ăia îşi încasează drepturile chiar de la sursă, observă Bill.

— Exact. Dar de fapt nu sunt ovrei. Numai că le zicem

noi aşa. Sunt scoţieni, după câte bănuiesc.

— Şi n-are la ea chiar niciun ban? întrebai.

— Tare n-aş crede. Când a plecat mi-a lăsat mie tot ce avea.

— Ei, atunci, zise Bill, am mai putea foarte bine să luăm încă un rând.

— Al dracului de bună idee, aprobă Mike. N-ajungi niciodată nicăieri discutând despre finanţe.

— Nu, conveni Bill.

Bill şi cu mine am aruncat zarurile pentru următoarele două rânduri. A pierdut el, şi a plătit. Pe urmă am plecat şi ne-am dus la maşină.

— Vrei să te ducem undeva, Mike? întrebă Bill.

— Haideţi să facem o plimbare cu maşina. Asta ar putea să-mi sporească substanţial creditul. Hai să ne plimbăm puţin.

— Foarte bine. Mi-ar face plăcere să văd litoralul. Haideţi să mergem înspre Hendaye.

— Pe litoral n-am niciun fel de credit.

— Nu se ştie niciodată, spuse Bill.

Ne-am plimbat cu maşina pe şoseaua din lungul coastei. Am trecut în revistă verdeaţa de pe promontorii, vilele albe cu acoperişuri roşii, petece de pădure şi întinderile foarte albastre ale oceanului în reflux, cu valurile ce se rostogoleau departe, la marginile plajelor. Am trecut prin Saint Jean de Luz şi prin satele risipite mai departe pe coastă. Dincolo de întinderile ondulate pe care le străbăteam vedeam munţii peste ale căror culmi trecuserăm venind de la Pamplona. Drumul mergea tot înainte. Bill se uită la ceas. Venise vremea să ne întoarcem. Bătu în geamul despărţitor şi ceru şoferului s-o ia înapoi. Ca să întoarcă, şoferul dădu maşina îndărăt şi pătrunse pe iarbă. În spatele nostru se afla o pădure, dincolo de ea câteva poieni şi pe urmă marea.

Oprirăm maşina în faţa hotelului din Saint Jean unde avea să locuiască Mike şi el coborî. Şoferul îi duse bagajele înăuntru. Mike rămase lângă maşină.

— La revedere, băieţi. A fost o fiesta al dracului de izbutită.

— Cu bine, Mike, zise Bill.

— O să ne mai vedem, îi spusei eu.

— Nu vă necăjiţi în privinţa banilor, adăugă Mike. Plăteşte tu pentru maşină, Jake, şi-am să-ţi trimit partea mea.

— Cu bine, Mike.

— Cu bine, băieţi. Aţi fost al dracului de drăguţi.

Ne strânserăm mâinile, cu toţii. Din maşină îi mai făcurăm lui Mike semn cu mâna. Rămăsese pe şosea şi ne urmărea cu privirea. La Bayonne am sosit cu câteva momente înainte de plecarea trenului. Un hamal a luat de la *consigne*[58] bagajele lui Bill. L-am condus până la intrarea pe peron.

— Cu bine, amice, spuse Bill.

— Cu bine, puştiule, îi răspunsei.

— A fost grozav. M-am distrat de minune.

— Mai rămâi la Paris?

— Nu. Trebuie să mă îmbarc pe ziua de 17. Cu bine, amice!

— Cu bine, puştiule!

Intră pe poarta ce da spre peron. Hamalul mergea înainte cu bagajele. Am aşteptat până a plecat trenul. Bill stătea la fereastră. Fereastra trecu, trecură şi celelalte vagoane, şi rămaseră doar şinele goale. Am ieşit din gară şi m-am dus la maşină.

— Cât îţi datorez? îl întrebai pe şofer. Pentru drumul până la Bayonne ne înţeleseserăm să dăm o sută şi cincizeci de pesetas.

— Două sute de pesetas.

— Cât mă mai costă dacă mă duci până la San Sebastian în drumul dumitale de întoarcere?

— Cincizeci de pesetas.

— Vorbeşte serios.

[58] Biroul de bagaje (fr.).

— Treizeci şi cinci de pesetas.

— Nu merită atâţia bani. Du-mă la hotelul „Panier Fleuri”.

La hotel am plătit şoferul, adăugind un bacşiş. Maşina era plină de praf. Am atins cu legătura de undiţe praful de pe maşină. Mi se părea că e ultimul lucru care mă mai leagă de Spania şi de fiesta. Şoferul ambreie şi porni în josul străzii. L-am urmărit cu privirea până când a cotit ca să apuce pe drumul spre Spania. Am intrat în hotel şi mi s-a dat o cameră. Era aceeaşi cameră în care dormisem atunci când Bill, Cohn şi cu mine fuseserăm la Bayonne. Mi se părea că de atunci trecuse enorm de multă vreme. M-am spălat, mi-am schimbat cămaşa, pe urmă am ieşit în oraş.

La un chioşc de ziare am cumpărat un număr din *New York Herald* şi m-am aşezat într-o cafenea la o masă, ca să-l citesc. Mi se părea straniu să mă aflu din nou în Franţa, încercam un simţământ de calm, de atmosferă provincială. Îmi părea rău că nu plecasem cu Bill la Paris – numai că Parisul ar fi însemnat să continui fiesta. Pentru o vreme, terminasem cu orice fel de fiestă. La San Sebastian avea să fie linişte. Acolo sezonul turistic nu începe înainte de august. Aveam să găsesc uşor o cameră bună la hotel, iar pe urmă o să citesc şi o să înot. Plaja de la San Sebastian era minunată. Arbori încântători străjuiau promenada de deasupra plajei şi înainte de începerea sezonului o mulţime de copii veneau pe acolo cu guvernantele. Seara, orchestrele dădeau concerte pe sub copacii aflaţi peste drum de „Café Marinas”. Puteam sta la „Marinas”, să le ascult.

— Cum se mănâncă înăuntru? îl întrebai pe chelner. Înăuntru era şi restaurant.

— Bine. Foarte bine. Se mănâncă foarte bine.

— E-n regulă.

Am intrat şi am luat masa de seară. Pentru un restaurant din Franţa era o masă bogată, dar când te întorceai din Spania porţiile ţi se păreau foarte grijuliu drămuite. Ca să nu mă simt singur, am băut o sticlă de vin. O sticlă de Chateau Margaux. Era foarte plăcut să bei domol, să

deguşti vinul şi să bei de unul singur.

O sticlă de vin e o tovărăşie plăcută. După aceea am luat o cafea. Chelnerul mi-a recomandat un lichior basc, numit Izzarra. Îmi aduse sticla şi îmi turnă un pahar de lichior, plin ochi. Îmi spuse că Izzarra e făcut din florile Pirineilor. Din adevăratele flori ale Pirineilor. Avea aspect de ulei de nucă şi mirosea ca băutura italiană numită *strega.* I-am spus să ia de-acolo florile Pirineilor şi să-mi aducă un *vieux mare. Vieux marc-ul* era bun. După cafea am băut un alt *vieux mare.*

Chelnerul părea cam jignit din pricina poveştii cu florile Pirineilor, aşa că am exagerat puţin cu bacşişul. Asta l-a făcut fericit. Era foarte plăcut să te afli într-o ţară unde e atât de uşor să-i faci pe oameni fericiţi. Despre un chelner spaniol nu poţi şti niciodată dacă are să-ţi spună sau nu mulţumesc. În Franţa totul e aşezat pe baze financiare atât de limpezi! Nicăieri nu se poate trăi mai simplu decât în Franţa. Nimeni nu complică lucrurile devenindu-ţi prieten pentru cine ştie ce raţiuni obscure. Dacă vrei ca oamenii să ţină la tine, n-ai decât să cheltuieşti ceva bani. Am cheltuit şi eu ceva bani şi chelnerul a început să mă simpatizeze. Îmi aprecia calităţile care pot fi preţuite în bani. Şi s-ar bucura dacă m-ar vedea revenind pe acolo. Cândva am să mai iau o dată masa acolo şi chelnerul are să se bucure când m-o vedea şi are să dorească să mă aşez la masa lui. Şi va fi o simpatie sinceră, fiindcă va fi aşezată pe baze trainice. Da, mă întorsesem în Franţa.

A doua zi dimineaţa, la hotel, am dat fiecăruia câte un bacşiş puţin exagerat, ca să-mi fac şi mai mulţi prieteni, şi am plecat cu trenul de dimineaţă spre San Sebastian. La gară, hamalului nu i-am dat mai mult decât se cuvenea, fiindcă nu credeam c-o să-l mai revăd vreodată. N-aveam nevoie decât de vreo câţiva buni prieteni franţuji la Bayonne ca să fiu binevenit în cazul când aş mai fi trecut pe acolo. Ştiam că dacă aveau să mă recunoască, mă puteam bizui pe prietenia lor.

La Irun trebuia să schimbăm trenul şi să prezentăm

paşapoartele. Îmi părea rău că părăsesc Franţa. Era atât de simplă viaţa pe pământul Franţei. Simţeam că sunt un mare idiot că mă întorc în Spania. În Spania nu poţi fi sigur de nimic. Îmi dădeam seama că sunt un prost că mă întorc acolo, dar am stat la coadă cu paşaportul în mână, mi-am deschis geamantanele dinaintea vameşilor, am cumpărat bilet, am ieşit pe poartă, m-am urcat în tren şi după patruzeci de minute şi opt tuneluri eram la San Sebastian.

Chiar şi pe o zi de arşiţă San Sebastian păstrează o anumită atmosferă de prospeţime matinală. Copacii te fac să crezi că roua nu se zbiceşte niciodată pe frunzele lor. Străzile arată ca şi cum abia ar fi fost stropite. În ziua cea mai fierbinte, tot e răcoare şi umbră pe anumite străzi. Am tras la un hotel unde mai fusesem şi altă dată şi mi-au dat o cameră cu balcon ce se deschidea deasupra acoperişurilor oraşului. Dincolo de acoperişuri se vedea o coastă de munte acoperită de verdeaţă.

Mi-am desfăcut geamantanele şi mi-am aşezat cărţile pe măsuţa de la capătul patului, mi-am scos instrumentele de bărbierit, am atârnat câteva haine în *armoire*[59] şi am strâns într-o legătură rufele pentru spălat. Pe urmă am intrat în baie, am făcut un duş şi am coborât să iau masa de prânz. Spania încă nu trecuse la orarul de vară şi deci coborâsem prea devreme. Mi-am potrivit din nou ceasul. Venind la San Sebastian, câştigasem o oră.

Când am intrat în sufragerie, portarul mi-a prezentat o fişă pe care trebuia s-o completez pentru poliţie. Am semnat-o şi i-am cerut două formulare de telegramă. Pe una am expediat-o la „Hotel Montoya”, cerându-le să-mi trimită orice scrisoare sau telegramă la adresa din San Sebastian. Am făcut socoteala câte zile aveam să rămân la San Sebastian, şi am expediat o altă telegramă la birou, cu rugămintea să mi se păstreze acolo scrisorile, dar în primele şase zile să-mi trimită aici toate telegramele. După aceea m-am aşezat la masă şi am luat prânzul.

[59] Şifonier (fr.).

După prânz am urcat în cameră, am citit o vreme şi pe urmă am adormit. Când m-am trezit, era patru şi jumătate. Mi-am luat costumul de baie, l-am înfăşurat împreună cu pieptenele într-un prosop, am coborât şi am pornit pe stradă înspre Concha. Era cam pe la jumătatea refluxului. Am găsit plaja netedă şi tare. nisipul auriu. Am intrat într-o cabină, m-am dezbrăcat, mi-am pus costumul şi am pornit peste nisipul fin, către mare. Sub picioarele goale simţeam nisipul cald. În apă şi pe plajă era foarte puţină lume. În depărtare, acolo undo promontoriile aproape se întâlnesc şi închid portul, se vedea linia albă a valurilor înspumate şi marea deschisă. Deşi apele se retrăgeau, câteva valuri mărunte tot mai înaintau domol către plajă. Porneau ea nişte mărunte cute ale apei, creşteau treptat şi veneau să se spargă lin pe nisipul cald. Am intrat în apă. Era rece. Un val îmi ieşi în faţă şi atunci m-am azvârlit cu capul în jos, am înotat o vreme pe sub apă, şi când am ieşit la suprafaţă orice senzaţie de frig dispăruse. Am înotat până la ponton, m-am săltat deasupra şi m-am întins pe scândurile calde. Un băiat şi o fată stăteau la capătul celălalt. Fata îşi desfăcuse baiera de la ceafă a costumului şi se bronza pe spate. Băiatul stătea întins pe ponton, cu faţa în jos, şi spunea ceva fetei. Fata râdea de vorbele lui şi oferea soarelui spatele-i bronzat. Am stat la soare, întins pe ponton, până m-am uscat. Pe urmă am încercat câteva plonjoane. Odată am plonjat adânc şi am ajuns până la fund. Înotam cu ochii deschişi şi vedeam totul verde şi întunecat. Pontonul arunca o umbră negricioasă. Am ieşit din apă chiar lângă ponton, m-am săltat deasupra, am mai plonjat o dată căutând să ajung cât mai departe pe sub apă şi pe urmă am înotat spre ţărm. Am stat întins pe plajă până m-am uscat, pe urmă am intrat în cabină, mi-am scos costumul, m-am limpezit cu apă curată şi m-am frecat cu prosopul.

Mergând pe sub copaci, spre cazinou, am dat ocol portului, iar după aceea am pornit pe una dintre străzile răcoroase, ca să ajung la „Café Marinas”. Înăuntru cânta o

orchestră. M-am aşezat pe terasă şi m-am bucurat de răcoarea plină de prospeţime într-o zi de arşiţă, am băut un pahar de limonadă cu bucăţele de gheaţă, apoi un whisky mare cu sifon. Am rămas multă vreme în faţa cafenelei „Marinas”, citind, privind trecătorii şi ascultând muzică.

Mai târziu, când a început să se întunece, am pornit să dau iarăşi înconjur portului. Am străbătut promenada şi în cele din urmă m-am întors la hotel pentru masa de seară. Tocmai atunci se desfăşura o mare cursă ciclistă, turul Ţării Bascilor, şi concurenţii poposiseră în seara aceea la San Sebastian. Pe o latură a sufrageriei se afla o masă lungă la care mâncau cicliştii împreună cu antrenorii şi impresarii. Toţi erau francezi şi belgieni, păreau să fie mari mâncăi, dar se şi distrau de minune. În capul mesei stăteau două franţuzoaice frumoase, pline de un şic specific Rue du Faubourg Montmartre. Nu-mi puteam da seama din ce categorie făceau parte. La masa aceea toţi vorbeau în argou, spuneau glume vorbind cu glas scăzut, iar glumele de la coada mesei nu erau niciodată rostite cu glas tare, dacă fetele cereau să le audă şi ele. A doua zi dimineaţa, la ceasurile cinci, cursa avea să reînceapă în ultima ei etapă: San Sebastian-Bilbao. Cicliştii beau vin din belşug şi erau toţi arşi şi bronzaţi de soare. Nu luau cursa în serios decât atunci când discutau între ei. Concuraseră de atâtea ori în aceeaşi formaţie, încât nu prea mai avea importanţă cine anume câştigă. Mai cu seamă când se aflau în ţara străină. Chestiunile băneşti se rezolvau uşor.

Ciclistul care conducea cu un avans de vreo două minute suferea de o furunculoză acută şi avea dureri mari. Abia putea să stea pe scaun. Avea gâtul foarte roşu, iar părul blond era decolorat de soare. Ceilalţi ciclişti făceau glume pe socoteala lui, din pricina furunculelor. Ciclistul bolnav bătu cu furculiţa în masă şi anunţă:

— Ascultaţi aici: mâine o să stau cu nasul proptit aşa de tare în ghidon, că singurul lucru care o să-mi atingă furunculele are să fie o briză mângâietoare.

Una dintre fete se uită le el pe deasupra mesei, iar

ciclistul zâmbi încurcat şi se roşi ca focul. Spaniolii, ziceau ei, nu se pricep să pedaleze. Cafeaua am luat-o pe *terrasse,* împreună cu managerul unei echipe susţinute de-o mare fabrică de biciclete. Managerul îmi spunea că a fost o cursă extrem de plăcută şi ar fi meritat cu prisosinţă să fie urmărită, dacă Bottechia n-ar fi abandonat la Pamplona. Îl cam necăjise praful, dar în Spania drumurile erau totuşi mai bune decât în Franţa. Tururile cicliste, spunea managerul, erau unicul sport de pe lume. Urmărisem vreodată *Le Tour de France*[60]? Numai din ziare. *Le Tour de France* era cel mai mare eveniment sportiv din lume. Urmărirea şi organizarea tururilor cicliste îi dăduseră posibilitatea să cunoască Franţa. Puţină lume cunoaşte Franţa. Toată primăvara, toată vara şi toată toamna şi le petrecea pe drumuri împreună cu cicliştii. Era suficient să iei seama la numărul maşinilor care îi urmăresc pe ciclişti de la un oraş la celălalt, când se desfăşoară tururile cicliste. Franţa este ţară bogată şi din ce în ce mai *sportive,* cu fiecare an. Avea să devină cea mai *sportive* ţară din lume. Şi asta va fi opera tururilor cicliste. A lor şi a fotbalului. El cunoştea Franţa. *La France sportive.* Ştia ce înseamnă tururile cicliste. Am luat împreună un coniac. La urma urmei, totuşi, nu era chiar rău să te întorci la Paris. Parisul e unic. Nu există decât un Paris, unul singur, pe tot pământul. Parisul este cel mai sportiv oraş din lume. Cunoşteam oare berăria „Chope de Negre”? Nu, n-o cunoşteam. Într-o bună zi aveam să ne întâlnim acolo. Asta fără nicio îndoială. Şi-o să mai bem împreună un alt *fine.* Asta fără nicio îndoială. Ei porneau la şase fără un sfert, dimineaţa. O să asist şi eu la start?

O să încerc, bineînţeles. N-aş vrea cumva să mă trezească el? Ar fi cât se poate de interesant. Am să las vorbă la portar. El ar face-o cu cea mai mare plăcere. Dar nu puteam admite să se deranjeze pentru mine. Şi ne-am luat rămas-bun până a doua zi dimineaţa.

[60] Turul Franţei (fr.).

Când m-am trezit a doua zi, cicliştii şi maşinile însoţitorilor se aflau pe drum de trei ceasuri. Mi-am băut cafeaua şi am citit ziarele în pat, iar pe urmă m-am îmbrăcat, mi-am luat costumul de baie şi am plecat pe plajă. În acele dintâi ceasuri ale dimineţii, totul era proaspăt şi răcoros şi umed. Guvernante în uniformă şi în costume ţărăneşti se plimbau cu copiii pe la umbra copacilor. Copiii spanioli erau foarte frumoşi. Câţiva lustragii se adunaseră În grup, sub un copac, şi stăteau de vorbă cu un soldat. Soldatul era ciung. Acum era vremea fluxului, pe plajă adia o briză plăcută şi valurile se înverşunau împotriva uscatului.

M-am dezbrăcat într-o cabină, am traversat plaja mult îngustată şi am intrat în valuri. Am pornit înot, încercând să mă strecor printre valuri, dar de multe ori valurile mă acopereau Pe urmă, când am dat de apă mai lină, m-am întins pe spate şi am făcut pluta. Stând pe spate nu vedeam decât cerul şi nu simţeam decât ridicarea şi coborârea valurilor. Am înotat îndărăt către ţărm şi m-am dat ca pe tobogan, cii faţa în jos, pe un val uriaş, apoi m-am întors şi am început iar să înot, încercând să rămân în scobitura dintre două talazuri şi având grijă să nu se prăvălească vreun val peste mine. Înotatul în scobitură mă obosea şi atunci m-am întors şi am luat-o înspre ponton. Apa era învolburată şi rece. Îţi dădea impresia că ar fi cu neputinţă să te îneci. Înotam încet, fiindcă pe vreme de flux distanţa părea foarte mare, şi în cele din urmă m-am urcat pe ponton şi m-am aşezat, şiroind de apă, pe scândurile care începeau să se înfierbânte sub bătaia soarelui. Mi-am rotit privirile pe deasupra golfului, peste oraşul bătrân, peste cazinou, de-a lungul şirului de copaci ce străjuiau promenada şi peste marile hoteluri cu portaluri albe şi nume înscrise în litere de aur. Departe spre dreapta, aproape închizând portul, se vedea o colină verde încununată de un castel. Pontonul se clătina în unduirea valurilor. Pe partea cealaltă a spărturii strimte ce dădea către largul mării, era un alt promontoriu înalt. Mă

gândeam câtă plăcere mi-ar face să traversez golful, dar mi-era teamă să nu mi se pună vreun cârcel.

Am stat la soare şi am privit oamenii de pe plajă. Păreau tare mici. După o vreme m-am ridicat, m-am ţinut cu degetele picioarelor de marginea pontonului ce se apleca sub greutatea mea, apoi am plonjat viguros şi adânc, m-am ridicat la suprafaţă prin apa scânteietoare, mi-am scuturat de pe cap şuvoaiele de apă sărată şi am pornit spre ţărm înotând domol şi cu nădejde.

După ce m-am îmbrăcat şi am plătit cabina, m-am întors la hotel. Cicliştii lăsaseră în urma lor câteva numere din revista *L'Auto,* iar eu le-am strâns din sala de lectură, le-am luat cu mine şi am ieşit afară, la soare, m-am aşezat într-un fotoliu şi am început să le citesc pentru a mă mai pune la curent cu viaţa sportivă din Franţa. Pe când şedeam acolo, portarul se apropie de mine cu un plic albastru în mână.

— O telegramă pentru dumneavoastră, domnule.

Am vârât degetul pe sub clapa lipită a plicului, l-am deschis şi am citit. Îmi fusese reexpediat de la Paris:

POŢI VENI HOTEL MONTANA MADRID SUNT ÎN ÎNCURCĂTURĂ BRETT.

I-am dat un bacşiş portarului şi am recitit mesajul. Un poştaş venea pe trotuar. Coti şi intră în hotel. Avea mustaţă mare şi ţinută foarte milităroasă. Peste puţin ieşi din hotel. Portarul venea la un pas în urma lui.

— Încă o telegramă pentru dumneavoastră, domnule.

— Mulţumesc.

Am deschis-o. Asta venea de la Pamplona.

POŢI VENI HOTEL MONTANA MADRID SUNT ÎN ÎNCURCĂTURĂ BRETT.

Portarul rămăsese pe loc şi aştepta un alt bacşiş, probabil.

— Când avem vreun tren spre Madrid?

— A plecat azi dimineaţă la nouă. Mai este un personal la unsprezece şi expresul de sud la zece noaptea.

— Reţine-mi o cuşetă la expresul de sud. Vrei să-ţi dau banii acum?

— Cum doriţi dumneavoastră, răspunse portarul. Am să vă trec costul în notă.

— Te rog.

Ei, asta însemna că toată povestea cu San Sebastian se dusese dracului. Bănuiesc, foarte vag, că mă aşteptam la ceva de felul acesta, îl văzui pe portar stând în prag.

— Fii bun, te rog, şi adu-mi un formular de telegramă.

Mi-a adus formularul, am scos stiloul şi am scris cu litere de tipar:

LADY ASHLEY HOTEL MONTANA MADRID SOSESC EXPRESUL DE SUD MÂINE DRAGOSTE JAKE.

Asta parcă le încununa pe toate. Aşa stăteau lucrurile. Trimiţi o femeie, undeva, împreună cu un bărbat. O prezinţi altuia, ca să fugă cu el. Acum te duci şi-o aduci îndărăt. Şi semnezi telegrama „cu dragoste”. Da, aşa stăteau lucrurile. Am intrat în hotel să iau masa de prânz.

Noaptea aceea, în expresul de sud, n-am prea dormit. Dimineaţa am luat micul dejun în vagonul restaurant şi am privit peisajul de stânci şi brădet din Avila şi Escorial. Pe fereastra vagonului restaurant am văzut Escorialul, cenuşiu şi prelung şi rece sub razele soarelui, dar nici nu m-am sinchisit de existenţa lui. Am zărit Madridul apropiindu-se peste câmpie ca o siluetă îngroşată şi albă, cocoţată deasupra unei mici prăpăstii stâncoase aflate undeva departe, la capătul unor întinderi pârjolite de soare.

Gara *Norte*[61] din Madrid este capăt de linie. Toate trenurile îşi încheie acolo călătoria. Nu mai pleacă nicăieri. În faţa gării erau trăsuri şi taxiuri şi un şir întreg de mesageri de la hoteluri. Parcă eram într-un oraş de

[61] De Nord (sp).

provincie. Am luat un taxi şi am pornit să urcăm printre grădini, prin faţa unui palat pustiu şi a unei biserici neterminate, pe marginea malului stâncos, am urcat mereu până am ajuns sus, în fierbintele oraş modern. Taxiul începu să coboare în pantă pe-o stradă netedă, până la Puerta del Sol, apoi, trecând printr-un trafic intens, am ieşit în Carrera San Jeronimo. Toate magazinele aveau apărătoarele de soare, lăsate ca să se ferească de arşiţă. Pe partea bătută de soare a străzilor ferestrele erau acoperite de obloane. Taxiul trase la bordură. Am văzut firma, HOTEL MONTANA, la primul etaj. Şoferul duse bagajele înăuntru şi le lăsă lângă ascensor. N-am izbutit să pun ascensorul în mişcare, aşa că am urcat pe scări. La etajul întâi se afla pe o uşă o placă de alamă: HOTEL MONTANA. Am sunat, dar nu s-a arătat nimeni. Am sunat încă o dată, uşa s-a deschis şi a apărut o fată cu chipul încruntat.

— Aici locuieşte Lady Ashley? o întrebai.

Fata mă privi prosteşte.

— Aveţi aici o englezoaică?

Fata se întoarse şi strigă la cineva dinăuntru. O femeie teribil de grasă apăru în uşă. Avea părul cărunt şi aranjat de jur împrejurul feţei în inele năclăite de unsoare. Era scundă şi autoritară.

— *Muy buenos*[62], o salutai eu. Locuieşte aici o englezoaică? Aş dori s-o văd pe doamna englezoaică.

— *Muy buenos.* Da, este la noi o doamnă englezoaică. Sigur c-o puteţi vedea, dacă şi ea doreşte să vă vadă.

— Da, doreşte să mă vadă.

— O să se ducă *la chica*[63] s-o întrebe.

— E tare cald.

— La Madrid, vara, e totdeauna tare cald.

— Dar ce frig e iarna!

— Da, iarna e foarte frig.

[62] Prescurtare de la *Muy buenos dias* (Bună ziua).

[63] Fata (sp.).

Aveam cumva de gând să rămân şi eu la „Hotel Montana”?

În privinţa asta încă nu mă hotărâsem, dar aş fi bucuros dacă cineva mi-ar urca bagajele de la parter, ca să nu fie cumva furate. La „Hotel Montana” nu se fura niciodată. În alte părţi, da. Dar nu aici. Nu. Clienţii acestui hotel erau aleşi cu grijă. Eram foarte fericit s-o aflu. Totuşi, nu mi-ar displace să mi se aducă sus bagajele.

Fata se întoarse şi anunţă că doamna englezoaică dorea să-l vadă pe domnul englez chiar acum, numaidecât.

— Foarte bine. Vedeţi? E-aşa cum v-am spus.

— Sigur.

M-am ţinut pe urmele fetei pe un coridor lung şi întunecos. La capătul coridorului, fata bătu la uşă.

— Hello, strigă Brett. Tu eşti, Jake?

— Eu sunt.

— Intră. Intră.

Am deschis uşa. Fata a închis-o în urma mea. Brett era în pat. Tocmai îşi peria părul şi stătea cu peria în mână. În cameră domnea acea dezordine pe care nu o pot realiza decât persoanele dintotdeauna obişnuite să aibă servitori.

— Dragul meu! exclamă Brett.

M-am dus la pat şi am cuprins-o în braţe. Brett începu să mă sărute şi în vreme ce mă săruta o simţeam că se gândeşte la altceva. Tremura în braţele mele. Părea foarte mică.

— Dragul meu! Am suferit atât de îngrozitor!

— Povesteşte-mi.

— Nu-i nimic de povestit. A plecat ieri, Eu l-am făcut să plece.

— De ce nu l-ai păstrat lângă tine?

— Nu ştiu. Nu se face. Cred că nu i-am pricinuit niciun rău.

— Probabil că s-a simţit foarte bine cu tine.

— Nu trebuie să aibă pe nimeni. De asta mi-am dat seama numaidecât.

— Nu-i adevărat.

— Vai, las-o dracului! exclamă Brett. Hai să nu mai vorbim despre povestea asta. Să nu mai vorbim niciodată.

— Bine.

— A fost un adevărat şoc când mi-am dat seama că îi e ruşine de mine. O vreme i-a fost ruşine cu mine, ştii?

— Nu.

— O! Da! Cred că acolo, la cafenea, l-au luat peste picior din pricina mea. Voia să-mi las părul să crească. Eu, cu păr lung! Aş arăta chiar ca dracu.

— E caraghios.

— Zicea că aş căpăta o înfăţişare mai feminină. Ba aş arăta ca o ciumă.

— Şi ce s-a întâmplat?

— Ei, i-a trecut. Nu i-a fost multă vreme ruşine cu mine.

— Şi despre ce fel de încurcături e vorba?

— Nu ştiam dacă am să-l pot hotărî să plece şi n-aveam un *sou*[64] ca să plec şi să-l părăsesc. A încercat să-mi dea o groază de bani, să ştii. i-am răspuns că bani am eu cu grămada. Dar el ştia că mint. Nu puteam lua bani de la el, îţi dai seama.

— Nu puteai.

— Of, hai să nu mai vorbim despre asta. Dar au fost şi câteva momente drăguţe, totuşi. Dă-mi o ţigară.

I-am aprins ţigara.

— A învăţat englezeşte când era chelner la Gibraltar.

— Da.

— Voia să se însoare cu mine, până la urmă.

— Serios?

— Sigur. Şi eu nu mă pot mărita nici măcar cu Mike.

— Poate îşi închipuia că prin însurătoare o să devină lord Ashley.

— Nu. Nu de asta. Voia într-adevăr să se însoare cu mine. Ca să nu-l mai pot părăsi, aşa spunea. Voia să fie sigur că niciodată n-am să-l pot părăsi. Dar numai după ce aş fi căpătat o înfăţişare mai feminină, bineînţeles.

[64] Pàra (fr.).

— Cred că acum te simţi mai liniştită.

— Chiar aşa. Mă simt bine... Sunt din nou lecuită. Mi l-a gonit din minte pe nenorocitul de Cohn.

— Foarte bine.

— Ştii, aş fi rămas lângă el dacă nu mi-aş fi dat seama că-i fac un rău. Ne-am înţeles al dracului de bine.

— Dacă laşi la o parte înfăţişarea ta.

— Ei, cu asta s-ar fi obişnuit el.

Brett stinse ţigara.

— Am treizeci şi patru de ani, doar ştii. Nu vreau deloc să ajung una dintre ticăloasele acelea care duc puştanii de râpă.

— Nu.

— N-am să ajung în halul ăsta. Mă simt destul de bine, să ştii. Chiar deplin liniştită.

— Foarte bine.

Întoarse privirile în altă parte. Credeam că-şi caută altă ţigară. Pe urmă am văzut că plânge. O simţeam cum plânge. Tremura şi plângea. Nu voia să ridice capul. Am cuprins-o în braţe.

— Să nu mai vorbim niciodată despre treburile astea. Te rog să nu mai vorbim niciodată.

— Draga mea Brett!

— Am să mă întorc la Mike. O ţineam strâns în braţe şi o simţeam cum plânge. El e atât de drăguţ şi atât de imposibil. Tocmai ce-mi trebuie mie.

Nu voia să ridice capul. O mângâiam pe păr. O simţeam cum tremură.

— N-am să ajung una dintre ticăloasele acelea, spuse iarăşi. Dar... vai... Jake... te rog... să nu mai vorbim niciodată despre asta.

Am plecat de la „Hotel Montana”. Stăpâna hotelului nu m-a lăsat să achit nota. Fusese plătită.

— Ei, nu-i nimic. Hai să mergem, spuse Brett. Acuma nu mai are nicio importanţă.

Ne-am dus cu taxiul până la „Palace Hotel”, am lăsat bagajele, am aranjat să ni se rezerve cuşete pentru

expresul de sud care pleca la noapte şi am intrat în barul hotelului să luăm câte un cocteil. Am stat pe nişte scaune înalte, dinaintea barului, în vreme ce barmanul amesteca un cocteil Martini într-un shaker mare şi nichelat.

— E uimitor cât de minunată gentileţe poţi găsi în barul unui mare hotel, observai eu.

— Barmanii şi jocheii sunt singurii oameni care mai ştiu ce-i politeţea.

— Indiferent cât de vulgar ar fi hotelul, barul e totdeauna plăcut.

— Ciudat!

— Barmanii au fost totdeauna oameni simpatici.

— Ştii, observă Brett, ai foarte multă dreptate. N-are decât nouăsprezece ani. Nu-i uluitor?

Ciocnirăm cele două pahare care ne fuseseră aşezate pe tejghea, unul lângă altul. Erau reci şi aburite. Dincolo de fereastra cu perdelele lăsate stăpânea arşiţa de vară a Madridului.

— Aş vrea şi o măslină în Martini, îi spusei eu barmanului.

— Aveţi dreptate, domnule. Poftiţi, vă rog.

— Mulţumesc.

— Ar fi trebuit să vă întreb. Vă rog să mă iertaţi.

Barmanul se retrase la capătul tejghelei, destul de departe ca să nu audă conversaţia. Brett sorbise din paharul de Martini aşa cum stătea, acolo, pe bar. Pe urmă îl luă în mână.

După acea primă sorbitură, mâna îi era destul de sigură ca să poată ţine paharul.

— E bun. Nu-i aşa că-i drăguţ barul ăsta?

— Toate barurile sunt drăguţe.

— Ştii, la început nici nu mi-a venit să cred. E născut în 1905. Pe vremea aceea eu eram la şcoală, la Paris. Ia gândeşte-te.

— Mai e ceva la care vrei să mă gândesc?

— Nu fi măgar. Nu oferi ceva de băut unei doamne?

— Mai dă-ne, te rog, două Martini.

— La fel cu cele dinainte, domnule?

— Au fost foarte bune, îi spuse Brett zâmbind.

— Vă mulţumesc, doamnă.

— Ei, noroc! ură Brett.

— Noroc!

— Ştii, vorbi Brett mai departe, n-a cunoscut decât două femei până acum. Niciodată nu l-a interesat altceva decât luptele de tauri.

— Are tot timpul.

— Nu ştiu. Credea că numai *eu* l-am interesat. Nu aventura, în general.

— Bine, tu l-ai interesat.

— Da. L-am interesat.

— Credeam că nu vrei să mai vorbeşti niciodată despre treburile astea.

— Dar cum m-aş putea stăpâni?

— Când vorbeşti prea mult despre un lucru, îl pierzi.

— Vorbesc doar aşa, pe departe. Să ştii că mă simt al dracului de bine, Jake.

— E şi cazul.

— Doar ştii şi tu că te simţi cumplit de bine când te-ai hotărât să nu ajungi un ticălos.

— Da.

— Cam asta e ce ne rămâne în locul lui Dumnezeu.

— Unii îl au pe Dumnezeu, observai eu. Şi încă mulţi.

— Cu mine niciodată nu i-au ieşit treburile prea grozav.

— Mai luăm câte un Martini?

Barmanul ne prepară din nou două Martini şi ni le servi în pahare curate.

— Unde vrei să luăm masa de prânz? o întrebai pe Brett.

Era răcoare la bar. Prin fereastră se simţea însă zăpuşeala de afară.

— Aici? zise Brett.

— E neplăcut aici, la hotel. Cunoşti un local care se cheamă „Botin”? îl întrebai pe barman.

— Da, domnule. Doriţi să vă scriu adresa?

— Mulţumesc.

Am luat prânzul sus, la „Botin”. E unul dintre cele mai bune restaurante din lume. Am mâncat purcel de lapte la tavă şi am băut *rioja alta.* Brett n-a prea mâncat. Niciodată nu mânca mult. Dar eu am mâncat foarte mult şi am băut trei sticle de *rioja alta.*

— Cum te mai simţi, Jake? mă întrebă Brett. Dumnezeule mare, cât ai putut să mănânci!

— Mă simt foarte bine. Vrei desert?

— Vai de mine, nici gând.

Îşi aprinsese ţigara.

— Îţi place să mănânci, nu-i aşa?

— Da. Îmi place să fac o mulţime de lucruri.

— Şi ce anume îţi place să faci?

— Ei, îmi place să fac o mulţime de lucruri. Nu vrei desert?

— M-ai întrebat şi adineaori, îmi răspunse Brett.

— Da. Te-am mai întrebat. Hai să mai luăm o sticlă de *rioja alta.*

— E foarte bun.

— Nu prea ai băut cine ştie cât, îi spusei.

— Am băut. N-ai observat tu.

— Atunci să luăm două sticle.

Sticlele sosiră. Am turnat puţin pentru mine, pe urmă un pahar întreg pentru Brett, iar la sfârşit l-am umplut pe al meu. Am ciocnit.

— Noroc! ură Brett.

Mi-am băut paharul şi am turnat încă unul. Brett îmi puse mâna pe braţ şi mă rugă:

— Nu te îmbăta, Jake. N-ai nevoie să te îmbeţi.

— De unde ştii?

— Nu, insistă Brett. Ai să te simţi bine.

— Nu mă îmbăt, afirmai cu tărie. Beau şi eu un pahar de vin. Îmi place să beau vin.

— Nu te îmbăta, repetă Brett. Jake, nu te îmbăta.

— Vrei să facem o plimbare cu maşina? o întrebai. Vrei să ne plimbăm cu maşina prin oraş?

— De acord, conveni Brett. N-am văzut Madridul. Aş vrea

să-l văd.

— Stai să termin vinul.

Am coborât, am trecut prin sufrageria de la parter şi am ieşit în stradă. Un chelner plecă să caute un taxi. Era cald şi lumină strălucitoare. Ceva mai departe, în lungul străzii, se afla un scuar cu copaci şi iarbă lângă care aşteptau taxiurile. Un taxi porni pe stradă, spre noi, cu chelnerul pe scară. I-am dat un bacşiş chelnerului şi i-am spus şoferului pe unde să ne ducă, apoi m-am urcat alături de Brett. Şoferul porni înainte, pe stradă. M-am răsturnat pe speteaza banchetei. Brett s-a strâns lângă mine. Şi am stat aşa, strânşi unul în altul. Am cuprins-o cu braţul pe după umeri şi ea s-a rezemat în voie de pieptul meu. Văzduhul era fierbinte şi luminos, iar casele păreau orbitor de albe. Am cotit pe Gran Via.

— Oh, Jake, şopti Brett, câtă bucurie am fi putut trăi împreună!

În faţa noastră se ivi un poliţist călare, în uniformă kaki, care dirija circulaţia. Îşi înălţă bastonul. Maşina frână brusc, aruncând-o pe Brett şi mai strâns la pieptul meu.

— Da, rostii atunci. Nu-i încântător gândul ăsta?

Sfârşit